

1. 2. 1. 1.

PERSIA
Teu
REGNI PERSICI
Statu.

*Variaque
in atque poss.
Persiam:
cum
Aliquot Iconibus
Incolarum
Cum Privilegio.*

CENTRAL ZOOLOGICAL

LIBRARY, NI

Acc No 12063

Date 24-1-61

No

*Nobilissimo Amplissimoque
Viro*

D. VVILHELMO
BOSVELLO

Sereniss. M. BRITANNIAE Regis
res jam Agenti apud Illustriss.
& Praepotentes Federati
Belgii Archiepiscopus

IOANNES DE LAET S.D.

*Q*uod Persica ~~has~~ sub
Amplissimo tuo ~~nomine~~
prodire voluerim, plures
quidem causa sunt: ~~nam~~
bonam partem illustrandis magni
huius Imperii provinciis, contule-
runt Angli tui; & plura adhuc ab
eorundem accuratis observationi-
bus expectantur: Sed una precipua,
quod me tua singulari humanitati
—lurimum debere haud ignarum.
oc licet admodum levi testimonio,

publice profiteri gestiam, quam sol-
vendo sum impar : ea enim es mo-
rum probitate , ut facile aliorum
animos tibi devincias : & quod ra-
rum in tali dignitate, tanta erga
omnes comitate , ut quum amici-
tiam tuam debuerim ambire ; ta-
men affinium meorum, cum quibus
tibi summa , tum privatim tum
publicè dudum fuit conjunctio, in-
tercessione, ipse ulro illam obtule-
ris : qua pro. ~~us confido~~, hanc opel-
lam meam tuot non in. ~~atam~~ fore.
Vale, Vir Amplissime ; & me uti-
q. ~~Esti~~, amare perge.

Lugduni Batavorum,

ANNO CLO IO C XXXIII.

T Y P C

T Y P O G R A P H I

Lectori S.

Vum superioribus annis, Bene-
vole & erudite Lector, Turci-
ca nostra vel porius varios dis-
cursus de Rebus Turcarum

ederemus, meminimus nos promississe
propediem & Persica ad eundem mo-
dum esse adjuncturos; sperabamus enim
nos à viro præstantissimo & qui cum
dignitate in illo imperio jam aliquot
annos fuerat versatus, Persicarum
explicationem esse. ~~compleverat~~ re-
nuit nos .. .. &
jam pene exspiravit; quare consultus
nobis visum commentarium
variis itinerariis & commentariis
batissimorum authorum concinnatum, ut
tibi offerre, partim ut tantisper eo uti-
ris donec pleniora nanciscamur; per-
finium vero, ut facilius permoveamus
eos, qui aliquid accurati in hoc genere
possident, eosque excitemus ad publico
illa condonandum; in quo neque ope-
re nostræ neque sumptui parcemus, uti
neque hactenus fecimus; cæterum Be-
nevole & erudite Lector, & bene vale-
te & conatibus nostris prolixè favere
statuamus.

A 3

CON.

CONTENTA
hujus libelli.

I. **T**opographica regni Persici
descriptio è variis probatis
authoribus concinnata; in qua de-
scribuntur hæ provincie:

Hyrack.

Parc sive Fares & Farç.

Aderbaion sive Adarbigian.

Gueylon sive Guylan.

Chorata sive Karafon.

Kermon sive Keriſan.

Regnum Harmuz & insulæ in
sinu Persico.

Silton sive Sagistan.

Macron sive Getche-Maque-
rona.

Regnum Candahar.

Maurenahar & Turquestan.

Vzbec Tatarorum provincia.

Kurdestan provincia.

Chusistan sive Churestan.

Irack altera.

II. Cæli jolique qualitates Re-
gni Persia.

III. Pe-

III. *Populorum ingenia, mores,
instituta & habitus.*

IV. *De Religione Persarum, &
quid diversi habeant à Turcis.*

V. *De Regimine politico & ci-
vili Persarum regni.*

VI. *Potentia & opes huius regni.*

VII. *Origo Sophinorum, qui ho-
die Persia imperant.*

VIII. *De veteribus Persarum
Regibus.*

P A R T E R A.

I. *Excerpta ex Itinerario Iosa-
phati Barbari, qua Persiam an-
gunt.*

II. *Excerpta quadam ex Itine-
rario Ambrosii Contareni Venetae
Reipublicae Legati ad Vsum Cassa-
num.*

III. *Excerpta ex Itinerario Itali
mercatoris anonymi apud Ramnu-
sum.*

IV. *Excerpta ex Itinerario Ioan-
nis Cartwrighti Angli.*

V. Itinerarium Antonii Jenkinsonii Angli à Russia ad Boghar in Tartaria anno clō Io lviij.

VI. Alterū ejusdem Itinerarium à Russia in Persiam anno clō Io lxxij.

VII. Itinerarium Ioannis Neubergerie Angli ab Aleppo ad Ormuzium anno clō Io lxxxi. Ejusdem iter ab Ormuzio in Persiam.

VIII. Itinerarium Nicolai Hemmij ab Ormuzio ad Hispahan anno clō Io cxxiii.

IX. Itinerarium ~~Ioannis~~ Salbanck & Roberti Covert Anglorum ex India in Persiam & per varias ejusdem provincias anno clō Io cix.

X. Itinerarium Richardi Steele Angli ex India in Persiam & per Persiam ad Bagdat anno clō Io cxv.

XI. Itinerarium Petri Teixeira ab Harmuzio ad Basoram & porro per Persia partem.

Appendix, Ioannis Boteri relationē & quaedam alia comprehendens.

L.

TOPOGRAPHICA

REGNI PERSICI

descriptio è variis probatis Au-
thoribus concinnata.

PERSE ac diversos do-
minos (inquit Schikardus
in Tarich) habuit vetustissi-
mum Regnum Persiæ; in-
terea semper, sed
aliquando extraneos. Nam quum
Alexander Darium vicisset, p-
quandiu Macedonibus, donec or-
ter eos dissensione, Artaces à
ro Bactrianorum præfecto deficiens,
rerum summam ad Partibos tra-
ret. Postea reductum fuit ad Persas,
virtute Artaxerxis illius, qui ab Arabi-
bus vocatur *Ardshir Babekan*. Sed nec
illius familia tenuit ultra quatuor se-
cula; eripuerunt enim id *Saraceni* Ca-
liphæ. Post ipsos tamen emicuerunt
Pujani, de sanguine priscorum Regum:
quos excusserunt *Tarari*, duce Halacho.
Denique recuperarunt avita regna So-

phini qui hodie imperant. Cæterum discrimen illud quod inter Parthos & Persas vulgo constituitur, nec Tarich agnoscit neq; probat Teixera. Est enim nominale tantum, perinde ac si quis ex Θεσσαλία & Θετταλία diversas vellet facere regiones, quæ non nisi pronuntiatione differunt.

Porro sub Cosroe quem Arabes vocant *Nusahir-rauvan*, qui fuit decimus sextus ab Artaxerxe illo; regnum latissimè parvit. Laudant (inquit Schikardus) simul eius in administratione regni, singularem prudentiam, quod non modo imperium ~~periculis~~ partum sit pacificè tutatus, verùm etiam adauxerit notabiliter, acquirendo regiones quòt amplissimas, nempe *Tocharia* (quæ pars est veteris Bactrianae,) *Sakestan*, & *Kabulstan*, quæ sunt Indis præjunctæ. Quas vero ante possidebat, ne mole dilaberentur partitus est juxta mundi plagas in quatuor Satrapias. Orientis præfecto attribuit *Maurenabar*, *Corasan*, *Sagistan* & *Kirman*: Austrino assignavit *Abuvaz* & ipsam *Persidem*: Septentrionali, territoria *Ispahan*, *Kom*, *Adsarbigan* & *Armeniam*: Occiduo denique *Babyloniam* & *Irack*. Ex quorum enumeratione apparet quam late dominatus fuerit,

à Græcis videlicet ad Indos usque, cum quibus utrinque bella gessit.

Saraceni autem (inquit Schikardus) non semel & simul tam vastum regnum subjugarunt, ut vulgo cum Haythone arbitrantur, sed expeditiones illæ durarunt circiter integrum decennium, quamdiu imperavit Omar & ultra; perque diversos duces administratæ fuerunt; quarum seriem breviter cognovisse juvat. Anno Hegiræ xxi (qui Christiano 634 fere responder) missus est Capitaneus Abn Obed f. Masud ad-
versus Persas, qui primo imperu cum imparatis pugnaxi felicius, deinde prælio apud Alchiram urbem in territorio Iraceni commisso non ipse tantum occubuit, sed una Saraceni quæ plurimi, Persis contra hosce la-
fortiter se defensantibus. At pugnâ paulo post redintegrata, ipsi vicin-
acceperunt cladem longe majorem. Anno sequenti misit Omar alium du-
cem Saed f. Abi-Vakaz, qui denique post varia prælia, Persas ingenti strage perculit juxta urbem Elkadisiâ in extremitate Iracensis provinciæ & confinio regionis Elbadiz 61 pharsangis à metropoli Bagdad versus occasum. Post biennium expugnavit idem Saed civitatem Chosrois *Elmedaynam*. Sub
finem

finem illius anni, post novem fere menses iterum Arabes invaserunt Persas, prælio apud *Galulam* commisso; & vicerunt Musulmani & fugatus est Rex *Iazdigerd* ad *Pharganam*: qui erat ultimus illorum Rex. Subjugarunt deinceps *Izpahan*. Illi vero tot victoriis nondum contenti, etiam *Chorasani* subigere tentarunt. Quid multa? Saraceni tandem universum regnum Persarum ad se traduxerunt, & ei aliquot seculis sunt dominati.

Sub imperio autem *Saffahi* Caliphæ enumerat *Elmacinus* hæc provincias, *Aderbigianem*, *Armeniam* & *Mesopotamiam*; *Persiam*; *Indiam*, *Chorasani*, quæ tum *Mahumetani*s parebant, anno Chr. 1066.

Varum non est nobis propositum aut Monarchiam Persicam ante tempus Alexandri aut sub Macedonibus, vel etiam Persis iterum Regibus; vel denique sub Saracenis Caliphis describere; aut varias gubernandi formas, pro temporum & gentium mutatione recensere, sed tantum describere Persici regni statum, prout hodie uni Principi paret & jam aliquot annis paruit, præsertim *Xa-Abas* & majoribus illius. De cujus finibus breviter scribit *Petrus della Valle*; patere hodie Persarum

rum Regnum pene ab Indo ad Euphratem atque adeo ultra. -

Antequam autem singulas provincias describam, operæ pretium me factum existimavi, hic præmittere Catalogum omnium oppidorum & municipiorum, quæ Rex Persiæ hodie possidet in singulis provinciis, una cum longitudine & latitudine, quemadmodum illas accepi à Nicolao Hemmio qui illas in Persia à Mola quodam acceptas, humaniter communicavit: Collatæ sunt autem eadem longitudines & latitudines, cum iis quas Vlughbekius Teymurlani nepos & alii Arabes prodiderunt; ita ut non desperem aliquod lumen Chorographiæ Persiæ allaturas esse.

Nostrates affirmant regnum Persiarum hodie patere à Babylonia ad Indiam, in longitudinem quidem quinque & quinquaginta dierum itinere: in latitudinem autem à mari Caspio ad finem Persicum, trium supra triginta dierum itinere.

Provincia Parcsive Farc.

	longitudo.	latitudo?
	gr. scr.	gr. scr.
1 Kaferoen	80 —	28 10.
<i>Vlugbekius</i>	87 —	29 15.
2 Nabandioen	87 15.	29 —
Noubengan	— —	30 10.
3 Firnsabad	87 30.	28 10.
4 Chiraef	88 —	29 —
5 Estacher.	88 —	30 —
<i>Vlug.</i>	88 30.	30 —
6 Schiraz	88 —	29 36.
7 Laar	90 —	28 30.

Provincia Khermoen.

8 Zirgiân	90 20.	29 30.
9 Armuz	92 —	25 —
10 Berdasier	92 30.	29 50.
11 Giroft	93 —	27 30.
12 Bam	94 —	28 30.
13 Hermafier	94 20.	29 —
14 Gabbies	93 —	31 —

Provincia Sab'eflan.

15 Zarans	97 —	32 30.
16 Bost	80 —	33 —
17 Nekbesaet	81 55.	33 20.
18 Gafna Callabii	84 20.	35 5

Pro-

Provincia Makeron.

longitudo. latitudo.

gr. scr. gr. scr.

19 Maymant	81	55.	33	20.
20 Debat amir	85	—	34	—
Vlugb.	85	—	34	40.

Provincia Ayrack vel Hyrak.

21 Ield	89	—	32	—
22 Chochravvard	82	20.	32	20.
23 Hulvvân	82	15.	34	—
24 Fermafin	83	—	34	30.
25 Dienavvare	86	—	35	—
26 Zoöur	83	20.	36	—
27 Nchavvant	83	15.	34	20.
28 Dankgoene	83	40.	36	30.
29 Abahara	84	30.	38	45.
30 Hamadan	83	—	35	—
31 Kargh	84	15.	34	—
32 Sauvva	85	—	35	—
33 Casbin	85	—	36	—
34 Aba	85	—	34	10.
35 Gerspadekon	85	30.	34	15.
36 Zamren	85	40.	32	15.
37 Hispahan	86	40.	32	25.
38 Cassian	86	—	34	—
39 Com vel Kom	85	40.	34	15.
Hrey	86	20.	35	—

Provincia Dilemon.

longitudo. latitudo.

gr. scr. gr. scr.

41 Govvâr vel Chivvâr 86 10. 35 40.

Vlug. 87 10. 34 40.

42 Allamoed. 85 37. 36 20.

43 Thalekân 85 45. 36 10.

Provincia Gilan.

44 Moufun 85 10. 37 —

45 Kadiour Kallara 88 50. 35 25.

46 Dehenna Kassaby

Damavvan 87 20. 36 10.

Provincia Tabarestân.

47 Amoul 88 20. 36 15.

48 Zariah 88 — 37 —

49 Asterabad 89 35. 37 50.

Vlug. 89 35. 36 50.

Provincia Gorgiân.

50 Oscoen 89 30. 37 50.

51 Gorgiân 89 — 36 50.

52 Semnân 88 — 36 —

53 Damegân 88 55. 36 20.

Provincia Khoemûs.

54 Bestân 89 30. 36 10.

55 Beyad 89 50. 35 45.

56 Eerravvâ 90 — 39 —

57 Maû.

longitudo. latitudo.
gr. scr. gr. scr.

57 Masinon	90 30.	38 —
58 Zabzavvâr	91 30.	36 5.
59 Nichabour	92 20.	36 21.
60 Thous	92 30.	37 —
61 Tarchies	92 —	35 —
62 Tabs Gilack	92 —	33 —
63 Thoen	92 30.	34 30.

Alii Arabes à Nizabur referunt oppida sequentia ad sequentem provinciam.

Provincia Corasan.

64 Kayen	93 20.	33 40.
65 Tabs Messina	94 15.	33 15.
66 Zuzan	93 30.	35 20.
67 Heraet	94 20.	34 30.
68 Badagîs	94 30.	35 25.
69 Zarchâs	94 30.	37 —
70 Marvvarond	97 —	36 30.
71 Mirvve	98 —	37 40.
72 Gouregiân	98 —	35 30.
73 Firabad	99 —	37 45.

Provincia Trakeyn.

74 Koufa	79 30.	31 30.
75 Madain'	72 —	36 10.
Vlug.	79 —	33 10.
76 Bagdat	82 —	36 25.
Vlugb.	80 —	33 25.

longitudo. latitudo.

gr. scr. gr. scr.

77 Vafet	81 30.	32 20.
78 Soufter	84 30.	31 30.

Provincia Chafistan.

79 Afka Moukeran	84 30.	31 15.
80 Hauvvefe	85 —	30 30.
81 Roomes	85 45.	30 —
<i>Vlug.</i>	—	31 —
82 Ardgan	86 30.	29 35.
<i>Vlug.</i>	—	31 —
83 Siapour	86 15.	30 —

Provincia Hindostan.

84 Candahar	97 40.	33 —
-------------	--------	------

Provincia Arabia.

85 Medina Baharen	82 30.	23 —
86 Hingere Bahary	83 —	25 15.

Provincia Adarbigian.

87 Salmâs	79 15.	37 40.
88 Choy vel Chouvrîi	79 40.	37 40.
89 Ourmya	79 45.	37 —
90 Merent	80 45.	37 50.
91 Nahziovan	81 15.	38 40.
92 Maraga	82 —	37 20.

Pre-

Provincia Artachân vel Hyeran.

	longitudo.	latitudo.
	gr. scr.	gr. scr.
93 Tabriz	82 —	38 —
94 Ardevil	82 30.	38 —
<i>altis</i>	—	37 30.
95 Mougân	83 44.	38 —
96 Berdaâ	83 —	40 30.
97 Gaukeza	83 —	41 20.
98 Siamkoera	83 —	41 50.
99 Teffelis	83 —	43 —
100 Allâu	83 —	44 —
101 Beylakân	83 —	39 50.
102 Bakoera	84 30.	39 30.
103 Schiamachi	84 30.	40 50.

Provincia Chabonkara.

104 Darabgerd	90 15.	28 15.
105 Baesde	90 15.	28 28.
106 Chabonkara	89 —	29 15.
107 Gilan		37 —
108 Masandran.		
109 Ferabad.		
110 Rext.		
111 Metans.		
112 Darabgier.		
113 Capan.		
114 Ecklislii.		
115 Irrevvaen.		
116 Ecbatana.		
117 Gengia.		

Posteriorum horum oppidorum longitudines & latitudines in exemplari desiderabantur : Addebat Belga à quo accepi, Persarum Regem hodie possidere octuaginta & septem oppida muris cincta præter municipia & innumeros pagos.

Teixera in appendice ad Relationes suas de Regibus Persarum tribuit huic regno provincias hæcæ ; *Parc, Hyerak, Adarbaion* sive *Ararbaion*, *Gueylon* sive *Guyan*, *Mazandaron*, *Strabat*, *Boïan*, *Sebزابah*, *Nyxabur*, *Karason*, *Keimon*, *Sagistan*, *Tabaristan*, *Kablestan*, *Nim.ruz*, *Sta Har*, *Sistan*, *Curdestan*, *Lorestan*. De quibus singulis ordine dicemus, factò initio potius ab *Hyerak*, quia Metropolis regni in illa sita est, & totum Regnum non raro ab Arabibus Iraca fuit appellata.

Hyerack.

A Rabes & Persæ (inquit Teixera) duas regiones insigniunt nomine *Hyerack*, quarum uni tribuunt pro limite Bagadad, quæ successit in locum antiquæ Babylonis & haud longe distat ab hujus ruderibus : altera citra hanc versus Persiam, includit multa regna & principatus, præter provinciam *Hyerack* proprie dictam ; & quidem posteriorem

riorem hanc vocant *Hyerack Agemy*, id est Persiæ; alteram autem *Hyerack Arabii* quæ & *Aegyptum* & alias provincias complectitur à *Bagdad* versus occidentem; ubi autem de utraque junctim loquuntur dicunt *Hyerakbes* quæ si dicas utramque *Hyerack*.

Porro *Hyerak* Persiæ magna & nobilissima est provincia, plurima habens oppida celeberrima, quorum tamen hodie metropolis est *Hispahan*, & ut plurimum Regis Persarum aula celebris, commerciis quoque & annonæ copia longe præstantissima.

Izbahan (inquit *Schikardus* in *Tharich*) quam *Geographus Nubiensis* regioni *Gebal* hoc est montanæ vel alpestri accenseret; tribuit *Abulfeda* in exemplari *Tengnagliano*, longitudinis quidem gradus *LXXVI*, latitudinis vero triginta quatuor cum totidem minutis: unde apparet *Ptolemeum* (qui à fortunatis numerat) ibi novem, hic binis gradibus abundare; (*Vlughbeeckius* quemadmodum à *Clariss. V. Golio* accepi, tribuit illi longitudinis quidem gradus *LXXXVI* & *XL* scrupul. latitudinis autem *XXXII* grad. & viginti quinque minuta: *Garsias de sylvâ Figueroa* latitudinis gradus unum supra triginta & semissem.)

Meminit illius Rabbi Benjamin: inde
(scilicet à Tabrislan) est iter septem
 dierum ad urbem *Isbahan* (cujus nomen
 deinde indifferenter etiam cum P scribitur
 ut & Arabes) ea est urbs maxima & re-
 galis habet in ambitu xii milliaria.
 Ibi degunt circiter quindecim millia
 Israëlitarum, &c. Recentiores geogra-
 phi docent ipsius urbis, non in monte,
 sed in plano sitæ, ambitum hodie qua-
 tuor tantum millia pass. continere;
 suburbia vero plusquam decem quæ
 Ierusalymum numerasse videtur. *(de vera
 urbi magnitudine statim dicemus)*.
 Ajunt mœnia esse Cretacea, populum
 frequentem, bellicosum & divitem ob
 innúmeras serici textrinas: cives olim
 recensitos fuisse supra 500000: hodie
 numerum hunc valde imminutum: id
 quæ occasione acciderit, narrat Iosa-
 phatus Barbarus testis oculatus (*vide
 illius Itinerarium in parte secunda*);
 summa huc redit: Quum ob rebellio-
 nem punirentur, jussos esse milites sin-
 gulos, singula civium capita Regi af-
 ferre: deficientibus ergo viris præ mul-
 titudine carnificum, decollatas fuisse
 etiam mulieres & capita earum rasa ne
 agnoscerentur: ira urbem incolis ex-
 haustam, ut Authoris tempore an-
 no 1570. quando id factum recens erat,

vix parte sexta fuerit habitata. Quod idem alter quoque Legatus Reipubl. Vēnetæ ad Vsum Cassian, Ambrosius Contarenius confirmat: nisi quod uterque nomen tantæ urbis per aphæresin appellant *Spahan* vel *Spaam*. Cito tamen, intra xx tantum annos, ita re-floruerunt & ædes & cives ut 10000 vici ejus numerarentur, unde viros 50000 citra sui nudationem, exarmare posset. Nostra ætate rursus est populosissima, & abundat omni comœatu, mercimoniis verò maxime claret: unde ab ipso Rege inhabitatur, per vices tamen, ut Petrus Teizera testatur, qui accenseret Irak regioni. Anglus ille naufragus, qui nuperrime, post superata Indiæ loca mediterranea, Europæis hætenus incognita, per id emporium domum est reversus, appellat *Ispahavunera* & multum præfert suo Londino, tum propter mercium omnis generis incredibilem copiam ac æstimationem, tum propter structuras palatiorum, aquæductuum, tabernarum, balnearum, fontium, ambulatoriorum denique ac hortorum amœnitates. Hæc ille.

Adjungam hic accuratissimam urbis hujus descriptionem, quam à Nicolao Hemmio nostrate accepi, qui illam vidit anno cl^o 15 c^o xxiii & xxiv.

Ispahan (inquit) hodie Persarum imperatoris regia; sita est ad ripam fluminis, duobus supra triginta gradibus ab æquatore versus Arctū & viginti quinque scrupulis: (eandem quoque latitudinem) prodit Vlugbeeckius & alii Arabes; longitudinem autem nūmerant ab extremo Africae littore sex gradus supra octuaginta & quadraginta minuta.) Cincta est terreno vallo, modicæ altitudinis undiquaque: fossa minus lata & æstivis mensibus fere sicca: continet intra vallum octodecim aut ~~plura~~ ^{plura} millia, eleganter & magnificè substructarum; quæ desuper planæ sunt; & amœnissimos horros, qui perpulchra stagna habent adjuncta.

Regis palatium, principali rerum venalium foro imminens, longe sumptuosissimum est, parietibus intus & extus eleganter pictis & deauratis: forum autem patet in longitudinem quidem septingentos passus, in latitudinem vero ducentos quinquaginta: ante palatium jacent triginta machinæ bellicæ ab Harumuzio advectæ sed hæcenus indigestæ.

Ambiunt forum hoc undiquaque proceræ arbores, & domicilia æqualiter edita ex coctilibus lateribus substructa, cum suis concamerationibus sive cellis, in quibus auri atq; argenti fabri, gem-

gemmarii, aromatarii degunt: quemadmodum & ad alterum latus ex opposito horum, visuntur officinae mercatorum, qui varias merces praesertim sericas venales habent: & variae canponae, in quibus varia edulia parata inveniuntur: ambit item forum torrens inter duos muros è vivo saxoeductos conclusus, qui ad utrumque fori cornu influat in octangulas cisternas: à quibus denique sub plateis, quae concavae sunt ad varias aedes & horos derivatur.

Ad unum fori latus visitur sumptuosissima Mesquita, marmoreis parietibus, ad quam tredecim gradibus ascenditur ex uno marmore exeis. Ad alterum moneta sita est, ad quam transitur per porticus, sub quibus quoque plures visuntur officinae, in quibus prostant varii panni seriei, lanei atque gossypini: etiam vestes omnis generis, calcei atque ocreae & similia. Sunt & aliae praeterea plateae desuper tectae, in quibus variorum artificum mechanicorum officinae visuntur.

Aedes autem plurimae reperiuntur in oppido, quadratae formae & diversae molis, quas vocant *Caravanferas*, in quibus mercatores tam peregrini quam indigenae diversantur, certo pretio in singulos menses. Quales & in ceteris

urbibus & pagis atque agris offenduntur, insigni itinerantium solatio & opportunitate.

Aix sita est ad partem urbis quæ Eorum adspicit, imprimis ampla, duplici muro & fossa clausa; cum turribus quadraginta; adhuc aliquot machinis bellicis munita; in hac habitat Veziarius Regis, cui custodia Arcis & Theauri Regii qui ibidem asservantur, est demandata.

Toleranter quoque in urbe duo monachorum conventus, Carmelitarum & Augustinianorum.

Habet urbs duodecim portas, quarum prima appellatur *Dalvvaát*, à qua via ducit ad aliquot Arineniorum pagos, quos vocant *Gendemán*.

Secunda *Hassenabad*, à qua via pertinet ad Persiæ metropolim Schiras, iter est sex dierum.

Tertia *Kherroen* ducens ad Gouvvestan & Yeld, quinque dierum itinere.

Quarta *Seydach Madeyan* à qua via ducit ad *Candaharam*, *Lahoram*, & reliquas partes Indiæ.

Quinta *Tubara* quam egrediuntur versus Thermas seu Calidas Scaturigines, quæ tridui itinere distant ab oppido, & *Rovdest* ab ipsis vocantur.

Sexta *Tochzi* à qua via pertinet ad *Casban* trium dierum itinere & semis; ad *Casbin* octo; ad *Taur. sum* viginti; *Gilan* tredecim; *Ferrabad* novem, aut decem, & *Kom* sex. Extra hanc solent Mahumetani dominicis nostris diebus, festum celebrare, quod *Tammaehiam* vocant, & meretrices atque omnis generis suaviludii & scurræ convenire.

Septima *Deerideh* à qua via ducit ad *Bagdat* quindecim, & ad *Ardevil* sedecim dierum itinere.

Octava *Lambeen* quæ ducit ad eandem oppida, ad quæ superior.

Nona *Chaarbagh*, à qua via ducit ad *Luaen* tridui itinere: atque ad *Abeconram* montem totidem: hunc montem è durissima petra constantem, jam plurimis annis conatus est Rex perfringere & amnem qui secus oppositum ab oppido latus labitur, ad oppidum & illius agros traducere. Anno clc lxxiv supra ducenta millia operarum in eo defudasse ferunt; duces enim & magnates Regni tum inter se cetraverant, ut opus absolverent: nam tantum ducenti passus in longitudinem & centum quinquaginta cubiti in altitudinem restabant. Tantum tribus mensibus hic quotannis operari licet, ob
acre

acre frigus & altas nives , quæ cætetis mensibus montem occupant.

Reliquæ tres portæ hodie clausæ sunt ; nimirum *Mergh*, quam apertam, pestem & annonæ inopiam oppido esse allaturam superstitiose credunt.

Kaly, quam itidem summam anno-
næ caritatem invecturam metuunt.

Gouldesta denique , quam Rex convertit in pulcherrimam domum , quæ despicit in amœnissimum locum quem vocant *Chaerbagh* ; qui pulcherrimis arboribus in ambitu cinctus est , & ab utroq; latere silicibus stratus ; medium secat amnis *Zinderoend* , lapideo ponte stratus , quem regalem vocant ; hic amnis dividit se in quatuor ramos , & mox in plures minores alveolos , qui varias oppidi ædes & hortos permeant. Influunt præterea in sex cisternas, quas vocant *Thankas* ; quarum una sita est juxta viridarium regium , quod dicitur *Hasergeru* , longe amplissima & plano fundo atque æquali , cum pluribus fontibus & canalibus : ab hoc viridario usque ad pontem , utrimque sunt educta sumptuosa ædificia & in medio semitæ canalis è vivo saxo : à ponte itidem utrimque pertinent ædes usque ad magnificum Regis palatium ; ita ut *Chaerbagh* ab hoc palatio ad viri-
darium

darium Hafergeris, in longitudinem pateat fere iotegrum milliarc.

Extra oppidum sunt aliquot subur-
bia, nullo vallo murove cincta; quo-
rum unum vocatur *Golsa*, sive ut alii
scribuot *Ciolsa*, à sex millibus familiis
Armeniorum habitatum, quos Rex su-
perioribus annis è patriis sedibus huc
traduxit. Horum ædes splendore &
magnificèntia certant cum oppidanis:
sunt enim Armenii hi plerique opulen-
ti, utpote industrii mercatores, qui
pannos sericos, glastum & alias Indicas
merces emendo & Halepum, Constan-
tinopolim atque adeo ad Eoropæas
proviocias deducendo, maximum qua-
stum faciunt. Sunt quidem Christiani,
sed sectæ Armenicæ: diebus Mercurii &
Veneris abstinent à carnibus, piscibus,
butyro & caseo, omnique pinguedine:
neque quicquam illis diebus mandu-
cant præter paoem, aut oryzam aqua
ebullitam, mel, olera & arboreos frn-
ctus. Observant & quadragesimam ad
Romæorum normam; jejuoatque
ante quædam festa majora, octo & in-
terdum quatuordecim diebus. Ita ut
pene dimidiam anni partem ad supra
dictum modum jejuoent. Desponsant
liberos suos admodum juvenes, & ubi
ætatem nubilem attigerint, conjun-
guntur

guntur in templo : viduis ad secundas atque adeo tertias nuptias transire permittitur, numquam aut rarissime ad quartas. Sacerdotibus vero etiam secundas nuptias interdiciunt. Superstitionum & ceremoniarum suarum sunt retinentissimi.

¶

Gauvverabad altetum suburbium habitatur à *Gauvrifis*, quos Rex huc traduxit è *Gavvestan* & *Yeld*; sunt autem antiqui *Perse*, gentiles, quique etiamnum ignem colunt, de quo cultu alibi dicitur : horum familiæ numerantur hic circiter quingentæ : gens longe melioris fidei & probior, quam sunt *Perse* *Mahumetani*; mercatores industrii, gnavi agrorum cultotes. Mares sunt robusto corpore & usurpât vestes à reliquorum *Perfarum* amictu diversas, præsertim quoad colorem; feminae quoque illorum validæ & obæse, quæ longe aliter vestiuntur quam *Perse* in *Hispahan*: neque velant faciem, uti illæ; neque tam impudicæ judicantur. Marium autem vestitum in adjuncta tabella curavimus exprimendum.

Abas-

Abassabad tertium suburbium, in quo inter quinque & sex millia familiarum degunt, è Taurisio advenæ, & Mahumetanorum Persarum religionem colentes: plurimi inter hos sunt nobiles, qui aulam quotidie frequentant; reliqui mercatores; hic quoque insignes ædes & horti visuntur.

Chamsabad quartum suburbium, quod à paucis Atmeniorum familiis habitatur.

Affennabad quintum suburbium, in quo degunt circiter ducentæ aut ducentæ quinquagintæ familiæ Georgianorum, qui itidem sunt Christiani, sed variarum sectarum, uti alibi in itinerariis notatum invenies. Hi quoque cultu atque amictu nonnihil differunt à Persis; itaque hæc viri Georgiani habitum in tabella exprimendum curavimus.

Virgine

Virgines autem Georgianæ imprimis
sunt decæ & pulchræ & amicitur
ad modum, quem aduersa tabella in-
dicat.

Cheigh

Cheigh Sahanna sextum suburbium incolitur itidem ab Armeniis, quorum ibi centum aut centum quinquaginta familiae numerantur. Haftenus noster. *Ioannes de Persia* scribit hanc civitatem supra octuaginta millia civium continere, praeter infinitum numerum advenarum: id liquere ex diversoriis, quae habet fere sexcenta, Persae vocant *Caravanferas*: balnea quae vocant *Hamam* habet trecenta: officinas mercatorum omnis generis decies mille; ambiæi autem à fluvio *Senderu*: ager ipsius humilior & fere riguus, unde & coelum hic non admodum salubre. Hanc veterum *Hecatonpylen* arbitrat. Ornant illam turres ad minimum centum altissimi & elegantissimi operis; inter quas eminet illa quae est in equili Regis, cuius fastigium è craniis cervorum compositum scribit, quos uno die Rex *Thamas* venando occiderit supra triginta millia.

Videnda praeterea quae in Itinerariis parte secunda dicuntur, nam omnes principis huius urbis meminerunt.

Proximum post metropolin locum meretur *Yasá* vel *Fesá*, oppidum itidem amplum & imprimis amœnum atque pannorum sericorum textura imprimis nobilitatum. *Paulus Venet.*

tus appellat illam *Iasdi* mercimoniis & serici textura celebrem ; Iosaphatus vero barbarus *Iex* moenibus amplissimam, & quinque mill. pass. in circuitu patentem , ubi quotidie decem mille pondo venduntur, incredibili silentio & celeritate , nec sermone ullo intercedente, quod pretium singulis auctoritate publica inscriptum sit. Circa hanc urbem reperiuntur hodieque ignicolæ, qui fanum habent in propinquo monte *Albers*, ubi à temporibus Kaiomar-rhati hucusque jam ultra xxxv seculis ignis continuo arsit : sed de his alibi dicetur. Vlughbeckius & alii Arabes constituunt hoc oppidum ad latitudinem duorum & triginta graduum. Dein *Kaxon* secundum Teixeira, oppidum famosum, sericorum pannorum omnis generis textura & agri imprimis fertilitate ; hic enim exquisiti fructus nascuntur, præsertim mala cotonea, quæ per excellentiam *Caxton* appellantur.

Kom quoque sive *Comæ* magnum oppidum habens versus Arctum pontem lapideum. Nubiensis vocat *Com* & dicit ab *Asbahan* (ita vocat *Isbahan*) distare itinere bidui. Vide & Itinerarium *Cartwrighti*.

Saah Teixeira, Nubiensi uti suspicor *Savan* distans à *Com* xxxvi mill. pass.

& à *Masenna* xxvii mill. pass. nisi forte sit *Savva* cujus *Vlughbekius* prodit longitudinem lxxxv grad. & latitudinem xxxv. Cujus quoque *Elmacinus* meminit; portatus (inquit) est *Savvam* prope *Hamadanum*, atque ibi mortuus est.

Kazvin sive *Casbin*, oppidum celebre (inquit *Teixera*) ad quod Persarum Imperator *Xa-Thamaz* regiam suam transtulit post *Taurisium* vulgo *Tabriz* à Turcis captum & direptum. *Joannes de Persia* scribit hanc urbem supra centum millia oppidanorum numerare; Mesquitas sive Mahumeranorū templa quingenta. Palatium Regis longe maximum est, ita ut quartam partem leuæ in longitudinem occupet. Hujus urbis etiam itineraria meminerunt, quæ in parte secunda reperiuntur, quæ consulenda sunt, imprimis Itinerarium *Cartvrichti*, qui diligentissime hanc urbem descripsit, & existimat veterem *Arsaciam* fuisse, (urbem *Mediæ* *Ptolemeo* & *Ammiano*.) Sita autem est in amœna & fecunda valle, quæ tridui aut quatruidui iter patet in longitudinem. Oppidanorum ædes neglectim structæ sunt, è lateribus tantum ad solem duratis, ut fere sunt reliqua ædificia per totam Persiam. *Vlughbekius*

& Arabes ut supra vidimus tribuunt illi longitudinem quinque & octuaginta graduum & triginta sex minutorum. Nubiensis refert ad regionem Algebal id est montanam, & quidem inter regiones minores, licet (inquit) quidam opinentur hanc esse de terra *Deilan*. Et iter ab Hamadan ita designat; ab Hamadan ad *Nareslan* xxx mill. pass. ab hoc ad Aved xxiv mill. pass. ad Cazvin duæ dictæ. Addit his Teixeira, *Amedon*, quam Nubiensis vocat *Hamedan*, dicitque ingentem esse urbem, distareque ab Astarabad xlv mill. pass. Benjamin Iudæus vocat *Hemdan*; ipsa est (inquit) vetus Madai (Mediæ metropolis (inquit Schikardus) à quo litteræ non abludunt) civitas amplissima, ubi degunt ex Israëlitis tantum l. mill. viri. Nam ibidem ante quandam Synagogarum, sunt monumenta Mardochæi & Estheræ. Fuit autem hæc urbs à Musilimis capta anno Hegiræ xxix una cum *Elbira*, non illa (inquit Schikardus) quæ jacet supra Raccam ad Euphratem, sed altera in regione Addeilam circa urbem Kazvin. Tribuit autem huic urbi Hamedan Vlugbeeckius & Arabes longitudinem trium supra octuaginta graduum & triginta quinque graduum & decem scrupulorum latitudinē.

Adjungit deinceps *Teixera* oppidum *Nahaond*, quod Nubiensis vocat *Nahavand*; scribitque ab Hamadan distare XLVIII mill. pass. à *Rudhan* XXI mill. pass.

Et deinceps *Targaïn*, *Damaoand* & *Taharon*, de quibus nihil comperi.

Rey Xarear vel Schariar, inquit *Teixera*, ubi manna colligitur, sed inferioris notæ: Nubiensis videtur hoc oppidum appellare *Ray*; & iter ab Hamadan ad illam designat; ab Hamadan ad *Sava* XC mill. pass. à *Sava* ad *Ray* L mill. pass. *Vlugbeeckius* & Arabes collocant ad longitudinem octuaginta sex graduum & decem scrupulorum, & latitudinem triginta quinque; quibus alii addunt XL scrupul.

Ad hanc quoque provinciam pertinet *Sultania*, quam Iovius putat exstructam fuisse è ruinis *Tigranocertæ*. Nomen hoc (inquit *Leonclavius*) est consequuta à Sultanis, quod Persiæ quondam fuerit regia, Sultanique sedes & domicilium. Videnda sunt Itineraria in parte secunda, quæ prolixè illius meminerunt præsertim *Cartwrighti*. *Vlugbeeckius* & Arabes produnt longitudinem illius quinque supra octuaginta graduum & latitudinem triginta sex grad. & xxx scrupul.

Ad

Adduntur his ab aliis *Chocherand*.

Hulvuaen quam Nubiensis vocat *Holvan*, & dicit ab urbe Bagdat ad illam sex haberi stationes; nimirum ad *Nahravan* xii mill. pass. ad *Dair-Barema*; totidem. ad *Dascaram* xxiv mill. pass. ad *Halulan* xxi mill. pass. ad *Chanecquin* xxvii mill. pass. ad *Catfr-Sirin*; ad *Holuan* xv mill. pass. Ab *Hamadan* autem ad *Holuan* iter ejusmodi esse; ad *Astorabad* xlv mill. pass. ad *Catfr-Allosus* lxxi mill. pass. ad *Maderam* xxi mill. pass. ad pontem *Almam* parvi amnis xv mill. pass. ad pontem *Abi-Aiub* xii mill. pass. Ad *Iahsun*, indeque ad *Carmazin* xxiv; ad *Zobaidiam* xxiv ad *Marg-Alcalaa*, id est, pratum arcis xxvii mill. pass.

Fermasin de quo nihil inveni.

Cachravard, *Gerpadekan*, *Zamren*, quorum longitudines & latitudines require supra: nam nihil præterea nobis de illis observatum.

Chivvâr, quam Nubiensis videtur appellare *Gronâr* lx mill. pass. à *Schiraz*.

Aba. Nubiensis vocat urbem parvam, & nullis mœnibus cinctam; scribitque distare à *Fahrag* lxxv mill. pass. à *Rudha* liv mill. pass. à *Murg* a solitudini contermina levem stationem: à qua ad *Schiraz* sunt xxxvi mill. pass.

Parçfive Fares & Farc.

PARC (quam Arabes efferunt Fares & Farc) una est è majoribus & melioribus provinciis hujus imperii ; ejus autem Metropolis est *Schiras* quam alii efferunt *Xyras* & *Siraz* , nobilissima urbs & antiquissima ; omni genere commecatus abundans ; & commerciis cum cæteris regnis & provinciis Persiæ florentissima ; hic enim panni serici magna copia exuntur , è serico quod in finibus illius provenit. Scribit *Teixera* , hanc civitatem conditam fuisse à *Iamked* , ambitu duodecim farsangarum. *Ioannes de Persia* scribit sitam esse ad fluvium *Bendamir* & intra muros supra sexaginta millia civium continere ; licet autem *Iosaphat Barbarus* illi circuitum tribuat viginti mill. se qui ambitum illius dimensius fuerit non nisi quatuor leucarum castellanarum circumferentiam deprehendisse . Aër hic frigidior ut testatur *Teixera* ; incolæ sunt colore candido , formosi & urbanis moribus. In hujus agro reperitur secunda species Costi , quam Persæ vulgo vocant *Kosl-Talk* id est amarum , ad differentiam Costi quod ex India petitur , quod ipsi *Kosl-Xerin* vocant , id est dulce.

Audiamus & Schikardum in Tarich:
Huic etiam regi (inquit) *Gamschid* primordia sua debet *Schiraz*, inter Persiarum urbes nunc facile princeps, in Regni medietate sita, duodecim farsangas, id est, sex supra triginta mil. pass. in ambigui complexa, temperati aeris nec ita feruentis uti ad australem oram; unde rosetis abundat, & rex ille florum ibi ita luxuriat, ut aquis inde maxima copia distillari solitis vel navis onerari possit. Itaque nec mirum est eorum idinma ceteris Persiarum dialectis præferri, quorum ager tam suavem spirat odorem, cerebri quamvis enecti vivificatorem potentissimum.

Videnda quæ in secunda parte dicuntur de hac urbe in Itinerariis; hic tantum addam quæ à Belga sunt observata anno 1610 & 1611.

Schiraz distat ab Æquatore versus Arctum novem & viginti gradibus & sex supra triginta scrupulis: condita est in valle præfertili, complectiturque hodie supra decem millia focorum: eminens accedentibus pulcherrimū præbet aspectum, ob altas illius turres & splendentibus saxis constructas, & hortos atque viridaria, vernantibus cupressis confita, quæ undique illam cingunt; in hisce viridariis reperiuntur omnis generis

generis fructiferæ arbores : rigantur autem certis canalibus è vicino flumine derivatis, quemadmodum & agri qui ambiunt, plures quoque hic reperiuntur fontes. Nascitur hic præstantissimum vinum rotius Persiæ. & venundatur admodum vili pretio. Laudatissima autem rosarum aqua, ad varias & longinquas regiones deportatur. Ager suburbanus tritici & aliarum frugum feracissimus est: oves hic ferunt lanam crispam cinerei & cándidi coloris, & caudas ita grandes & obesas ut interdum octodecim & non raro viginti libras pendant. In sylvis nascuntur passim arbores quæ mastychen exsudent, excipitur patellis quæ ramis applicantur, coloris primum viridis, qui ab æstu vitiat. In hac urbe tolerantur hodie à Persarum Imperatore duo conventus Monachorum, qui partim sunt Itali ordinis Carmelitarum, partim Lusitaní ordinis S. Augustini; qui hic conciones habent & missas celebrant; concionantur autem lingua Persica, Armenia & Arabica; nam potissima pars auditorum sunt Armenii, pauci admodum gentiles aut Mahumetani, quia indigenis vetitum est vel hilum de mutanda religione cogitare.

Nubiensis Chorographus, ita circum-
scribit

scribit hanc partem Persiæ ; dicimus (inquit) terram Fares ambiri ex parte orientis magno campo, qui superiore sui parte Sindia terram, inferiore Ray attingit. Clauditur autem ab Occidente, mari Persico ; à meridie terra Me-crân ; à Septentrione terra Churestan. Prodir autem varias distantias & itinera ab hac civitate ad alia oppida tam intra quam extra hanc provinciam, nos tantum præcipua quædam hic inferemus.

Iter à *Schiraz* ad *Achaban* (quam hodie vocant *Hispahan* & *Spahan*) ejusmodi est : à *Schiras* ad urbem *Bazm* xii mill. pass. ab hac ad oppidum *Kian* xii mill. pass. à *Kian* ad *Casraain* xxi mill. pass. ab hoc ad oppidum *Astachar* totidem mill. pass. ab hoc ad *Chan-Rus* oppidum populosum etiam xxi mill. pass. Hinc ad oppidum *Kard* totidem mill. pass. Et ab hoc ad oppidum *Karda* xxiv mill. pass. à *Chan Rus* ad *Asbahau* xiiii mill. pass.

Verum quidam nostrorum superioribus annis hoc iter egit hoc modo: per *Bazigam* ubi annona comparanda est in biduum, ad *Poule gorck* & *Poule-nou* duos pontes super fluvium stratos : ad *Maby* pagum, *Emonzade*, *Ousioent*, *Aspai*, *Coscoser*, *Dedaur Chan* omnes pagos ; *Gembesilattam* arcem ; *Iasigam* pagum

pagum & caſtellum ; *Demaſet* torrentem ; *Abenibad* grandem pagum, ubi teloneum ſolvitur ; *Mayar* pagum & *Spahan eck* diverſorium . Teſtatur autem hoc iter abſolvi , equis quidem diebus ſex , camelis vero ſedecim : vide in ſecunda parte itinerarium Nicolai Hemmii .

Iter à Schiraz ad *Iaſd* prodiſt Nubiſis tale : *Iaſd* (inquit) eſt ad Orientem , ſecus extremitatem deſerti , in itinere quod ducit ad Choraſan ; & nos ad amuſſim deſcribemus hanc viam prout jacet : Quare egredieris è Schiraz ad *Zarcan* (eſt autem *Zarcan* domicilia aliquot ſecus flumen ſuavis aquæ) tum ad urbem *Aſtachar* xviii mill. paſſ. Ab *Aſtachar* ad oppidum *Tir* xii mill. paſſ. à *Tir* ad *Cehemend* oppidum xxiv mill. paſſ. à *Kehemend* ad *Bend* oppidum totidem mill. paſſ. à *Bend* ad *Iarcoja* xxxvi mill. paſſ. à *Iarcoja* ad oppidum *Aſad* xxxix mill. paſſ. ab *Aſad* oppido forti arce munito ad oppidum *Magius* xviii mill. paſſ. ab oppido *Magius* ad urbem *Kattha* ſub limitibus *Iazd* contentam xv mill. paſſ. demum à *Kattha* ad *Iaſd* xxx mill. paſſ.

Ad hanc quoque provinciam pertinet *Aſtachar* , quæ olim illius Metro-
polis videtur fuiſſe ; *Alfraganus* in Cli-
mate

mate tertio vocat *Astacharam* in renovata editione Christmanni, quum antea corrupte ibidem legeretur *Astatar*; faciunt pleraque itinera hujus mentionem, sed potius veluti pagi aut municipii, ita ut à Musulmanis olim excisa videatur. Vide Itinerarium Iosephati Barbari. Quidam autem nostratium, qui hac iter habuit, ita meminit. Sequi diei itinere à *Schiraz* versus aquilonem, & circiter triginta gradibus ab Æquatore versus Arctum, visuntur hodie rudera magnificæ urbis Persepolcos. & palatii imprimis nobilis, vocant hodie Estacher & locum ubi palatii rudera visuntur *Chilminare*; in fertilissima & amœnissima convallè, hic supersunt aliquot admirabilia antiquitatis monumenta: ad quæ ascenditur gradibus è petra excisis, adeo latis & planis ut equis eo ascendere liceat; in planicie autem super dictam petram, visuntur primo conelave aliquod, ejus fores è politissimo saxo sunt & variis figuris insculptæ; intra sunt duæ fenestræ è pretioso marmore & ita polito ut instar speculi reluceant; præterea sunt hic aliquot atria in quibus visuntur cistæ è marmore excisæ, in quibus regius thesaurus olim fuit reconditus; supersunt quoque novemdecim columnæ è quadra-

draginta ; & triginta tria prothyra ; omnia tam affabre facta & tam elegantibus figuris incisa , ut pictor indultrius vix anni spatio cuncta posset delineare. Narrat Almacinus in vita *Muavia* Califæ, Ziadum nomine Alis Persidis præfectum Istacharæ commoratum, ibique arcem munitissimam extruxisse.

Ab eadem urbe Schiras versus ortum , jacet lacus salus circiter octo aut novem milliaria patens in longitudinem , in latitudinem unum , aut paulum supra. Sal instar nivis candidissimus est , itaque spisse quibusdam locis concretus ut vestigia ferat , verum quum infra concavus sit , non est illi magnopere credendum, facile enim defiscit, cum summo superstantium periculo.

Ad hanc provinciam quoque refertur hodie *Laar* sive *Lara* ut Portugalli efferunt, à qua urbe sortiuntur nomen *Laris*, numisma ex argento absolutissimo, notissimum & usitatissimum per totum Orientem; urbs hæc regni particularis caput fuit, & superioribus annis ab Abbas Rege fuit capta, nti paulo post dicemus : anno clō lō xc lll ut narrat Teixeira, affixit illam horrendus terræ motus, qui supra mille ducenta domicilia prostravit, plurimasque ci-
stere.

sternas (quibus salus civium constat, siquidem tantum pluviis aquis utuntur) dirupit & supra tria millia incolarum obruit.

Ad regnum Laræ volunt quondam pertinuisse *Bender-Gomrouv*, ubi Lusitani arcem ædificarunt ad sinum Persici, postquam Harmuzio fuerant potiti.

Hunc autem locum ita à nostris inveni descriptum. *Gamrou* distat ab æquatore versus arctum septem & viginti gradibus : estque municipium ad oram sinus Persici situm, parens hodie Duci Schiraz Yman-Couly; Portugalis adentum ab Ali-Recek ejusdem Ducis Legato anno 1606. Postquam Belgæ nostri hic appellere & commercia cœperunt exercere, tribus quatuorve annis multo populosius est factum, ita ut jam circiter nongentæ hic familiæ habitent. Duas habet arces ad latus Meridionale ; & versus Arctum validum propugnaculum ad oram Sinus, pluribus machinis munitum : præsidium Persarum constat ut plurimum ducentis peditibus & totidem vel etiam trecentis equitibus, si autem majores copiæ Portugallorum metuantur, tenetur Arabs quidam regulus Seyd-Mahomet ducentos exercitatus simos Sclavarios illis subsidio mittere.

A *Garmou* autem ad *Laram* agitur iter per ſequentes Caravanſeras, ſive diverſoria ad itinerantium ſolatiū comparata, *Randaly*, *Getris*, *Caubereſtan*, primus hic eſt pagus qui occurrit trans fluvium *Chour*; dein *Gerebaſergon*, *Ghion* ſive *Baſſe Camekoe* *Garmou* pagum annonæ copia affluentem: *Checkecheck* ſive *Bahadany Waſſaly* ſive etiam *Baſſe Parouu*; denique *Ehergaef*, à quo tranſitur ad oppidum *Laram*. Quod oppidum à quodam noſtrorum ita accepi deſcriptum. Oppidum *Laram* ædificatum volunt à *Pilæſ* filio *Firoës*, poſt cujus deceſſum ſucceſſit *Gorgion Melech*, vir valde magnanimus, qui ſuper montem, qui oppido à Septentrionibus imminet, amplum & validum caſtellum fecit communiri, & regnum eſt auſpicatus. Hunc ex ordine ſecuti ſunt duo ſupra triginta Reges, quorum poſtremus fuit *Ebrahim Chan*, quem *Xa-Abas* anno 1010 c. ii regno ſpoliavit. Arx à *Perſis* diruta fuit & alia rursus excitata commodiore loco, nimirum ſuper montem qui ab Auſtro propius oppido incumbit. In oppido numerantur circiter quatuor millia domorum, planis tectis, cum certis foraminibus inſtatumariorum. Nullo vallo cinctum eſt,

nata-

natura tamen loci satis munitum, cingitur enim undique asperis montibus. In blæ sunt robusto corpore; qui potissimum agris colendis, & camelis, asinis, mellis, & omnis generis animalibus pascendæ dant operam; maximam quoque partem inserviunt mercatoribus, ad merces illorum ultro citroque vectandas. In medio oppido est forum rerum venalium, desuper tectum, sub quo plures visuntur officinæ omnibus mereibus & annona omnis generis refertæ. Cingunt oppidum amœnissimi horti, in quibus plurimæ fructiferae arbores sunt consistæ, imprimis quæ dactylos ferunt. Regitur à præfecto sive Kady. Arx jam sita est super præruptam petram, ad quam angusto calle ascenditur, ita ut vix duo equites uno ordine possint incedere, supra tamen nonnihil dilatatur: oblonga est Arx, & muro è vivo saxo cincta, valde edito, in illa sunt circiter ducenta domicilia, quinque æneæ machinæ, Hispaniarum Regi ademptæ, & centum delecti milites. Ferunt in armamentario arma conservari quæ tribus millibus instruendis sufficiant. Duos tantum habet puteos qui jugiter quidem scaturiunt sed aquam subsalsam: unde hic aquam prævialem excipiunt atque conservant

sex cisternis. In oppido quoque nihil habentur aquæ nisi pluviales, quas similiter excipiunt cisternis, quarundam quinque millia tam in urbe, quam extra in illius tamen ambitu dicuntur reperiri: & quidem publicas, ita ut cuivis ad eas pateat accessus, recto superius opertæ. Vnum & maximum vitium est hujus regionis quod tam crebro terræmotibus vexetur, quibus non raro plurimæ ædes prosternuntur.

Quibus in animo est Schiraz proficisci, is maxime opportunum est annonam comparare ad septiduum in oppido, ut iter possit absolvere usque ad *Gemoed*, licet idem quoque fieri possit in vicinis aliquot urbi pagis. Per tendit autem iter ad hunc modum; per *Garom* oppidum distans à *Lara* octuaginta milliaribus, quæ ab equis quidem absolvuntur diebus sex, à *Cassila* autem atque *Camelis* quindecim. Equitibus iter est per *Dehakoe*, *Berry*, *Benarou*, *Chahita e*, *Gharom*, *Michzeck*, *Gassar*, *Mehafera*, *Babbahie*. *Cassilæ* autem per *Dehakoe* pagum; *Berry* municipium & olim oppidum alicujus pretii, *Veheram*, *Chiahikot*, ad torrentem *Angavvinam*, *Augerin*, *Gerde* *Letaham*, *Gormoed*, *Codbavvan*, *Miggeck*, ubi teloneum solvitur à mercatoribus; *Payaran* *frivium*,

vitum, *Gaffermesaseri* & *Babahaqien*.
 Johannes Nevvbury Anglus designat
 hoc iter hunc in modum : A Lara ad
Tehaccouu, *Berre*, *Olous*, *Gouen* ubi
 regnat. Laræ desinit. Hinc ad *Gua-*
arouu oppidum; ad *Demorder* muni-
 cipium; ad *Mecocal*, ad *Cavuger*, ad
Chefimon Moddassar diversorium, ad
Covvel municipium; ad *Xyras*. Inter-
 mediis autè intervallis multi reperiun-
 tur lupi: iter agitur à Larad-Xyras ver-
 sus Corum & Arctum.

Antequam ad cætera pergo, non
 possum hic omittere Garziæ de Sylva
 Figuoræ Legati Regis Hispaniarum ad
 Regem Persiæ observationes de *Chil-*
minara, cujus supra feci mentionem.

In universo Regno (inquit) vix ulla
 vestigia antiquitatis videre est, quum
 omnes ædes è latere non cocto, aut lu-
 to inter duos asseres coacto structæ sint,
 quæ cœnum ferre non possunt. Atta-
 men hic supersunt vasta rudera arcis &
 Palatii Persæpoleos adeo celebratæ ab
 antiquis scriptoribus: Arabes & Persæ
 vocant *Chilminara*, quasi dicas quadra-
 ginta columnas: ita enim appellant al-
 tas illas turres, quas Arabes templis suis
 astruunt. Rarum hoc orbis monumen-
 tum se offert iis qui à Schiraz ad civita-
 tem Hispahan proficiscuntur, circiter

leucæ intervallo à fluvio *Eradamir*, qui veteribus dicebatur Araxis (non ille qui Med. am d. vidit à majore Armela) ejus Q. Curtius sæpe meminit, uti & Diodorus & Plutarchus, qui non ad verum situm Persepoleos veluti nequ ducunt. Altitudo, pulchritudo & firmitas harum columnarum apparet è viginti illis quæ hodieque superant, quæ cum reliquarum basibus omnes in admirationem rapiunt: personarum quæ marmoribus passim insculptæ visuntur amictus, plane conveniunt cum amictu magnificorum Venetorum. tunicæ nimirum ad talos demissæ cum latis manicis; & caputia orbicularia, cæsaries super humeros sparsa & barbæ prolixæ. Quosdam videre est sedentes cum summa majestate in sellis, quales in Ecclesiis nostris usurpantur, cum scabellis sub pedibus, palmum altis. Et quod mirum, in omnibus hisce nulla similitudo se prodit vestium, quas Asiaticæ gentes aut hodie usurpant aut olim usurparunt. Nam licet ab omni antiquitate nulla argumenta promi possint, quibus amictus Assyriorum, Medorum & Persarum ita plane describi possit, uti proclive est facere in vestibus Latinorum & Græcorum: tamen satis constat, usos fuisse vestibus modice longis, ad Pur-

cum

enim modum, quemadmodum hodieque Turci & Persæ usurpant, quas illi quidem *Aluba*, hi vero *Cavala* vocant: & capitum involucra colore & forma distincta à cidari seu regali diademate. In his vero sculpturis (quæ licet antiquissimæ sint, tamen ita sunt integræ quasi nuper factæ fuissent) nihil simile videtur iis vestibus quas memoria minimè suggerere potest: ita ut hoc opus omnem antiquitatem haud dubie superet. Idem confirmat inscriptio in tabula laspidea, ira nitida & integra ut monstro similis videatur: hujus characteres neque Chaldæi sunt nec Hebræi, Græci aut Arabici, aut cujusquam gentis hodie notæ: Omnes sunt triangulares, aut pyramidales vel instar obelisci, ita ut tantum dispositione, figura autem neutiquam differant. Quæ architecturæ species fuerit Corinthiaca, Ionica an Dorica sive mixta è ruderibus, discerni nequit; nihilominus admiranda quædam symmetria, oculos intuentium mirum in modum afficit. Nihil tamen magis me delectavit quam marmoris & laspidis durities; nam multis locis apparent tabulæ ita nitidæ & exacte politæ ut speculorum instar intuentium vultus repræsentent. Meminerunt hujus palatii Arrianus & Iustinus,

nus, omnium autem exactissime Zio-
dorus.

Arx universa triplici muro cincta
fuit, qui jam ævo cesserunt: sepulchra
quoque Regum ad latus moris (ad
cujus radices Arx jacet) visuntur in
tervallis, quæ à Diodoro describuntur.
Quid multa? ea quæ hic videntur tam
pulchre conveniunt cum iis quæ ille
describit, ut errori nullus sit locus. Præ-
ter hæc rudera, nihil tantæ civitatis su-
perest; præterquam quod mediæ leucæ
spacio ab Arce alia columna extet, ejus-
dem cum cæteris magnitudinis, & aliæ
duæ minores paulum ab hac remotæ;
in quibus à famulis meis observatæ fi-
guræ equorum & virorum vastæ molis.
Sita autem sunt rudera hæc in planicie,
quam variæ fossæ è fluvio Araxe deri-
vatæ dividunt & fecundant, quæ ad
decem leucas in ambitu patet, ita ut
tantam urbem alere haud difficulter
quiverit, hodie tamen tantum modic-
um municipium quadringentarum
casarum habet, quod *Margatean* vo-
cant. haud longe distans ab arce.
hæc ille.

Sunt præterea in hac provincia Parc
vel Fares alia oppida; à Teixera memo-
rantur *Tarom*, *Kazrun*, *Lastan*, *Staha-*
anon, *Neriz*, *Paçah* & *Dar agnerd*.

Kaz-

Kaseroen vel ut alii efferunt *Kaseroen*, secundum Nubiensem distat ab urbe *Fass* LIV mill. pass. & à *Gioüar* XLVIII mill. pass. ab æquatore secundum *Vleghbaeckium* novem & viginti gradibus & quindecim scrupulis.

Laban, juxta hanc urbem abunde nascitur assa fætida quam Persæ vocant *Ingu*.

Stahabanen cujus indigenæ totum caput pilosum habent, nobilis est animalibus illis quæ Bezoar continent. In provincia *Parc* (inquit *Teixera*) est districtus admodum illustris, vocant *Stahabanen* ab oppido ejusdem nominis, quod distat trium dierum itinere à *Lara* cujus ager abundat herba quadam, quæ haud dissimilis est croco quam depascuntur maximi greges animalium, in quorum ventriculis inveniuntur lapides, qui bonitate & facultatibus plurimum excellunt: hujus provincie incolæ totum caput sunt pilati, Persæ vocant *Kachel*. In eadem provincia in vertice montis è petra salit quidam liquor, quem Rex Persæ per probatæ fidei ministros curat colligi: cogitur autem quotannis ad quantitatem triginta meticalium; id est quinque unciarum, paulo plus, minusve. Persæ vocant hunc liquorem *Momnachy Kony*.

id est, mumiam pretiosam : siquidem instar miraculi resistit venenis & nobilissimum est antidotum, præterquam quod omnibus intestinis rupturis prædeatur. Rex Persiæ qui solus hæc liquor potitur, eundem ingentis muneris loco, exigua quantitate elargitur regi- bus & magnatibus suis amicis.

Neriz, hujus montana abundant metallis ferri & chalybis longe absolu- tissimi, è quibus arma aliaque in- strumenta præstantissima fabricant Persæ.

Pazah autem quam N ubiensis ap- pellat *Basam* & *Dar-agused*, abundat annona & omnis generis fructibus: distat autem Fasa secundum Nubien- sem à Schiraz LX mill. pass. à Kaza- run LIV mill. pass.

Nubiensishis adjungit urbem *Ra- gian*, perpulchram quæ terminat pro- vinciam Fares & Churestan: est autem vicina urbibus Siraf & Kazarun atque Giouar.

Itemque *Siraf* urbem quæ adjacet littori maris Persici, distans ab Aequa- tore novem & viginti gradibus secun- dum Vlughbeeckium.

Atque *Suniz* urbem à mari haud longe distitam.

Alii quoque his addunt *Noubergin*,
quæ

quæ secundum Vlughbeeckium distat ab æquatore triginta gradibus & decem scrupulis.

Firgès abad, quæ secundum Vlughbeeckium distat ab Æquatore octo & viginti gradibus & decem scrupulis.

Arderbaion sive Adarbigan.

TEixera vocat hanc provinciam *Aderbaion* sive *Az arbaion*, & dicit maximam esse provinciam cujus metropolis hodie sit *Tabriz*. Regio annona omnis generis egregie abundans & ditissima commercia exereens cum Russis, Polonis, Circassis, Georgianis aliisque nationibus: nonnihil hic argenti effoditur, plurimum autem aluminis & rubræ tinctorum; indigenæ communi nomine appellantur *Calanges*. Quænam provincia hoc nomine censeatur (inquit Schikardus) apparet è Geographo Nubiensi; nimirum ea pars Assyriæ Septentrionalis, quæ circa urbem *Ardebīgaram*, ubi sanum ignis fuit, de cujus cultu postea dicetur: Hodie in Mediam usque protenditur, ut contineat etiam *Ardebil* incunabulis Sophinæ sectæ notam, & metropolim *Tabris*, quæ pridem erat aula eorumdem Sophinorum, antequam ætate patrum

trum veniret in potestatem Turcæ. Tebrifium (inquit Leonclavius) nunc *Tauru*, admodum hisce annis innituit, etiam vulgo, Turcorum stragibus aliquot nobilitatum, inde à Sultani Scieimanis II. temporibus : Qui Ecbatana Mediæ vocant, errare puto; quæm Cedrenus eam Tanrezium appellans, in Persarmenia collocet, quam hodieque dicunt maiorem Armeniam. In hujus meditullio Tebrifium recte ponit Iovius, ut male Chalcondyles urbem fecit Assyriorum, ejus interpretes Tabrezen, ut Cedrimanus Tabrosium scripsit. Iovii sententiam hæc Aythoni verba confirmant. In majori Armenia civitas Taurisii famosior est & plus aliis opulenta. Ptolemei *Tervam* esse plerique putant & transpositis fortasse litteris *Teure* scribetur rectius; Hebræorum Susam autumat Iovius. hæc ille.

Minadous (inquit Schikardus) cum vulgo appellat Tauris & in epistola quadam Historiæ suæ della Guerra fra Turchi & Persiani subnexa, duodecim argumentis operose contendit, non esse neque Tervam ut Iovius scripsit, neque Tigranoama uti Niger, ne Tigranocertam quidem, ut alii : Sed Ecbatana ut voluit Ortelius & Ananias. Quas doctissimorum hominum opiniones, ego

ego eadem orthographia veriori, omnes uno ictu dissipō, & confidenter dico, esse, immo illam, quæ lib. vi. cap. 2.

Ptolem. vitiose quidem *Tabeis* appellatur pro *Tabeis*; errore in Græca scriptione facillimo. Teixera solus eorum oſos legerim, exprimit genuinum sonum urbis. Hæc ille.

Ecbatana (inquit Minadous lib. 8.) hodie Tauris dicta, ad radices montis Orontis qui versus Septentrionem ei imminet, in majori Armenia sita est, octo dierum itinere à Mati Caspio: Versus Meridiem posita est Persia; Versus Occidentem sunt Caspii montes: ipsa urbs ventis, frigori & nivibus exposita est; aëre tamen fruitur salubri, abundatque omnibus rebus ad vitam humanam necessariis, celeberrimum est totius Orientis Emporium, quod merces quæ ex Asia in Syriam atque Europam, tum quæ ex Occidente in Orientem transmittuntur hunc ut plurimum deferri soleant. Populosissima est, continetque fere ducenta animarum millia: neque vallo neque muro munita est, cryptas habet multas subterraneas, & ædes pro more regionis è luto & cæno cocto constructas.

Ut autem hoc obiter moneam Ptolomæus loco à doctissimo Schikardo an-

notato meminit duarum urbium sub nomine Gabriz, quarum unam tribuit longitudinem LXXXIII grad. latitudinem XL & XV scrup. alteri secundum Græcum exemplar à Bertio editum LXXXIV & 30 scrup. latitudinem XL. Secundum Latinam vero editionem longitudinem LXXXVII. 40 minut. latitud. XL & 20 minut. Medium montis Orontis longitud. in Græco quidem LXXXV, in Latino LXXXVIII & 30 scrup. latitudo in utroq; XXXVII. Porro Ecbatana longit. LXXXVIII latitudo XXXVII. in Græco patiter & Latino.

Vlugbeeckius autem & alii Arabes tribuunt Tauri long. 82, latitudinē 38. numerant autem longitudinem ab extremo Africæ littore.

Abulfeda denique dat illi longitudinem 73. 8. latitudinem 39. 10.

Plura inveniet lector de hac nobilissima civitate in variis Itinerariis quæ subjunximus, præsertim in Cartvyrigh-ti qui accuratè illam descripsit.

Meminit quoque illius Marcus Paulus Venetus, sed vocat provinciam in qua sita est Hirach.

Quomodo autem Xa-Abas hanc urbem, aliquandiu à Turcis possessam, ipsis eripuerit luculenter narrat *Petrus della Valle*. Diligentia (inquit) quæ
una

una est è præcipuis virtutibus summi ducis, huic Regi per familiaris est; nullam enim occasionem facile omittit, quæ rebus ipsius conducat, sed illam arripit, & persequitur incredibili celeritate, quod in Tebrisis recipiendo vel maxime patuit; nam quum ipsi constaret Bassam Tureorum cum maxima copiarum parte abesse & alio profectum ut populos vicinos, qui rebellaverant, ad officium reduceret; & *Spahan* urbe, quæ circiter viginti dierum itinere abest à Tebrisis, paucioribus quam decem diebus, uti accepi, ad illud advolavit, cum minori copiarum parte quum reliqua tam celeriter illum sequi nequiret, licet vel maxime properarent. Addidit & celeritati egregium stratagemata militare: nam quum cum paucis admodum suorum ad urbem accessisset, & famam adventus sui tanta celeritate prævenisset, finxit se mercatorem esse & caput magnæ Caravanz, quæ lento passu illum sequeretur, ita ut ab oppidanis qui merces admodum desiderabant, neque quod res erat ullatenus suspicabantur, facile admitteretur: Subsistit autem ad oppidi ingressum, suos uti videri volebat, expectans; verum quum jam plures copiaz advenissent, paucis Turcis occisis, nullo pene nego-

negotio, urbe potitur, præter castellum à Turcis urbi impositum. Deinde nulla mora interposita, antequam captae urbis fama divulgaretur, maximas copias dimittit contra Bassam jam redeuntem, & eorum quæ gesta erant penitus ignarum, eumque ex insidiis aggressus cædit & vivum capit: captumque muneribus & promissis ita delinivit, ut fide mutata, se ipsi adjungeret, & filio quem in arce cum præsidio reliquerat, persuaderet arcem Regi dedere.

Teixera secundo loco huic provinciae tribuit oppidum *Xyrvan* vel *Schiruvan* veletiam *Sirvanum*: ea urbs (ut scribit Leonclavius) communi nomine cum provincia sic appellatur, estque Mediæ metropolis capta à Turca anno clō 10 LXXVIII. sed mox à Persa recuperata & muris nudata, ne hostibus amplius receptum daret. Regio autem Schiruvan vel Sirvan haud dubio (inquit idem) illa est quam Prisci dixere Mediam, posteriores autem Vaaspracan, ut apud Cedrinum in Constantino Monomacho legimus; id regnum licet Mustaphas Vezir anno clō 10 LXXVIII. Osmanidis subjecit, mox tamen à Persis fuit receptum & ab iisdem hodieque retinetur.

Narrat mercator quidam Venetus
apud

apud Ramusium : Servan provinciam à *Manmutaga* ad *Derbent* patere septem dierum itinere, & continere tria magna oppida, & totidem perampla castella; præcipuum autem oppidum esse *Sumachiam*, quæ distat unius diei itinere à mari Caspio; reliqua duo ad oram maris sita esse *Manmutagam* & *Derbent*. De *Sumachia* autem sive *Schamachia* & *Derbent* plura inveniet lector in parte secunda, in variorum Itinerariis. Equibus tamen hoc notandum, *Ienkinsonium* & alios scribere *Samachiam* distare à mari Caspio septidui itinere cum camelis, habitari autem potissimum ab Armeniis & jam ruinas agere cœpisse anno cdo 10 LXII. quum ille ibidem esset; à Christophoro autem Burrough Anglo observatum invenio *Derbent* distare ab æquatore versus Arctum uno & quadraginta gradibus & quinquaginta scrupulis, à *Scamachia* autem quinque & quadraginta leucis. *Vlughbeeckius* autem & alii Arabes observant *Schiamachi* longitudinem quidem LXXXIV & 30 scrup. latitudinem XI & 50 scrupul.

Ienkinsonius porro agnoscit in *Schirvan* oppidum *Schabran* secus mare Caspium: quod mercator ille *Venerus* apud Ramusium vocat *Sabran* &

nullo muro tum fuisse cinctam
tur.

Ad Sirvan pertinet quoque secundum Leonclavium oppidum *Van* sive *Wan*, quod cum arce sic ad Persici regni limites (inquit) pertinet ut etiam majori sit finitimum Armeniæ: ab eo vicina Regio etiam *Wassan* dicitur. Vide omnino quæ Cartvrightus de hoc oppido & vicina regione scribit in suo Itinerario.

Teixera, ut ad illum revertamur, ponit porro inter oppida Hadarbigan, *Nah-Xaon* quam Arabes vocant *Nah-ziovan*, & Vlughbeeckius assignat illi longitudinem LXXXI grad. & 15 scrupul. latitudinem XXXVIII grad. & 40 scrup. Non inveno à quoquam huius oppidî mentionem fieri præterquam à Ioanne Nevvberye Anglo, qui in Itinerario, quod in secunda parte adungimus, ubi vocat *Naanan* sive *Nassnan*; sed an hoc idem sit nonnihil hæreo.

Addit deinceps *Hordabat* de quo nihil hætenus inveni.

Et *Ardavel* sive *Ardevil*; civitas est (inquit Teixera) Aderbaion, paucorum dierum itinere à *Tabriz*, non tam grandis quam celebris, ob natales Xequæ Aydar patris Scah Ismael Suphy qui Persis imperavit. Antonius lenkinsonius

scilicet Anglus observat sitam esse triginta octo gradibus ab æquatore versus Arctum, & principes Persiæ hic sepeliri consuevisse. Vide & Itinerarium Cartwrighti. Ab Vlughbeeckio Arabe ponitur ad longitudinem quidem LXXXII. 30 latitudinē autem XXXVIII graduum; vel secundum alios Arabes XXXVII & 30. minutorum. Ab aliis observatum invenio, distare bidui itinere à Soltania, quatruidi à Casbin : à Tabriz quatruidi item itinere versus ortum.

Nubiensis vocat *Ardabil* & hæc itinera prodit; A *Daynur* ad *Maragam* indeque ad *Ardabil* : à Daynur ad *Cheiaregian* XXVII mill. pass. ad *Talvar* XVIII. ad *Saisar* XXI. ad *Andareb* XII. ad *Bailacan* XV. Si igitur ad *Ardabil* ire cupias, perges à *Bailacan* ad *Borzam*, quæ est terra *Armeniz*, XVIII mill. pass. ad *Saber-Chast* oppidum XXIV mill. pass. hinc ad *Maragam* XXI. ad *Charcan* XXXIII. ad *Tabriz* XXVII. ad *Nariz* XX mill. pass. ad *Chan* XII. ad *Chovarest* III; ad *Kavaler* XXV: ad *Iama* XV. demum ad *Ardabil*. Ita ut à *Tabriz* ad *Ardabil* colligantur supra nonaginta mill. pass. Idem prodit distantiam ab *Ardabil* ad *Mucan* sitam ad gram maris *Caspi* per bidui.

Addit denique *Teixera Halkhan*

oppidum de quo nihil inveni.

Alii & præferrim Arabes adhuc plures urbes intra limiteis Aderbigiân concludunt: nimirum *Selmâs*, Nubiensi *Salmâs*; de terra inquit Armeniæ: Salamas urbs est à stagno Kannudhan remota; stagnum vero istud falsum est caretque omni animantium & piscium genere. Distat idem stagnum à Dacher-can xii mill. pass. habetque in longitudine stationes quatuor, inter Septentrionem & meridiem; ejus autem latitudo protenditur inter Maragham & Armeniam spacio fere lx mill. pass. hyberno tempore maximæ excitantur in eo procellæ, adeo ut cymbæ naufragium patiantur.

Chouvy sive *Choy* oppidum, quod Vlughbeeckius & alii Arabes collocant ad longitudinem lxxix grad. & 40 scrupul. latitudinem autem xxxvii grad. & 40 scrupul. meminerunt illius itineraria in parte secunda paginis 198: 207. & 219. Putant veteribus dictam *Ataxata*; & distare à Taurisio octuaginta miliaribus Asiaticis vel Romanis.

Ourmâ, Vlughbeeckio ad longitudinem lxxix grad. 45 scrupul. latitudinem autem xxxvii. de quo oppido nihil inveni.

Merend; Vlughbeeckio ad longitudinem

quidem LXXX grad. & 55 scrupul. latitudinem, XXXV grad. & 20 scrupul. cujus mentio fit in Itinerariis pag. 219. distat unius diei itinere à *Sophran* & pari distantia à *Iolfa*.

Maraga Vlughbeeckio ad longitudinem quidem LXXXII grad. latitudinem vero XXXVII & 20 scrupul. meminit autem Haytho Armenius oppidi *Marga*, juxta quam Persæ à Saracenis ingenti strage cæsi fuisse commemorantur. Eam (inquit Schikardus) scribit Reineccius ad marginem, esse Thelbencanen, Babylonix scilicet urbem, seductus proculdubio à Munstero, qui hoc idem prior ad lib. 5. cap. 20 Prol. annotarat. Sed nos interpretemur Haythonem ex seipso qui paulo antetius c. 11. dixerat, regionem Chaldæorum terminari ex parte Septentrionis, urbe *Maraga*. Fuerit ergo illa in confinio Assyriæ. Verum multo præcisius definitur illius situs ab Arabe Geographo, quod locetur circa ruinas veteris Ninive, ac sit nunc quidem tantum pagus, sed ingens. Vide omnino Nubiensem ex editione Gabrielis Sionitæ paginis 206 & 207.

Serier vel *Seriâr* Vlughbeeckio ad longitudinem LXXXII. latitudinē XXXIII. de quo nihil mihi præterea occurrit.

GVeylan (inquit Teixeira) amplissima est provincia quæ plurima & maxima oppida complectitur, potissimam partem secundum oras Caspii maris sita, unde & mare illud agnomen ab illa fortitur, Persisq; inde *Daryah Gueylan* appellatur: undæ hujus maris salæ sunt, licet nusquam quicquam commune habeat cum oceano: Forma illius pene est ovalis: tribuunt autem illi longitudinem trecentarum farsangarum, id est novies mille passuum: undosum est & validis tempestatibus admodum obnoxium, navigaturque grandibus navigiis, sed quibus fere plani sunt alvei, quia pluribus vadis variis locis est inquinatum; portus aperit variis regnis, commerciis Orientis supra modum opportunos; qualis est Kefah sive Cassa portus & oppidum, nec non insigne emporium Tatarorum; & quia fluvius qui Astracan prælabitur in hoc mare sese exonerat, (quod oppidum jam magno Russiæ duci paret) per illum plurima commercia in hoc mari inferuntur. Vide omnino duo Itinera Anglorum in secunda parte.

Hanc provinciam Antonius Sherleius Anglus nobis describit ad hunc modum;

modum; Geylan provincia dividitur à
 vastis & nemorosis montibus,
 quibus Persia ut plurimum caret, raros
 habens montes & rariores sylvas, ma-
 gnamque lignorum inopiam, præter-
 quam quæ horti & fruticeta submini-
 strant) qui non tam valles, quam ru-
 pturas quasdam sive angustias aperiunt,
 quæ pluviis mensibus, aut quum nix,
 quæ admodum alta verticibus mon-
 tium incumbit, liquatur, crebris tor-
 rentibus fere inviæ redduntur. Ab
 oriente vel potius aquilone Mari Caspio
 concluditur: inter utraque autem, mare
 nimirum & montes quos diximus, va-
 sta planicies sternitur, tanta incolarum
 frequentia culta, tamque incredibili se-
 rici, oryzae, frumentique copia referta;
 ut natura cum industria incolarum cer-
 tasse videatur, utra frequentiore aut
 opulentiore hanc provinciam face-
 ret; nulla enim pene agrorum portio
 à cultura vacat; ipsique montes, qui
 fere petrosi sunt qua Casbinum respi-
 ciunt, tam læto gramine sunt vestiti, &
 tam numerosos alunt pecudum greges,
 ut etiam vicinis omnibus abunde de
 com metu prospiciant.

Teixera porro scribit hanc provinciam
 divisam esse in quinque præfecturas, qua-
 rum Metropoles enumerat hoc ordine.

Raxt cui anno clō 10 xcv quū
Teixera illa scriberet, præerat ~~Teixera~~
Khan.

Laion : in qua etiam sita est famōs
civitas *Delmon* sive *Delimon*, vel etiam
Delon, à qua aliquando tota provincia
denominatur : cui tum præerat Khan
Hamet.

Gaxkar cui illo anno præerat Syanex
princeps magni nominis.

Langarkanon cui tum præerat Amir
Aniza Khan vir fortissimus.

Kudam denique cui tum præerat
Komron Mirza.

Ioannes autem de Persia vocat Me-
tropolin provincię Guilan *Hichan*, ei-
que attribuit septuaginta millia oppi-
danorum.

Sequuntur ad eandem oram maris
Caspīi secundum eundem Teixeram.

Mazandaron provincia & urbs à
Gueilon versus ortum sita ; oppidani
sunt robusto corpore atque bellicosi.
Ioannes de Persia scribit provinciam
Mazandaran patere in longitudinem
quinquaginta leucas, & viginti quinque
oppida continere, quorum caput sit
Mazandaron, quod quinquaginta mil-
lia civium numerat: provincia est mon-
tensis & frigida, ita ut fructus hic raro
ad maturitatem perveniant.

Vtuntur autem provinciales Mazandaran & fere reliqui accolæ mari Caspii amictu à cæteris Persis mixtum diverso, quem in adjuncta tabella prout acceperamus exprimi curavimus.

Adjungit præterea Teixeira *Sirabat*: Ioannes de Persia vocat *Estrabat*, dicitque circiter sexaginta leucas per transversum patere hanc provinciam; ejusque Metropolin *Estrabat* supra quinquaginta millia incolarum numerare. Iosephus barbarns videtur vocare *Stravam*; vide illius Itinerarium in parte secunda.

Adjungit deinde Teixeira *Bostan & Sababah*, de quibus nihil adhuc observavimus.

Denique *Nyxabur*, provincia Persæ subjecta inter Karason & Vzbec sive Tartariam; amplissima quidem, sed plena desertis, & arenosis locis, quæ continuo moveri & veluti ebullire tradunt. Nubiensis in septima parte Climatis tertii scribit; ex urbibus Naisabur est *Barsin* urbs frequens atque populosa, distans à Naisabur stationibus quatuor.

In hac provincia reperiuntur gemmæ illæ cyanæ, quas vulgo appellant Turquosias, quia hæc provincia fines jungit cum *Turquestan*.

Sunt

Sunt & alia hic oppida (inquit Teixeira) quæ quondam capita fuerunt singulorum Regnorum, quæ Persarum Imperatores in provincias redegerunt: quæ singula oppida admodum sunt populosa.

Angli Mercatores qui sæpius tentarunt, serici & aliarum mercium Persicarum commercium, per Russiam & flumen Volgam, instituere, uti videre est ex aliquot Itinerariis, quæ in secunda parte hujus commentarii adjunximus; idem rursus sunt aggressi anno cło lcc xviii & sequentibus, quemadmodum didici ex epistola Ægidii Hobs, quam Purchasius laborioso suo operi inseruit. E qua observandum, facillimam esse viam è provincia Gueylan, quæ & serico abundet, & ad mare Caspium opportunissimo loco sita est. Nam ut ille scribit, ex Humine Volga Guilanorum navibus appellitur ad portum quendam, quem vocant *Leygonis*, qui tantum una leuca distat à *Lagion* sive *Lason* ut vocat Teixeira, & septem à *Resht* sive *Raxt* ut Teixeira effert, à quibus tantum sedecim dierum iter est ad *Spahan*.

Idem memorat, provinciæ Geilan loca maxime illustria *Resht*, *Peomin*, *Shast* & *Leygon*, ad summum à maris Caspii

Caspîi portubus distare octo leucis. In *Maçandaron* autem, admodum nuper sericum excoli cœpisse, etiam magnam copiam ibidem colligi, non minus opportuno ad transportandum loco.

Chorasān sive Karaşon.

Hanc provinciam (inquit Teixeira) vocant Lusitani *Coraşon* sive *Coraşonen*; est autem una è famosissimis & maxime illustribus provinciis Persiæ sive amplitudinem illius spectes sive opulentiam.

Schikardus in Tarich; Non possum (inquit) quin iterum aliquot Geographorum errores ex Arabismo detegam. Plerique agnoscunt unicam *Chorasān*, aliqui scribunt *Oraşan*, alii distinguunt inter minorem & majorem, omnes vero errant enormiter in situ. Sic igitur habendum: esse tres omnino regiones, cognati soni nominibus insignitas, quæ ab ignaris eodem fere modo scribuntur, quum tamen distinctissimæ sint, neque confundi debeant. Prima est Occidentior cæteris Kohasān finitima deserto magno, quæ cadit in Sectionem VII Climatis quartam, & Nubiensi commemoratur fol. 241. Ejus aliam mentionem inter Latinos non aveni hætenus, nisi quod Petrus de
vincis

vincis lib. 1. Epistol. cap. 28. Gohefmi-
 nos nominat, quos hujus terræ indige-
 nas putarim. Altera est *Chorasān* præ-
 sentis historiæ, quam Turkemani auxi-
 liares insedtant. Ea respondet fere ve-
 terum *Ariæ* & rigatur flumine *Habin*,
 cujus præcipuæ urbes sunt Meschad ubi
 sepulchra Regum : Herah id est Aria
 Ptolemæi lib. 6. c. 17. ubi nobilissima
 manna colligitur ; *Thun* ubi sericum
 copiose provenit, &c. Tertia vocatur
Chouvaraʒan prioribus Orientalior
 quia cadit in octavam Sectionem Cli-
 matis quarti, juxta Occidentalem ri-
 pam fluvii *Gichon*, nec habet (ut ait
 Nubiensis) in eis partibus, ultra flu-
 men illud, aliquam habitationem sibi
 vicinam, ut bene conveniar cum Co-
 rasminorum regno, quod Haytho de-
 scribit capite IV, dicens finitimum esse
 deserto magno, centrum diceras longo.
 Terram alioquin fertilem, ac frumenti
 feracissimam. Sed eandem extendit al-
 trinsecus ad mare Caspium usque quod
 nescio an concedat Ptolemeus qui lib. 6.
 c. 12. *Χωρομείης* locat ad Oxum in re-
 gione Sogdianorum.

Porro Teixera Metropolim hujus
 provinciæ, vocat *Mexat* : & scribit esse
 civitatem amplam & populosam, in
 qua Reges Persiæ post Scachum Ismaë-
 lem

lem Suphy sepulti visuntur: valido muro in ambitu cincta est, in quo extant trecentæ turres ad bombardæ jactum à se invicem disiunctæ. Ager illius fertilis est & annonæ omnis generis feracissimus; indigenæ formosi juxta atque bellicosi. Inter hanc provinciam & Turon sive Turquestan itemq; Vzbeck labitur famosus fluvius *Iehun*, unde regiones trans illum Persis dicuntur *Maurenahar*, quasi transfluviales versus arctum.

Præter hanc habet *Thun* magnum oppidum & sericorum pannorum textura imprimis nobile.

Item *Tabas* sive *Thabs*; notandum autem Arabes & imprimis Vlughbeeckium magni Teymurlanis nepotem, duo oppida hoc nomine recensere, diversis agnominibus, quorum unum vocat *Thabs gylac* ad longitudinem xcii graduum, ad latitudinem xxxv. Alterum *Thabs messina* ad longitudinem quidem xciv grad. & 15 scrupul. ad latitudinem vero xxxiii grad. & 15 scrupulorum.

Addit deinceps *Kahem*, oppidum croci cultura notissimum. Dubito autem an idem sit quod ab Vlughbeeckio vocatur *Kayin*, & collocatur ad longitudinem quidem xciii graduum & 20 scrupul.

scrupul. ad latitudinem vero XXXIII grad. & 40 scrupulorum.

Tum adiungit *Teixera Hrey*, civitatem quondam principalem regni ejusdem nominis, Schikardus in Tarich, agens de Israëlitis olim in ultiores Persiæ regiones deportatos : Ego autem (inquit) ulterius, ad Paropanifum usque deportatos esse statuo, quia textus I. Par. VI. vers. ult. expresse *Hara* meminit quæ omnino videtur Asia regio, sic à Metropoli quondam dicta (nunc *Eri vel Hrey*) maxime quoniam & cæteræ appellationes propinquis locis congruunt, ut montis *Nisebon*, de quo Rabbi Benjamin, cum urbe montana Nisibi, apud Ptolem. lib. VI. cap. 17. & Marcellin. lib. XXIII. c. XI. Ita *Gozan* cum *Gauzanâ* & *Chabor* cum *Caburâ* : prout in antiqua Ptolemæi tabula, editionis Romanæ legitur; quamvis vulgo Γάζανα scribatur pro Γάζανα eodem lib. cap. 18. & Κάραγα pro Κάραγα, quæ nunc est Kibul. Ita fluvius *Gozan* erit *Oxus* inde scaturiens. Sed ipsum Benjaminum audiamus. Inde (à finibus Persiæ) inquit, iter est viginti octo dierum ad montes *Nisebon* qui sunt juxta flumen *Gozan*. Israëlitzæ qui veniunt inde in Persiam, ajunt ibidem

dem in urbibus Nisebor superesse quatuor tribus, nimirum Dan, Zabulon, Aser & Napthali captivitatis primæ, quos illuc deportavit Salmanasser Assyrius; ut scriptum est 2. Reg. cap. 17. vers. 6. abduxit eos in Lachlach & Gabor, montes Gozan montesque Madai (ex authentico textu cum 1. Paralip. 6. vers. 26. collato apparet literam Lamed esse servilem & legendum Chelach; nec montes, sed flumen Gozan & Urbes Madai) Ambitus regionis illius est xx dierum; tenentque urbes & castella in montanis, quæ ex uno latere alluit fluvius Gozan. Nec illis incumbit jugum gentium, sed habent præsestium super se, nomine R. Ioseph Amarkela Levitam (tempore authoris ante quadringentos annos) & sunt inter eos studiosi sapientiæ. Seminant quoque & metunt, imo proficiscuntur in bellum ad regionem Cusch (non Æthiopiam ut vulgus exponit, sed Cuthæorum terram, circa flumen Cuth; unde novæ olim Samaria coloni prodibant Ioseph. lib. 9. antiquit. c. 14.) per viam deserti. Fœdere junguntur cum paganis Turcis (non hodiernus Natolia, sed sibi finitima, provincia Turkestan incolis) qui serviunt spiritibus (dæmones colunt) & castrametantur in Eremitis: gente quæ

non edit panem, nec bibit vinum, sed vescitur carne cruda, etiam immundum animalium; quæque lato prædita vultu, torvum videt, loco nasi duo parvula foramina sive spiracula ostentans, &c. Sed ad urbem Hrey regrediamur. Quam Teixera dicit plurimum celebrari tum (propter amplitudinem suam; (scribit enim Ioannes de Persia, illam circiter sex leucas ambitu suo complecti & supra centum millia civium alere:) tum propter res maximi precii quæ ager illius producit: inter quas potissimum memoratur Manna summæ perfectionis & bonitatis; Persæ vocant *Xir-quest*, quasi dicas liquorem arboris *Quest*. Reperitur in pluribus aliis Persiæ provinciis alia species Mannæ, *Torianabin* dicta, valde similis semini Coriandri, quæ adnascitur certis herbis silvestribus instar carduorum: hæc admodum delicata est & secunda; quare Persæ vulgo illam exhibent infantibus & scæminis, quæ uterum gerunt duplici quantitate, atque illam qua vulgo utimur. Lambit muros huius urbis fluvius *Habin*.

Subjungit deinceps Teixera *Marvoo* vel *Marvve*; quam & Vlughbeeckius agnoscit & collocat ad longitudinem quidem xcvi graduum; latitudinem

autem xxxvii graduum & 40 scrupulorum.

Et *Herat* vel ut *Vlughbeeckius* vocat *Hiraet* ad longitudinem xciv grad. & 20 scrupul. latitudinem autem xxxiv grad. 30 scrupul.

Triennio post (inquit *Schikardus* in *Tarich*) scilicet anno *Hegiræ* xxvii ab eodem *Othmano* missus est novus exercitus in orientalia Persiæ loca duce *Abdalla* filio *Amer*, qui *Chorasani* penitus expugnaret. Licet enim pars ejus citerior, quam *Turkimani* hospites insederant, jam pridem dedita fuerat; ultiores tamen ipsa longinquitate locorum hæcenus tuti, libertatem adhuc servabant. Promiserat autem *Othmanus* ei, qui tam remotas regiones primus adoriretur, illius provinciæ administrationem: ut hac veluti esca militem ad longam expeditionem promptius obeundam alliceret. Votum ergo fecit *Abdalla*, idque juramento firmavit, prius non reversurum sese, quam potasset è fluvio qui urbem *Balach* præterlabitur *Marco Polo* Veneto memoratam lib. i. cap. 31. cui *Abulpheda* *Tengnaly* tribuit longitudinem xci grad. & latitudinem xxxvi. Susceptis ergo itineribus, quum appulissent, expugnavit magna strenuitate præcipuas
Cho-

Chorasanae urbes *Herab* & *Nisabur* & *Tus* (quae duo loca in *Abulpheda* numeris coincidunt, ad longitudinem *lxxxii* & latitudinem *xxxvi* graduum, unde mendum arguitur) & *Buschang* & *Abraim* & *Talikan* & *Marvva* & *Sarchai*. Omnes magnas, divites & populosas, manna fere, serico, aut aliis mercibus exoticis nobilitatas. Hæc ille de *Herab* & *Marvva* jam diximus.

Almacinus in *Historia Saracenica* lib. i. cap. 4. Chorasanae provinciae oppida enumerat ista *Naisaburum*, *Haratam*, *Busiengiam*, *Tusam*, *Abrimam*, *Marvvarrudam*, *Talacanum*, *Tocharistanam*, *Sarachsam*, &c.

Nisabur collocatur ab *Vlughbeeckio* ad longitudinem *xcii* graduum; latitudinem autem *xxxvii* graduum: *Almacinus* scribit à *Muslimis* captam anno Christi 647.

Tus collocatur ab *Vlughbeeckio* ad longitudinem *xcii* grad. & 30 scrupulorum, ad latitudinem autem *xxxvii*. Vnde proclive fuerit errorem qui in *Abulpheda* numeris deprehenditur corrigere. Ex hoc oppido ortus fuit *Nazaraddin* celebris mathematicus & *Euclidis* commentator, qui *Mustaëzam* postremum *Calipham Bagda-*

densum imperio exiit. Alias tamen (inquit Schikardus) cornutos appellat etiam Arabica lingua , illos uxorum suarum lenones qui filios adulterinos educant pro genuinis. Quo pertinet amarus ille jocus *Mustae Zimi*, postremi Caliphæ Bagdadensis , qui Nazaraddino , librum offerenti , vitium id veluti patrium objecit ; in luchas fol. 153. a. audiui Tuscios (populares tuos, indigenas terræ Chorasan) habere coruna : ubinam tua sunt ? alludens ad inhonestum illum lenocinandi morem, quo mariti advenis viatoribus, uxores locabant sub specie hospitalitatis ut M. Paulus Venetus de provincia Camul refert.

De *Techaristana* , cujus Almacinus supra facit mentionem ; ita Schikardus. Penetratunt etiam armis victribus usq; ad extremam *Techaristianam*, regionem τῶν Τοχαρίων , ut eos Pachymerius appellat.

Marvvarudam autem cujus Almacinus supra meminit , collocat Vlughbeeckius ad longitudinem xcvi grad. latitudinem autem xxxvi grad. & 50 scrup.

Thalekân , quod oppidum alii referunt ad provinciam *Dilemon* ; ponitur ab Vlughbeeckio ad longitudinem lxxxv graduum 45 scrupul. & latitudinem

dinem xxxvi & 10 scrupulorum ; ab aliis ad longitudinem lxxxii grad. 50 scrupul. latitudinem xxxvii graduum & 25 scrupulor. quæ plurimum differunt.

Porro *Talekan* (inquit Nubiensis in octava parte Climatis Tertii) est urbs magna quasi urbs *Maru-Alrudh*, appositæ ad radices montis cujusdam atringentis montes *Horcan* : distatque illa à *Maru-Alrudh* septuaginta duobus miliaribus.

A *Thalecan* ad urbem *Fariab* habentur lx mill. pass. Est autem urbs *Fariab* sub ditione Churegian, minor quam sit ipsa *Talekan* & distans ab ea duabus grandibus stationibus, versus plagam Occidentalem ; ab hac ad *Asturcan*, versus Orientem habentur liv mill. pass. pertinet autem *Asturcan* ad *Churegian* : *Churegian* vero nomen est plagæ non urbis. Inter *Asturcam* & *Balch* interfunt liv mill. pass. de *Balch* postea dicemus.

Ad hanc quoque provinciam referunt *Pharganam*, cujus meminit *Elmacinus*, & *Nubiensis*, qui illud locat intra quartum Clima, parte nona ejusdem Climatis ; ibi viam à *Samarcanda* ad illam ducentem irradit. Memoratur quoque à suo cive *Achmedo* f. *Ach-*

medi (qui vulgo depravatè, ut observat Schikardus, Mahommet Alkaganus audit) cap. 9. ad idem Clima quartum & regionem Chotafan: cui non tantum ut indigenæ loci, sed & mathematico quondam excellentissimò, plena fides merito est adhibenda. Quia igitur cap. 8. præcedenti, illud Clima terminat ad xxxix grad. ideo impossibile credo ut ea urbs in latitudine habeat xlii grad. quot ei tribuit Abulphedai, sed numerum corruptum esse; adeoque hanc civitatem tribus minimum gradibus esse Australiorem. Hæc ille.

Kermon.

KErmon (inquit Teixeira) provincia inter Parthiam & Karazonen media, inter primas censetur Regni Persiæ, tam amplitudine, quam variarum & multarum rerum proventu, quæ maximi in Oriente fiunt: quales sunt; Aqua rosacea, quam in regno Persiæ habent duorum generum; alia enim fit per infusionem, hanc sua lingua vocant *Gul-Ab*: alia fit per extractionem & alembicum, quam appellant *Areka-Gul*, quasi dicas sudorem rosarum. Prior illa per infusionem in hac provincia maximè usurpatur.

Item aulæa sive stragula, quæ à Persis
appel-

appellantur *Kalichey*, à Lusitanis autem *Alcatifa*; quæ quidem in Iesd sive Yasd pretiosissima & perfectissima texuntur; in hac autem provincia secunda nota.

Tertio *Tutia* sive ut Persæ vocant *Tutyah*, quæ solummodo in hac provincia reperitur, in unico monte, qui distat à Metropoli hujus provincie duodecim farsangis. Hanc scribit Teixera fieri è gleba hujus montis, aqua mixta, & in vasis argillaceis in furnis excocta; effusa enim aqua postquam ebulliverit, Tutiam hanc vasis adhærere & reprehendit Garciam ab Horto, qui è cineribus arboris Gaon conflare tradit. Fert præterea hæc provincia præstantissimum & laudatissimum cuminum sive ut Teixera scribit herbam contra lumbricos intestinales, quæ à Portugallis vocatur *Lombriguera*. Persæ appellant sua lingua *Dramah Kermomy*, id est, medicinam è provincia Kermou, aut adversus lumbricos; ambigua est enim vox Kermou apud Persas, tam lumbricos quam provinciam hanc denotans; in quem finem adducit Rythmum poetæ cujusdam Persæ, quem vocant Cojam Iafez sive Iafet; qui ludens vocis hujus homonymia, fugit principem quendam iter facien-

DESCRIP TIO

tem , cui ad aures accidit vox quædam ipsum compellans suo nomine ille autem conversus vidit tantum cranium humanum humi projectum ; quum illud interrogasset , quinam esset & unde ipsum nosset , respondit cranium , scias me aliquando hominem fuisse & coronam gestasse uti tu , subjugaveram autem plurimas provincias , & sola supererat Kermou , quam quum & subjugare pararem , subito ab ipsa superatus fui & devoratus à Kermou , itaque à me exemplum capias , tibi quod usui fiat.

Eadem provincia producit lapidem quendam nigrum & transparentem & nigris punctulis veluti arenulis respassum : duæ autem hujus lapidis repetiuntur species ; una quæ petitur ex provinciis Kermou & Karason quæ optima est & maximæ pretii : altera vilior quam Persæ vocant *Moky* ; quia petitur à Meka sive Mocha ad mare Rubrum sita. Vocant hunc lapidem sive gemmam *Sermah* ; utunturque eo Arabes , Persæ & Indi ad affectus oculorum , quibus egregie medetur , cum aliis simplicibus præparatus : itemque ad ornatum , tam mares quam fœminæ , infucando oculos ut pulchriores videantur ; amant enim Persæ oculos nigros , quales fere habent fœminæ Persicæ.

ficæ. Teixera opinatur Iesabelem hoc loco nãam fuisse quum ex fenestra proiiceret.

Metropolis hujus provinciæ (inquit Teixera) est *Kermon*, præterquam & alia oppida continet sed haud magni nominis.

Nubiensis scribit terram *Karman* jacere inter Persiam & *Mecran*, (quam hodie vocant *Maquerona*) & continere urbes: Mungian, Vardest, Valasegerd, Hurcan, Rudhan, Rostac Arroftac, Sirgian, Iazdescir, Rauand Mahan, Chabiz, Gianab, Giroft, Hormoz, Sura, Maun, Riaan, Bamm, Fabrag, Cquermafin & Mastih. Vtrisque autem Persiæ & Karman extremitatibus junctam esse ab Oriente solitudinem maximam cui nulla alia æqualis reperitur in terra habitata.

Nubiensis vocat maximam hujus provinciæ urbem *Sirgian*, quam & Vlughbekius agnoscit, ad longitudinem quidem xc graduum, latitudinem autem xxix graduum & 30 scrupulorum. Et ab hac ad *Giroft* sex haberi stationes & viam esse capiendam per Nâhyan. *Giroft* autem (inquit) magna est, habetque in longitudine fere duo miliaria. De urbibus Karman est etiam *Nahia*, parva quidem, sed pulchra

& decoris ædificiis habetq; vicos mercibus atque artibus illustres. Ab hac ad Sirgian habentur cccc mill. pass. (erratum credo in numeris) versus septentrionem. Et ab hac ad Giroft, meridiem versus, Lx mill. pass. & ab ista ad Nahian xviii mill. pass. Præterea ex urbibus, quæ jacent inter Giroft & Fahrag, est urbs *Hormoz* Regis, quæ vocatur hac tempestate urbs *Hauz*; distatque à Giroft statione una, versus Occidentem.

Ab ipsa ad urbem *Bamm* habetur statio. Et à *Bamm* ad *Giroft* stationes duæ magnæ videlicet Lx mill. pass. A *Bamm* quoque ad *Cquermasin*, statio.

Ex urbibus *Karman* est etiam urbs *Hormoz* maritima, adjacens mari Persico, apposita æstuario *Haniz* dicto, ex eodem mari Persico egredienti per quod naves ingrediuntur à mari ad urbem usque.

Porro urbs *Fahrag* sita est in initio solitudinis attingentis *Segestan* ducentis decem milliaribus, toto scilicet intervallo, quod prædicta solitudo habet in latitudine. A *Fahrag* ad *Cquermasin* paulo ante nominatam habetur statio.

Credo urbem *Fahrag* esse eandem cum *Parra* vel *Farah*, quæ transitur ab iis qui à *Candahar* petunt Persiam de qua

qua consulenda sunt Itineraria quæ in secunda parte explicuimus.

Quod autem hic scribit Nubiensis de urbe Hormoz maritima, non est intelligendum de urbe *Harmuz* in insula sita, quæ ante dicebatur *Gerun*, sed de priore urbe quam *Xa Nahamed* primus Rex *Harmuzii* condiderat in continente haud longe à *Kosleck*, quam deinceps decimus quartus Rex *Mir-Bahadin* reliquit & suos transtulit in insulam, ubi hodieque urbs *Harmuz* sita est. Sed hæc in descriptione *Harmuzii* explicabuntur plenius.

*De Regno Harmuz & cæteris Insulis
in Sinu Persico sitis.*

TEixera, Solent navigationum in Indiam periti Sinum Persicum dividere in duas partes: nimirum in fretum *Harmuzianum*, cujus principium designant inter *Guadel* in Persia, & promontorium de *Rozalgate* in Arabia: & in fretum *Basoræ*, ab *Harmuz* sive *Gerun* usque ad extremum gremium Sinus, ubi oppidum *Basora* situm est, & famosi amnes *Tigris* & *Euphrates* confluent. In medio autem, licet minime æquali utrimque intervallo (nam una pars tantum centum leucas in longitudinem patet, altera supra ducentas) sita est

est insula *Geran* five *Harmu*, ambiens circiter sex aut septem millia pass. & distans à continente *Perſiæ*, ubi minimum è regione *Dozar* quinque millia : & ab *Arabia* novem leucas : obtinet autem multa singularia & digna notatu. Ardebat olim, nnde longe asperri- ma est facta : Secat illam mons ab uno mari ad alterum inter ortum & occi- sum ; à cujus radicibus ad cornu Sc- ptentrinnale ubi oppidum & arx jacet, intervallo quasi unius miliaris, plana est & minus aspera: verum trans mon- tes, nihil habet præter asperrimos col- les & horribilia præcipitia. Continet plurimum salis fossilis ; absolutissimi sulphuris quoque maximam copiam : Hyeme, qua interdû validissime pluit, torrentes qui de montibus in dictam planiciem descendunt, ab æstu cogun- tur in salem.

Mirabile autem & illud, quod quum insula distet ab *Aquatore* versus *Arctû* viginti septem gradibus & semisse (aliis xxv tantum gradibus) tantum æstus vernis mensibus experiri, ut inculæ vix ferre possint.

Tres habet fontes perennes, ad radi- ces montis, diversis locis, è quibus oriuntur tres amniculi, limpidissimæ quidem aquæ, sed marinæ instar salis :
quæ

quæ instar glaciei ita concrevit & amniculos tegit ut hominum equorumque vestigia sustineat, aqua interiora subtrus labente. Sal autem universus tam fossilis, quam qui à sole coagulatur, medicinalis; posteriorem autem tantum usurpant in eibis & condimentis; nam fossilis ira acer est ut magis corrodat, quam conserve carnes & alia quibus miscetur.

Habet præterea Insula duos fons, qui desinunt in cornu arenosum, cui arx Portugallorum inædificata est, ex melioribus & munitissimis totius Orientis; aquarum tamen potabilium inops est, præterquam pluviarum quæ in agro colliguntur in cisternas; quarum plures passim visuntur: Solummodo in *Torunpaque*, ad caput insulæ, puteus visitur aquæ dulcis, qua Rex & VVazir hortos suos rigant, quos uterque ibidem habet, qui optimos fructus producunt; quum in reliqua insula, nullæ arbores aut plantæ visantur, præterquam in planicie illa, aliquot quæ fructus ferunt spinosos qui toto anno virent, vocant *Conar*; & pumilas aliquot malas primo vere: & Senam purgatricem quam vocant *Makii*. Angulus autem iste terræ solo est argilloso & siccato, è quo vasa componuntur è quibus

bus potant, postquam falsuginem detraxerunt. Iuxta Torunpaquen interpetras haud longe à mari, scaturit aqua salubris, quam indigenæ vocant *Ab-darmon*, id est aquam medicinalem; quæ pota alvum solvit & expurgat omnes feces & immunditias: unde certis anni tempestatibus multi solent accurrere & illam potare quantum opus habent: cujus experimentum capiunt comedendo partem Aurantii aut Limonis, nam si statim semina per sedes ejiciant, sufficienter se purgatos credant.

Reperiuntur in insula hac plurimæ rupicapræ & Adibes (vulpecularum species) perdices, turtures aliæque aves: mirum autem est, quum nullæ aquæ dulces hic reperiantur, quam quas jam diximus, quid ista animalia porent; nam minus verisimile est falsas aquas potare, licet quidam id crediderint.

Oppidum haud ita magnum est; licet olim majus fuerit; nam pars aliqua illius demolita fuit, & in grandem aream ante arcem conversa. Aedes eductæ sunt è vivo saxo haud admodum grandes, ut facilius terræ motus ferant quibus insula obnoxia est: & gypso quodam albo cæmentatæ, cujus in continente magna est copia, vocât *Guecæ*,
aut

aut rubro, quem insula gignit, sed inferioris notæ. In ædibus autem in aqua substructis, aut quæ aquis resistere necesse est, utuntur alio cæmento, quod hoc modo fit: (vocant Charu) sumunt vetustissimum stercus è stabulis mulorum, & cogunt in orbes sive grandes pilas, quas ad solem siccatas, accumulatasque urunt certo tempore, reponunt autem quod residuum sit: quum autem eo uti volunt, effundunt illud in pavementum durum, ubi ab aliquot Arabibus tamdiu tunditur & pinfitur donec idoneum reddatur; statimque adhibetur, nam si in crastinum serveatur, corrumpitur & fit inutile.

Indigenæ maximam partem sunt colore candido; mares urbani & fortes, scæminæ formosæ: loquuntur idioma Persicum; suntque Mahumetani, licet alii è secta Syaitarum qui Ali venerantur, alii è Turcorum, qualis Rex erat. Habitant præterea hic multi Christiani, Portugalli, Armenii, Georgiani, Iacobitæ, & Nestoriani; plures quoque gentiles & circiter centum quinquaginta familiæ Iudæorum. Licet autem insula ita sterilis sit, tanta copia ahunde inferuntur omnia necessaria, ut vili pretio veneant.

Aër hic salubris est præsertim vere & æstiva.

estate, quia immodicus æstus malignos humores consumit; autumnus tamen morbosus.

Denique Emporium est longe celeberrimum; cujus Reges tam potestates fuerunt, ut magnæ parti Arabiæ & Persiæ, & toti illi sinui ad Basoram usque imperaverint; donec à Portugallis oppidum & insula ipsis eriperetur. Ab eo tempore sensim commercia declinarunt, propter præfectorum Lusitanorum exactiones & injurias.

Insula autem hæc intercepta fuit ab Alfonso Albuquerque anno cdo 15 vii.

Larek insula distat ab insula Harmuz circiter quatuor leucas versus meridiem & Arabiæ continentem.

Queixome five *Broel* insula sita est ad continentem Persiæ, freto five sinu maris ab illa divisa; patet in longitudinem quidem viginti quinque leucas; in latitudinem vero duas aut tres; distat ab Harmuz duabus leucis. Promontorium insulæ vocatur *Sermion*.

Keys quam Portugalli vocant *Quays* est exigua insula in medio freti Basoræ; fontibus abundans & arboribus vernans, fuit quandam caput regni; nunc desolata & inculta.

Angen est exigua insula, quæ insulæ *Queixomes* adjacens, stationem scis
op.

opportunam navibus præbet.

Andaviri intula, quam Portugalli vocant *de los paxaros* ob innumerabilem avium copiam, quarum ova Arabes solent colligere & ad varias partes venum portare.

Lar sive *Lara*, insula quatuor aut quinque leucis à continente, & raris incolis culta, ob metum Arabum, qui vocantur *Noutaques* & *Nitihelus*, & oram Persiæ accolunt.

Kargh insula è regione *Rey Ceyfadin*, tribus leucis à continente, montosa & scopulosa, atque inculta.

Insula *Barhen*, sita est in mediterraneo sinus Persici, centum leucis ab *Harmuz* & totidem à *Basora*, exiguo intervallo à continente Arabiæ è regione portus *Katifæ*, quæ est in ditione *Lacah*, quam *Turcorum* imperator possidet. Habitata est Arabibus; Rex autem Persiæ hic tantum præfectum habet & præsidium, ab anno 1515 c. 11, quo illam ex insidiis & per prodicionem eripuit *Harmuzino* Regi. Solo est arxano; abundatque fructibus præsertim dactylis; triticum parce facit, hordeum modice. *Oryza*, quam communiter usurpant, ab *Harmuzio* solet subvectari. Aquas continet magis salubres quam dulces, inter quas *Nanyah* celebrantur;

profundiſſimi ſunt putei in medio inſulæ ; ſecundum locum merentur, quæ ſub marinis fluctibus hauriuntur, ad hunc modum : in præcipua municipia inſulæ cenſetur Manama ad littus ſitum ; in mari autem quod alinit, altitudine trium orgyiarum, ſcaturiunt certi fontes aquæ puræ & dulcis, quam urinando utriculis è corio noverunt egerere, & vendunt vili precio. Narrant autem Mahumetani ſenes, hos fontes in terra quondam fuiſſe & à fluctibus fuiſſe haultos : unde inſulæ nomen fuerit inditum, quod in Arabica lingua ſonat duo maria à *Bar* mare & *Hen* duo: licet alii opinantur id nomen impoſitum à duobus amnibus qui decuſſatim & crueis in modum inſulam dividunt.

Famaſa eſt inſula ob unionum copiam quæ in ambitu & vicino mari capſolet. Duo enim loca in India, Margaritarum piſcatura celebrantur ; nimirum hic in Sinu Perſico ; altera juxta Manar ſeu in freto quod Inſulam *Ceylon* dividit à promontorio continenſis, quod *Tutan Cory* dicitur & à Portugalliſ *Comory*.

Piſcationem autem in Barhen ordiuntur interdum menſe Junio, plurimum autem Julio, producuntque ad
finem

finem Augusti : solent autem ut plurimum tam convenire circiter ducentæymbæ ; centum ex hac insula , quinquaginta è *Iulfar* , & totidem de *Nihhelu* . Capiuntur autem conchæ ordinario in portu Arabiæ quem vocant Katar, decem leucis ab insula hac versus meridiem.

Uniones hujus Sinus præstant longe reliquis totius orbis tam pulchritudine quam pondere : solent autem hic quorannis educi ad valorem quingentorum millium ducatorum , præter magnum numerum , qui celatur : Præfectus vero Harmuzii percipiebat quorannis supra quatuor millia ducatorum, præter quæstum, quem faciebat ipse.

Sunt & alia præterea loca intra hunc Sinum, ubi conchæ hæ capiuntur mense Septembri , ut *Nihhelu* , *Teue* , *Rozalagare* & sub insula , sed hæc captura non est magni momenti.

Venundantur autem hic uniones per Abas , quarum res faciunt *Quilaten* sive *Quaraten* : & *Miticales* quæ constant viginti quatuor *Quaratis* , præsertim minores *Margaritæ* , quarum qualitas pro numero in uno miticali contentarum æstimari solet.

Nubienfis : dexterum maris Persici litus pertinet ad Arabes , sinistrum ad

Perfas : habet autem in latitudine ducenta & decem millia , in profunditate vero à septuaginta ulnis ad octuaginta . commemorat autem ad ostium Tigas in mare Persicum exeuntis *Alchafabat* , dicitque à *Basra* viam tñitam esse ad oppidum *Bahrain* , id est , duorum marium ad litus Arabum sitam , stationes undecim .

Denique Ormuz ita descriptum accepi à Nicolao Hemmio nostrate . Distat ab æquatore versus Arctum sex & viginti gradibus & septem & viginti scrupulis . Persarum Rex hoc oppidum ope Anglorum eripuit Portugallis anno 1610 cxxii . Repererunt autem ibidem sexceotas machinas bellicas , tam majores quam mediocres , partim ex ære partim , e ferro conflatas , quarum octuaginta hodie Arcem servant , reliqua ad vicinas arces sunt translata , uti & ad oppidum *Garmen* & *Laar* ; quædam denique ad Civitatem *Hisfahan* , ubi ante arcem disposita visuntur .

In Sinu Persico quotannis perflant venti triplices ; quæ tempestates ipsis appellantur *Elauuel* , *Eiteny* , *Elieles* sive *Eliebes* : ratio autem navigationis hic ita se habet .

Mentibus , Novembri , Decembri , Ianuario , Februario , Martio atq , Aprili ,
tem

tempestas opportuna est tam ingredientibus quam egredientibus Sinum. Mensibus Majo, Junio, Julio, ingredientibus quidem opportuna est, sed egredientibus adversa. Contra vero Augusto, Septembri & Octobri tantum egredientibus propitia.

Series Regum Harmuz à Teixera.

Primus in ordine horum Regum ponitur à Teixera Xa Mahumed, filius regis Arabis, qui trajecto Sinu Persico urbem Harmuz condidit in continenti, haud longe à Kofteck in loco dicto Hatmuz, in vicinia Xytaz & Kermou.

Huic successit filius *Soleymon*; huic filius *Iza*; illi itidem filius *Laxkary*; huic filius *Kaykobad*; huic filius *Iza* II. Huic itidem filius *Mamud*; huic filius *Xaranxa*; huic cognatus *Amir Xabadin Molong*; qui filiam suam *Set Alkatun Xabadin* tradidit in uxorem cognato suo *Amir Seyfadin Aben Azar* filio *Aly Germani* sui Regis insulæ *Keys*; qui *Xabadin* mortuo successit in regnum.

Huic successit *Xabadin Mamud* illius consobrinus; illi autem *Amir Roknadin Mamud* filius *Hamed*, qui obiit anno 1000 c c lxxviii.

• Huic successit filius *Amir Seyfadin*

Nocerat, qui cæsus fuit à fratribus suis anno clō c c xci.

Masaud decimus quartus Rex successit fratri, qui fugatus fugit in *Ksamon*, postquam tres annos regnass̃q.

Mir Bahadin Ayaz Seyfin mancipium regis *Nocerat* illi successit; sed Turcis omnia vastantibus, relicto *Hermuzio* se contulit ad insulam *Queixome*, atque inde ad insulam *Gerun*, ubi hodieque urbs *Harmuz* visitur. Obiit anno clō c c c xii.

Huic successit *Amir Ayzadin Gordonxa*, è veterum regum prosapia, qui obiit anno clō c c c xviii.

Successit filius *Amir Mobarezadin Baharon. Xa* decimus septimus Rex, quem regno & vita spoliavit anno clō c c c xix. *Mir Xabadin Isuf* tyrannus, & vicissim fuit occisus à *Mir Xa-Kedbatin* fil. *Gordonxa*, qui cepit insulam *Barhen*, *Katısam*, *Karzam* & *Darab*: sed fuit è regno pulsus à Germano *Ma'ek. Naçomadin*; quo mortuo illud recuperavit, discessitq. an. clō c c c xlvii.

Successit illius filius *Tu'on Xa* qui rebus multis præclare gestis obiit anno clō c c c c lxxviii.

Huic successerunt filii ordine; primo *Maffad* priusogenitus; deinde *Xabadin*, tertio *Sa'gor-Xa*; quo regnante
Supby

Suphy Hyalila Persa continentem omnem subjugavit.

Huic successit *Xavves* : illi autem *Meysadin* quo regnante insula Harmuz occupata fuit à Portugallis an. clodovii. Sub quibus porro Harmuzii Reges veluti precario regnarent, libera solum in suos potestate.

Siston & Sagistan.

TEixera videtur Siston & Sagistan facere duas provincias : quum tamen tantum una eadem esse videatur.

Siston autem ita describit: Provincia *Siston* (inquit) sita est sub provinciis Karasone & Kermou, versus partes Persiæ quæ Sinum Persicum contingunt, ita ut ab una parte habeat *Persiam*, ad cuius præfecturam quoque pertinet *Siston*, & ab altera regnum *Macron*, ad confinia Indiæ. Scribit autem libro secundo capite xxiii. Sub Calipha *Abu Ezach Matacon* filio Harun, qui successit fratri suo Germano *Mamun*. privatam quendam hominem nomine *Amzah* in hac provincia rebellasse, & bonam partem provinciæ subegisse; verum à præfecto Karasonis debellatum fuisse & provinciales ad officium reductos.

Ioannes de Persia scribit hanc pro-

vinciam, parere in longitudinem quinquaginta leucas, ejusque metropolim vocari *Cistan*, in qua circiter quinquaginta millia civium numerentur. &

Boterus in Relationibus suis universalibus de Asia, parte primâ libro secundo, scribit post Eri sive Ariam provinciam: superato monte *Coibocaram*, descenditur in provinciam *Sigestan*, regionem undique montibus cinctam è quorum medio exit fluvius *Ilmentes*. Sequitur deinceps *Circan*, ibi olim fuit Gedrosia, cum oppidis *Canafi*, *Sistan*, *Mulete*, *Rocagnin*, *Timocain*, *Asian*.

Nubiensis scribit; *Sagestan* provinciam fines jungere cum solitudine illa maxima. (cujus supra quoque meminimus) & celebriores illius urbes esse *Zarang*, *Tac*, *Fars*, *Hovai*, *Sarvan*, *Bost*, *Kanecan*, *Bengevai*, *Asfengiai*, *Tira*, *Hasc*, *Baanin*, *Dorra*, *Hatta*, *Corra*, *Darac*, *Malin*, *Karcoia*, *Haisum*, & *Basurd*.

Schikardus in *Tarich* opinatur populos, quos Leonclavius vocat *Segestianos*, veteribus Drangianos fuisse dictos, qui juxta fluvium Arbin habitarent, Castaldo nunc *Ilment* vocatum.

Porro *Zarang* vel *Zarans* meminit quoque Vlughbekius & collocat illam *Alon-*

longitudinem quidem *xcvii* graduum, ad latitudinem autem *xxxii* graduum & 30 scrupulorum; esse autem urbem *Chistan* sive *Siston*.

Scribit idem Nubiensis parte octava Climatis tertii, Orientalem partem *Segestan* conjungi cum *Ghaur*, & plagam conterminam *Ghaur* vocari *Rauer*.

Observandum porro è Nubiensi, opidum *Baanin* distare ab urbe *Dertel* apposita ad ripam fluvii *Hendemend* unius diei itinere.

Item ab urbe *Bengevai* ad *Kahac* iter esse Orientem versus; & ab hac ad flumen *Hendemend* Septentrionem versus, unius haberi stationis intervallum, & hoc flumine trajecto occurrere urbem *Dertel* ad ejusdem ripam appositam.

Item *Darac* urbem propinquam esse, flumini *Maru-Alrudh*.

Dorram autem distare ab urbe *Corra* stationem unam.

Malin denique distare stationem unam à *Burengian*, quæ est urbs pertineas ad terram *Chorasan*.

De cæteris urbibus nihil memorabile adhuc observavi, nisi quod *Vlughbeecius* *Bost* collocat ad longitudinem quidem *Lxxx* graduum, latitudinem autem *xxxiii*.

Macron.

HOc regnum appellatur ab aliis *Ge-teche-Maqnerona* : Incolæ sunt *Baluches*, quibus anno 1060 *Meleck-Myrza*, qui quum antea Regem Persarum superiorem agnovisset, tunc jugum excussit, & tributum pendere recusabat : putant hanc esse provinciam illam, quam veteres Geographi vocant *Carmansam*.

Sunt autem *Baluches* hi, ferox & valde barbara natio, ita ut Robertus Covertus Anglus prodat, anthropophagos esse; attingunt Indum fluvium versus ortum.

Quum Angli anno 1062 *Robertum Sherleyum* Persarum regis Legatum reducerent, applicuerunt ad hanc provinciam. Incolæ autem ut ipsos in insidias præcipitarent; fingebant Regem suum *Meleck Myrzam* Regi Persarum obnoxium atque adeo tributarium esse; adhæc facile & compendiosum iter esse, ex ipsorum provincia in Persiam; nam à *Guader* tantum novem dierum iter esse ad *Chirman* sive, atque inde undecim dierum iter ad aulam regis *Hispahan*.

Quare Anglis facile persuaserunt ut se cum oneraria sua conferrent ad præceptum

cipuum hujus regionis portum qui dicitur *Gnader* vel *Guadel* ; sed deerat ipsis dux itineris ad oram ipsis penitus incognitam. Itaque unum nacti non sine certamine, & aliquot Balucbum interitu, eo contenderunt & decimo septimo mensis Septembris applicuerunt ad Gnader, & anchoras jecerunt in portu. Atque hic haud dubio omnes fuissent trucidati, & sarcinae Legati direptae & navis ipsa intercepta, nisi à quodam Hoge Comal de imminente periculo fuissent admoniti. Nam mendaciis praefecti Guader & ipsius Regis irriti, jam aliquot suorum cum sarcinis Legati in terram exposuerant, & jam cum Legato in terram exscendere parabant, cum insidiae ipsis patuerunt. Itaque non sine summa difficultate & astu sarcinas suas recuperarunt & inde se absolverunt, & navigarunt ad ostium Indi fluminis.

Notant autem hanc provinciam Macqueronam, partem esse Asiae continentis, & fines jungere cum Persia; & portum hunc Gnader situm esse ad vigesimum quintum gradum Septentrionalis latitudinis; & summam hic esse anchoras figendi opportunitatem in mari quatuor aut quinque orgvas alto. Ostium autem fluminis Indi, quem

quem indigenæ vocant *Sinde* distare ab æquatore versus Arctum quatuor & viginti gradibus & triginta octo scrupulis. Vnde facile colligi potest quàm prope hæc regio Indiam veram contingat.

Candahar.

ANtequam ab his extimis & Orientalibus Persarum regni provinciis ad interiores regrediamur, aliquid nobis dicendum est de Candahar regno, quod Rex Persarum Xa. Abaz ab Indorum rege sive magno Mogole recuperavit.

A metropoli Indiæ Lahore ad Candahar iter instituitur ad hunc modum: ad *Chach-Sunder* exiguum oppidum XI cos. ad *Non Saray* XV. ad *Mutteray* VIII. ad *Quemal-Chan* XIX: ad *Herpach*, XVI: ad *Alicafavan*, XII. ad *Trumban* totidem: ad *Sedoushall* XIV: ad *Callixeckebanden* XV: ad *Mulshan* XII antiquum oppidum haud supra III cos. ab Indo.

Hinc trajecto flumine ad *Petto. Alle* exiguum pagum, XX: dehinc alter fluvius ratibus trajiciendus, & paulo post tertius sed minor, qui *Lacca* appellatur. Deinceps per asperos montes & arida atque latronibus obnoxia loca transi-
tur; ad *Chatzan* exiguum castellum
ter.

terreo vallo septum, ubi Mogol præsidium alit adversus latrones, à quibus hi ipsi præsidarii non multum ablu-
dunt. Intermedio itinere omnium re-
rum copia est, præterquam quod pau-
cis locis, nonnihil graminis reperiatur,
jumentorum solatio. Montium, quos
diximus, incolæ appellantur *Agyvanes*,
latrocinii & furtis supra modum infame-
s. A Chatza ad *Duckeen* eorundem
barbarorum municipium, ubi Mogol
arcem habet & stativa præsidiorum,
septuaginta & duæ numerantur cosæ.
Toto hoc intervallo, omnis generis
commeatum vendunt incolæ itineran-
tibus satis vili pretio. Porro ad *Secotan*
tres pagos sibi in vicem, ad radices
montium, in modum trianguli con-
junctos, xiv cos. Hinc ad angustias
montium ipsi vocant *Durves*, ubi pau-
ci admodum plurimos possunt susti-
nere & sistere, sunt circiter xxiv cos.
Ad *Pesingan* castellum *Duckei* non ab-
simile xxiii cos. A quo ad Candahar
per vastos montes & viam omnium
pene rerum indigam restant lx cos.

In montanis autem hujus regni Can-
dahar d. gunt ferocissimi populi, quos
Puttanes & *Agyvanes* vocant, robusto
corpore & colore quidem paulo candi-
dior quam vulgo sunt Indi; verum
fur.

furtis, latrociniis & infigni crudelitate infames; & licet ob Mogolis reverentiam & ob lucri dulcedinem quod è mercimoniis percipiunt (nam abundant pecore & frugibus) paulo minus superioribus annis cum itinerantibus agere, capisse dicantur; tamen non raro quum paucos & imparatos offendunt advenas, abripiunt illos in avia montium, mancipantque servilibus operibus, mutilantque eos nonnunquam ne possint aufugere.

Metropolis hujus regni *Candahar* antiquum est oppidum, olim quidem, ut ferunt, à Baneanibus habitatum: nunc autem à Puttanibus; magnum & pulchrum est oppidum, & commerciis opportunum, siquidem merces Occidentis & Orientis hic ultro citroque comitant: in quem finem in agro illius ad septem aut octo millia Camelorum ut plurimum aluntur: Provinciae praefectus ibidem degit cum valido praefidio: Urbs ad Occidentem praecipiti & aspero monte, ad Meridiem & Ortum valido cingitur muro: Suburbia superant pene ipsam urbem, tantus hic est advenarum ab omni parte concursus. Annonae quidem hic satis magna est copia, verum summa caritas tum ob frequentiam hominum; tum maxime quia

quia omnis regio inter hanc urbem & Hupahan, admodum infœcunda est. ita ut pluribus locis vix quicquam herbidi videre sit, præter aquarum defectum qui summus est, præter salinarum & insalubrium.

Distabat denique tum quum Mogol ea potiretur, tantum triginta cos. à finibus regni Persarum.

Qua ratione Persarum imperator urbem recuperaverit, in Indicis nostris explicuimus.

Maurenahar & Turqueslan.

M *Aurenahar* (inquit Teixeira) appellantur regiones quæ jacent trans fluvium *Gehun* (qui aliis dicitur *Gichon*) qui illas dividit à *Karasone*, hic jacet *Koarrazin* & *Gaznahem*. De *Koarrazin* diximus supra è *Schikardo*, ad provinciâ *Karazon*. Nubiensis vocat *Chovarzin* & in octava parte Climatis tertij scribit; A *Maru* ad *Amol* non longe distat ab amne *Gihon* sex modicæ stationes, id est milliarum centum viginti quatuor : Et vero *Amol*, quæ pulchra est civitas distat à prædicto amne *Gihon* tribus milliaribus. Et ab hac *Amol* ad urbem *Chovarzin*, quæ & *Giorgiana* vocatur, duodecim habentur stationes. Et à *Giorgiana*
ad

ad lacum suum stationes sex. Similiter ab *Amol* ad *Zamm*., ascendendo per amnem, stationes quatuor; à *Zamm* ad *Termed*, per flumen, stationes quinque. A *Termed*, per flumen, ad *Ladhachscian* stationes tredecim. Atque hæc est longitudo *Chorasani* & *Chouarazin*, juxta cursum fluminis videlicet quadraginta stationum.

Giorgian faciunt alii provinciam per se, eique tribuunt urbes *Giorgian*, *Semnaen* (forte eadem est cum *Zamm*) & *Dammaan* : quarum longitudines & latitudines vide supra.

Nubiensis porro scribit flumen *Gihon* originem trahere è terra *Vaghian*, in finibus *Badhachscian* & ibidem vocari *Hazyat*. Influereque in illud quinque magnos amnes è finibus *Gil* & *Vacht*; è quibus omnibus flumen tam grande constituatur, ut reliqua orbis terrarum flumina, tam aquarum copia quam alvei latitudine atque altitudine facile superet. Memorat quoque inter amnes qui conflunt in *Gihon*, amnem *Vachsciab* qui egreditur è regionibus *Tori* (vel *Turqueslan*) Schikardus autem astringit, amnem *Gichonem* eundem esse cum eo quem Ptolemæus lib. 6. c. 12 vocat *Oaum*, qui dudum terminus fuit inter Persas & veteres Turcas.

Ad-

Adjungit deinde Teixera *Turquestan* Regionem ad oram maris Caspii versus ortum, in terris *Maure. Nahar*, cujus incolae Persæ vocentur *Turck* sive *Turckma*, à quibus haud dubio *Turci* orti.

Benjamin Iudæus (in Itinerario) scribit à finibus Persiæ viginti octo dierum iter esse ad montes *Nisebon*, qui sunt juxta flumen *Gozan*, Israëlitas autem qui inde veniunt in Persiam, affirmare in urbibus Nisebor superesse quatuor tribus Dan, Zabulon, Aser & Napthali: esseque illos fœdere junctos cum paganis Turcis (non hodiernis Natoliæ (inquit Schikardus) sed sibi tunc finitimis, provinciæ *Turkistan* incolis) qui serviunt spiritibus, &c. Ut provincia hæc magis illustretur, adjungam hic quæ Haytho scripta reliquit cap. 15. Iniquitatis filii Agareni, (inquit) copioso exercitu congregato regnum Persarum invadere cogitarunt. Et primo ingressi fuerunt Melopotamiam, deinde perrexerunt ad regnum Chaldæorum, quod erat sub dominio Persarum Regis, qui non poterat resistere Saracenis, unde de terra illa fecerunt omnia via sua. Rex vero Persarum *Asdarnib* nomine (is est *Iardigerd*) timens Saracenorum potestati subiugari, nuncios suos misit ad terras & regna quæ erant circa

H flumen

flumen *Phison* (imo *Gichon* ut postea dicetur) & ab iis subsidium imploravit, promittendo venientibus magna stipendia & honores.

De regno igitur *Turquestan*, Quod propinquius erat regno Persarum, congregaverunt se sex millia virorum, qui nominabantur tunc temporis *Turcmani* & iter arripientes, Regi Persarum dare subsidium intendebant. Transiverunt quoque flumen *Phison*, &c. Schikardus autem recte astruit flumen quod Turquemani hi transierunt fuisse *Gichon* & Aythonem hic lapsum idque ex ipso Aythone qui cap. 7. Persiam distinguit (pro statu regni suæ ætatis) in duas regiones. Vnam quæ superior minor & planior est, facit confinem Turkestaniæ: alteram inferiorem extendit usque ad Armenos & Medos. Illius primæ habitatores appellat Persas propriè qui olim idola & solem coluerint, urbes eorum nominans Boctora & Seonorgant (quæ sic corrupte scribuntur pro Bucharæ, Medici Avicennæ & Samarcand regis Tamerlanis ortu nobilitatis) ut non possit esse alia quam Bactriana, ubi Ptolemæo sitæ sunt Metropolis Bactra & Marcanda lib. 6. c. 11. Hujus vero secundæ regionis, urbes totidem præcipuas nominat Nesab & Spa-

Spachen, quæ rectius *Nisabur* & *Izban* cfferuntur & situ correspondent *Ptolemaicis* *Nisibi* quidem in *Aria* & *Aspæ* in *Parthia*; non *Hecarompylo*, ut *Ners Geographorum* vulgus autumat. Inter ambas locat *Haytho* flumen *Phison*.

Nubiensis videtur hanc provinciam vocare *Tocharestan*; cui tribuit urbes *Halem* & *Semenzian*, *Thaalan*, *Sacalcand*, *Varavalin*, *Azharuqan*, *Talecan*, *Sachimest*, *Varuser*, *Hofb*, *Anderrab*, *Meder* & *Kas*. Vide illum parte octava Climatis tertii.

Vzbeck.

V*Zbeck* (inquit *Teixera*) amplissima provincia, quæ licet superioribus seculis Persiæ fuerit subiecta, hodie non tantum ab ea separata est sed & Persiæ bellum infert, & nonnullam partem Persiæ decerpit. Ejus Metropolis est *Balek* civitas populosa, opulenta & bellicosus incolis frequens; collocatur ab *Abulfeda* ad longitudinem quidem ci grad. latitudinem autem xxxvi graduum & 40 scrupul. Nubiensis scribit illam distare à *Thaalan*, urbe itidem populosa & fluviis atque arboribus conspicua, in *Tocharestan* sita, sex stationes. A *Balnuciscian* urbe conter-

mina regionibus *Chennaug* ad Indiam
pertinentibus tredecim stationes.

Præter hanc habet *Samarcandam*
urbem celebrem, præsertim natalibus
Teymurlanis, quam opinantur *Mar-*
candam Ptolemæi; quam Abulfeda
collocat ad longitudinem quidem xcix
graduum (alii cix) ad latitudinem vxo
xl graduum. Nubiensis iter ab illa ad
Balch ita designat: ab urbe *Samarcand*
ad urbem *Kasc* stationes duæ.

Item à *Samarcand* ad *Kanud. Mah-*
chet vi mill. pass. Etiam à *Samarcand*
ad *Astihan* xxi mill. pass. Orientem
inter & Metidiem. Et ab ipsa ad *Kas-*
nam xxvii mill. pass. *Mareus Paulus*
Venetus suo tempore illam ita descri-
bit. *Samatchan* est civitas nobilis, cum
pulcherrimis hortis, & planicie plena
omnis generis fructibus, incolæ sunt
partim Christiani partim *Saraceni*;
parentque cuidam nepoti magni *Chan*.
Cum quo tamen minus bene ipsi con-
venit, sed crebro inter se belligerant.
Meminit & *Iosaphatus barbarus*, qui
appellat urbem grandissimam, & inco-
lis frequentem, adhuc commerciis cum
Orientalibus nobilem.

Teixera refert ad eandem *Damar-*
cand; & *Bokaram* patriam *Avicennæ*
qui ipsis dicitur *Bealy*. *Bokaram* collo-
cas

cat Abulfeda ad longitudinem quidem
 xcvi graduum (alii 107) & 30 scrupul.
 latitudinem autem xxxix grad. & 10
 scrupul. vide Itinerarium Ienkinsoni
 in parte secunda pagina 263. ipse autem
 vocat Bogar. Nubiensis ita describit iter
 à Bochara ad Samarcand; A Bochara
 ad *Sorraa* xii mill. pass. Inde ad *Dabu-*
siam xv mill. pass. Ad *Arfan* xv
 mill. pass. Ad *Kord* xviii mill. pass.
 Ad *Karminian* xii mill. pass. Ad ca-
 stellum *Aalcama* xv mill. pass. Deni-
 que ad *Samarcand* vi mill. pass. Orien-
 tali parti *Bochara* cum flexu ad Meri-
 diem, contermina est terra *Tsozd*: pri-
 mæque margines illius incipiunt post
Karminiam, è qua progredieris ad
Dabusiam Orientem versus xxiv mill.
 pass. à Dabusia ad *Aslihan* statio levis.
 Ab hac ad *Zorman* xviii mill. pass. ad
 castellum *Aalcama* xv mill. pass. ab
 hoc ad *Samarcand* vi mill. pass.

Præterea *Kaxgkar* & *Axggar*, quæ
 perfectissimum nobis dant Rheubar-
 barum, inquit Teixeira. Et alia plura.

Ex Arabe anonymo, beneficio D.
 Golii hæc accepimus.

	longitud.	latitud.
	gr. scr.	gr. scr.
Khis	109 30.	39 30.
Dargân	107 —	40 30.
Asfichar	109 50.	43 30. ad Oxum.
Therâs	109 50.	44 36.
Naxiab	108 —	39 — al. Nest.
Ilâck	109 10.	43 30.
aliis	99 10.	43 20.
Chougent	100 35.	41 55.
Chouakand	100 50.	42 50.
Fargana	102 —	42 20.
Chuten	106 —	42 —
Bykend	107 30.	39 —
Termont	101 15.	37 —
Tenkod	101 —	43 25.
Benchuf	101 —	45 —
Kafân	101 35.	42 50.
Kobba	101 50.	42 50. ad Araxum.
Galeh	101 —	36 40.

Incolæ hujus provinciar, inquit Tei-
vera, sunt bellicosi; pugnant equites
arcu & sagittis, lanceis, gladiis, scutis
atque clavis, semper retrocedendo:
atque hisce armis nostra ætate multa
dominia sui juris fecerunt; inter alia
occuparunt regnum Kandar, cujus
rex ad magnum Mogolem profugit
que se subjecit, qui licet potentissimis
sit,

It. hunc tamen in Regnum restituere
 minime potuit. Vzbequii non habent
 Reges qui hæreditario jure sibi invicem
 succedant, eligunt sibi duces pro virtu-
 te habitu corporis, moribus & ser-
 monis prædicatione ad Chineses
 quam proxime accedunt. Hæc ille.

Accepimus à Nicolao Hemmio no-
 strate icones duas, quarum prima ex-
 primitur habitus Tatari Vzbequii.

Altera habitus & cultus filiz Vzbe-
 quii Tatari.

Kurdestan.

TEixera numerat quoque inter Persiæ provincias *Kurdestan*. Ioannes autem de Persiis tres provincias hoc nomine commemorat.

Primam quidem quæ fines jungit cum Hadabigian, cuius Metropolis appellatur *Cosfaima*, & complectitur circiter triginta millia oppidanorum, & præterea complectitur quindecim urbes; populus valde est urbanus, & armis valde additus. Vivunt maximam anni partem in tentoriis in agro, ad modum Arabum.

Secundam dicit aliter vocari regnum *Malagæ* sive *Maragæ*.

Tertiam scribit secundæ huic vicinam esse, & Metropolim illius vocari *Cormabam*, & fines jungere cum Babilonia sive Bagdat: tria autem hæc regna patere in longitudinem circiter trecentas leucas, frequentesque esse populos bellicosos, qui perpetuo bellum gerant cum vicinis Turcis.

Verum harum trium provinciarum tantum postrema hæc recte hoc nomine designatur, in qua agunt populi qui hodie dicuntur Curdi, quorum mores & consuetudines descriptas invenies in itinerariis, præsertim paginis 198 & 220
licet

Ilicet etiam populi hi fines videantur
 jungere cum *Bagdat*. Secunda autem
 illa provincia, quam vocat *Maragam*
 hodie pertinet ad *Adarbigian*, in cujus
 descriptione hujus quoque oppidi me-
 minimus.

Prima autem proprie hodie vocatur
Chusistan.

Chusistan.

SChikardus in *Tarich* scribit Omarem
 Kalipham, anno Hegiræ *xxi*, misisse
 Mosen cognomento *Ascharæum* cum
 exercitu ultra *Tigrim*; qui occupavit
 totam *Chusistaniam*, ejusque duas ur-
 bes primarias *Abvvaam* & *Susam*:
 quorum situs talis est: Nubiensis parte
 sexta Climatis tertii; ab Orientali par-
 te lapsus *Diglat* (id est *Tigridis*) juxta
 mare *Abadan* (quod ni fallor, *Sauren-*
sem sinum nostri hodie vocant) sita est
 terra *Chusistan* (nomen habens à *Cos-*
sæis latronibus, quorum *Plinius* me-
 minit lib. 6. cap. 27.) ad quam perti-
 nent *Abvvaam* & *Escar-Mecrom*, &
Gendi-Sabur, & *Susa* & *Ram-Hor-*
moz, &c. & ibidem: egreditur fluvius
 & vergit in Occidentem usque dum
 perveniat ad urbem *Escar-Mecrom*, ubi
 pontem habet magnum, *xx* circiter
 miliarium: vehuntur in illo navigia
 majore.

majora & alluit *Ahuvaam*: inter quatuor
& *Mecrom* sunt xxx milliatia secundum
annum: idem ait ab urbe *VVasit*
(quæ ad ripam Tigridis, sex itineribus
supra illius ostia locatur) abesse centum
milliaribus, unde jam situm *Ahuvaæ*,
licet ignoretur Tabulis, abunde cognoscimus.
Addit deinde Schicardus plura de Susa:
quantum vero ad Susam (inquit) notior est
illa, quod meminerint illius multi scriptores.
Strabo lib. 15. tradit nobilitatam aula Cyri;
esse oblongam sine mœniis tamen, habere in
ambitu 120 stadia, vel juxta Policleti
relationem 200; quæ respondent 25
milliaribus Italicis. Addit, æstivum ibi
calorem intendi tantum, ut comburat
lacertos, sub Meridiano sole per apricum
repentes: inde cogi incolas ut ædificia
tegant superingesta humo, ad profunditatem
duarum ulnarum. Causam rejicit in montes,
qui ad boream obiecti, non frigidiores tantum
auras intercipient, sed & repercutiant illos
radios solis, ut reduplicentur. Curtius
lib. 5. meminit angustiarum in illis montibus,
quæ *Pylæ Susidæ* dicantur, ubi Alexander
cum suis multum est periclitatus. Quod vero
Dionysius (hiscæ locis natus propterea fide
dignior) ait Choaspen alluere Susanos, id illis
A-
randi

randi occasionem dedit, qui opinantur attingere ipsam urbem ; at hoc non dicit author , sed præterfluere terram Susarum. Et aliud nos docet S. Daniel cap. 8. v. 3. arcem Susan sitam esse ad fluvium *Vlat*, quem Plinius lib. 6. c. 27. optime cum sacra Scriptura conveniens , appellat *Euleum* ; oriundum in Media , conditi sub terram intermedio cursu & rursus emergentem circuire hanc arcem : unde Reges enim honorent, ut non ex alio bibant , etiam peregre abeuntibus sibi ad longinqua loca deportari curent. Determinat ille Susianam ab Elymaide , provincia humidior , quæ ob uliginem non nisi per circuitus obiri potest, ac in Bibliis Elam audit : ut R. Benjamin recte notavit nisi quod etiam in nomine fluvii aberrat. *Cusestan* (inquit) ipsa est Elam regio magna , sed non amplius habitatur tota. Nam vastata fuit ex parte. Inter ejus ruinas extat Susan arx , quondam palatium Ahasueri Esth. 1. v. 2. habet etiamnum adificia magna & pulchra inde à diebus antiquis. Flumen *Hiddekel* , ponte stratum , secatur urbem.

Nubiensis scribit ex parte Meridionali Churestan fluere amnem *Tab* & dividere *Churestan* à *Fares*.

Porro ab *Vlughbeeckio* & Arabibus attri-

attribuuntur huic provinciae sequentes urbes: *Achoisai*, Nubiensi *Ahuia*, Almacino *Ahuva*; quam collocant ad longitudinem LXXXV grad. latitudinem XXXI. Saraceni eripuere illam Persis anno DCXLI. & habuerunt in tanta dignatione, ut provinciae nomine inter praefecturas numerarent.

Nubiensis vocat flumen *Mesercan* quod urbem praeterlabitur.

Deinde *Askermucran* ad longitudinem LXXXIV graduum & 30 scrupul. & latitudinem XXXI grad. 15 scrupul. Nubiensis vocat urbem magnam & vetustam, ad flumen *Mesercan* appositam.

II° Tertio *Ramechermis*, Nubiensi *Ram-Hormoz*, aliis *Roomes* ad longitudinem LXXXV grad. & 45 scrupul. latitudinem XXXI. Nubiensis prodit intervalum inter *Ascar mocran* & *Ram-Hormoz* duarum stationum.

Quarto *Archán* ad longitudinem LXXXVI grad. 30 scrupul. latitudinem XXXII graduum vel ut alii XXXI.

Quinto *Strapur* vel *Iesabur* ad longitudinem LXXXVI grad. 15 scrupul. latitudinem XXX. Nubiensis hujus non meminit nisi forte eadem sit cum *Giondi Sabur*, quae distat à *Susa* unica statione.

Notandum autem Nubiensem scribere, ex urbibus Churestan conterminis terræ Fares, esse urbem *Laur*: quæ haud dubio est *Laar*. De qua supra diximus in Fares.

Irack.

HÆc provincia quam alii vocant *Irack*, Nubiensis *Arack* olim quoque pertinuit ad regnum Persarum. Præcipuæ autem illius urbes sunt *Koufa*, *Medain*, *Wasit*, *Bagdat* & *Bashra* quarum longitudines & latitudines supra retulimus.

De *Kufa*, quam Elmacinus ab Omare Calipha muro fuisse cinctam scribit anno 635: scribit Nubiensis. Kufa sita est ad ripam fluminis Euphratis. Sexto autem ab illa milliari extat testudo maxima, altis undique sustentata muris, ostio clauso, pretiosissimis ex omni parte velis cooperta, & pavimento stercis Samniticis strato, & intra ipsam fertur esse sepulchrum Ali filii Abi taleb generi Mahumetis. Distat autem à Bagdat quinque stationibus.

Medain, Nubiensi Medina distans à Kufa circiter xx stationes, Postbientium (inquit Schikardus) id est anno 636 expugnavit Sædus civitatem Chosrois, quæ ut olim Roma καὶ ἰξοχλω
urbs,

urbs, sic ista Elmedayna¹, urbes, ob excellentiam & amplitudinem in plurāli numero nominabatur, ac mihi à Chosroavo Abravvez præ cæteris exulta, inhabitata ac amplificata creditur, quia ejus Regis nomen aliquando gerit; nec tamen ab eo primum exstructa, cum illius etiam antiquior extet memoria, ut quando Mahummedes in suis responsionibus ad Abdiam & Abdallam ludæorum Rabbinos, Alkurano subnexis, eandem Elmedenam Chaldææ urbem, jam sua ætate recenset inter quatuor Metropoles infidelium populorum, ex inferno natas, hoc est, maledictas. Author Geogr. Arabs à magnifico D. Besoldo mihi concessit, locat eam ad Occidentalem ripam fluvii Diglat seu Tigridis, quindecim tantum milliaribus infra Bagdadum, hoc est, in eo limite regionis Irack: sed Casp. Balby Venetus qui anno 1580. à Bagdat per Tigrim Balsaram, hoc est, Bazram usque descendit, adeo præclaræ urbis, quam omnino transire debuisset, nihil prorsus meminit, sed tantum aliquot pagorum in ruinis jacentium: unde colligo hanc Medaynam post horribilem terræ motum, quo anno Hegir. 245 nostro 859 cōcussa esse memoratur, nunquam deinceps resutrexisse ad pristinum decus.

Bagdat

Bagdat de qua urbe consulenda sunt itineraria: præsertim pag. 257. Scribit Almacinus in Saracenia Historia lib. 2. Anno Hegiræ 145 nostro autem 762. fuit Almanfor Califa ædificari civitatem Bagdadum; eamque fundavit eo tempore, quod unanimi consensu elegerant Astrologi: dicitur autem fuisse pratum viride, in quo tugurium erat Eremitæ, cui nomen erat Bagdadi, atque ab eo hoc nominis traxisse. Almanfor autem eam appellavit *Medinato-Isalami*, id est, Civitatem pacis; utque absoluta fuit ædificatio ejus, facta est sedes Calisis Abbasidarum. Nubiensis scribit illam jacere secus Tigrim; à Kusa stationes quinque sive c x mill. pass. Xa-Abas Rex Persarum eripuit illam Turcis anno c l o c x x i v.

Wasit sive *Wased*, Nubiensi *Vaset*, distat ab urbe *Bagadet* octo stationes sive c l x x v mill. pass. à *Basra* septem stationes, à *Kusa* sex. Nubiensis inquit, duæ urbes *Vaset* jacent ad utramque ripam *Degelæ*, id est Tigridis. Anno Hegiræ 83 (inquit Teixeira) nostro 703 condidit Abdel Maleck in medio Mesopotamiæ grandem & populosam civitatem, quam vocavit *Wacet*, id est medium; jacet enim inter duo flumina, quæ confluunt ad *Cornam*;

I
cujus

cujus hodie tantum ruinæ superant.

Basbra ; Elmacinus scribit muro cinctam fuisse à Muslimis A. C. 635 : de qua videnda sunt itineraria nequid hic repetamus.

II.

Cæli solique qualitates Regni Persiæ.

QUum tot provinciæ sint in hoc regno, non mirum est qualitatibus cæli solique multum differre.

De Persiâ proprie dicta ita judicat Iosephus Barbarus. Tota Regio Persiæ secus viam quidem qua nos incedebamus deserta est, pulverulenta, cretosa, scopulosaque, & plurimis locis aquarum prorsus inops. Hinc fit, ut ubi aquæ aliquæ occurrunt, ibi etiam villæ quædam reperiantur, sed & tum maximam partem erant desolatæ : harum quælibet fere castellum habet è cespite aggestum. Nâ quum sementes, vineæ & fructiferæ arbores aquæ opus habeant, ubi illæ desiderantur, non nisi incommoda habitatio esse potest. Verû solent aquæ ductus sub terra ducere interdum quatuor aut quinque dierum itinere à flumine aliquo. idque in hunc modum.

Primo

Primo haud longe à ripa scrobem moluntur, & ab hac canaliculum profundorem ad libellam excavant, recta versus locum quem rigare intendunt, ad passus viginti aut circiter, & tum rursus aliam scrobem, & denuo canallem, atque ita porro, donec ad villam aut urbem duxerint; tum denique fluvium derivât in vicinam ripæ illius scrobem. Rarissimæ quoque hic visuntur arbores & fere fructiferæ ubi rigari aliquo modo queunt. Materiem autem ad ædes struendas subministrant populi albæ, quas locis aquosis conferunt, quantum opus habent. Habent & fabros lignarios admodum industrios qui hisce lignis tam parce uti norunt ut mirum videatur.

De eadem ita Contarenius. Persia planissima est regio & valde arida; in multis locis aquæ salis reperiuntur: frumenta & fructus aquæ adminiculo abundanter proveniunt; ab utroque latere imminent montes fertilissimi, qui frumenti & fructuum copiam producant, omnia maximo precio venduntur.

Provinciam in qua Taurisum situm est, commendatur ab amœnitate & fertilitate soli; riguum enim est & maximam partem planum.

Ne diu Lectorem moremur, siquidem in singulis provinciis nonnihil diximus de solo atque cœlo: Temperies adeo diversa est, ut quum in Harmuz & vicina continente supra modum æstuet, in reliquis Persiæ provinciis, etiam iis quæ Harmuzio propiores sunt nihil tale sentiatur, nisi forte paucis inter dum diebus adulta jam æstate, in Hispahan vero & agro illius totaque illa provincia hybernis mensibus supra Climatis modum friget; & noctu interdum tam acriter gelat, ut unius noctis glacies non raro vestigia hominum ferat, quemadmodum à nostratibus inveni observatum.

Porro soli qualitates & fruges atque fructus Persiæ ita à nostratibus invenio descripta. Persia atque Parthia plena est montibus partim petrosis, partim fecundi soli: non desunt tamen plurimæ valles & agri satis feraces & culturæ idonei. Pauca tamen pro amplitudine provinciarum, sunt oppida, municipia & pagi, neque ea est incolarum frequentia, quæ omnibus agris colendis plene sufficiat: agri quoque multis locis sunt inaquosi; ita ut necesse sit canalibus & aquæ ductibus illos rigare; unde fit ut juxta rivos & amnes plurimi pagi & municipia visantur, Armentorum
rum

rum & pecorum hic magna est copia ;
verum auri & vaccæ non sunt ea mole ,
qua in Europa nostra ; oves vero
longe grandiores & obefiores , habent
enim latissimas & obefissimas caudas ,
quarum adipēs Persæ liquefaciunt , &
utuntur loco butyri : licet neque buty-
rum hic desideretur , quod excoquere
solent , ut melius conservetur , in utri-
bus ē tergoribus factis , durat enim hoc
modo in septem octove menses ; igno-
rant enim illud sale condire. Panem
habent optimum : Caseos multos , qui
recentes hand mali sunt , sed falsi & qui
breui tempore ita siccantur , & indur-
rantur instar lapidum : ita ut mirentur
summopere nostrates caseos , tam lon-
go itinere huc traduci posse incorru-
ptos. Abundant quoque lacte & sero.
Pisces quidem habent multos , sed no-
stratibus longe deteriores , sunt enim
spinosi , & sapiunt cœnum quia fluvii
hic minus sunt alti.

Arboreos fructus habent magno nu-
mero ; nimirum poma sed nostratibus
minora ; Persica mala vastæ molis ,
præcocia , cerasa ; & similes fructus ,
præter fraga ; quorum loco hic repe-
riuntur , præstantes melones , & angu-
riæ , quæ ægrotis à medicis præscriban-
tur loco potus : itidem fructum , quem

vocant *Alloazra*, instar pruni, sed com-
 medirur viridis, & magni s^u in hisce
 regionibus. Omnes aurem fruges &
 fructus, venundantur pondere, quod
 vocant *Alaun* & æquivalet duodecim
 libris nostratibus.

Accipiunt præterea è mari Caspio
 Haleces, Salmones, Sturiones, Trutas &
 alios pisces; tam sale conditos quam ad
 solem induratos.

In Persia, inquit Teixera, plurimæ
 reperiuntur & præstantissimæ uvæ,
 quas sua lingua appellant *Xarab*: è qui-
 bus plurimum vini exprimunt, quod
 clanculum & dissimulato nomine, ran-
 quam si esset aqua rosarum solent in
 vitris & vasis, exportare in Indiam, in
 Harmuzium & Mogostan.

III.

*Populorum ingenta, mores, instituta,
 & habitus.*

Scribit Teixera in appendice; gentem
 Persarum esse candido colore, for-
 mosam, & eleganti dispositione; ami-
 cum illorum pene se habere ad Turca-
 rum modum; sequi sectam Morts- Alii,
 & in quibusdam articulis differre à secta
 Mahumetanorum cæterorum (de que
 postea

pestea plenius à nobis dicetur) : pugnant plurimum equites lancea & scuto, arcibus atque sagittis, acinace, lorice bene recti : sunt bellicosi & robusti, armorumque periti tractatores. Amant libros legere, & in eo gloriantur; delectantur arte poetica, habuerunt plures in illa excellentes, & opera perquam erudita: Norunt omnes scientias & artes speculativas; & professiones illarum tractant eas cum summa curiositate & subtilitate; jus ipsorum publicum tantum continetur volumine ipsorum sectæ sive libro legis Mahumatanae, secundum quam & politiæ & justitiæ administrationem institunt; hanc tamen committunt viris probatæ fidei. Viri Persæ admodum sunt zeloti, feminae autem ut plurimum impudicæ. Quid multa; regnum Persiæ, unum est ex maxime politicis Monarchiis universi, & facile è maximis.

Persæ communiter largissime utuntur opio, quod ipsi sua lingua vocant *Asion*, & per excellentiam *Tienaca* tantum illum succum coaglatum papaverum solent facere: pretantissimum autem sit è lachrimis capite bellorum ipsius papaveris sine ulla alia mixtura: vilius è corticibus aqua ebullitis, quo tenuiores utuntur; quos propterea

vocant *Pusly* (à *Pust.* quæ vox papaverum corticem sonat;) sicuti illos qui præstantius illud usurpant *Afony*: usus autem illius gummi, ut Persæ opinantur, primum inventus fuit à principibus & magnatibus, quibus curæ insomnia conciliabant, ad somnum inducendum; quos vulgus, uti fere solet, imitari cœpit, atque ita usus illius tandem promiscuus & communis esse cœpit. Usurpant & alium potum, qui tamen etiam Turcis & aliis Orientalibus valde communis est, quem vocant *Kasah*; qui fit ex leguminibus, instar minutarum fabarum, quæ ex Arabia petuntur: coquitur in ædibus ad id deputatis; decoctum est spissum, subnigrum, insipidum pene, aut si ullum saporem habeat, subamarum, ita tamen ut amaror vix percipiatur: hauriunt autem calidam forbillando, & stomacho volunt prodesse, ventositatesq; expellere & appetitum promovere.

Porro indigenæ hujus regni (inquit *Teixera*) communiter ab Arabibus appellantur *Pary* & *Azemy*: Leonclavius in pandectis scribit à Turcis *Azem Vilaget* & *Azem Memleket* vocari regnum vel regiones Persarum ac Parthorum; incolas autem rectius Azamios vel Azemios appellari, quod idem sit cum Aiermiis

miis propter affinitatem litterarum I, G, & Z ante litteram E positarum. Schikardus autem opinatur Turcas per ignominiam Persas appellare *Aiem* vel *Agem*, id est barbaros, & non veros Arabos.

Cæterum Persarum lingua etiam pluribus partibus Orientis perfamiliaris est; Teixera autem scribit tres illius veluti dialectos observari; *Xyrazy*, *Roslahy*, & *Harmusi*. Prima lingua est ornatissima & elegans qua utuntur in civitate Xyraz vel Schiras: altera est vulgaris, & impolita: tertia denique est mixta, inurbana, & multis impropriis verbis suffarta, quæ Harmuzi potissimum usurpatur. Præter communem quoque hanc Persicam, habent diversæ provinciae etiam sua propria & peculiaris idiomata, ubi Persica tantum usurpatur quemadmodum apud nos Latina.

Amictus Persarum decens est, & à Turcarum habitu non multum diversus, qui ex iconibus melius cognoscitur quas in illum finem hic adjunximus.

Viri Persæ in oppido Hispahan vestitus.

Fœminatum amictus in Hispahan.

Semper autem (inquit Teíxera) in Persia, cingula fuerunt indicia honorum & dignitatum, quemadmodum & hodie: nam è materia & opère illorum cognoscitur cuiusque dignitas; summe enim argumentum sunt aurea, secundæ argentea; idque prout vel gemmis sunt distincta, aut illis carent. Ita ut è cingulis proclive sit judicare, quem quisque locum & dignitatem in aula obtineat. Sponsis tamen cujuscunque sint dignationis permittitur etiam præstantioribus, nuptialibus diebus, uti, quemadmodum & plumis, licet hæ quoque nobilitatis insignia censeantur. Forma autem horum cingulorum pene talis est, qualis antiquitus in Castella & Lusitania à sceminis solebat usurpari.

Persæ communiter supra modum sunt libidinosi, neque tantum sceminas ædant, sed & pueros atque adolescentes; infames enim sunt Sodomitæ, vitiumque hoc adeo familiare est ut Cy-nedorum greges passim oberrent sine ullo pudore, cum fidibus; solentque in symposia se ingerere & lascivis gesticationibus & choreis convivas delectare & ad spurcas illas & abominandas libidines provocare.

Venationi atque aucupio deditissimi sunt: atque rapacibus avibus non tantum

tum alias aves capiunt, verum etiam
feras, uti cervos, rupicapras, lepores &
similes: Norunt enim falcones & simi-
les aves ira instigare, ut se dimittant
in capite ferarum inter cornua, atque
inde oculos animalium rostro fodiant;
& tantisper detineant donec venatores
accurrant & irreciant. Ad venationes
alioquin non modo venaticos canes,
quos longe optimos habent, adhibent;
sed & lynces & leones pardos cicuratos,
quos vehiculis in exercitu secum tra-
hant magnates; tenuiores autem in
equis suis super laminas ferreas, ne un-
guibus suis iumenta possint lædere.

Habent autem hic præter feras Euro-
pæ quoque familiares, rupicaprarum
quoddam genus, minori mole, corni-
bus acutis, & recurvis, grandibus ocu-
lis & vivacissimis; unde Persæ quum
pulchritudinem oculorum fœminæ ali-
cujus laudare volunt, solent dicere ipsi
acies esse *Gazal*, id enim huic feræ est
nomen. Præterea arietes silvestres, quos
suo idiomate vocant *Pagen* utraque
autem fera hæc amat loca aspera: cæ-
terum arietes illi non multum differunt
forma à communibus, nisi quod maio-
res sint, corpulentiores atque robustis-
simi; adeo ut dimidiam colubrinam
æneam facile loco moveant. Cornua
habent

habent longa quidem, sed secundum dorsum expansa, singulari naturæ beneficio; nam hoc pacto se de pectris præcipitant sine ~~quod~~ quod ip̄is familiare est, quum ~~ven~~ in his casibus urgentur.

In Persia uti & in plerisque partibus Orientis habent plurimos medicos, tam methodicos quam Empyricos: illos vocant *Alym*, hos autem *Talib*: Illi autem sequuntur Hippocratem, Galenum & Avicennam aliosque: neque medendi modus à nostrorum differt, nisi quod rarius venam secant. Porro Persæ adeo addicti sunt medicinæ, ut præter pharmacopolia publica, quæ plura sunt, (habent enim singuli medici fere singula) etiam qui re paulum sunt lautiori ut plurimum domi instructissima habeant, omnis generis simplicibus; adeo ut nostratia pharmacopolia non raro superent, præstantissimis simplicibus, quibus nostra plerumque carent, uti vero Amomo, Rheubarbaro, Spica, Sene, Cesto, Castoreo, Turbit, &c. Solent quoque Persæ honoratiori nomine Medicos appellare *Mulab*, id est magistros, quod nomen & in religione & alius scientiis usurpatur. Est autem vox Arabica, quam Africani efferunt *Muley*, licet apud illos majoris jam sit dignatio.

gnationis. Observandum autem id nomen à Persis tantum tribui liberalium artium & scientiarum magistris; nam Mechanicis dant nomen *Osta* sive *Osiad*. ~~Habent & mulieres~~ & feminas, quas vocant *Dayah*, quæ feminis & infantibus solent medicinam facere; nec facile alii medici ad feminas aut infantes advocantur.

Ioannes de Persia, ipsorum instituta & mores ita nobis depingit. Ducunt plures uxores, quanquam inter nobiles numerus illos gravat, inter plebeios facit eminere, permittuntur autem usque ad septem, facili repudio. Nobiles maxime distinguuntur à plebeis, redimiculis capitum, ipsis enim solis licet usurpare duodecim illas plicas, quas primus Suphy Tulbanto addidit, vocant sua lingua *Tachi*.

Vestes eorum ut plurimum sunt diversorum colorum, & fere sericæ, panni enim serici hic vili precio veniunt, ita ut holoserici ulna decem regalibus venundetur, & cæteri ad eundem modum. Panni quoque lini vel potius gossypini tanta copia ex India inferuntur, ut vilissimo precio haberi possint.

Nobiles valde addicti sunt magicis scientiis, & scientiæ imprimis quam vocant sanctam, quæ ex Alkorano hauritur;

ritur; unde hic plures habent Alfaques & Profefſores qui publicis ſtipendiis in ſingulis pene urbibus aluntur.

Ædificia omnia fere ſunt æſteribus ſtruſta; non parietibus, ſed lignis; ubi verſa autem u. plurimum habent hortos.

Duo hic minime prætereunda ſunt ritus publici nuptiarum, & ſepeliendi mortuos; in quibus Perſæ aliquid habent peculiare.

Sponſalia quidem & nuptiæ hic celebrantur, quemadmodum à quodam noſtrate oculato teſte accepi, ad hunc modum; Adoleſcens jam nubilus, & conjugari affectans, per parentes aut ſi illi deſiderentur, per proximos agnatos inquire curat virginem aliquam ætati & dignitati ſuæ conveniente n., neque enim virgines hic vulgo videntur à maribus; & ubi condicio placet, per patrinos ſuos, qui circumciſioni illius adfuerunt, virginem à parentibus facit poſtulari; ubi autem iam inter partes convenit, auſpicato die prodeſt ſponſus, cum amicorum magno comitatu in equis, pro dignitate ornatus: & ſponſa ad eundem modum, faciem & totum corpus peplo quodam velata, & dextro tantum brachio nudo & exſerto; & poſtquam palam in conjugium diſcedis
verbis

verbis consenserint; eo comitatu deducuntur ad ædes *Cady*, ubi coram *Mulah* denuo interrogantur, de consensu sui parentum, quam contrahentium; quæsi fuerint, nomina conjugum, dies & hora à *Cady* pariter atque mutati referuntur in commentarium, & manus testium copulantur, & juramentum præstatur in nomine Dei, Mahumetis & Aly. Hinc eadem pompa deducuntur ad ædes sponsæ, & post choreas & symposium introducuntur conjugati in conclave nuptiale; postquam sponsa ante in balneo se abluerit; sponsus autem postquam sponsam cognovit mane intrac balneum, & nova nupta rursus vespæra; atque porro ad oscidium. Adde Ioannes de Persia, nates & feminas separatim choreas ducere; & prima nocte, verulas quasdam conclave ingredi & linteum proferre sanguine maculatum, quod sponsi cognatis ostendunt; sin contra accidat, sponsum cum cognatis se subducere, & sponsam repudiare. Observat quoque noster, etiam conjugia hic iniri ad certum tempus, quo absoluto, conjugati liberi sint à vinculo matrimonii.

Sepeliendi ritus & pompa variat pro mortuorum condicione & dignitate.

Ioannes de Persia scribit, primæ dignitatis ad hunc modum inhumari. Præcedunt cadaver omnes domestici, corpus nudi usque ad cingulam & brachium dexterum. Posti, ut largus sanguis emittatur, inter fratres & filios atque hæredes defuncti. Cadaver autem trahitur funibus à ducentis hominibus, qui orationes fundunt Mahometæ. Hosce autem præcedunt viginti adolescentes, qui bini humeris bajulant sedile sumtuosum, & Alkôranum alta voce intonantes. Hos quoque antecedunt plurimi cum ramis viridibus, & imaginibus & corollis florum, & variis fructibus pro anni tempestate. Agmen claudunt equi defuncti, cum armis atque trophæis illius, qui ducuntur ab æquitibus, ad eundem modum nudatis & sauciatis. Cum hac pompa adeunt fontem aliquem, ubi cadaver abluitur, & munda Sindone involvitur; & revertentes versus monumentum, elargiuntur omnis generis annonam pauperibus. Inhumato autem cadavere eodem ordine & pompa regrediuntur in oppidum: cognati denique anno pene integro statis temporibus accedunt monumentum ut defunctum plangant.

A Belga oculato teste accepi, tam inopum quam opulentiorum cadavera
statim

statim ablui, & munda Sindone invol-
vi & ad sepulcrum deduci tam extra
quam intra oppidum, cum confuso
multorum hominum comitatu: nisi
quod Milite a. . . . . tribuno defun-
cto, omnes illius equi insigni pompa,
armaque prægestentur: & tympanis at-
que aliis musicis instrumentis accinatur.

Arma Persarum (inquit *Minadous*)
quibus ut plurimum in bello utuntur,
sunt machæra, lancea, & arcus atque
sagittæ: machærae tamen usus ipsis est
familiarior, quam cæterorum armo-
rum. Nonnulli bombardas tractant,
quibus ab Ismaële & primis Tamasi
annis sunt assuefacti. Plerique ferreis
thoracibus, atque galeis, quas globuli
tormentarii vix penetrant, sese mu-
niunt. Reperiuntur, qui equos armis
solidissimis & optimis contegunt. Equi
apud eos reperiuntur generosi, qui Per-
sorum, quos Strabo pro Regibus in
Armenia asservatos fuisse scribit, natu-
ram imitari videntur. Velocitate cur-
sus, robore & ferocitate in acie præ-
stant, & facile quævis addiscunt: non
ephippiati, sunt mansuetissimi, armati
vero bellicosi, & facile sessoris impe-
rium patiuntur, unde mirum non vi-
debitur, quosdam eorum mille, alios
Mille trecentis aureis venditos fuisse.

Qui militiæ nomen dant, nobili ple-
rique orti sunt prosapia; quibus fero
innatum est, fugare potius alios qu-
fugari. Quos si cum Tarcary exerci-
citu compares, quæcumque è mili-
tarum regionu. convenis & miscel-
laneo, inutili ac vili hominum genere,
fugæ & rapinæ dedito, constat, merito
his illos præferes. Ipsos Persas quot at-
tinet, ut plurimum ingenio vafro præ-
diti, insidiis & fraudibus alios student
circumvenire: fidei minima ratio apud
illos ducitur, quo vitio fere cuncti bar-
bari laborant: Imperii sunt impatientes,
novitatis studiosi, quod malum Persæ
quovis tempore in sinu fovissè viden-
tur, unde non modo Regibus à subdi-
tis, verû quod detestabilius est, parenti-
bus ab ipsis filiis struclæ fuerunt insidiæ.

Nulla autem re magis deterrentur
Persæ; quam eatapultis ignivomis &
bombardis: & tamen iis spretis mu-
nimenta castrorum hostilium sæpius
aggredi & tentare subitis excursionibus
audent. Sed tormentorum usum ipsi
nondum exacte didicerunt, idque po-
tius ex cæca quadam ambitione, quam
quod piaculum ducant contra homi-
nem tam crudele armorum genus
usurpare: vel quod arte aut materia,
è quibus illa constantur, destituantur.

IV.

*De Persarum religione, & quid
versetur à Turcis.
B. L. onci. io.*

Persæ inimicissimi sunt tribus Mahumetis prophetæ sociis, Ebubekiri, Omeri & Osmani, studiosissimi autem quatti, videlicet Alis. Idem Persæ tradunt, Angelum Gabrielem, quum è cœlis in terras portaret Alkoranum, (quo libro Mahumetanorum lex continetur) Ali reddendum, errore quodam eum Mahumeti obrulisse: Deumque, velut ea re nequaquam offensum, qui Mahumetem quoque tali dono gratiaque dignum videret, plane nihil obloquentum esse. Præterea dicunt iidem Persæ, primam uxorem Mahumetis, cui nomen fuerit Aische, nunquam fuisse castam. Immo prophetam Mahumetem, qui se putaret inventurum virginem, ac pudicam, reperisse plane contrarium. Addunt etiam, quod extincto propheta Mahumete, quum Alis, propinquus & gener ejus, electus esset Califes sive vicarius & successor ipsius; Ebubekir favore malignorum quorundam adjutus, per injuriam, contra factum à Propheta testamen-

tum, se constituerit Califen. Idem post
ipsum, reliquos etiam duos, Omerem
& Osmanem fecitasse. Alii interea
in quadam spelunca cœcet a^{nt} inuise,
donec omnes ordine n^{on} eirent, atque
ita tandem eis successisse. Quum ergo
tres isti contra supremum elogium te-
stamenti, præceptumque prophetæ
Mahumetis deliquerint: nullam iis
Persæ fidem adhibent, quæ à tribus il-
lis vel tradita voce vel literarum mo-
numentis prodita sunt. Immo ubi-
cunque libros ipsorum & scripta repe-
riunt, confestim flammis exurant &
crudeliter in eorum observatores
animadvertunt. Idem Persæ Scachum
sive regem suum adorant ac ita vene-
rantur, ac si Deus quidam terrenus
esset. Non etiam quinquies interdiu
noctuque precari solent, Osmanico-
rum more, sed semel duntaxat.

Ad summam, sectatores sunt reli-
gionis à doctore quodam eis traditæ,
cui nomen fuit Sceiches Haidar: &
quidam ex ipsis alterius quoque docto-
ris vestigiis insistant, quem Imamum
Harustim appellant. Hi duo doctores
vel Imami extiterunt in urbe Persarum
Reza, quo tempore vixerunt Erdebil,
usum Chastanis Scachi Persarum gener
& Scachus Ismaël, ejus nominis pri-
mus,

mus, Erdebilis filius, Vslun Chassanis & filia Martha nepos. Quumque doctores illi tam concionando, quam scribendo, aprofuerissent, quæ diximus, duo illi principes Erdebil & Ismael pater & filius, eorum doctrinam sectamque probarunt & amplexi sunt. Ac filii quidam Ismaelis cognomento Sophini, ea felicitas fuit, ut novæ religionis, quam Sophinam vocarunt, fama confluentibus ad ipsum parvis initio, deinde majoribus hominum copiis, tandem præliis victos Persarum reges, Iacupem avuncululum suum, ejusque filium Aluan-tem, occiderit; ac sibi regnum subjecerit, ad posteros etiam dignitate regia in hunc usque diem propagata. Nihilominus illi duo Persarum Imami sive doctores, Haidar & Harustis, non Osmanicorum duntaxat, verum etiam aliorum Mahumetanorum execratione damnantur tam in Barbaria vel Africa, quam in Kezusbassæ latissimo imperio, qui magnus Tartarorum Chan Chitainus vulgo dicitur.

Paulo aliter hæc narrantur ab aliis, uti postea apparebit, quum peculiari capite de origine Regum Sophinorum agemus.

Obiter autem hic ex eodem annotandum: Annales Kezenbassam, fami-

liari Turcis nomine, Chanem illum appellant Chitainum; qui Vlu-Chan discriminis causa vocatur, id est, ~~ex~~ aut summus Chan sive ~~Rex~~ Tatarorum. Kesziebassa, si ~~verbum~~ ~~verbo~~ reddas, filtrinum caput significat. Ità tamen in genere Tatarì Chitaini nominantur, à capitem tegumentis è filtro factis: rum peculiariter ipsorum Chan vel Princeps maximus: perinde ac Persas in genere dicimus Kesilbassilarios, à rubris capitem tegumentis & ipsi peculiariter eorum Scacho nomen Kesilbassie tribuimus. Tegumenta vero capitem hæc Tatarica viridis in universum coloris sunt, quo singulari quodam jure sive privilegio se uti adserunt omnes propterea, quod ortam à propheta gentem universam glorientur. Quippe non utuntur apud Turcos & ceteros Mahumetanos vestitu viridi, nisi qui genus suum ad Mahumetem referunt; ac præsertim aliis, extra hos, viride capiti tegumentum adhibere, piaculum fuerit.

E Wilhelmo Schikardo in Tarich.

Non alienum ab instituto fore puto, si de ignis cultu Persis olim sacerdotum, nec hodie prorsus abolito, aliquid obiter interseram. Refert Strabo sub finem lib. xv. quod plures quidem Deastros

Deastro colant, sed maxime ignem, cui sacrificent lignis non nisi melioribus & decorticatis, oleo superaffuso, addit vero peccatum censeri, si quis illum in ~~stercore~~ sordida quacunque contaminet; aut halitum ore tantum aspi-
ret, idque supplicio capitis luendum: foveri ergo non insufflando sed venti-
lando. Procopius lib. 2. de bell. Pers. tradit in Ardabigara boreali oppido Assyriæ Pyreum illud esse, ubi perpetuum ignem custodiant Magi, quem cum Vesta Romanorum comparat. Agathias lib. 2. etiam in pluribus ædificulis ait, ignem hunc perennem asseruari & velut oraculum interrogari de futuris. Omnium vero explicatissime hunc ritum describit Iudæus Benjamin in Itineratio, hisce verbis; Ante aram ædium sacrarum, est ingens fovea, in qua continuatis seculis ardet ignis maximus, quem appellant divinitatem. Per eum traducunt filios suos (expian-
di causa lustrant sine noxa tamen) mortuos vero prorsus illuc injiciunt. Pergit Rabinus & commemorat admirandam devotionem stultæ gentis, quod qui sanctitatis affectent opinionem, se vivos in hunc ignem præcipitent, & magno spectantium applausu, voluntarium sustineant martyrium, quod me

illius Peregrini admonet in Luciano, qui ut aliis ludos exhiberet, sibi cruciatus fecit, in Olympiaca pænegyrie ipsum sponte comburendo, scilicet ut nominis famam pararet. Sunt inter illos (inquit Benjamin) de magistratibus terræ, qui devovent semetipsos in vita, ut comburantur igni, cumque id suis familiaribus & propinguis denunciant; ecce votum feci spontaneum, ut insiliam in ignem vivus ! Respondent omnes & acclamant illi; Ô te felicem & beatum ! quando autem appropinquat dies executionis, parant ei convivium lautum, ipse vero vel vehitur caballo, si dives est, vel si pauperior, pedes incedit, usque ad marginem fossiæ, ibi dum præceptis ruit in flammam, omnes cognati ejus lætantur, tympana pulsantes & agentes Choream, donec totus conflagret. Ut vero cognoscas, quænam illa persuasio tam efficax esse possit, ut vitam sic prodigere velint, imo gaudeant cruciari, percipe ulterius insignem diaboli astum, qua ratione credulis hominibus illudat.

Appetente (inquit Benjamin) tertia die, veniunt bini sacerdotes de primoribus, in ædes combusti & dicunt hæredibus ejus : parate domum, nam hodie accedet vos pater vester, ut præcipiat vobis

vobis quid faciendum sit. (significet ultimam voluntatem, quasi Testamentum, conditurus post fata) Accersitis ergo ~~scribis~~ ex urbe, apparet Satanas alius habitus. Hunc uxor & liberi sciscitantur, quomodo se habeat in altero seculo? responder: veni quidem ad collegas meos, sed illi me noluerunt recipere prius, quam solverim universa debita, familiaribus æque ac vicinis. Partitur itaque opes suas hæredibus, jubens dissolvere quicquid ipse debeat aliis, & exigere vicissim quod illi debeant sibi. Has expensas consignant advocati Testes, ut ille abeat viam suam necdiu detineatur) deinceps non cernunt illum uliatenus. Tali mendacissima fascinatione, quam edunt magici sacerdotes, confirmantur illi, ut dicant (de superstitione gloriantes) simile quid non accidere in ulla terra (hoc est ejusmodi religionem, tam evidentibus miraculis conspicuam, non reperiri in orbe toto.) Ne quis vero existimet me loqui de re pridem omnino antiquata, *Ter veram* audiat, qui testatur, quamvis hodierni Persæ maximam partem Alkurano sint addicti, superesse tamen etiamnum plurimos gentiles, qui sic ignem celant. Eos ad Mahumedanorum differentiam tradit vocari

Gaor. Yafdi : quos ego *Ethiopes Yaf-*
denses interpretor : quanquam author
 ille voculam *Gaor*, à cultu bovum de-
 cere conetur, quod *Persee Gē* igni-
 ficet vaecam (cui nostrae *Kie* con-
 sonat) ego tamen potius à *Tarcio*
Gaur derivassem, quod infidelem notat
 & opponitur Musulmano. Circa ur-
 bem autem *Yafdi*, reperiuntur adhuc
 hodie ejusmodi ignicolæ (uti supra me-
 minimus) qui fanum habent in monte
Albars, ubi à tempore *Kajomarrathi*,
 huc usque, jam ultra xxxv secula,
 ignis arsit continue, nec unico interea
 momento extinctus fuit; unde non mi-
 rum est ipsos, antiquitate superstitionis
 suæ fretos, Muhamedismum noluisse
 admittere.

Cæterum ut ad Persarum qui Mahu-
 metani sunt religionem revertamur,
 habent Persæ non minus quam Turcæ
 varias superstitiones, etiam perridicu-
 las; quarum unam inveni à nostrati-
 bus observatam. Solet Sacerdos sum-
 mus qui *Meehæ* agit, ut plurimum
 mense Octobri, filium suum mittere
 cum Camelo ad id devoto, quem primo
 per urbem ducunt, ubi à vulgo ipsi pili
 toto corpore detrahuntur; deinde ma-
 gna pompa ipso Rege atque aulicis
 omnibus comitantibus educitur in pa-

tentissimum campum; atque hic Rex pedes Sacerdotis illius deosculatur; cum Camelus ab hoc benedicitur aut potius solemne carmine devovetur; accurrit deinde *Donag* sive prætor, transfigitq; Camelum lancea; cui deinceps ab altero caput amputatur acinace: quibus absolutis, fex vulgi atque etiam honestiores, tanta celeritate cadaveri incumbit, & particulas dissecat atque auferre conatur, ut non raro plures vulnerentur, & pauci aliquot aut conculcentur aut ad mortem vulnerentur. Hoc festo se memoriam sacrificii Abrahami celebrare proficuntur.

Novi anni auspicia celebrant mense Martio, summa celebritate, vocant *Narou*, duratque quindecim aut sedecim diebus.

Mense Iulio solvunt exequias Alii Prophetæ magna solemnitate, vocant *Caddier*.

Vigesimo quinto celebrant memoriam Baptismi S. Ioannis, vocant *Auvv-patsian*, ludicris cæremoniis, aspergunt enim se invicem aquis, & commaculant cœno ante Regis palatium, qui singularem ex eo capit voluptatem, præsertim si quis aulicorum aut etiam magnatum vulgi licentia tuerit inquit.

Rama.

Ramadan denique non minus superstitiose & stricte servant quam Turci; adeo ut à Belga, qui viderat accepimus, duos qui jejuniis illo durante ~~potu~~ ad ebrietatem se ingurgitaverant, plumbo liquefacto in os infuso, publicè fuisse enectos.

Celebrant quoque initio Octobris festum quoddam, quod vocant, ut à nostraribus accepi, *Iedt Oussent*, quo celebrant memoriam supplicii sumpti de servo aliquo, qui prophetam *Ali* interfecerat; idque octiduo noctu atque interdiu, cum magno tumultu & festivitate; parricidam illum è stramine efformatum & vestibus indutum circumgestant per urbis plateas, sagitta per nares trajectum; denique cum aliquot militum cohortibus ducunt extra urbem, & constituunt imaginem in medio, ubi à Sacerdore oratio habetur, & cantilenæ aliquot cantantur in laudem *Ali* & parricidam detestationem; denique incenditur caput imaginis pulvere tormentario suffartum: ibidem ostentantur arma quædã *Ali*: circumstantes autem incidunt partes corporis & eliciunt sanguinem, & remittunt invicem noxas, reconcilianturque in speciem; Magnates quoque copulant dexteras inter se, & Rex complectitur principa-

cipales in signum pacis & amicitiae.
 XIII Oâbris celebrant memoriam
 Husseni filij Ali qui siti enectus fertur;
 Reges & magnates tum induunt
 vestes lugubres, neque decem diebus
 sibi comam aut barbam radi permit-
 tunt: lugubres autem hi dies demum
 XXIII ejusdem mensis magna festivita-
 te & multis ludicris terminantur.

V.

*De Regimine politico & civili
 Persarum Regni.*

Regnum Persarum haud dubio mo-
 narchicum est, nam penes unum
 Regem universa potestas est tam in sa-
 cris quam profanis; quum & se supre-
 mum sacerdotem ferat, & unicum le-
 gum ferendarum & abrogandarum do-
 minum.

Persæ autem, ut ait Teixera, vocant
 Regem suum *Xa* sive *Patxa*, id est,
 Regem; (quod nomen Latini scripto-
 res fere efferunt *Scachus*: Leonclavius
 autem *Padischach*, quod est idem cum
Patxa, pantocratora velut habentem
 universum imperium, regemque re-
 gum) atque etiam *Sahayb*, quæ vox
 sonat dominatorem.

Quin-

Quinetiam attribuunt illi titulum arrogantissimum *Kodahon*, id est, divinum, nam *Kodah* in lingua Persica denotat Deum.

Licet autem regnum. hoc ita sit absolutum, tamē non ita accessit ad Tyrannidem, quam Turcicum, ut recte observat Boterns; nam non tantum nobilitas hic maximī fit à Regibus, omnibusque rebus tam pace quam bello gerendis adhibetur; sed & plures in hoc regno sunt principes, licet vasalli, qui & opibus & potentia excellunt, inter quos haud infimum locum obtinet dux Schiraz. Hisce autem vulgo tribuitur nomen Chanis vel Hanis C. aspiratione forti, id est principes.

Neque tamen Reges hisce semper obnoxii sunt, licet temporibus Codabendæ regnum in diversas partes distractum fuit, collapsa tum imperii maiestate: nam ut Petrus del Valle testatur, Rex Abas, ne quidem ut consiliariis illis utebatur, sed pene omnia per se solus ordinabat: nonnunquam autem in gravissimis negotiis, pro libitu hujus aut illius consilium requirebat; neque tamen sequebatur nisi quod ipse maxime probaret.

Tamasus (inquit Minadous) filio suo Ismaeli, qui ei in imperio successit, septuā-

septuaginta reliquit præfecturas, quarum Præfecti Sultan & Chan (quæ nomina Bassis quoque Turcarum conveniunt) vocantur. Horum quilibet urbem quam præpotentem, quarum septuaginta erant regebat, & in alias urbes minores, arces & oppida, jurisdictionem absolutam habebat, unde exercitus colligi & milites conscribi poterant. Quæ autem hæ septuaginta urbes fuerint, quibusque nominibus insignitæ, absq; summa difficultate plene scire nemo poterit, attamen præcipuarum quatuorundam nomina, quæ nobis innotuerunt ponemus: Sumachi scilicet, Sechi, Eres, Seruan, Derbent, Caracach, Ardovil, Tauris, Reivan, Genge, Hispahan, Masandran, Gheilan, Heri, Cassan, Shiras, Starabat, Chilmimar, Candahar, Iesd; Sapanec, Sultania, Bargo, Com, Coran, Seva, Casbin, aliar. Harum ut dixi imperium in alias quoque urbes minores, arces, oppidaque sese extendebat. Hispahan à duodecim Sultanis gubernatur, Casbin five Arfacias Rex præest cum tribus præfectis. In Heri sunt alii tres præter Abas Mirza, & totidem in Candahar cum Rustan Mirza. Hæc ille.

Porro quo ad civile regimen, justitia hic satis bene administratur, & crimina

severe admodum puniuntur, & exquisitissimis atque adeo crudelibus suppliciis crimina graviora, imprimis autem adulteria, quæ in gente tam luxuriosa, & ea foeminarum impudicitia non nisi frequentia esse possunt: deinde furta etiam minima; postremo autem latrocinia in agris perpetrata, unde fit ut itinera etiam in vastissimis & incultis regionibus hinc rurissima esse prædicentur. Accepi à quodam oculato teste aliquot exquisita supplicia furibus & latronibus irrogata, quæ vel audita horrorem incutiunt. Hanc autem severitatem in castigando, & crudelitatem in plectendo in hoc regno pernecessariam esse, astringit *Petrus della Valle*: Scribit enim hanc esse populi hujus ferociam, ut non nisi ferrea virga facile possit coerceri. Non esse autem mirum nobis hæc supplicia atrocia atque crudelia videri; verum (inquit) ego, qui leges eorum & ingenia generis perspexi, & gentis obstinatam duritiam, severitatem illam facile necessariam esse judicavi: nam populi isti nequaquam meruunt communem mortem; neque supplicia apud nostrates usitata, sed exquisitis suppliciis à maleficio deterrendi sunt. Unde fit; ut furta, & homicidia casu inter rixandum commissa, hic quo-

quæque uti apud nos capitis supplicio
plectantur : verum cædes clâdestinæ,
aut latrocinia in viis publicis aut in
agris facta, raptus item aut alienarum
uxorum violentæ corruptiones, impri-
mis honestarum stupra, pauperum op-
pressiones, enormes itidem fraudes
contra fidem publice datam ; rebellio-
nes, crimina majestatis, & similes gra-
ves excessus, atrocissimis pœnis coer-
cenda sunt ; neque enim aliter ab iis
absterrentur Persæ, in omnia vitia pro-
clives. Quare assassinis hic ventrem di-
scindunt ; alienarum uxorum stu-
picatoribus violentis, membra ampu-
tant genitalia ; adulteras de alta turre
præcipitant : atque ad eundem modum
enormia scelera horrendis plectunt
suppliciis.

Offendes adhuc nonnulla quæ ad
hoc caput spectant in parte secunda.
Addam hic adhuc unum locum è Mi-
nadoi libro 11. de bello Turco Persico:
Arsaciæ (inquit) moratur præcipuus
Persarum Sacerdos, quem Muftæd Di-
ni, seu principem Legis vocant, Turci
eundem nominant Mufti : qui in reli-
quis urbibus sunt, huic soli parent. Non
tamen hic jus eligendi vel ad libitum
creandi Sacerdotes habet, quoniam il-
lud penes solum Regem est, qui Mahu-

meten & Aly imitatus, non modeste ad regni statum pertinentes, sed & sacra curat, verum evitandi majoris laboris causa munus electionis aliis concedit. Huic Mustaed Dini p^{re}sent quoque Califæ, qui verè ii sunt, qui ipsorum cultum divinum in Mosceis peragunt: præcipuus horum Regi coronam in inauguratione imponit, quod Caffæ quondam hodie Arsaciæ fieri consuevit, quum Caffam adire Turcæ non permittant. Tres insuper Sultani Arsaciæ commorantur, quibus totius imperii Persici cura permiffa est, diversa tamen officia gerunt. Vnus eorum militiæ præest, reliqui duo fiscum & reditus atque ærarium cutant regium: Hos Turcæ *Deffadar* vocant. Persæ supremos duos Cancellarios, qui Arsaciæ sunt, *Mordar* vocant: hi leges, decreta, & literas regias scribunt, alter sigillum tenet, alter subscribit Regis nomine. Ibidem iudices duo, quos *Caddi* Turcæ appellant, in litibus omnibus & controversiis civilibus jus reddunt: in criminalibus quæstio & testium examinatio ipsis commiffa est, quæ diligenter in libello conscripta, quem *Sigst* vocant, Sultano urbis præfecto tradunt, qui latam postea sententiam more gentis exequitur. Quæ in regia hac urbe margiltra-

gistratum & munerum ratio est, eadem in aliis urbibus observatur: omnia tamen a nuntu & voluntate Regis dependunt. Præcipua autem in regno Persiæ officia, hæc fere nomina habent, Scha, Miriza seu Mirzæ, Chan & Sultan, Mordar, Destardar, Caddi, Mustædini, Calife.

Video ab aliis quoque mentionem fieri *Hacem* & *Daroga*; quorum hic veluti prætor est urbanus.

V L.

*Potentia & opes hujus Regni
Persici.*

Regis Persarum potentia ex eo primum potest æstimari, quod tam vastum terrarum spatium, tot provincias, tantas urbes possideat; & attestatur Petrus del Valle, hodie regnum hoc pateat pene ab Indo flumine usque ad Euphratem; & in latitudinem circiter viginti gradibus inter Austrum atque Arctum. Secundo ex opulentissimis mercibus quæ in Regno illius proveniunt, præsertim serico, cujus copia & bonitas incredibilis videtur.

Communis est opinio omnium (inquit Minadous lib. 2. de Bello Turco.

Perſico) qui rerum Perſicarum notitiam habent, ſub Tamafſi imperio quinque auri milliones annuos vel circiter in Regni ærarium collatos, fuiſſe : ipſe autem ſingulari uſus ſtratagemate, longe maiorem eam ſummam effecit ut ad octo milliones accederet. Edixit enim ſeveriſſime, ut omnis generis monetæ duplo quam ante precio vānirent, & paſſim ab omnibus eo valore expendērentur & acciperentur : ſuis quoque militibus ea pecuniæ æſtimatione ſtipendia ſolvit. Sub hoc autem Rege redditus annui, ut communis fama eſt, duos auri milliones vix excedunt. Non enim ea in Mahemete acquitendarum divitiarum eſt induſtria, quæ in Tamafſo fuit : Neque eadem ipſi quæ Tamafſo à ſubditis præſtatur obedientia. Hæc autem ærarij diminutio partim inde præcedit, quod tot opulentæ diſſimæque regiones huic imperio à Solymanno aliſque Turcarum Imperatoribus ademptæ fuerint ; & imprimis Meſopotamia ; Aſſyria & Ergirum ; partim etiam quod tributa à Georgianis & aliis regni ſubditis non perſolvuntur. Hæc ille.

Verum quum ſatis conſtet ſuperiorem Regem Aban, non modo hæc omnia recuperaviſſe, ſed & provinciarum
 opu-

opulentas imperio suo adjunxisse, ut
Lar, Candahar, Harmuzium, alia: par
est credere ingentem Theſaurum quot
annis in ærarium illius inferri.

Ve autem melius appareat quibus
modis Rex Persiæ Abbas immensas opes
in ærarium suum derivavit, opera-
precium me facturum existimavi hic in-
ferere memorabilem locum è commen-
tatio Petri del Valle, qui in commenta-
rio suo de condicionibus Abbas Regis
Persiæ ita insit. Regi valde placet au-
rum: quantumque aliunde in ipsius
Regnum inferitur, id univsum sibi
snuit, iusto illius pretio persoluto, &
ex illo efformari curat grandia vasa,
magni quidem ponderis, sed levis ope-
ris, quorum copiosissimam habet su-
pellectilem & grandissimi valoris: quæ
secum ducit, quocunque movet, atque
adeo in castris, tum ut illis utatur &
regiam magnificentiam ostendet in pu-
blicis conviviis secundum regni con-
suetudinem, extraneis qui magno nu-
mero ad aulam ipsius solent accurrere:
maxime vero ut necessitate urgente,
quam minima jactura illud convertere
possit in nummos. Et quia, inquit, su-
pra facta est mentio, de commerciis
quæ ipse Rex exercet, ob quæ ab ali-
quibus, qui minus rationes illius in-

telligent, accusatur animi vilis & ab-
jecti, non possum omittere hæc ab ipso
consulto fieri & quidem salutari regno
suo consilio, atque adeo maxime ne-
cessario. Solent continuo provincia
illius frequentia à numerosissimis Ca-
ravanis, ut vocant, sive numero mer-
catorum qui ex India, Tarraria, & aliis
longinquis regionibus, merces varias
adducunt immensa copia: & tantus
est mercium numerus ut difficillime re-
periri possint mercatores, qui universas
emant; nam exempli gratia interdum
adveniunt trecenti cameli onusti pipe-
re; aliquot centeni cameli onusti Tur-
bancis; atque ad eundem modum plu-
ribus mercibus exoticis: ita ut aliquot
millia camelorum quotannis adducan-
tur, & omnimodæ merces immenso
numero: quas & minutatim vendere
mercatoribus longum, & magnæ ex-
pensæ foret. Quare Rex ut hucce in-
commodis obviam eat, & merces exoti-
cas universas simul emit, & in regno
suo natas aut vendit aut evendas cu-
rat, magno tam exterarum quam suo-
rum commodo: contrahitque cum ex-
teris pro immensis summis, eisque sol-
vit partim nummis, partim mercibus
Persicis, aut etiam exoticis quas sibi
comparavit: ita ut exteri brevi tem-
pore

pori absolvantur; & regnicolis quam optime necessaria subministrentur. Quare nulli fas est cum exteris contrahere, antequam ministri regis, ad id deputati, mentes lustraverint: & aut illas in usum Principis emerint, aut refutaverint, facta aliis easdem emendi facultate. Cogitur quoque Rex in regno suo, aliam mercaturæ formam inire: nam quum universi pene illius reditus, promanent è terris quas possidet ad modum privatorum (nam pauca sunt in regno illius tributa aut vectigalia, aut saltem non magni momenti) fructus qui ex iisdem ad ipsum perveniunt, (postquam aulæ ipsius abunde fuerit provisum, & militibus itidem quibus illos elargitur iusto precio, stipendiorum loco) aliis, quibus opus est, vendit. Necessarium quoque est ut venundet fruges terrarum, quas infinito numero possidet in omnibus Regni sui provinciis, proportionem vere regia. Præterea cum militiæ illius robur consistat in numerosis equitibus; quibus sane Turcis præcellit & numero & velocitate; plurimos eques solet alere & propagare, quos aut bene de se meritis donat, aut militibus suis stipendiorum loco venundat. Merces quoque quæ in Regno illius proveniunt, ingenti quidem

numero, sed parce in singulis locis, vel
gossypium & sericum, quorum bene
singuli oppidani in universis urbibus
aliquantum colligunt, à nemine coadu-
nari præterquam ab ipso possunt, et
signi opportunitate & compendio ex-
teriorum mercatorum; qui hoc pacto
ingentem copiam, & aliquot navium
interdum onera (uti Anglos & Belgas
facere satis constat) brevi tempore ab
ipso Rege possunt comparare; & suo-
rum quoque levamento, quibus nihil
necesse est, urbes suas egredi & merces
suas cum molestia & sumtu alio tradu-
cere. Hæc ille.

Verissimum est quod scribit de aureis
vasis, nam accepi à quodam nostrato
tantam eorum in aula usurpari atque
exponi in solemnibus conviviiis co-
piam, ut spectatores obstupefaciat. Pos-
sem ad eundem modum meminisse
contractuum, cum Anglis atque Belgis
initorum; sed hæc pervulgata sunt.
Narrat quoque noster anno 1606 cum
ibi versaretur, à Chane Schiras
Regi Persarum fuisse oblata quadrin-
genta sexaginta quinque millia flore-
norum in parata pecunia; quadraginta
& novem amphoras ex auro absoluto;
& duas supra septuaginta & argenro;
præter alia quamplura magni pretii,
quæ

quantà trecentis quinquaginta Camelis
vehabantur.

Accepi ob eodem & catalogum præ-
cipuorum Ducum, & quantum equi-
tum numerum possint adducere, atque
servitiorum :

Eman. Couly Chan Schiraz &
Gorgestan præfectus 25000.

Daud ipsius frater Chan alterius
provinciæ 12000.

Isaghan Beeck militum supremus
præfectus 24000.

Seffy Chan præfectus Bagdat &
vicinæ provinciæ 15000.

Achmet Chan filius Alou Chan 15000.

Goeslerot Chan præfectus Ara-
bestan 10000.

Kasah Chan præfectus Schyrvan
& Saumachi 12000.

Mahomet Chan præfectus Gen-
giæ sive berdes 8000.

Percker Chan præfectus Gorkistā 10000.

Emir Goeue Chan præfectus Yre-
vvan 20000.

Haslan Chan præfectus Hrey vel
Ere 10000.

Aslur Chan præfectus Mervvan 12000.

Mauvveser Chan 10000.

Guslerof Chan præfectus Farabad
in Media 15000.

Ramsa Chan præfectus Darab 7000.
Seffy-

Seffy-Couly Chan fil. Eman. Cou-

ly præfectus Harmuzy 16000.

Dergagolie f. Gangia Aly Chan

præfectus Candabar 4000.

Baha. Vdeur Chan, judex ꝑ 6000

Etaman douët ſupremus Vezir
ritus 17000.

Zedder ſupremus Cadiorum 12000.

Samoen Ducibus major 18000.

Huſſen 19000.

Guſſeroft Mirza præfectus pro-

vinciæ Tauris 12000.

in univerſum equites 309000.

Peditum autem ſupremus præfectus
eſt Mir Fatta, qui ſub ſe habet quadra-
ginta quinque Subbaſſas ſive Tribunos
militem quibus ſingulis, centum aut
ducenti atque etiam plures pedites pa-
rent.

Aly Beeck præfectus Subbaſſarum

præſt 12000.

Caſſack Beeck præfectus manci-

piorum regiſtorum 12000.

Chiaus Beeck præfectus manci-

piorum 8000.

Othâr Beeck prætor Ciolfalino-

rum 4000.

Nazer Beeck ſupremus machina-

rum præfectus 4000.

in univerſum pedites 4000.

Tem.

Tempore autem Codabendæ scribit

Miradous; educi potuisse ex Hispahan
territorio illo subdito equites 8000.

Bargo 2000.

Cassan 4000.

Seva 1000.

Sultania 1000.

Casbin 12000.

Ardevil 1000.

Schiraz 8000.

Tauris 4000.

Com vero & Cuchiuc Tauris 1000.

Genge & reliqua pars Georgiæ 4000.

Reperiuntur (inquit) & alii maximo numero, qui stipendia merent & qui sponte militiam sequuntur. Omnibus autem copiis hinc inde collectis numerum 60000 equitum vix efficient, modo ex locis, quos jam nominavi, debita auxilia compareant. Quod si reliqui Principes, qui hætenus conrumaces, in bello comparere noluerunt, subsidia iusta mitterent, exercitus 130000 vel 140000 militum colligi possit. Ex quibus apparet, postquam Abas Rex omnes provincias ad obsequium reduxit, & Regnum tanroperè auxit, quanta facta sit equitum, peditumque accessio.

Scribit autem Leonclavius; apud Persas esse tria genera militantium:

Primi

Primi vocantur ab iis *Turcomani* quorum ea est condicio, quæ valde apud nos, quos feudatarios appellamus. Et sunt apud eos feuda perpetua, quæ à parentibus ad Neros & posteros devolvuntur, secius ac Turcis est in usu. Quoties igitur hi jussu Regis evocantur, eo cum equitum numero se Regi sistunt, quem ratione feudorum tenentur adducere.

Alteri dicuntur *Coriczi* vel *Coridschi*, qui stipendiis militant.

Et alia stipendia reapse non sunt apud Persas, quam quæ Græcis *σὺλφῆται*, Romanis annonæ militares nominantur; res nimirum ad alimenta pertinentes, cum equis, vestibus, armis, tentoriis, ceteris.

Terti constant è copiis auxiliaribus, confœderatarum, finitimarumque gentium, Armeniorum videlicet ac Georgianorum qui religionem Christianam profitentur; in Persas propensi, Turcis infesti.

Denique uti à quodam nostrorum accepi, redditus anni Regis Abas æstimabantur trecentis quinquaginta septem millibus Tomannis; id est, si ad nostram monetam revoces, quatuordecim millionibus, ducentis octuaginta millibus florenorum: præter ea quæ

logit à variis ducibus, terris & oppi-
 -tam summa illa quam expressi-
 -is maximam partem provenit ex se-
 -rico & frugibus hortorum, quos Rex
 possidet, & minutis quibusdam por-
 toriis, & locatione Caravan Seraiorum.

Teixera comparat Tomanum Persi-
 cum sedecim ducatis.

VII.

*Origo Sophinorum qui hodie Persia
 imperant: è Leonclavio.*

Pater (inquit) Ismaëlis Sophini fuit
 Erdebil, quem Iovius & alii vocant
 Arduelem & Harduellem. Hoc illi co-
 gnomen faciunt à loco quodam Persiæ
 cujus dominus aut regulus fuerit;
 ipsum vero nomen ejus tradunt fuisse
 Secaider. Ajunt præterea sectatum
 fuisse vitam religiosam, instar eremita-
 rum vel monachorum nostrorum.
 Ideoq; Sec interpretatur Spanduginus
 nunc abbatem nunc plebanum sive
 curatum. Ego vero in opinione mea
 persisto, diversa esse hæc nomina di-
 versarum personarum, quorum unus
 fuerit Erdebil pater Ismaelis, familia
 apud Persas natus illustri, ditionisque
 cujus.

cujusdam regulus : alter Schœch dar, non princeps aut regulus, sed vera id, quod audiebat: nimirum Scheiche vel Iman; quorum illud hominem religiosum gentibus illis significat, ac innocentia sanctimonique vitæ: hoc vero doctorem. Etenim ex opinione vitæ religiose ac duriter actæ consequutus aliquid apud vulgum authoritatis; tribus Mahumetis prophetæ sociis, Ebubekire, Omere, Osmaneque rejectis, Alim quartum prophetæ socium, ejusdemque consanguineum & generum sequendum in omnibus affirmabat, si salvi esse vellent. Docbat autem hæc & alia, quodam in oppido Persarum; cui nomen Reza. Fama novi doctoris, novæque disciplinæ, longe lateque didita, confluit ad Scheichem vel Imanem Haidarem ingens è Persia vicinisque regionibus hominum multitudo. Primus autem ex magnatibus & regulis *Erdevil*, non hanc duntaxat Haidaris sententiam doctrinamque probavit, verum etiam ex ejus præscripto se gerens, patrocinium causæ suscepit; eaque re multitudinis animos sibi mirifice devinxit. Ita nimirum aliàs quoque constat homines ingeniosos, novæ religionis usos prætextu, ad insignem potentiam pervenisse. Tantopere quidem

Erde-

logibilis cetero qui non magni nominis opumve regulus, hac novi dogma-
 professione crevit: ut ei filiam suam,
 Rex Persarum Chasanes, quem à pro-
 ceritate statum nominatum Vsun Cha-
 san supra indicavimus, matrimonio le-
 gitimo copularet. Quippe filiam Mar-
 tham ex Caterina Comnenia suscepe-
 rat; Calvioannis nempe Comneni pe-
 nultimi Trapezuntiorum imperatoris
 filia; quam Calvioanne mortuo frater
 illius David, ultimus imperator Tra-
 pezuntius, Vsun-Chasani dedit uxo-
 rem, ut ejus præsidio contra nimiam
 vicinas & infestas sibi vires Sultani Mu-
 chemetis paullo tutior esset. Ex hac
 Vsun-Cassanis filia Martha natus fuit
 Erdibili filius Ismail. Vsun Cassanus
 autem moriens habuit successorem la-
 cepem filium, qui vulgo ab historicis
 Iacobbeg, ab annalibus Sultanorum
 Sultan Iacup appellatur. Is protecto-
 rem novæ sectæ sororium suum Erde-
 bilem mirifice sibi suspectum, quod ve-
 reretur, ne regius affinis & tantæ
 multitudinis devotione fretus, sibi re-
 gnum eriperet, interfici curavit. Evasisit
 crudeles avunculi manus Ismail admo-
 dum adolescens (ut plerique tradunt)
 octodecim id temporis annos natus:
 quæque Martha matre comite, contulit

ad amicum paternum Pirsaletum, re-
lum ditionis & castellorum quorū-
dam ad mare Caspium, nunc Culzui
Denizi Turcis, Beher Culzum Arabibus
appellatum, quo clausum mare signifi-
catur. Istic educatus Ismaïl ex præscri-
pto religionis paternæ, tandem extin-
cto per-veniens à conjugē datum Sul-
tano lacupe avunculo domum reverti,
paternæque ditionis hæreditatem, cum
oppidis & prædiis maternæ dotis no-
mine sibi debitis, statuit adire.

Dominio paterno potitus, mox ul-
terius progreditur & cœc tantum mili-
tibus stipatus Somakian pene prodigio-
sum in modum occupat. Hinc copiis
non parum adactis & instructis, Te-
brilium extimam Persarum regionem,
se se confert: eamque superato Rege
Aluante lacupis filio & successore, vi-
ctor in potestatem redigit. Iterum cum
Aluante congressus, non modo superi-
rior evadit: verumetiam ipsum, cum
majori exercitus parte trucidat. Inde
Muratem Chanem, Aluantis occisi fra-
trem persequutus, pari prosperitate su-
perat. Is victus ab Ismaïle, Bagadatim
versus aufugit, hodiernam scilicet Baby-
lonem, propter ruinas prisce Babylonis
sitam. Victor urbem Sciras, armorum
omnis generis officinam, à Tebriso
xx die-

locum dieum itinere distantem cum vicibus copiis adit & occupat. Ibi deum inigniter armavit suum exercitum. Post negotium illi fuit cum Vlu-Chane Tatarorum Scheeo, quem instructum exercitu trecentorum milium equitum, aggredi prelio non dubitavit: quo singulari virtute fortunaque victor evasit, hoste caeso vel in turba (quod alii tradunt) à suis oppresso suffocatoque. Tandem ad tot illustres de plurimis partas victorias, is felicitatis eximie cumulus accessit; ut moriente in exilio Murate Chane, non modo Persici regni possessione, sublati æmulis, quiete potiretur; verumetiam vicinos quosdam populos ac præsertim Bagadatinos, in deditiorem acciperet.

Ab Osmanidis ci Sophi cognomen tum & Kiselis Bassæ per ignominiam fuit inditum. Prius quidem ab Arabica voce *Sophi*, quæ lanam significat. Nam quum Mahumetani & præsertim Osmanidæ, more veteri, Tulipanto lineo subtilissimi operis caput involvant, nova hæc secta præcipit inter alia, ne caput fastu quodam lineis ejusmodi spiris ornent, sed ut tegumenta capitum è lana, non magni pretii conficiantur. Et quia laneum hoc tegumentum, quo præter aliorum Mahu-

metanorum utuntur, plicas habet & decem, ab Arabica voce Enasser & duodecim, etiam Enasserlary vocatur: denique quia tegmen hoc tantum rubro colore gestare solent, Kiselbassilary, veluti capita rubra.

*Origo & series eorundem Regum
è Texeira.*

XA five Xequé Ismaël Sufi, erat filius Xequé Aydar, filii Sulton Iuneyd, filii Xequé Ebrahim, filii Xequé Aly, filii Xequé Muza, filii Xequé Sasy & in summa trigésimus nepos Mortis Aly sobriini & generi Mahumetis. Quum Teymurlang Victo Turco Bajazete rediret in Persiam, adduxit plurimos captivos è Caramania variarum familiarum, quos in animum induxerat trucidare quando notabilis aliqua occasio sese offerret; & oppidum Ardevil ingressus aliquandiu ibidem substitit. Vivebat in illo oppido Xequé Sasy, ob vitæ innocentiam & sanctitatem, in magno honore apud omnes illas gentes habitus; cujus fama & probitas Teymurem permovit, ut amicitiam illius summopere desideraret, & quum aliquoties illum visitasset, jam discessurus ultro obtulit illi ut ab ipso peteret, quicquid illi placuisset: is propositi Teymuri

locis Ne trucidandis captivis gnarus, ratiit illos sibi condonari, & illis impetratis, recepit captivos in suas aedes & vestibus, hisque necessariis instructos remisit in patriam: Quo facto non modo horum, & amicorum qui in patria remanserant, animos tantopere sibi devinxit, ut continuo illis varia dona mitterent, cumque magno numero sapissime visitarent: duravitque hæc benevolentia etiam ad posteros hujus Sasy, atque adeo tertium ipsius nepotem Sultan Iuneyd: qui vixit tempore loonxa filiū Kara Issuf: qui crebras hæc visitationes, & authoritatem Iuneyd suspectam habens sibi que ab illo timens, interdixit illi ne amplius se à tam multis visitari permitteret: Iuneyd hoc interdicto offensus, & graviora haud quaquam operienda ratus cum devotis suis movit ex Ardavel versus Diarbek: Ozun Azembek qui tum ibidem regnabat, excepit illum perbenigne, eique tradidit in uxorem filiam suam Kadijan Katun, quæ peperit illi filium Aydar. Consueverat autem Xequeluneyd exursionem inde facere in Gurgestan, sub prætextu religionis suæ, quam captivos cogebat amplecti; & in eo continuavit donec in Regnum Trapezunciorum ingressus, & rege il-

lius trucidato illud occuparet, & quæ-
 lium Aydarem præſiceret, qui & p. p.
 patris obitum illud obtinuit. Eveni-
 poſtilla ut Azembek de medio tolleretur
 loonxa, quare Aydar ad Aïdevilen eſt
 reverſus, duxitque in uxorem filiam
 Azambeky & cognatam ſuam Alem-
 xam, quæ ipſi peperit Aly Patxa & Xa
 Iſmaël, qui natus fuit anno Hegiræ 892
 Chriſti 1488, qui Sufy fuit dictus ob
 hanc cauſam.

Seç quidem Mahumetanorum ſunt
 plures; duæ tamen principales: *Suny*,
 quæ Arabes & Turci ſectantur, omneſque
 alii qui Alkoranum obſervant ſine ul-
 liſ commentariis aut expoſitionibus:
 & *Xyabys* qui Mortis Aly ſequuntur,
 uti Perſæ & alii. Hujus ſecundæ erat
 Aydar, pater Iſmaëlis, quem & filius
 eſt imitatus, tanto Zelo, ut illius cauſa,
 quum Perſiæ regnum acquireret, inau-
 ditas crudelitates admitteret in adver-
 ſarios. Et quia in lingua Perſica com-
 muniter Sufy appellantur, qui relictæ
 ſeculo, ſoli divino cultui vacant, huic
 ob inſignem religionis zelum, à ſuis
 datum fuit nomen *Sufy*. Paulo ante
 ad eundem modum in Perſia res novas
 tuerat molitus Hhalila, qui propterea
 quoque dictus fuerat Sufy Hhalila: ita
 ut Sufy non ſit nomen proprium, aut
 Regum

loquum commune, sed adjectivum, tam nullus Regum post illum id nomen sibi sumsit; sunt autem per totam Persiam plures Sufy, id est, religiosi.

Aydar anno proximo in regnum Xyruan ingressus à Rege illius Farrock Yassar, ope Iacubbek, fuit profligatus & captus, & duo filii illius in captivitate abrepti, Sultan Rostanbek autem majore natu crucidato, Ismaëlem postea dimisit. Ismaël autem secessit in Gueylon, ibique substitit annis sex; videns deinde res Persiæ turbatas esse ab Akuyonliis, transit in Arzenion, ubi ad ipsum accurrerunt septem millia Caraniquorum, qui Sufy addicti fuerant, e familiis sive tribubus Estayalu, Xamlu, Takaluh, Versablu, Romlu, Zulkaderlu, Auxatkayar, Sufiah, Karaydak & plurium aliarum, qui illum sequuti sunt jam quatuordecim annos natum; & anno 1501 ingressus est Xyruan, & prælio congressus cum Farrok Yassar, qui Patrem ipsius occiderat, illum vicit & occidit, regnoque illius est potitus: anno proximo congressus est cum Alvvano in Naxaon, qui profugit, & ipse cepit oppidum Tabriz. Hac victoria potitus instituit Tagge, id est, Tulbantum rubrum cum

duodecim plicis ad memoriam Huc-
cim-filiorum Ozen filii Aly, qui iat.^o
ab ipsis habentur, è quibus se ortum
ferebat; atque inde originem habuit
nova illa militum secta, qui Cazel Bax,
id est, caput viride dicuntur, à Bax, caput
& Cazel rubrum.

Regressus deinde ad Arzenion im-
petum fecit in Regnum Zulkader; sed
ipso absente Alvvanus obsedit Tabriz,
sed Ismaële regrediente, fugit Alvvanus
Bagaderum, & post biennium in Diar-
bek reversus ibidem obiit, anno 1503.
Ismaël in Tabriz permanens, exerci-
tum suum dimisit in Persiam contra
Moradbekium; qui ingenti proelio ab
Ismaëlis copiis profligatus, ipsi Persiam
& Kermou vacuam reliquit anno 1504.
Ismaël autem hibernavit in Kom, &
copias suas misit sub præfecto Eliasbeck
contra urbem Rey, quas Ozembek
Gelohy Dux Kalat Ferus Kuh in itinere
oppressit & profligavit. Ismaël hujus
cladis nuncio accepto, quantocius per-
sequitur Ozembekum, verum ille se
recepit in Feruz Kuh, locum à natura
atque industria munitum; quare illum
obsedit Ismael & quum aliter non pos-
set, rupto aquæ ductu per quem obsessi
aquas accipiebant, coëgit ad dediti-
onem, postquam unum mensem circa
locum

locum cum exercitu habisset : periere
tamen brevi illo tempore circiter tri-
ginta hominum millia. Movit deinde
Ismaël versus Korason ; interea autem
Rex Mahamed Karahy coactis aliquot
militum vexillis intercepti Yazd ; sed
Ismaël reversus illum licet fortissime se
defendentem , tandem urbe positus,
cepit & vivum iussit concremari , an-
no 1506.

Hinc Kyras profectus edictum pro-
mulgavit, ut universi qui prælio contra
patrem suum interfuerant , occideren-
tur , quo factum est ut triginta aut qua-
draginta millia hominum caderentur.

Anno autem 1509 dum ipse hibe-
naret in Taron, discessit Sultan Ozem
Mirza Rex Karason , occupavitque Re-
gnum illius Xaybek Khon Vzbekius,
& defuncti Regis liberi fugerunt in
Hyerak.

Ismaël adunato exercitu movit ver-
sus Rumestan sive Turcos, & Mahamed
Khon Estayalu in præfectura Diarbek
confirmato ; anno 1511 petiit Bagadad,
cui Barhyeck imperabat , qui profugit
ad Turcos ; & Ismaël illam urbem ce-
pit , pluribus suorum antea amissis in
transitu fluvii Tigridis. Hinc digressus,
subjugavit Kufistam , sive Susam Af-
geri quondam regiam ; & media bye-

me petiit Xyruan, Baku & Nartand
atque illas expugnavit anno 1512.

Deinde profectus est ad Kafason contra Xaybekkhon, qui adventus illius gnarus, copias suas contraxit in Matvvo; sed prælio congressus cum Ismaële, & vitam & regnum amisit.

Obiit eo anno Bajazetes Turcorum imperator & successit illi filius Selimus; Ismaëli autem anno 1514 natus est filius Ka-Thamas: anno autem 1515 duxit Selimus copias suas versus Arzeniorum: Ismaël cum erat in Hisphaon metropoli Hierack, & inde venit Chalderon; ubi cum Selimo congressus, profligatus fuit & quinque milia suorum amisit; fugitque Tabriz atque inde ad Gazia: Selimus vero Tabriz potius, tantum quindecim diebus ibidem substitit & regressus est Amasiam: hoc anno fuit in Diarbek à Cazelbaxiis trucidatus Sultan Morad; & caput illius Ismaëli oblatum. Anno proximo cepit Selimus Kemah arcem munitissimam & provincias Afadaolet, & Zulkader & Halppum in Syria, & anno 1517 subjugavit Damascum & Aegyptum, & anno 1518 Mesopotamiam hodie Diarbek subjugavit: obiitque anno 1521 successitque illi filius Suleyman.

Leonclavius ex Annalibus Turcicis
notat

et ultimū obisse anno 1520.
Ismaël quoque postquam Persiā im-
perasset annis viginti anno 1525 ætatis
sue trigesimæ octavo. Quatuor ipsi
erant filii, major natu Xa. Thamas, se-
cundus Aleās seu Elias Mirzah, tertius
Som Mirzah, quartus Barhon Mirzah.
Xa. Thamas autem illi successit. Qui
aliquot bella gessit, præsertim cum
Turco. Regnavit autem tribus & quin-
quaginta annis, obiitque anno 1576.
duos reliquit filios Xa. Ismaël & Maha-
med cæcum; successit illi Xa. Ismaël:
vetum postquam tantum unum an-
num & decem menses imperium obti-
nuisset, discedens illud fratri suo Mahu-
meti cæco reliquit anno 1578.

Mahamed tenuit regnum septem an-
nis, & moriens anno 1585 reliquit illud
filio suo Xa. Abas, qui hodieque (inquit
Texeira anno 1608) illud possidet, &
jam possedit annis tribus supra trigin-
ta: Quo tempore varias suscepit expe-
ditiones, imprimis famosam illam an-
no 1594 in provinciam Guellan, quæ
rebellaverat; nam cum viginti millibus
equitum, quam celerrime profectus
quum ad fluvium latum & satis altum
accessisset, & indigenæ cymbas omnes
subduxissent ut moram injicerent, sine
mora in aquas insiluit & reliquæ copię
post

post ipsum ; in quo & ipse summum
vitæ discrimen adiit & quatuor milia
suorum amisit ; perfectum tamen celeritate
ut provinciam brevi ad officium
cogeret. Evellit Regem Laræ &
regnum redegit in provinciam Taurin
quam Turci ab avi illius temporibus
possederant , eripuit magis astu
quam armis.

*Eadem origo & successio è commentario
Petri della Valle.*

Abbas, cui secundum antiquam
consuetudinem Regum Persiæ , dant
titulum *Sciah* , id est Regis , *Schiah-
Abbas* itaque est filius ;

Chodabende Muhammed Regis, frater
Germanus Ismaëlis 11 regis & filius;

Tahama (p) Regis, filii,

Ismaël I. Regis , non modo primi
illius nominis inter Reges Persiæ, sed &
familie illius quæ hodie Persiæ imperat,
& qui primus armis propagavit & ob-
servari in Persia fecit sectam Mahome-
tanam , quam ipse sequebatur , quam
vocant Siaiti. Et quia à populo judica-
batur esse vitæ sanctæ & religiosæ , ob-
tinuit nomen *Sofi* , quo designatur ho-
mo res mundanas spernens ; licet vo-
cabulum *Sofi* proprie significet electum,
aut laneis vestibus amictum ; utraq; signi-

significatione optime conveniente personis vitæ religiosæ & probæ, qualem volebat videri. Erat porro hic filius,

Haider Sultani aut principis, qui à quibusdam nostrorum scriptorum vocatur Sceich-Haider: quia vitam religiosam profitebatur inter homines sectæ suæ; & quia erat caput gentis sive populi; utraque enim significatione accipitur nomen Sceich, licet proprie notet senem. Ab aliis nostrorum perperam appellatur Ardeuel, quum Ardebili deberent dicere, id est, Ardebilitam, erat enim dominus oppidi Ardebil; hic fuit filius

Guineid Sultani, filii

Ibrahim, id est, Abrahami, filii

Choagiæ Aly, filii

Musæ, id est, Mosæ, agnominati Sadeddin, id est, Primatis legis; filii

Sofi Eddin Ishac, qui primus in Persia recuscitavit sectam Sciaitorum; agnominatus propterea Cutb' el Eulia, id est, Polus sive vertex sanctorum, licet vix talis esse crederetur.

Atque porro genus deducunt ab Aly & Fatima filia Mahumetis.

Notat idem. In Genealogia horum Regum, crebro reperiri adjunctum titulum *Imam*, præsertim iis qui Mahumeti propiores sunt, quæ vox denotat

pro-

proprie Pontificem. Turci autem, qui sectam Sonnitorum sequuntur, vocant Imam omnes ministros templorum suorum, sive Meschitarum: verum Persæ & Sciaïgi hunc titulum non solent attribuerè, nisi duodecim descendibus à Mahumete; (qui non fuerunt fratres, aut filii Hussein, uti Vbbo Emmius perperam existimavit, sed pater & filii successive, quorum & Hussein unus fuit, & omnium primus Ali;) quia credunt, (in eo quoque à Turcis diversa sentientes) hos successive fuisse primares superstitionis suæ sectæ. Atque adeo eorum ultimum hodieque superstitem à Deo occultari, cujus Rex Persiæ, tanquam Rex & ex eadem stirpe propinquissimus, in mundo sit Vicarius.

Xa Abas tres habuit liberos mares *Susi-Mirzam*, *Codabendan* & *Imanculs*. Quorum primogenitum *Susi-Mirzam* adolescentem magnæ spei, trucidari fecit, hac occasione uti narrat Petrus delle Valle.

Sosi-Mirza, inquit, revelavit parenti conjurationem, quam quidam contra ipsum moliebantur, atque eorum gratiam meruit à patre; verum postea, quum eadem molitiones ab aliis fuissent institutæ, non modo illas celavit, sed

sed etiam jam maturior easdem videbatur fovere, & favorem populi anxie captare, & patri non raro ob leviculas causas irasci neque satis dissimulare spes suas: atque etiam facere, ea quæ Pater prohibuerat.

Quare Pater vitæ suæ metuens, certo die, quo Astrologi magnum ipsi discrimen imminere denunciabant, filium mandavit occidi; persuasus ab iis quibus plurimum deferebat, id publicæ quietis interesse.

Chodabendam autem secundò genitum, qui magnos spiritus gerebat, alia occasione jussit excæcari. *Chodabenda* (inquit idem) *Mitza*, juvenis jam adultus & uti apparebat, arrogantior, à Patre arctius habebatur. Accidit autem ut Rex juberet occidi illius gubernatorem, quia audacius & insolentius aliquando pro filio apud patrem intercesserat: metuens ne filius ab illo magis instigaretur ad ea ordiendâ, quæ cum publica calamitate haud dubio forent conjuncta. *Chodabendus* hac cæde efferatus, parenti audacissime etiam discincto gladio insultavit, atque malum est minatus: Placatus tamen tum Rex in speciem quidem; verum à *Ferrabad* movens versus *Spahan*, filium in itinere jussit excæcari, ut illam à successione

cessione Regni excluderet; quod tamen calido ferro ut solent apud Persas, ita factum, ut non penitus omni videndi facultate privaretur.

Imanculi tertio genitus patri per omnia obediens, in Regni spem ab ipso fuit educatus.

Habuit & *Xa-Abas*, è primogenito nepotem *Sule-manem Mirzam*, quem lumine quoque fecit privari quum in procinctu esset, ut cum maximis copiis versùs Candahar moveret, & minorem natu filium secum duceret: ne nepos hic se absente, novas res moliretur; conscius populum Persicum semper novarum rerum esse appetentem; idque sibi vel maxime metuendum, quum tam longe à regia & extra regni limites excedendum esset.

VIII. Titulus sequitur pag. 350.

PARS SECVNDA

2^a

Varia itineraria in Persiam & per
provincias Persiæ com-
prehenduntur.

I.

EXCERPTA EX ITINE-
rario Iosephati Barbari, quæ
Persiam attingunt.

T Harsum (inquit) egregiam urbem appulimus; ea Dulgadoro paret, qui fratrem habuit Sessicarum nomine: Regio vero Sultani imperio subiecta est, licet Armeniæ minoris pars sit.

Nota è Leonclavio: *Provincia sive regio Dulgadir, a nostris partim Anadoule, partim Aladoule dicitur. Turcici vero Annales Dulgadiru nomen regionis tribuunt, cuius princeps ab eis dicitur Ala-deule. Limites ditionu, Cappadocia montibus inclusa tunc temporis erant, versus Syriam Halepo: versus Persicū imperium Armenia minor: versus Turcicum Amasia, versus Carmaniam, Adana & Tarsus.*

Vrbs tria milliaria in circuitu cōtinet, in eam pons lapideus per fluvium, quo fere undiquaque cingitur, aditum præ-
• ber. Arcem habet amplam ex lapide

egregie constructam, urbs in colle parum edito posita.

Inde unius diei itinere *Adena* est (Leoncl. *Adana*) amplissima urbs, quam itidem fluvius spaciosus alluit, pontem lapideum habens xl passuum, arcibus distinctum. *Adena* & vicina regio gossypino abundat, Sultano subiecta est, licet in Armenia minori sita sit.

Nota è Leonclav. *Fluvium* qui utramque urbem alluit veteribus fuisse dictum *Cydnium*, nunc Turcis *Carasu*, ab aqua profunda nigro admodum colore.

Multæ passim arces, oppidaque destructa & devastata ad Euphratis usque ripas cernuntur, hunc fluvium nave Tureica, qua xvi Imperatoris equi vehebantur transivimus. Ad alteram ripam Armeniorum pagi sunt ubi pernoctavimus: superato fluvio proxima urbs sese obtulit *Orpha* nomine, quam *Edeslam* quondam vocatam volunt, *Asambeo* paret, & administratur à fratre illius *Balibecho*. Non ita pridem imprimis floruit, sed destructa maiore ex parte à Turcis, cum *Asambæus* *Bir* obsidione distineretur.

Inde ad radices montium delati *Meridnam* urbem pervenimus, ad quam aditus per scalas patet, cuius gradus lapidi incisæ magnitudine pedum quatuor,

tuor, per milliare Italicum se extendunt. In summitate porta est, qua per longam plateam in urbem itur; mons undique foribus aquæ dulcis est irriguus; in ipsa urbe aliud est mons præceps, arcis firmissimæ vicem gerens, ad quem similiter per scalas & gradus ascenditur, ædium parietinæ sunt pro muro & civium frequentia, qui serico & gossypio quæstum faciunt.

A Merdina sex dierum itinere pervenimus ad oppidum *Affanchiph*, *Astambeo* parens: sed prius ad dextram frequentes visuntur specus & antra in parvo quodam monte excavata, & hominum habitationi destinata; ad sinistram autem mons cui urbs imposita est: non incelebre emporium, sesqui milliare ambiens, continens egregia ædificia & nonnullas Moscheas. Adjacet lacus & fluvius Sert olim Tigris præterlabitur sublicio ponte stratus.

Hoc monte superato, iter ducit per planiciem, paucis collibus distinctam neque altis neque asperis; bidui itinere quasi versus Orientem, ad urbem *Sarrt*. Quæ triangulari forma constructa, ab una parte castello multis propugnaculis cincto, defenditur, cujus muri ex parte conciderunt: amvit tria millia; incolis frequens, ædibus templis,

& eximiis fontibus ornatissima duo magni & rapidi amnes transeundi sunt, quorum unus vocatur *Betelis*, alter *Isan*. Atque hactenus extendit se Armenia minor.

Nunc regiones quæ Tauro subjacent subeundæ sunt, qui à ponto Euxino oriens juxta Trapezunta, pergit versus ortum ad Sinum Persicum usque. Hunc primum attingentibus fiunt obvii altissimi & asperi montes, à Curdis habitati, qui idioma usurpant à vicinis diversum, & crudelissimi sunt latrones, habitant enim castella editis jugis & asperis clivis inædificata (sed plurima jam ob latrocinia à principibus sunt excisa) ita ut vix quisquam viatorum manus illorum possit effugere. Cujus ipse experimentum cepi: nam quum 17 April. 1474. ex urbe *Chexan*, (quæ paret vasallo cuidam *Aflanbei*) mane essemus digressi & vix medii diei iter confecissemus, in præcipiti clivo Curdi hi impetum in nos fecerunt, ita ut Legatus *Aflanbei*, & aliquot meorum caderent, ipse vulneratus ægre effugerem. Tertio die ingressi sumus urbem *Astan*, pene dirutam, populo infrequentem & vix ecc foci constantem. Inde hodiè itinere distat *Choy*, itidem pene diruta, & tantum ecc foci.

Quum

Quum ad finem montis Tauri venissem, alio ductore usus triduo perveni Taurisium; veteribus Ecbatanam & Mediæ caput.

Meminit deinde *Soltania*, quæ olim nobilis urbs fuit, nullo tamen muro cincta, sed castello munita, cujus murum quoque disiecti fuerant: oppidum est satis amplum, quatuor millia ambiens, nec infrequens, fontibus abundans: A Sultania versus Schiras proficiscenti, primo fit obvium exiguum oppidum *Culperchean*, sed quod olim grandius fuisse, plures parietinæ faciunt fidem; capit duo millia & circiter quingentos focos.

Inde quoque adivimus urbem *Spahan*, ea vallo è cespitibus & fossâ undique circumdata erat; & ambitu suo quatuor milliaria cõplectitur, & si suburbana annumeres circiter decem, in quibus tam pulchra ædificia visuntur, quam in ipsa urbe. Intelligebam autem illam cum numerosis incolis abundaret, bellicosus & imprimis opulentis, non raro Regibus suis minus fuisse obsequentem; & circiter viginti annis ante illud tempus, quum Giausa rerum in Persia potiretur, rebellasse, ideoque illum militibus suis imperasse ut singuli Angula capita ad se deferrent, unde

maxima strages in oppido fuerit facta ; ita ut vix sexta illius pars tum habitaretur. Multæ visuntur in illa antiquitates & pulcherrima opera: inter quæ aminet stagnum quadratum, aquæ limpidissimæ & pulcherrimæ potari ; in ambitu illius sunt varix columnæ, varixque officinæ mercatorum ; quæ noctu septo clauduntur ad mercium securitatem. Sunt alia plura ædificia admiranda , quæ prætereo ; unum addo, etiamnum ad centum quinquaginta millia animarum in oppido & suburbiis numerari.

Venimus deinde & *Cassanum*, oppidum populosum, in quo plurimi panni & alia fiunt è serico & gossypio ; muro cinctum est, ambitque circiter tria millia ; habetque præterea plura & ampla suburbia. Adivimus & *Comum*, oppidum non satis bene ædibus instructum, quod sex millia ambit, muro cinctum ; oppidani colendis agris, & vinetis imprimis vacant ; piures hic visuntur horti, in quibus nascuntur optimæ melones ; quædam quædam pendunt xxx libras, carne candida & suavi iusta. sacchari; focorum numerus est viginti millia.

Fergentes inde ostendimus & *Oppidum* artificibus habitatum, qui sericos pannos texunt ; muro cincta est
qui

qui ambit circiter quinque millia. Suburbia habet ampla. Plerique autem incolæ sunt textores, maxima enim optimi serici copia huc adducitur, à Strava, Azi & provinciis versus Zagatayum & mare Caspium sitis ; ita ut hinc longe optimi panni serici petantur.

Haftenus quidem viam sequutus sum versus Notum ; regredior jam ad orientem : & primo dicturus sum de *Sciras*, quæ postrema est Persiæ ciuitas versus ortum ; maxima ciuitas & quæ cum suburbiis ambit circiter viginti millia ; populo frequentissima, maxime mercatoribus ; quia omnes qui ab Ere, Samarcand & aliis partibus orientalibus Persiam petunt , hanc transeunt ; Aslambæus cinxit illam vallo è cespitibus aggesto valde alto & spisso, fossaque ; templa habet pulcherrima & ædificia affabre facta : numerat supra ducenta millia animatum.

Ab hac extra Persiam itur ad Ere, oppidum provinciæ *Zagatai*, & patens filio Sultani *Bu'ech* : amplum quidem sed tertia parte minus quàm *Sciras*. Hinc iter prosequentibus versus boream , per solitudines & steriles terras, atque aquarum inopes , præterquam in puteis quibusdam industria factis , quadraginta dierum itinere venit *Samarcanda*.

dam in eadem provincia Zagatai sitam, amplissimum oppidum & populosum: nam per illud eunt redeuntque mercatores Cini, Macini & Cambaenses: quorum provincias non vidi, sed intellexi Ciuos & Macinos grandes provincias occupare & idololatrias esse.

Qui autem à Tanrisio petunt sinum Persicum, illis iter est per oppidum *Cuerch*, exiguum quidem sed opportunum loco situm.

Redeuntibus ab Ormuzio iter est per *Lar*, insigne & magnum oppidum, atque emporium: numerat circiter duo millia focorum. Hinc transitur ad *Sirai*; atque inde ad *Camaram* magnum pagum, juxta quem visitur mons rotundus, & circiter sex passus altus, cujus vertici complanato, quadraginta columnæ superstructæ sunt, quas vocant *Chilminar*, id est, quadraginta columnas, singulæ sunt altæ viginti cubitos, & crassæ quantum tres viri complecti possunt: quædam illarum jam conciderunt; satis apparet fuisse pulcherrimum ædificium: solum autem unum est saxum, cui figuræ hominum insculptæ videntur, mole pene gigantea: & supra omnes imago intra circum. qualem Deum patrem solemus fingere, quæ orbem in manu habet, & sub illo

illo longe minores figuræ; & porro imago hominis arcui innixi, quem Salomonem esse volunt; inferius adhuc longe plures videntur, quibus alius superstat qui mitram papalem videtur gestare, & manu elevatâ atque apertâ cæteris benedicere. Ulterius videtur imago equitis robusti, quem Samsonem interpretantur; post quem sequuntur plures longis capillis & Francico more vestiti: & similia.

Inde bidui itinere venit ad villam *Thimar*: & rursus biduo ad alteram ubi matrem Salomonis sepultam fabulantur. Et rursus triduo ad villam *Dehebeth*; tum biduo ad *Vargau* olim magnam & pulchram urbem; numerat hodieque mille focos: & quatruiduo ad villam *Dester*; triduo ad *Tastén*; denique unius diei itinere ad *Tasden*. Hinc venit ad exiguam villam *Meruth*; & bidui itinere ad *Gnerden*, ubi habitant *Ab'aini*, sive ab Abrahamo originem ducant, sive religionem illius sequantur.

Inde biduo transitur ad oppidum *Naim*, circiter quingentorum focorum; & iterum biduo ad villam *Nasstan*; & porro biduo ad exiguum oppidum *Hardistan* circiter quingentorum focorum. A quo ad *Cassanum* superest iter

iter tridui : & itidem tridui à *Cassano*
ad *Comum*.

Ab *Como* unius diei itinere venit
Savam, mille focorum. Tridui itinere
à *Sava* jacet exiguum oppidum *Euchar*;
& alterius tridui *Soltania*.

Idem iter à *Taurisio* ad provincias
quæ mari *Caspio* adjacent versus or-
tum, quæque *Zagatayo* annummeran-
tur, ita designat.

A *Taurisio* ad *Soltaniam* vii die-
rum iter.

A *Soltania* ad *Euchar*. iii. dier.

Ab *Euchar* ad *Savam* iv. dier.

A *Sava* ad *Coim* vel *Koim* exiguum
oppidum vi. dier.

A *Coi* ad *Rhei* parvum itidem oppi-
dum atque infrequens iii dierum.

A *Rhei* ad *Sarri* exiguum oppidum
oppidum totidem.

A *Sarri* ad *Sindam* minutum oppi-
dum iv.

A *Sinda* ad *Tremigam* parvum op-
pidum iv.

A *Tremigan* ad *Bilan* sex dier.

Sequitur deinceps *Strava*, à qua se-
cta *Stravainorum* nomen accepit; op-
pidum situm est ad mare *Caspium* loco
insalubri, frumentique inope, unde
fere oryzam hic mandunt. Iacent &
alia loca ad dictum mare, uti *Lahazi-*
bent

bent & Mandradan, aliaque; in quibus præstantissimum sericum colligitur, quod reliqua universæ Persiæ dicitur superare.

Idem quoque iter à Trapezunte ad Taurisum ita designar: A Trapezunte iter instituentibus versus Notum, proficiscendum est per montes & sylvas inhabitatas, ubi occurrunt aliquot villæ & exiguæ arces. Prima arx alicujus nominis est *Bairurth*, in valle sita, undique montibus conclusa, bene murata & munita, solo fecundo, numerat circiter mille quingentos focos, dominum agnoscit Assambeum. Ab hac quinque dierum itinere venit *Arzingam*, magnum olim oppidum, nunc maxima parte dirutum. A quo ad Euphratem nominatissimum fluvium sunt duo milliaria, transitur hic lapideo ponte xvi arcuum. Deinceps occurrit castellum *Carpurth*, quinque dierum itinere ab Arzinga; in hoc tum agebat uxor Assambeï, filia imperatoris Trapezuntii Despinacatum dicta. Tum castella *Mioschont*, *Halla* & *Then* bene munita, & circiter quingentorum focorum singula, quæ magnum flumen præterlabitur haud longe à *Carpurth* descendens. Incolæ hujus districtus appellantur *Coi-mari*, id est, pecuarii. Hinc moventibus
versus

versus ortum, obvium fit castellum scopulo *Pallu* insidens, circiter trecentorum focorum; præterlabitur fluvius. A quo ad eandem plagam, quatruidui itinere venit ad castellum *Amus* in solo male culto. •

Transitur deinceps in Turcomaniam, quæ olim Armenia major dicebatur: indigenæ illius hodie dicuntur *Caraculu*, id est, nigri arietes, uti *Perfiz* & *Zagatay* incolæ *Accorlu*, candidi arietes. Quæ partium nomina inter ipsos habentur, uti olim *Guelphi* & *Gibellini* aut similes.

Hic primum occurrit castellum *Mus*, exiguum sed bene munitum, monti superstructum; sub quo jacet oppidū, tria milliaria ambiens & populosum. Hinc tridui itinere *Alhart* pulchrum & munitum castellum, ad lacum situm, qui patet in longitudinem quidem centum quinquaginta milliaria, in latitudinem, ubi maxima est, quinquaginta. Ab hoc quindecim miliaribus versus Arctum jacet alter lacus circiter octuaginta milia ambiens. Sub *Alharte* jacet oppidum circiter mille focorum. Ad secundum lacum jacet oppidum satis pulchrum & muratum, *Ceus*. Unius diei itinere secundum oram maris aditur oppidum *Herçu*, secus quod fluvius labitur,

bitur, qui ponte stratus est. Quinque milliaribus à lacu visitur munitum castellum *Ovis*; pergit lacus dimidii diei itinere versus ortum, ubi oppidum *Coi* jacet, de quo iupra.

Quinque autem dierum itinere à *Coi*, visitur campus ubi quondam fuit magna urbs, olim destructa à Teymurelango. Reperiuntur ibidem & multæ villæ, & post illas lacus, qui patet in longitudinem quidem ducenta millia, in latitudinem vero triginta. Sequuntur denique duo oppida *Tessu* & *Zerifer*, quæ utraque numerant circiter tria millia focorum.

Ab oppido Taurizio iter instituentibus versus ortum, & interdum versus Arcum, omissis in medio aliquot locis haud magni momenti; circiter duodecim dierum itinere occurrit *Sammachi* oppidum Mediæ in provinceia Thezichia: cujus dominus appellatur *Siruanfcha*, ex hoc oppido quum opus est decem millia equitum educi possunt. Abest à mari Caspio sex dierum itinere, quod habet ad dexteram; ad sinistram autem Mengreliam eum mari Euxino, & Caitaechos sub monte Caspio. Ampla est urbs & circiter quinque millium focorum: habitatores illius maximam partem sunt Armeni, qui sericis pan-

nis

nis texendis dant operam.

Ab hac iter est ad *Derbent*, oppidum ab Alexandro magno ut voluit structum, super mare Caspium, milliari uno à monte, supra quem castellum habet; à quo descendunt duo muri usque in ipsos maris fluctus. *Derbent* sonat in nostra lingua *Angustias*; vocant hodie *Thamircapi*, id est, portas ferreas. Dividit enim Mediam ab Albania, quæ hodie est pars Tartariæ: ita ut illis, quibus iter est à Syria aut Persia in Tartariam, necessario per hanc urbem sit transeundum. Nam inter duo maria Euxinum & Caspium protenduntur intervallo quingentorum millium, altissimi montes & valles, quas minuti reguli habitant; nemo tamen has transire audet propter metum latronum. Ad idem mare Caspium jacet urbs *Bachu*, à qua mare Caspium hodie agnominatur; juxta quam visitur mons, oleum eructans nigrum & gravis odoris, quod in lucernis usurpant, & inungunt illo camelos adversus scabiem, cui alioquin ista animalia valde sunt obnoxia.

II.

EXCERPTA QVÆDAM EX
Itinerario Ambrosii Contareni Ve-
netæ Reip. Legati ad Vfun
Cassanum.

PRæteritis iis quæ ipsi obvenerunt in Polonia atque Russia, usque ad urbem Theodosiam sive Cassam: ita progreditur. Theodosia urbs ad Ponti Euxini littora sita, emporium est frequens & celebre, maxima habitantium copia refectum & ut fama fert, opulentum satis & potens.

Cassa (inquit) solvimus xv lun. & vento secundo Euxinum ingressi, recta cursum versus *Tinam* direximus; quum jam xx fere miliaribus abessemus, monnerunt nautæ locum esse periculosissimum: quare vela versus *Lias* & *Phasin* dirigi jussi. Locum cui *Varti* nomen est xxix lun. attigi: equi expositi & *Phasin* lx miliaribus distantem deducti. *Varti* autem castrum est, pagusque exiguus in *Mengrelia*. Dominus cui paret, *Gorbola* appellatur, ad quem *Caltichea* quoque spectat, ad Euxinum sita, exigui momenti locus. Nonnihil serici & canabis atque cæræ ibi reperiuntur, incolæ miserrimi sunt.

Cal. Iulii Phasis ostia attigi, reliqua autem navi in cymbam nos coniecimus, eaque fluvii ostium ingressi, primum insulam quandam offendimus, in qua Oetes Medæ pater regnasse dicitur, hic pernoctavimus, culicum infestationibus valde divexati; postera die flumen cymba ascendi, præterita Assio urbe ad ripam sita & sylvis undique cincta; hic fluvius duos balistæ jactus patet in latitudinem; hic in terram exscendi & biduum sum commoratus.

Phasis urbs in Mengrelia sita est, Bendiano principi subiecta, qui exiguam ditionem habet, in dierum itinere forte patentem, sylvis & montibus passim impeditam, incolæ sunt feroces & brutis simillimi. Cerevisiam coquunt, frumenti & vini parum & nullius momenti habent. Cibus ipsorum consuetus ex panico fit, pultis instar cocto, quo misere sustentantur. Nihil illis deest præter industriam & vigilantiam, qua si essent præditi, tantam piscium copiam in fluvio capere possent, quæ ad vitam sustentandam sufficeret: Christi nomen proferunt & observant Græcorum ritus, multis gravissimis superstitionibus vitiatos.

Phaside 14 Iulii discessi: & Mazur
fluvio

fluvio rate trajecto, biduo per continuas sylvas & montes magnam Mengrelia^æ partem emensus, vesperi attigi locum, ubi Bendianus cum universa aula sub arboribus quiescebat.

vii Julii iterum viam per continuos montes & sylvas ingressi, sequenti die flumen superavimus, qui Mengreliam à Georgia distinguit. ix Jul. oppidulum *Cotachis* attigimus, arce lapidea super collem munitum, ubi templum visitur antiquum. xii. inde discessi & facto continuo itinere per montes & sylvas, vesperi ad pedem montis quievimus, proximum erat castrum *Scander*, ubi Rex Pangrates residebat. Ad quem deductus, ducemque itineris nactus; xv Jul. iter continuavi, per sylvas & montes horribiles, per biduum, maxima molestia: Tandem xvii venimus ad urbem Goriden, Georgia^æ Regi subjectam; in planicie sita est & arce munita; præterlabitur magnus fluvius.

Georgia^æ provincia superat bonitate aliquantulum Mengreliam, incolarum tamen iidem plane sunt mores & eadem vivendi ratio.

xx. Jul. hunc locum reliquimus & continuato itinere per montes & sylvas, interdum reperimus pagos, ubi victum comparavimus, nocte juxta

fontes in gramine quiescentes ; atque ea ratione totam Mengreliorû & Georgianorum provinciam fumus emensi.

xxii. Iul. Montem inmensæ altitudinis ascendere cœpimus, & sub noctem vix ad summum culmen penetravimus, ubi quiescere coacti fuimus licet aqua plane destituti. Postero die superato monte, primum Vsoncastani ditionem, quæ Armeniæ initium est, attigimus; vesperi ad arcem *Reo* delati, quæ in planicie sita ad fluvium profundissimum, cui ab altera parte excelsus mons imminet; Ad ripam pagus est quem Armenii incolunt, arx à præfidiatis Viuncastani custoditur.

xxvi. Iul. *Reo* discessum; & superato quodam monte in planiciem descendimus.

xxix. Ad montem Noæ penetravimus, qui quum sit altissimus, numquam non ad radices usque nive albescit, eamque faciem per totum annum retinet. Exinde nobis per spaciosissimos campos, quos colles nonnumquam distinguiebant, iter fuit.

xxx. Iul. Arcem *Chiagri*, quæ Armeniorum liberorum est, pervenimus. Inde Cal. Augustis, sub vesperam discessi, ad pagum Armeniorum, qui ad montem situs erat: postero die fluvius
super

superatus, qui præterlabitur; à sinistra manu xi Armeniorum pagi conspecti, exiguo intervallo distincti. Hæc regio totius Persiæ fertilissima & amœnissima est.

iii. Aug. Oppidum *Marerichi* attigimus, prope quod ea nocte transgressi, postridie in summo calore, per continuas planicies equitavimus, nec usquam aquam puram ad sitim sedandam invenimus. Eodem die *Taurin* seu *Ecbatanam* ingressi sumus; quæ in planicie sita, vallo è terra male congesto cingitur, prope conspiciuntur montes, quos Tauri montes vocari assèrunt.

xxii. Ecbatana discessi. Regio per quam profecti sumus, undique planissima est, raris collibus distincta, arida quoque, ubi nusquam arbor nobis nisi prope fluvios visa. Pagos offendimus exiguos, ante meridiem in campo quievimus, ubi etiam noctem postea peregimus: in pagis necessaria comparavimus. Hac ratione iter continuando xxvii Septemb. Soltaniam urbem pervenimus, arce ampla munitam, & muro undique cinctam. In ea tres portæ æneæ conspiciuntur, damasceno opere elaboratæ. Vrbs in planicie sita est cui tamen contigui sunt montes paulum editi, tempore hiberno incolæ propter frigus alio migrant.

xxx. Septemb. priorem proficiscendi rationem nunc per planiciem, nunc per colles repetentes, consuetō in campis pernoctandi more observato;

iv Octob. urbem *Senam* appulimus, quę nullo muro clauditur, in planicie ad fluvium sita, nōnullis arboribus cincta.

vi Octob. inde digressi, mature urbem *Kom* attigimus. Urbs in planicie sita est non adeo magna, muro ē cœno constructo munita; incolarum frequentia & omnium rerum copia abundans.

xxiv Octob. iter denuo ingressi, postridie urbem *Castā* attigimus, Como aliquanto pulchriorem. Sequenti die in urbem *Nethā* delati, quę in plano quoque sita vini abundantia claret.

xxviii Octob. itinere per planiciem continuato: iiii Kal. Novemb. Spaan urbem, in qua Vsluncastānus morabatur, attigi. Cingitur vallo ē terra congesto: in planicie sita, omnium rerum quę vita desiderat, abundans.

III.

EXCERPTA EX ITINERARIO
Itali mercatoris anonymi
apud Ramusium.

Ex Haleppo profectus primum adiit
oppidum *Bar* exiguum trans Euphratem

tem ad ripam situm : id à Sultano Carabeech muro undique cinctum , cum pulchra & munita arce. Observat autem , omnia oppida & castella trans Euphratem semper , atque etiam tum (scripsit autem post annum 1510) fuisse sub imperio Regis Persarum , uti illa quæ cis fluvium jacent sub Imperio Sultani Ægyptii.

A Bir bidui itinere pervenitur *Orsam* , quam indigenæ narrant antiquissimam esse & à Nimrotho primum ædificatam ; ambit decem millia , sine ulla fossâ ; in medio oppidi extant duæ pulchræ & altæ columnæ , quæ nequaquam concedunt Venetis ante ædem S. Marci : uti & pulcherrimus fons , qui septem molas intra urbem circumagat , & agros in vicinia rigat : vocant fontem Abrahami. Extra oppidum circiter sex mill. pass. visitur puteus cujus aquæ lepram sanare dicuntur. Oppidum est imprimis magnificum , in quo multa extant palatia & decem aut duodecim pulcherrima templa , multo marmore ornata. Ager suburbanus amenissimus est & fecundissimus. Oppidum denique metropolis est provinciæ Dierbeck.

Bidui itinere ab Orsa occurrit castellum *Iumilen* super monticulum structum , debili muro & fossâ angustâ è

saxo excisa. In ambitu sunt plurimæ cavernæ è petra excavatæ, in quibus habitant agrestes, homines imprimis bardi. Ager aridissimus & ita ut pluvias aquas vernis mensibus in cisternis cogantur servare. Tridui itinere ab hoc castello jacet *Caramit*, amplissimum oppidum, quod à Constantino structum volunt, ambit circiter decem aut duodecim millia, muros habet validos, è vivo saxo eductos, cum trecentis sexaginta qua turribus, qua turriculis, fabricæ admirabilis. In oppido visuntur multa magnifica templa & palatia marmorea, græcis litteris inscripta. Abundat aquis, & fontibus; inter fluvios qui alluunt memoratur *Ser*, qui hibernis mensibus supra modum intumescit, & rapide decurrit ad *Asanchif*, & juxta *Bagdat* confluit in *Euphratem*.

A *Caramit* unius diei itinere occurrit *Dedu* pulcherrima arx, sub se habens plures pagos.

A *Dedu* unius diei itinere aditur *Mirdinum*, magnifica urbs, quatuor aut quinque millia ambiens, super editum montem; habet & castellum: validis muris cincta est; in urbe sunt magnifica palatia & templa. Nisi autem aquarum inopia laboraret, quæ hic
paucæ

paucæ & fere falsæ, haud debio pulcherrima foret hujus provinciæ *Diarbeck*.

A Mirdino bidui itinere versus aquilonem, occurrit oppidum *Gizire*, ab Armeniis habitatum & Curdis & aliis; in Insula situm, præterlabitur fluvius *Set*, qui montem vicinum radit, ubi arx visitur. Sed hoc oppidum ab iis qui Taurisium petunt relinquitur ad dexteram.

A Mirdino itaque quatruidui itinere venit *Asanchif* metropolin *Dyarbeck*: ambit quatuor aut quinque milia, muro cincta ad radicem montis, præterlabitur fluvius *Set*, emporium populosum. Imminent oppido duo castella, extra oppidum sunt quatuor suburbia: ad ortum quidem ad clivum montis sunt plurimæ specus è petra excisæ quæ modicum oppidum æquavit: sub hisce jacet alterum suburbium cum magnificis ædibus: Trans fluvium autem & ad præruptas illius ripas sunt similes specus, & insignes ædes, cum gradibus pulcherrimis, quos descendunt ad aquam è fluvio hauriendam. Fluvius hic pulcherrimo & admirabilis operis ponte junctus est, qui ab hoc suburbio ducit ad oppidum.

Ab *Asanchif*, quinque dierum itinere

pervenitur ad *Cafondour* castellum exiguum super asperum montē positum; in regione montosa & arida.

Paulum extra viam jacet oppidum *Serr*, ubi gallæ, & castaneæ nascuntur maxima copia.

Asanchif subsunt tres pulcherrimæ arces, *Aixu*, *Sanfon*, & *Arcem*.

Sequitur deinde *Bitlis*, mediocre oppidum, muro nequaquam cinctum, sed arce grandiori super collem sita defensum. Situm est oppidum inter altissimos montes, in convalle. Omnis hæc regio nivibus supra modum est obnoxia; ita ut non possint sementem frumenti facere ante vigesimum Aprilis. Secat oppidum fluviolus.

Bidui itinere à Bitli, occurrit *Totavan* exiguum castellum, in monte situm, qui lacui salso imminet; patet in longitudinem trecenta millia pass. in latitudinem centum & quinquaginta mill. accolunt potissimum Armenii in plurimis pagis. Ad partem illius orientalem jacent quatuor arces, *Totavan*, *Vastan*, *Van* & *Belgari*; ad occidentalem tria, *Argu*, *Abalgirus* & *Calata*: quorum *Calata* olim magnum fuit oppidum uti è ruderibus apparet, nunc exigua arx. Inter *Totavan* & *Vastan*, jacet insula duobus mill. pass. à ripa, -
edita,

edita & mera rupes, quæ ab oppido tota occupatur, quod ambit duo millia pass. *Arminig* dicitur, frequentibus Armeniis habitatū. Univerſum lacus ambiunt altissimi mōtes & jugi nive tecti.

Bidui dein itinere venit *Vaſtan* caſtellum ab Iſmaele exciſum, ita ut tantum pagus cum foro ſuperſit.

Vnius diei itinere aditur *Van* caſtellum ſuper rupem ſtructum, forma oblonga; ambit mille paſſus; diſtat ſupra milliare à lacu.

A *Van* tridui iter eſt à *Elatamediam* caſtellum, à Turcomanis habitatum. Et alterius tridui ad *Merent*, quæ olim fuit grandis urbs, uti ex antiquis ædificiis apparet; in planicie ſita, quæ à multis amniculis rigata, pulcherrimos hortos complectitur.

Tridui itinere à *Merent* aditur pulcherrima planicies, montibus undique cincta, in cujus medio jacet *Coi*, magna urbs, & olim major uti ex ædificiorum ruderibus apparet. Rex Perſiæ *Xa Iſmael* hic ſumptuoſum palatium ſtruxit, quod vocant *Doulet Chana*, id eſt, domum pulchram. Hinc per alterum exiguum oppidum, *Sophian*; tandem venit ad Tauriſum nobiliſſimum & antiquiſſimum oppidum de quo ſupra plura diximus.

Arde-

Ardevil distat quatruidi itinere à *Taurisio*.

Maumutaga arx munitissima ad mare Caspium : portum habens, ad quem naves appellant à *Sara* & *Masandran*, cum omnis generis mercibus, quæ *Summachiam* & *Taurisum* subvehuntur. Ab hac arce bidui iter est ad *Summachiam*, oppidum grande & opulentum emporium.

A *Maumutaga* ad *Derbent* iter est septem dierum per provinciam *Servan*; habet autem secus mare Caspium tria magna oppida & totidem castella. Principale autem oppidum est *Sammachia*, eireiter unius diei itinere à mari.

A quo haud longe abest castellum *Culistan*, altissimo & petroso monti superstructum, difficilis admodum accessus.

IV.

EXCERPTA EX ITINERARIO
IOANNIS CARTVVRIGTI ANGLI.

AB *Haleppo* trium dierum itinere pervenimus ad ripas fluminis *Euphratis*, per varios ignobiles pagos, & planiciem fecundam atque omni annonæ genere abundantem. Unus tamen pagorum est alicujus notæ, qui ab accolis
appel-

appellatur *Tedith*, ubi Iudæi servant memoriam magnæ Synagogæ hic coactæ anno mundi 4498. Haud longe ab illo abest vallis Salis, Aramitarum clade nobilis, quorum millia octodecim hic à Davide cæsa. Ibiem & Camson Gaurus magnus Ægypti Sultanus à Selymo I. magno prælio superatus fuit, & ipsemet ab equitibus conculcatus creditur.

Euphrates è laen *Chieldor-Giol* in Armenia pluribus rivis effluens (unde ab indigenis designatur nomine quod mille capita sonat) eo loco quo primum illum attigimus, jam uno alveo fluens, eam latitudinem obtinet quam Thamesis supra Londini pontem. Hic mercatores cymbas solent conscendere & secundo flumine Babylonem descendere, ut molestissimum & periculosissimum iter per desertum Arabiæ vitent. In hoc descensu interdum viginti, interdum & triginta dies occupantur, pro undarum copia aut inopia: commodissimum autem tempus est Aprili aut Octobri; quibus mensibus flumen ob pluviarum abundantiam valide intumescit: cymbæ planis carinis sunt fabricatæ, ob crebra vada & tamen mensibus Iulio & Augusto atque Septembri quoque nonnunquam hærent, ita

ita ut lembos plures secum ducere cogantur, quibus onera levent. Singulis noctibus consistunt in anchoris: mercatores in cymbis, nantæ ad ripas humi cubant. Plurimi hic Arabes ad ripam vagantur, qui omnis generis annonam & præcipue lac & similia, cum aliis mercibus permutant: tam feminae quam mares natandi peritissimi sunt; latrociniiis & furtis deditiissimi, ita ut summa cautio ab itinerantibus sit adhibenda.

Ad adversam ripam Euphratis jacet *Bir*, oppidum Mesopotamiæ, quæ provincia Turcis appellatur *Diarbeck*. Hæc fecundissima est, & licet à Turcis miserrime sit vastata, tamen aliquot urbes habet quantivis pretii.

Et quidem primò ab oppido *Bir*, bidui itinere, *Orsam* nobilem urbem & magnæ dignationis, quam plurimi famosam illam *Edeffam* fuisse opinantur. Hic etiamnum aliquot monumenta reperiuntur à Balduino imperatore Latinis litteris inscripta. Aer hujus oppidi per salubris & solum fertile; sed arboribus nudum, ita ut oppidani ob lignorum defectum, fimum camelorum & aliorum animalium, ad solem siccatum, cogantur urere. Oppidum quadrata forma est conditum; latus illius occiden-

dentale , affidet radicibus scopulosi montis ; orientale declinat in spaciosam vallem , vinetis & viridariis multis distinctam : mœnia valida , & quamplurimis machinis hellicis præmunita : ambitus illius capit tria milliaria Anglica , quondam Mesopotamiæ metropolis habira ; in cuius locum hodie Caraxida successit : fons hic est piscibus fœtus , ita domesticis , ut alimenta è manibus hominum accipiant : Iudæi , Armenii & Turcæ referunt , fontem hunc Iacobi patriarchæ puteum fuisse , juxta quem Labani socero bis septenos annos famulatus est pro uxore Rachele. Portæ oppidi nuper admodum conquassatæ erant ab Eliafgere scriba & perduellibus qui illum sequebantur , qui quinquaginta millia Chequinorum oppidanis extorserant. Eadem civitas olim Carra fuit dicta , memorabilis ingenti illo prælio quod Romani cum Parthis conseruerunt , quum Marcus Crassus illis præset , his vero Surena.

Ab Orfa oppido quinque dierum itinere distat *Amida* hodie *Caramida* vel *Cara-Emit* , partim per asperos & præruptos montes , partim per amœnas valles & planicies , inter quas una celebratur , undique montibus conclusa , ita ut unum tantum aditum habeat ;
hic

hic Aladeulem paradisum suum habuisse volunt.

Cara-Emit sonat nigram *ciy* statem in lingua Turcica, sive ob colorem saxorum è quibus mœnia structa sunt, quæ colore Gagatëm sive Thracium lapidem æmulantur; sive ob soli ubertatem, quod hic valde nigricat. Insidet civitas eminenti scopulo, complectiturque ambitu suo pene sex milliaria Anglica, Licet autem à natura satis munita videatur, tamen duplici muro cincta est; quorum exterior non nihil collapsus, interior vero validus & magna machinarum vi instructus.

Regitur à Bassà, qui duodecim Sangiacis & triginta millibus Tymariotarum imperat; estque hodie metropolis Mesopotamiæ. Anno 1578. quum Amurathes Persiam invaderet, hinc deducta fuerunt duodecim millia militum, Mustafa graviter indignante, quod non plures advenissent.

A Caramida digressi, primo descendunt in amœnam & fecundam planiciem, multis hortis & viridariis distinctam; per quam flumen Euphrates perniciter dilabitur æstate quidem tenuis, ita ut multæ in illo insulæ & peninsulæ extent, in quibus oppidani æstivis mensibus tentotia sua solent figere; hyeme
vero

vero ita intumescit ut insulas hæc operiat, ut vado nullatenus possit transiri; unde circiter milliari uno ab oppido ponte lapideo stratus visitur, viginti arcuum. Hic itinerantes relictis camelis sumunt sibi mulos, animal magis idoneum ad asperos montes superandos, qui hinc deinceps se offerunt; nimirum altissima Armeniæ juga, quæ sacra Scriptura vocat *Ararat*.

Porro bidui itinere à Caramida, vaste attollitur petrosus mons è quo Tigris oritur; nimirum è tribus scopulis tam admirabilem in modum suspensis, ut qui subter transeunt, ne capitibus suis irruant, vereantur. Turcæ hic tres pontes struxerunt, ut eorum adminiculo hæc naturæ miracula propius liceret intueri: verum tantum hic est undarum murmur in præceps ruentium, ut animos potius horrore quam admiratione impleat.

Hunc montem plures alii excipiunt, in quibus plurimæ arbores nascuntur, quæ gallam ferunt, quercubus non nihil similes, sed minores & fere incurvæ. Hinc rursus ad Euphratem pervenitur, qui hic interdum vado potest transiri. Ad hujus orientalem ripam degunt Curdi, antiquorum Parthorum, uti opinantur, reliquæ; gens rudis,

dis, eleganti tamen corpore & membris bene compositis; nunquā sine armis suis procedunt etiam in extrema senectū, quæ ipsis sunt arcus atque sagittæ, acinaces & scuta: colunt veneranturque diabolum, ne armentis ipsorum noceat, Christianis infensissimi, unde eorum provincia hodieque terra diaboli appellatur; furtis atque latrociniiis infames, in quibus Arabibus nequiquam concedunt: Parent quidem Turcarum Imperatori sed summa cum libertate.

In tota hac Cūrdorum provincia tantum unus pagus est alicujus nominis *Manuscate*, quinque dierum itinere à *Caramida* & trium à *Bitlish*; in fecundissima valle situs, inter duos montes: & circiter milliare ab hoc loco est Hospitale S. Ioanni Baptistæ sacrum, quod tam à Mahumetanis quam Christianis crebro aditur: credunt enim iis qui hic sive agnum sive capram aut aliquot nummos obtulerint, omnia prospera in itinere obtingere & omnium peccatorum veniam promereri.

Ab hoc plures asperi & prærupti montes transcenduntur ad ripam usque Euphratis, qui hic Mesopotamiæ limites concludit. A quo transitur in magnam Armeniam, quæ à nonnullis in
tres

tres partes diuiditur; quarum quæ minima est & Arctum respicit Georgia dicitur; media autem Turcomania; tertia propriè Armenia. Turcomania hæc prima Turcarum sedes fuit, qui è Scythiis moventes per Caspias portas in Georgiam (quæ tum Hiberia dicebatur) ad oram maris Caspii transierunt, & hanc Armeniæ partem ita inuasērunt, ut hodieque illam possideant, & ab ipsorum nomine denominetur.

In ipso aditu hujus provinciæ, pulchra & lata planicies fit obvia, altis montibus undique cincta, in qua plures jacent pagi, omnes ab Armeniis habitati; gens illa industria est & laborum tolerans; fœminæ illorum arcum & sagittas aliaque arma haud minus dextre tractare norunt, quam mares, veterum Amazonum in modum, & earum fœminarum quæ hodie in Persia montana *Xatach* incolunt. Familiæ illorum amplissimæ sunt, nam tam filii quam nepotes & neptes omnes sub uno tecto degunt, & parente defuncto reguntur à primogenito; verum ipso deeedente, non filius illius sed major natu frater succedit; omnibus autem fratribus defunctis, tum demum primogeniti filius major natu surrogatur: Omnes vestiuntur ad eundem modum,

& viſitant in ſumma quiete & honeſtate. Sed de nationis hujus frequentia nihil attinet plura dicere, ſiquidem non modo utramque Armeniam ſcilicet & Ciliciam, Bithyriam, Syriam & Meſopotamiam, atque adeo bonam Perſiæ partem incolunt: quum autem tam ſint laborioſi & mercium in varias provincias transportandarum peritiſſimi, magnum utriuſque Imperatoris ærario adferunt incrementum. Duos habent Patriarchas, quos vocant univerſales, quorum unus in Carmaniæ oppido *Su* haud longe à Tharſo degit: Alter in monaſterio *Ecmeaſin* haud longe ab oppido *Ervan* in hac ipſa regione. Sub hiſce ſunt octodecim monaſteria, plena monachis ſui ordinis: & viginti quatuor Epiſcopatus. Singuli Patriarchæ percipiebant olim à ſingulis familiis, ad ſui ſuſtentationem unum Maidinum; ſingulis autem ſuberant ad minimum viginti millia familiarum: verum Imperator Turcicus hodie tributum hoc ſibi ſumſit, ita ut jam è ſtipe vivere cogantur, & cum uxoribus & liberis ab uno oppido ad alterum commeare. Servant hodieque religionem Chriſtianam, ſed multis abſurdis ſuperſtitionibus inquinatam, cruce ſe ſignant ad Romanorum modum, idque meritum

sum putant, si duobus digitis fiat, sed vanam si uno, ut Iacobitæ solent: crucibus quoque ornant templa sua, alias imagines non modo ignorant sed & abominantur: in reliquiis conservandis admodum sunt superstitiosi, & virginem Mariam summa prosequuntur veneratione. Die Sabbathi carnibus vescuntur cum Dioscorianis, quod Mercurii aut Veneris nefastum putant & mortale peccatum; præterquam inter festa Paschatis & Ascensionis. Quinque Sabbathis quotannis abstinent ab esu carniū, in memoriam illius ævi, quo gentiles liberos suos idolis immolabant. Festum annunciationis Mariæ virginis celebrant sexto Aprilis; Nativitatis Domini nostri sexto Ianuarii: Purificationis quarto Februarii; & Transfigurationis in monte, decimo quarto Augusti. Lythurgia communis illorum lingua conscripta est, ut ab omnibus intelligatur: in missis autem pro defunctis magni sunt Idololatæ, nam agnum immolant, quem prius circum templum deduxerunt; assum autem & puro linteo impositum secant in partes & præsentibus dividunt manducandum: Tantum absunt (paucis familiis exceptis) ab obedientia sedis Romanæ præstada, ut sibi ipsi omnem

antiquitatem, inde à temporibus Apostolorum arrogant.

Porro per multos Armeniorum pagos tandem pervenitur *Rethlis*, antiquum oppidum, sed in quo hodie iniquissime cum advenis agitur: situm est in amœnæ valle, quam lambit exiguus fluvius, ex Anti Tauri montibus descendens: fuit quondam limites Regni Persici, & præsidio Persico contra Mesopotamiam firmatum, antequam hæ regiones anno 1535. à Solymanno subjugarentur. Quo anno memorabile prælium fuit inter Bassas Cairi & Syriæ ab Vleman proditore Persa conductos, atque Delimenthem nobilem & fidelem Persam. Vlemas hic & Bassæ jussi fuerant à Solymane à direptione urbis Taurizy redeunte, cum octodecim millibus extremum agmen claudere, ut Persis si forte in recedentes inveherentur, sese objicerent. Delimenthes autem cum quinque millibus Persarum, vestigis Turcarum insistens, illos in hac valle est affecutus, & quum tenebræ atque pluvie illius conatibus mirum in modum faverent, in inopinantes & somno sepultos Turcas investus, ita illos cæcidit, ut Bassæ & Vlemas concensis equis ægre effugerent. Tres magni Sangiaci
occisi

occis & unus captus, octingenti Iani-
zari, quum se à suis desertos viderent,
armis obiectis Persarum fidei se dedide-
runt. Persæ rei memoriam diem de-
cimum & tertium Octobris quo hæc
gesta sunt, hodieque festum agunt.

A Bithli ad magnum oppidum *Van*
trium dierum iter est; longe difficilli-
mum ob altos montes & asperas ru-
pes, angustiasque viarum, quas Turcæ
narrant jussu Amurathæ tertii, summo
labore nec minori industria fuisse ex-
cisas, ut exercitum suum traduceret.
Auget & itineris difficultates & discrimen
lacus salus, qui vulgo *Astamar*
dicitur, subter rupem labens, quatuor
transire necesse est, in ipso lacu duobus
circiter milliaribus ab ora, jacent duæ
insulæ, quæ *Ecmenickæ* appellantur, ab
Armeniis & Georgianis habitatæ, quæ
non modo frugibus sed & armentis ita
abundant, ut vicinarum regionum hor-
rea judicentur. Ad occidentalem hujus
oppidi plagam amœna planities sterna-
tur, ad septentrionalem autem dæctus
lacus jacet, olim palus Martiana aut
Margiana aut denique Mantiana dicta;
in hoc lacu plurimi pisces capiuntur
halceibus haud absimiles, quos ad so-
lem duratos, longe lateque venum ex-
portant.

Oppidum duplici muro è quadratis lapidibus est vallatum, censeaturque munitissimum totius hujus regionis, quippe magno numero æneorum machinarum instructum, & castello insuper, quod editæ rupi insidet egregio defensum. Persæ olim tenebant. Eripuit Solymanns Turcarum Imperator anno cleso XLIX. postquam decem tantum diebus arcta obsidione illud cinxisset. Regitur à Bassâ, qui duodecim milia Tymariotarum sub se habet.

Ab hoc oppido profectis montes Ararat ascendendi sunt, quorum summa juga olim Periardus dicebantur, hodie *Chielder* montes. Hæc juga celeberrima sunt fontibus multorum fluminum, quæ vicinam regionem, ita fertilem reddunt, ut à barbaris *Leprus*, id est, fertilis appelletur: & quidem primo profuit ex illis Araxes, qui è lacu exiens, multis alveis hos campos & siticulosam regionem permeat & irrigat: exsilit autem è monte Tauro, ea parte qua Periardus visitur, è latere montis *Abu*, & versus ortum defluens usque ad fines provincię *Syryan*, ibidem se flectit versus *Corum*, & *Cyro* fluvio conjunctus dividit *Artaxatam* (quæ hodie *Najivan* dicitur Armeniorum civitas) & Armeniam porro rigans, præterquam
Araxis

Araxis planiciem labens, exonerat se in mare Caspium, linguens ad meridiem eundem Armeniam, ad arctū vero Sevanum cuius metropolis est *Eru*.

Cyrus ad eundem modum otitur è Tauris, & in campestria Georgiæ descendens, pluribusque aliis amnibus acceptis, condit se in Araxem & cum illo exit in mare Caspium. Indigenæ vocant hunc amnem *Ser*, Turcæ vero *Chir*.

Ex eisdem montibus oritur fluvius *Canac*, qui insulam paulo supra Eritæ complexus, confluit iridem in Araxem.

Sunt præterea hic duo montes magni nominis; Anti-Taurus qui hodie mons niger dicitur, qui vergit versus Mediam: & Gordæus; quorum vertices jugi nive candicant. Gordæus pluribus minoribus montibus coronatur in quorum fastigiis vestigia & rudera magnorum ædificiorum visuntur. Turcæ vocant hunc Gordæum montem *Augri-Dagh*, Armenii *Meslu-Saur*: ita editus est ut reliquos omnes superemineat: è radicibus hujus milleni fontes scaturiunt, qui torréribus suis alii Tigrim alii alios fluvios augent: & in circuitu habitatur circiter trecenti pagi ab Armeniis & Georgianis. Præter antiquum monasterium S. Gregorio sacrū, adeo capax ut Persarum Imp. Tamasem cum exercitu

capere potuerit ; qui monachorum antisterum vivendi modum contemplatus, illud minime excidit, uti antea destina-
verat. Iuxta illud magna, ferri, copia nascitur, quod Europeo duplici, majus dicitur ; & Rheubarbarum, sed quod nulli ipsis usui est, quia ignorant modum radices illius ficcandi. In vertice hujus montis Arcam Noachi conquievisse credunt Iudæi, Turcæ & Armenii.

A radicibus potto hujus montis ad *Chulsal* unius diei iter est, per angustos tramites, inter montes & profundissimas valles, in quibus Araxes fluvius crebris meandris & præcipitiis horrendum marmur ciet, & illos qui forte ruunt in haud dubium trahit exitium : Clivi vero montium, quibus angusti hi tramites adherent, densis nemoribus & lucis obsiti, tristi obscuritate simul & silentio, quod non nisi raro ab auræ crepitu aut ferarum ululatu interrumpitur, hac iter agentes non levi timore perfundunt.

Chulsal Armeniæ oppidum ad fines Atropatiæ, à Christianis incolitur, partim Armeniis partim Georgianis ; populus hic magis serici & aliarum mercium mercimoniis clarus, quam bellicis virtutibus nobilis est. Constat oppidum duobus millibus ædium, & decem mil-
libus

libus animatum; ad radicem asperi & scopulosi montis conditum, in solo adeo efferto, ut annonam suam, vino solum excepto, ex oppido *Nassivan* quod dimidiæ diei itinere hinc distat & *Artaxata* in confinibus Mediæ & Armeniæ, visse putatur petere cogantur. Aedificia Chiulfal pulcherrima sunt & è quadratis saxis substructa; oppidani sunt urbani & affabiles, vini quidem appetentes, sed inter pocula minimè rixosi, nam pene potum potissimum preces suas effundunt, & virginem Mariam tanquam absolutam filii sui dominam, & sanctos apud Deum intercessores venerantur. Persis obedunt atque tributum pendunt, Turcis supra modum infesti. Magnum discrimen adierunt, bello vigente inter Amurathen & Mahumetem Codabendam Persarum Imperatorem. Nam quum Basia *Reivan* nomine Turcici Imperatoris ad oppidum cum mille quingentis sclopetaariis advolasset, insigni munere illum placarunt sese excusantes, quod domini sui Persarum Imperatoris indignationem veriti, non ultro tributa ipsi obtulissent, quo digressio misit Rex Persarum, Aliculi Chanum cum tribus millibus militum, & mandato, ut si Turcæ regionem armis subjugassent, cuna

cum iisdem prælio decerneret; fin ultro se dedidissent, totam regionem flammis vastaret & præcipuos oppidanorum in servitutem abduceret: oppidani ut hoc quoque periculum evaderent, Persæ longe maiora munera offerre coacti sunt; atque ita inter utrorumque arma, qua mendaciis, qua muneribus vitam conservarunt & libertatem.

Sesqui diei itinere ab hoc oppido jacent Chalderana plana; memorabili prælio inter Ismaelem Persam & Selymum Turcam anno c1010 xiv commissio, nobilitata, in quo prælio Selymus supra triginta millia suorum desideravit.

Trajecto hinc Araxe, descenditur in Mediam, quæ à quibusdam dividitur in Mediam Atropatiam & Mediam majorè. Omnis regio perfoecunda est, rigaturque à fluviiis Araxe, Cyro, aliisque qui ab antiquis scriptoribus celebrantur.

Plura oppida obtinet, quorum præcipua sunt, *Sumachia*, *Derbent*, *Sechi*, *Eres* & *Aras*. *Sumachia* metropolis est *Sirvan*, inter *Derbent* & *Eres* sita, ubi Reges Sirvan olim aulam suam habuerunt; incolitur ab Armeniis & Georgianis. In hac urbe anno c1011 xvi

mercatores Angli domum habuerunt, indultam ipsis ab Obdovlocan, qui pro Rege Persiæ illi præerat. Ibidem visuntur, ruina barbari & horrendi monumenti, turris nimirum è silicibus & vivo saxo exstructa, inter cujus juncturas comparent crania nobilium hujus regionis, crudeliter à barbaris mactatorum, hac fere occasione: *Sirvan* olim nobilissima provincia plures civitates, pagos & arces habuit, & Regem ita potentem ut Persis sese comparare non dubitaret, verum ob religionum diversitatem, facile à Persis domitus fuit, & plurimæ urbes funditus excisæ, omnisque nobilitas exterminata, & præcipuorum capita ad vulgi terrorem in hac turri tristi & horrendo spectaculo exposita.

Circiter milliare ab hac urbe, visuntur rudera castelli, quondam è munitissimis judicati, & ab Alexandro magno non nisi summo cum labore expugnati. Et paulo ultra virginum monasterium magnifice structum, in quo cumulatam narrant Amelekem Cannam, Regis filiam, quæ virginitatis voto obligata, quum à Patre cogeretur cum principe Tartarorû connubio se jungere, cultro se ipsam exanimaverat: in cujus memoriam virgines hujus regionis semel
quot.

quotannis huc solent confluere , ut exitium illius deplorent.

Cæterum distat urbs à mari Caspio septidui itinere & sex dierum à *Derbent* : oppidani anno 1615 LYXXVIII se Mustaphæ Turcorum Duci, ultra se dederunt ; quam ipsorum infidelitatem Emir-Hamza primogenitus Mahumetæ Codabendæ Persarum Regis ulturus, cum maximis copiis provinciam Syrvan est ingressus , & oppidanos miserum in modum contrivit, ædes illorum prostravit , & mœnia à fundamentis diruit , agrum denique omnem pervastavit.

Derbent oppidum , quod sex dierum itinere abest à Sumachia , varia nomina sortitur , nam interdum vocatur *Derbent* ob formam oblongam & angustam ; interdum *Demit-Capt* , quia hic ferreæ portæ fuerunt , quæ aditum in Scythiam aperiebant ; interdum *Alexandria* , quia primum conditum fuit ab Alexandro magno quum Medis & Persis bellum inferret : quo tempore & altissimum & crassissimum vallum perduxit ab hoc oppido ad *Tephlin* Armeniorum oppidum , cujus nunc tantum vestigia apparent. Oppidum infidet edito colli : mœnia illius è vivo saxo educta in summam altitudinem & crass-

crassitiem ad Europæorum pene modum: neque tamen propterea unquam magnum aut celebre fuit factum, hodieque parvi æstimatur: quia tantum transitum præbet iis qui ultro citroque è Persia in Tartariam commeant, nullo penè oppidi emolumento; denique locus est advenis magis necessarius, quam incolis suis utilis.

Quatuor dierum itinere à Summachia, situm est oppidum *Sechi*, cujus incolæ ad eundem modum Mustaphæ se ultro dediderunt, & ab illo in patrocinium suscepti & magnis honoribus & muneribus fuerunt decorati.

Hic quoque jacet oppidum *Eres*, cujus ager mirifice sæcundatur à fluviiis *Araxe* & *Cyro*; & superioribus annis plurimum serici illius albi dedit, quod vulgo *Mamodeanum* appellatur, cujus hodie ne vestigium quidem hic deprehenditur, ob vastitatem quam exercitus Turcici & Persici huic pene continuo intulerunt. Nam postquam oppidani *Sechi* atque *Eres* se citra certamen ultro Mustaphæ dediderant, Emir-*Hamza* Persiæ princeps cum ultricibus copiis adfuit, & tam crudeliter in illos est grassatus ut neque ulli sexui neque ætati aut conditioni parceret: atque adeo è castello abduxit ducentas machinas

chinas bellicas , quas Mustapha hic deposuerat , easque misit Kasbin ad pa-
arem.

In eodem regno & aliud oppidum
jacet ad limitem Georgiæ quod *Arasse*
vocatur ; præcipuum hujus regionis
emporium, partim ob insignem copiam
seriei , quod in illius agro colligitur,
partim ob quamplurimas alias merces
quæ aliunde adferuntur , quales sunt
gallæ scabræ juxta arque glabræ ; gossy-
pium, alumen, omnis generis aromata,
& gemmæ, adamantes, rubini & simi-
les , quæ ex India huc traducuntur.
Principem autem locum tenet sericum,
ita ut quotannis hinc interdum quin-
genti, non, raro & mille muli serico
onusti ad civitatem Halepum, com-
meent.

Ab *Arasse* ad *Taurin* sex dierum iter
est : Araxi autem trajecto ex Atropatia
in majorem Mediam transitur : cujus
metropolis est Tauris, Prophetæ Da-
nielis domiciñio quondã nobilis, quem
juxta hanc magnificentissimam arcem
condidisse volunt, tam eleganti stru-
ctura, ut longum tempus illius deco-
rem imminuere nequiverit, & Iosephus
narrat, illud integrum suo ævo stetit.
In hac arce Reges Mediæ , Persiæ atque
Parthiæ pluribus seculis fuerunt tumu-
lati;

laci; sed nunc edax verustas illud penitus obliteravit: urbs tamen *Ecbatana*, hodie *Tauris*, etiamnum perennat atque floret. Est autem condita ad radicem montis *Orontæ*, octo dierum itinere à mari *Caspio*; & licet mons hic ventris & nivibus obnoxius sit, tamen aer hic valde salubris est, & ager omni genere annonæ affluentissimus. Oppidum opulentum non tantum ob continuam subvectionem mercium orientalium, quæ hinc in *Syriam* deportantur, sed etiam *Europæarum*, quæ per totam orientem distribuuntur.

Populosissimum quoque, ita ut ducenta millia animarum alere credatur: sed jam mœnibus & propugnaculis nudatum omnibus exercitibus patet; præter unam arcem superioribus annis à *Turcis* constructam: ædes è lateribus structæ & fere humiles. Ad *Australes* urbis plagam pulcherrimum & amœnissimum viridarium jacet, diversis arboribus & bene olentibus herbis confutum, & mille qua fontibus, qua torrentibus riguum, qui è flumine derivantur, quod illud ab oppido separat. locus tam incredibilis pulchritudinis, ut ab incolis *Sehis genet*, quod octo paradisos sonat, appelletur. Hic *Perfarum* reges olim habitare consueverant; nunc

illorum præfecti, postquam Reges ob bellum cum Turcis *Casbin* se contulerunt. Varias vices hæc urbs superioribus annis fuit experra, & à Turcis quam à Persis. Nam quum anno clō 10 xiv Selymo Turcorum imperatori fuisset dedita, ille contra fidem datam, ingentem pecuniæ summam oppidanis extorsit, & tria millia familiarum, præsertim armorum fabricandorum scientia præcellentium, abduxit Constantinopolin. Rursus spoliata fuit anno clō 10 xxxvi à Solymane, qui urbem militibus suis diripiendam concessit, qui nullum non avaritiæ & sevitiæ exemplum in miseros cives ediderunt: præterea sumtuosissimum Regis Thamaz palatium & splendidas Nobilium ædes à fundamentis diruerunt, & multa nobilia & formosa imprimis capita in miseram servitutem abduxerunt. Denique anno clō 10 lxxxv rursus ab Osmane Vizirio Amurathæ III. miserrime fuit direpta, verum Abas qui hodie Persiæ imperat, anno clō 10 c iiii tam inopinato cum exercitu suo supervenit, ut famam adventus sui anteverteret, & post sex hebdomadarum obsidionem (in qua primum tormentis bellicis Persæ usi fuerunt, quæ antea ut fortibus viris indigna contemserant) urbem

urbem rursus in suam redegit potestatem, & pene totum regnum Syryan paucis tantum castellis exceptis recuperavit.

A Tūti ad Casbin decem dierum iter est, primis quidem tribus diebus per asperos & præruptos montes, cum summo discrimine præsertim quum nives valide decidunt: atque hic circiter Turci & Persæ dominia ab altissimo monte *Duzim* separantur. Primus Persarum pagus appellatur *Darnah*, qui licet mirum in modum vastatus sit, tamen summa hic est annonæ vilitas, ita ut triginta ova duobus, capram decem, quatuor gallinas quinque denariis liceat emere.

A Datnah ad *Soltaniam* antiquam urbem, trium dierum iter est, per quamplurimos pagos, incolis frequentissimos, qui ultro citroque in summa pace & quiete commeant; qua felicitate Persæ præ Turcis gaudent. Hic multæ ruinæ visuntur templorum à Christianis olim magnifice structorum, cum cellis turribus. Urbis hæc pene desolata, cingitur undique altissimis montibus, qui jugi nive tecti visuntur; olim *Nyphates*, *Caspus*, *Loachras* & *Zagras* dicti: & haud dubio oriuntur à Caucasio omnium montium veluti parentes;

qui nunc conjuncti nunc divisi & hac illac vagi, varias provincias dividunt. Ante urbem jacet patentissima planicies, horrenda illa tempestate memorabilis quæ Solymanem Turcorum Imperatorem anno clō 10 xxxiv afflixit. Nam quum hic castra fixisset, sub initium Septembris, sæva & illa anni tempestate insolens tempestas de montibus se effudit in hanc planiciem, ita ut nimbus in terram decidens continuo vertetur in glaciem, & nix tanta copia caderet, ut tentoria & oppleret & pondere suo evetteret, exitiumque non modo hominibus sed & jumentis adferret: obscuritate noctis nullum effugium miseris concedente & ignibus passim extinctis: quæ res Turcos timore simul & superstitione implevit.

Notandum: Annales Turcicos à Leonclavio editos, hanc cladem ad annum clō 10 xxxv referre hoc modo: Tum vero fugere Parthi, fugientibus instare Osmanici: donec haud procul ab oppido Hemadane perventum fuisset. Ibi cum pluviis & annonæ penuria, tantum frigus Osmanicos oppressit, ut plurimi tam manus quam pedes à frigore læsos amitterent, ac incredibilis hominum jumentorumque multitudo fame interiret. Præterea contigit, ut
in

in ipso conatu transmittendi annis, qui *Doos-Gezid* vocatur, flumen illud aquis pluviis adauctum vehementer intumesceret. Adeoque dici non potest, quot hic homines, jumenta, rerum aliarum sarcinæ interierint; adeoque de sua quilibet salute desperabat.

Porro à Sultania ad *Casbin* quatri-
dui iter est, per plurimos pagos: Vrbs
ea opulenta est tum propter regiam au-
lam tum propter frequentem mercato-
rum concursum: olim *Arsacia* dice-
batur, nunc *Casbin* vocatur, quod lin-
gua Persica pœnam sonat, nam Reges
Persiæ fontes huc in exilium mittere
consueverant. Sita est in amœna &
fertili planicie, quæ vix tridui itinere
obiri potest, in qua sunt duo millia vil-
larum: sed negligenter structæ, & fere
lateribus non igne excoctis sed ad so-
lem exsiccatis; ut fere sunt reliqua æ-
dificia Persiæ. Vnum est ex Regis Per-
siæ domiciliis, postquam Thamaz hujus
avus, huc è Tauri sedem suam transtu-
lit; & hic magnificum palatium sibi &
alterum concubinis suis struxit: sed
Rex qui hodie regnat ut plurimum in
urbe Hispaan degit, quæ hinc abest de-
cem dierum itinere versus ortum. Tria
sunt in hac urbe loca maxime nota-
tu digna: Regis palatium, diversa

fora quæ vocant *Bazar*; & forum principale quod vocant *Atmaiden*. Palatii porta saxis versicoloribus structa est & auro interstincta; atria ampla, quorum solum stratum est tapetibus, serico & auro intertextis: cubulata autem picta sunt eleganti operæ, quo prælia omnia cum Turcis & Tartaris à Persarum regibus commissa repræsentantur, quæ omnia satis indicant splendorem Aulæ Persicæ. Bazars autem sunt variæ urbis plateæ, in quibus singulis, singulæ merces preciosæ venales reperiuntur. Atmaiden denique seu principale forum, quadratâ formâ, fere milliare Anglicum ambitu suo completitur; ubi & mercatores conveniunt, & variæ res venundantur. In hoc quotidie consistunt duodecim mensarii, qui & gemmas, aliaque pretiosa vendunt; nummos peregrinos permutant, & denique pignoribus acceptis plurimum nummorum ingenti fânore elocant. Robur autem hujus oppidi non consistit in mœnibus aut propugnaculis, sed in multitudine militum: nam intra & extra oppidum inque illius agro continuo aluntur viginti millia equitum: licet Parente hujus Regis rerum potente, tantum duodecim millia fuerint.

A Casbin quatuor dierum itinere, & bidui à Sultania abest *Ardevil*, oppidum magni nominis, in quo Alexander magnus aulam suam tenuit, quum Persiam esse invasurus; hic plurimorum Regum Persicorum sunt sepulchra: præcipuam autem dignitatem addit urbi, quod hæc prima sectam Persicam receperit à Guini hujus sectæ auctore, qui hic regnabat.

Similiter quattridui itinere à Casbin distat *Geilan*, Hircaniæ oppidum haud longe à mari Caspio. Hujus provinciæ quæ hodie *Ghilan* audit, pars quæ ad arctum vergit densis nemoribus opaca est, in quibus plurimæ arborum species, præsertim cedri, abietes, quercus, & tanta ferarum copia, ut itinera infesta reddant; verum versus oram maris pascuis abundat, peramœnis & riguis, ob ingenrem copiam scaturiginum, quæ è vicinis montibus saliant. Plurima sunt oppida in hac provincia, quorum præcipua, *Beislân*, *Massandrân*, *Panzazer*, *Bachu* & *Geilan*, oppida tantæ dignitatis ut præfectos habeant, quales sunt Bassæ apud Turcos. *Bachu* autem peropportunum est emporium, portum habens ad mare Caspium, haud longo intervallo distitum ab *Ardevil*, *Tauri*, *Eres*, *Sumachia* & *Deibent*. Haud

longe ab oppido mirabilis fons sub terra scaturit, magnam copiam nigri olei eructans, quo Persæ in elychniis utuntur, & passim per universam Persiam deportant.

A Calbin sex dierum itinere ad oppidum Com pervenitur, per plurimos pagos & commodissima juxta viam diversoria. Oppidum hoc antiquissimum est, quod à Ptolemæo appellatur *Guriana*; olim tantæ amplitudinis fuisse produnt, ut Constantinopoli duplo majus esset. Sed Teymurlanes ita vastavit, ut ne nunc quidem respirare potuerit, præsertim oppido *Cassan*, quod aliquando ipsi paruit, omne mercimonium illi præripiente. Situ alioquin jacet peropportuno; abundatque omnibus rebus ad vitam necessariis; præteglabitur fluvius, qui lapideo ponte transitur: quo superato Parthia aditur, nobilissima olim provincia, sed hodie ita Persæ permixta, ut ne nomen quidem supersit.

A Com ad *Cassan*, bidui iter est; famosum & opulentum oppidum, licet Ortelius & alii illius non meminerint; in perpulchra planicie conditum; verum quia montes fere diei itinere ab urbe distant, valde hic æstuat & pene ut Ormuzii; ver enim & æstas citius
hio

hic ingrediuntur quam in reliqua Persia. Abundat fontibus & omni genere annonæ, atque adeo singulare est Persiæ Emporium, ad quod ex variis regionibus præsertim ex India omnis generis niterces deportantur. Oppidani excellunt in omni genere texturæ è serico & lana, adeo ut hic preciosissima peristromata conficiantur. Imprimis autem in politico regimine excellit, nam nulli hic otiosi homines tolerantur, etiam sexennes pueri laboribus admoventur. Obtinet enim hic Lex (quam & apud Aegyptios viguisse memorat Diodorus) qua singuli apud magistratus eoguntur profiteri nomen suum, & quam vitam degant, quamque artem exerceant: Sin autem mentiantur, aut verberibus sub plantis pedum castigantur, aut publicè servituti mancipantur. Unica scorpionum lues, qui hic permagni & nigri visuntur, oppidanis valde infesta est, & nisi caute vitentur, interdum magnum dant damnum.

A Cassân ad Hisphaan tridui iter est. Hæc civitas olim Hecatonpolis dicebatur, id est, centum portarum urbs: quod nomen hodieque ruetur, nam mœnia illius in circuitu vix uno die equo obiri possunt; & maxima est omnium urbium Persiæ; cujus frequen-

tia eo major est, quia Rex hic aulam suam habet. Eadem & situ munitissima est, & validissimo muro cincta, & latis atque profundis fossis, quæ aquas suas accipiunt à torrentibus, qui è Coronianis montibus descendunt. Ad septentrionalem illius plagam munitissima arx adjacet, ingenti muro qui in ambitu mille quingentas ulnas capit: in medio illius extat turris varia atria & cubicula complectens, sed paucis machinis instructa. Ad occidentalem plagam duo palatia visuntur, quorum unum regiam familiam capit, alterum gynæcio destinatum est: Palatia hæc magnificentia sua longe superant cætera ædificia; è nitido & rubenti marmore constructa; pavimentum omne opere tessellato stratum, & tapetibus sericis & auratis constratum: fenestræ alabaastro & candido varioque marmore nitent; postes eburnei & ebene variegati, spectantium oculos magis sistunt quam fatiant. Palatio adjacet hortus spaciosus & latus, innumeris arboribus fructiferis, & bene olentibus herbis atque floribus confusus: mille fontibus & stagnis riguus, & inter alta fluviolo qui placido cursu & leni murmure eundem à Palatio dividit: hic non tam anxie custoditur, quin non modo equitibus
 sed

sed & civibus subinde illū liceat ingredi & mentem oculosque amœno illius prospectu explere.

Ad Palatii autem custodiam, Rex diversos militum alit ordines: quorum præcipui & frequentissimi appellantur *Curchi* qui veluti regii corporis custodes sunt, octo millium numero, sub diversis tribunis, qui principali Tribuno parent, qui *Curchi Bassa* dicitur, & plerumque è magnatibus assumitur. Alterius ordinis milites *Eshul* appellantur, numero mille, sub pluribus tribunis, qui itidem uni subsunt, qui *Eshul-Bassa* nominatur. Omnes hi accipiunt stipendium à certis oppidis & pagis Regis Persarum vasallis; certoque tempore accipiunt à Rege, arma, equos, vestes & tentoria pro cujusque conditione: his præsidariis perpetuo Rex cingitur, imprimis autem quum aliquo procedit. Regimen civitatis præter Regem ipsum & principem, penes duodecim est Sultanos: Tres autem præcipui totius curam gerunt, quorum munia distincta sunt: Nam unus rei bellicæ curam gerit per totum Regnum; reliqui duo omnes regni redditus recipiunt, & rationes accepti atque expensi reddunt, ita ut merito Thesaurarii possint dici. Secundum locum post illos obti-

obtinent *Mordari*, duo magni Cancellarii, quorum munus est edicta omnia promulgare, omnes literas scribere, quæ regimen imperii concernunt; unus sigillum custodit, alter scriba est. Præter hos duo sunt *Caddi*, id est, Iudices, qui controversias in rebus civilibus examinant & determinant: in causis vero criminalibus, tantum examinant & audiunt testes, & informant declarationem, quam vocant *Sygil*, quam dein Sultano, id est, aut civitatis aut totius imperii præfecto offerunt, qui dein pro meritis pœnas infligendas curat, secundum regni consuetudines. Quale autem est regimen hujus civitatis, tale est & cæterarum.

Ecclesiasticum regimen in hac civitate primo & principaliter est penes Mustædinum; in reliquis urbibus alii sacrorum præfecti præsent, qui non ab illo eliguntur aut destituuntur, uti à Papa Romano fieri consuevit, sed ab ipso Rege, qui non modo civilium sed & sacrorum Princeps est & summus Sacerdos, quemadmodum Mahumet & Ali fuerunt. Sed Rex ut turbas videret, hanc curam à se in alios devoluit, quorum judicio permittit quicquid controversiarum circa Legem ipsorum inciderit. Sub hoc summo Sacerdote sunt
Cali.

Galifes, qui quotidie in moscheis & templis æeris operantur. Quorum princeps est qui cornu Regis capiti imponit cum inauguratur. Quæ ceremonia primitus Cusæ prope Babylonem celebrabatur, sed postquam Turea Assyriam Persis ademit, interdum in Casbin, interdum in hac urbe peragitur. Denique oppidani hujus urbis, moribus pene similes sunt antiquis Parthis, imprimis equitandi industria. Plerumque in equis iter agunt, in equis cum hostibus pugnant, in equis emunt atq; vendunt merces suas, in equis denique confabulantur: atque hoc unicum nobilium atque ignobilium & fervorum discrimen est, quod servi nunquam equis vehantur, nobiles nunquam pedes incedant. Gens natura arrogans, seditiosa, dolosa & quietis impatiens; sed pravitas hæc à severo Regum imperio plurimum coercetur, & temperatur. Luxuriæ admodum sunt dediti, nam tria genera scæminarum ipsis sunt, honestæ, semihonestæ, & impudicæ sive scorta: & tamen nullum crimen gravius puniunt quam adulterium, idque tam in honestis quam semihonestis. Denique pleni sunt dolis, neque stant promissis (quod omnium pene barbarorum proprium est) haud dudum

dum una regiminis forma contenti,
novitatum appetentissimi.

Ab Hispaan ad urbem *Siras* redeundo
versus Syriam, decem dierum iter
est. Urbs hæc sita est ad ripam *Binda-*
mit, magni atq: famosi fluminis, quod
per Persiam & Regnum *Lar* defluens
in sinum Persicum sese exonerat: quon-
dam Metropolis hujus regni, antequam
Hispaan hoc decus illi præriperet. Am-
plissima tamen est, & ambitu suo com-
plectitur pene decem milliaria; jacetque
juxta regiam viam quæ ab Hispaan ad
Ormuzium ducit. Intra & extra hanc
urbem visuntur multa rudera antiquo-
rum monumentorum, nimirum duæ
vastæ portæ, duodecim milliarium in-
tervallo à se invicem distinctæ quæ ur-
bis hujus amplitudinem, dum Regni
Metropolis esset, demonstrant. Ad au-
stralem plagam videre est ruinas ma-
gnifici palatii à Cyro ut volunt structi;
quod *Alianus* magnifice extollit lib. 1.
de animal b. c. 19. Ad arctoam autem
rudera antiqui castelli, quod triplici
muro fuisse cinctum videtur, primus
viginti quatuor pedes altus erat multis
turribus ornatus, secundus primo simi-
lis, sed duplo altior; tertius vero qua-
dratus & nonaginta pedes altus: omnes
è vivo saxo educti. Vtrumque erant
duo.

duodecim æneæ fores & ante illas æneæ coluntur elegantiori opere factæ, quæ magnificentiam conditoris arguunt. Ad ortum exiguo intervallo ab hoc castello mons assurgit, in cuius fastigio elegans capella fuit, antiquorum Regum monumentis nobilis. Licet autem hæc urbs varias vicissitudines experta sit, tamen facile adhuc nomen tuctur inter præcipuas Persiæ; nam ex illa brevi tempore viginti millia bene armatorum equitum cogi possunt. Præterea nobilissimum orientis emporium est, & armorum omnis generis officina, quæ hic summa industria ex ferro & chalybe tam eleganter fabricantur, ut bonitate & nitore Europæa longe superent.

A Siras ostidui itinere aditur provincia *Susiana* quæ nunc *Cusistan*, olim *Assyria* dicebatur: fines habet ad Arctum quidem, australem Armeniæ partem, ad occidentem Mesopotamiam, ad Austrum partem sinus Persici, quæ parte plena est paludibus & uliginosis locis, sine ulla statione aut portu. Aer hic valde fervet, solum bituminosum, & arboribus inimicum, aquas quoque inquinans, ita ut indigenæ hic brevis sint ævi.

A limite hujus provinciæ ad oppidum

dum *Baldac* bidui iter eſt, hoc quondam ingens illa Suſa fuit, hunc pene deſolatum : oppidum hoc lambit fluvius Choaspes, qui poſt varios flexus atq; reflexus tandem illaſcitur in ſinum Perſicum; aquæ illius limpidiſſimæ & potari pulcherrimæ, optimique ſaporis.

Sex dierum itinere trans fluvium hunc *Moful* aditur, antiquiſſima civitas ad ripam fluvii Tigris. In planicie autem Aſſyriæ & ad ripas huius fluvii, in regione Eden, Ninive à Nimrod fuit inchoata & à Nino absoluta. Inter ſactos juxta atque profanos ſcriptores conſtat hanc civitatem omnium maximam & magnificentiſſimam fuiſſe. Nam fundamenta murorum hodieque teſtantur, quadrata quidem forma conditam fuiſſe, lateribus licet inæqualibus; nam duo longiora latera ſingula centum & quinquaginta ſtadia parebant; breviora tantum nonaginta; ita ut ambitu ſuo caperet quadringenta & octuaginta ſtadia, id eſt, ſexaginta miliaria Italica. Mœnia centum pedes alta erant, & in ſuperficie adeo lata ut tres currus conjunctim poſſent incedere: hæc mœnia mille quingentis turribus ornata erant. Nunc penitus exciſa eſt urbs à Chaldeis (uti Deus prædixerat) & tantum miſerum tantæ molis ſepul-

sepulchrum ; ubi tantum exiguum opidulum (hodie cernitur , in quo Nestorianorum Patriarcha Turcæ permissu degit.

Ab hoc adverso flumine distat Insula *Eden*, duodecim milliariibus: quam partem paradisi fuisse autumant: Hæc ambitur à Tigri, crediturque circiter decem milliaria Anglica ambitu suo continere : fuitque quondam latericio muro cincta, uris ruderibus apparet ; & licet barbaries florentissimas has regiones penitus inundarit, tamen hæc insula hodieque servat nomen *Eden*.

A Mosul secundo flumine *Bagdat* descenditur, ratibus quæ utriculis è caprarum pellibus confutis & vento inflatis innatant ; nautæ autem vendunt materiem in urbe Bagdat & revehunt pelles jumentis domum, ut iterum illis utantur. Hæc civitas à nonnullis nova Babylon appellatur, quia è veteris, quæ haud longe abest, ruinis excitata creditur ; nequiquam ita pulchra urbs est aut ampla, quippe quæ tantum tria milliaria Anglica ambiat ; mœnia structa è lateribus ad solem siccatis. Hic octo mensium spacio, nulla non modo pluvia cadit, sed nec nubila pene ulla videntur, noctu aut interdiu. Hiberni menses sunt ipsis November, December,

ber, Ianuarius & Februarius, ita tepidi tamen ut ab æstivis in Anglia non multum differant. Hæc urbs quondam celebre & frequentissimum fuit emporium: sed postquam Lusitani, Angli & Belgæ in Indiam navigare cæperunt, multum huic, sicuti & Cayro in Agypto decessit, rarioribus mercatoribus è sinu Persico ad illam, & è mari rubro ad hanc commeantibus. Suburbium habet trans flumen, ad quod ponte super cymbas strato transitur. Haud procul hinc ruinas videri volunt Turris Babel, cujus reliquię quartam partem milliaris complectuntur, & grandis turris altitudine hodieque assurgunt, è grandibus lateribus tres quartas partes ulnæ longis & nram quartam latis, & bituminosa calce conjuncti, singulis autem ordinibus storeæ interjacent è palmarum foliis contextæ, quæ hodieque durant. Iuxta quoque ruinæ Babylonis ostenduntur; à quibus trium dierum itinere distat oppidum Ayr pene dirutum, quod ab Arabibus habitatur.

Iuxta hoc oppidum mirabilis jacet vallis, in qua quamplures scaturigines visuntur, quæ nigram quandam substantiam instar picis cum ventoso murmure eructant, tanta copia, ut vicinis provinciis ad naves impicandas abunde suffi-

sufficiat. Mahumetiani vocant os inferni.

Ab Ayt trium dierum itinere per desertum pervenitur *Annam*, Arabum oppidum; quod tria milliaria in longitudinem patet, sed angustum; habitant Curdi, furacissimum hominum genus. Iuxta labitur Euphrates pernici cursu, qui regionem adjacentem rigat atque fecundat.

Ab hoc oppido scribit author se octodecim dierum itinere pervenisse Aleppum, quum alias Caravana (ut vocant) quadraginta diebus id iter absolvi soleat.

V.

ITINERARIUM

ANTONII IENKINSONII

Angli, à Russia ad Bogar in Tartaria, anno cło 1758.

A Moscua secundo flumine descendit *Collom* xx leuc. sub *Collom* circiter unam leucam Moscua fluvius confluit in Occam: à confluente ad castrum *Terrevetisko* viii leuc. quoad dextram relicto ad castrum *Peraflave* viii leuc. à quo ad veteris *Rezanja* rudera vi leuc. ad arcem *Terrecoviam* xii leuc. ad *Cas-*

sim arcem ... leuc. qua ad *sinistram*
 relicta ad *Morum* xx leuc. Ad *Nyse-*
Novogorod xxv leuc. hic *Occa* confluit
 in *Volgam*; ad *Vasiliogorod* xxv, leuc.
 ad castellum *Sabovvsharè* xvi leuc. ad
 Castrum *Sugastio* xxv leuc. Ad *Caſan*
 ... leuc. Ad *Aſtracan*. Insula in qua
 hæc urbs sita est distat ab *Æquatore*
 xlvii gradibus & x scrupulis. Ab hac
 insula fluvius variis mæandris petit
 mare *Caspium*: orientale illius ostium
 distat ab *Aſtracana* xv leuc. Ab ostio
 oram legentibus versus boream primo
 occurrit insula *Accurgar* edito monte
 conspicua; & x ab hac leucis. *Bavvha-*
ta insula, priore longe editior. Vtraque
 autem obiacet sinui, qui ad arctum se
 subducit & vocatur mare cæruleum.
 A posteriore hac insula ad regionem
Baugleatân ventum, quæ distat à dicto
Volgæ ostio lxxiv leucis & ab *Æqua-*
tore sex & quadraginta gradibus & liv
 scrupulis versus *Arctum*. Hinc decem
 leucas secundum oram versus *Eurum*
 provecti amnè *Iaic* præternavigarunt;
 à cujus ostio circiter unius diei itinere
 jacet oppidum *Serachick*, principi *Tar-*
taro parens, incolæ pecuarii, latrociniis
 deditissimi. A *Iaic* xvi milliar. prove-
 cti, finumque sex leucas latum præter-
 vècti, venerunt ad promontorium,
 quo

quo superato ora recedit versus boream, acriusque sinum, in quem fluvius *Tem* è provincia *Colmack* descendit. Dein viginti leucis enavigatis, humilis occurrit insula, multis vadis inquinata, & pone illam sinus qui irrupit versus Arctum; illi autem ut vada evitarent, flexerunt ad dexteram & versus Eurum, & triginta leucis absolutis, rursus oram conspexerunt, editis & fragrosis montibus conspicuam; quam legentes, primo sinum, dein prominens terræ cornu offenderunt; quo superato portum *Mangusiave* proponentes ingredi, ob adversam tempestatem è regione illius anchoras jecerunt, & exscensione facta, magno precio camelos sibi compararunt, tertio Septembris.

Hinc ventum ad territorium Sultani *Timor* Tatarum, & viginti dierum itinere per terras aquarum inopes, præterquam quæ è profundis puteis hauriuntur; quinto Octobris rursus venerunt ad sinum Maris Caspii, in quem *Oxus* fluvius olim se exonerabat, nunc autem confluit in fluvium *Ardoek*, qui versus arctum labitur, & se sub terram condere & rursus post immensum intervallum emergere creditur & in Lacum *Kithy* influere.

Hinc septem diebus ventum ad Ca-

stellum *Sellizure* cui tum *Azim Chan* imperabat. Situm est in edito monte, ubi regia *Chani* visitur è luto aggesta. Ad meridiem habet terras humiles, admodum fœcundas & variorum fructuum feraces; inter quos memoratur fructus *Dynis* magnæ molis & succi plenus, quem indigenæ post cibum usurpant loco potus: item *Carbuse* mole magni cneumeris, flavo colore & suavi sapore: & *Tegur* species farris, cujus stipes est instar cannæ sacchari, procerus & far instar oryzæ, in culmo cannæ extans instar racemi uvarum.

A *Sellizure* biduo ventum ad oppidum *Virgence*, cui Sultanus *Ali* imperabar frater prædicti *Azim*, qui nuperrime ceperat oppidum *Corasan* in finibus *Persia*.

Hoc oppidum *Virgence* in planicie situm est, vallo luteo cinctum, ambitu quatuor milliarius; ædes itidem è cespite aggestæ; unam habet plateam desuper tectam, in qua forum rerum venalium celebratur.

Regio omnis à mari Caspio ad hoc oppidum vocatur *Turcomania*, patetque Sultano *Azim* & fratribus illius; qui fere inter se discordes, utpote divetis matribus prognati. Indigenæ ut plurimum in agris degant, habentque

Oves cum magnis & ponderosis caudis; carent nimis, sed permutatione rerum erant venduntque, nullus ipsis panis, carnibus maximam partem vitant, potus ipsis lac equarum acidum.

Ab Urgence profecti secus fluvium Oxum centum miliaribus, transierunt per fluvium *Ardoc*, qui vastus est & pernix: septimo Decembris pervenerunt ad Castellum *Kast*, cui imperabat Sultanus Saramet frater Regis Urgence.

XXIII Decemb. venerunt ad oppidum *Bogar* in Bactria, id situm est in humili solo, & alto vallo luteo septum: divisum est in tres partes; quarum duas Rex tenet; tertiam occupant mercatores & mechanici separatim degentes: vastum est oppidum, & ædes fere cespitem aggestæ; licet non pauca & aliquot templa è lapidibus sint structa; inter quæ visuntur baloea sumtuosissime educta; per mediam urbem labitur exiguus amois, cujus aquæ sunt insalubres, & generant iis qui non assuevere vermes in eruribus inter cutem & carnem, qui singulari industria sensim eximuntur. Nulli hic fas quicquam bibere præter aquam aut lac equinum, & acerrime animadvertitur in illos, qui aquam vitæ aut similem potum gustaverint; habent enim Metropolitanum stre-

num legis hujus observatores, quem magis venerantur, quam principem suum, qui & interdum ab ipso exautoratur.

Paruit quondam hæc regio Persis, quorum & idioma hodieque usurpant, sed nunc perpetuo cum Persis bellum gerunt, religionis ergo, licet utrique sint Mahumetani: sed Tartari hi superius quoque labium radunt, secus ac Persæ, quos ipsi propterea *Caphars*, id est, infideles vocant.

Rex Bogar neque potens est neque locuples, decimam licet accipiat omnium rerum venalium, & quum eger, etiam vi rapiat à subditis suis, quantum lubet: numisma ipsorum partim argenteum est partim æneum; argenteum unicum ipsis est valens XII denarios Anglicos: æneum vocant *Poole*, quorum cxx valent unum argenteum: Rex autem pro arbitrio sæpe mutat utriusque valorem.

Rediit autem eadem pene via in Rusiam anno c1510 LX.

Latitudines ab ipso observatæ:

Manguflave XLV grad.

Vrgence XLII grad XVIII scrup.

Boghar XXIX grad. X scrupul.

Notandum autem eandem plane latitudinem Bocharæ tribui ab Abulfeda.

VI. AL.

VL

ALTERVM EIVSDEM ITI-
nerarium è Russia in Persiam
anno cdo 13 LXII.

E Volga in mare Caspium ingressus ;
primum prætervectus est tres insu-
las, quæ distant ab ostio Volgæ novem
milliaria ; deinde navigans versus Afri-
cum attingit quatuor insulas, quas vo-
cant *Challica Ostriva* quadraginta mil-
liaribus à superioribus tribus. Postero
die eundem cursum secuti viderunt
Tukem in provincia *Tumen*, ubi pluri-
mi piratæ agunt ; itaque cursum flexe-
runt versus ortum circiter quadraginta
milliaria, & inciderunt in vada, ma-
gnoque naufragii discrimine evitato,
inciderunt in pulchram Insulam quæ
appellatur *Chatalet*, distantem à Chal-
lica Ostriva circiter centum milliaria ;
ubi circiter sex milliariibus ob adver-
sam & horridam tempestatem an-
choras jecerunt, & summum adiecerunt
discrimen ; atque inde moventes versus
Austrum, offenderunt provinciam
Shyruansha, sub qua rursus anchoras
jecerunt centum & quinquaginta mil-
liaribus à *Chatalet* ; atque ita tandem
provecti inde versus Eum, appulerunt

ad *Derbent*, quod oppidum, im parebat regi Hyrcaniæ: describit autem illud ad hunc modum.

Derbent antiquum est oppidum, habens arcem vetustam in monte sitam qui *Castor* vocatur, è vivo saxo eductam ad Europæorum modum; altis & crassis mœnibus cinctam: ab *Alexandro* magno conditam: qui & murum altissimum & crassum deduxit ad *Teflin* usque *Georgiæ* oppidum: adjacet mari, uno & quadraginta gradibus ab *Æquatore* versus *Arctum*.

Hinc profecti versus *Eurum* circiter octuaginta milliaria appulerunt ad *Shabran*: hinc terrestri itinere camelis vectus, sex dierum itinere venit *Shamakiam* in regno *Shirvan* olim *Hircania*, cui tum *Obdolucan* imperabat. Describit autem *Shirvan* hoc modo.

Hircania quondam magni nominis fuit provincia, habuit ut plurima oppida, pagos & arces: ita ut reges cum *Persarum* rege potentia certarent; sed nunc res longe aliter se habet, nam pleraque oppida fere conciderunt, & Rex *Persis* tributarius est factus. Meminit & turris illius in *Sumachia* è craniis nobilium constructæ. Urbs autem illa distat à mari septidui itinere, camelis; habitatur hodie potissimum ab *Armeniis*.

nis. Oppidum *Arrash* ejusdem provinciae ad fines Georgiae, hodieemporium frequens est & opulentum, plurimum enim hic serici reperitur. Haud longe à Shamachia visitur vetustum castellum *Gullistan* à Persis superioribus annis dirutum. In eadem provincia jacet altissimus mons *Quiwis*.

vi Octob. à Shamachia movens, post triginta sex miliarium iter venit ad pagum *Tavaten*; præterlabitur fluvius Cor, qui è montibus Georgiae profluens, inter duo antiqua oppida Shabran & Bachu in mare Caspium egreditur: Hinc per vastam planiciem, sed à barbaris & rudibus populis habitatam, decem dierum itinere venerunt ad oppidum *Ardevil*; quod distat ab æquatore triginta octo gradibus, antiquum oppidum provinciae Aderraugan; ubi Persæ principes ut plurimum tumulantur,

Ab Ardevil quadridui itinere versus occidentem jacet Tauris, maxima urbs Persiæ.

Ab Ardevil autem decem dierum itinere profectus est Casbin tum Imperatoris Persiæ regiam:

Prosecutus est idem iter in Persiam anno c1010 Lxv. Arthurus Eduardi Anglus, qui quum pridie Kal. Augusti, ab Astracan solvisset, demum vigesimo tertio

tertio illius mensis subiit portum *Naxan*; atque inde sex dierum itinere pervenit ad *Shamakian*; obiit autem eo anno mense Octobri *Shyrvani* rex *Obdolucan*.

Anno autem proximo, ab *Astracan* octiduo navigavit ad oppidum *Gilan*; à quo iter quatrIdui prodiit ad *Casbin*.

Anno autem cIo Io LXXIX. rursus è *Russia* profecti, per *Astracan* applicuerunt ad oppidum *Bildih* in provincia *Shirvan*, quam *Turci* tum possidebant, oppido *Derbent* potiti. Distat *Bildih* ab æquatore versus Arctum quadraginta gradibus & viginti quinque scrupulis; & à *Bachu* unius diei itinere, sive sex leucis.

Derbent autem, quemadmodum tum accurate ab ipsis fuit observatum, distat ab Æquatore versus Arctum uno & quadraginta gradibus & quinquaginta duobus scrupulis.

Ab hoc ad *Bildih* numerant sex supra quadraginta leucas. A *Shamachia* ad *Bachu* decem leucas sive triginta milliaria Anglica. A *Bachu* ad *Bildih* terrestri itinere quinque aut sex leucas, maritimo duodecim.

VII.

• ITINERARIUM

I O A N N I S NEVVBERIE

Angli ab Aleppo ad Ormuzium,

anno clō 15 LXXXI.

Decimnono Martii ab Aleppo discedens, præterit post meridiem altam turtim edito monti superstructam, quam vocant *Boab*; & sub vesperam venit ad pagum *Halse*.

xx. Venit *Bir* ad orientalem ripam Euphratis: hic cymba conducta secundo flumine descenderunt, & xxvi. ejusdem mensis præternavigarunt *Raick* pagum ad orientalem fluvii ripam situm.

xxvii. Præternavigarunt arcem *Ballessen* ad occidentalem ripam, sed jam dirutam. Et mox *Gabbar* oppidulum super montem situm ad orientalem ripam.

xxviii. Vetus oppidum *Raceam*: cui arx adjaacet sed jam diruta ad eandem ripam.

xxx. *Balladac* oppidum & arcem, utraque jam diruta ad occidentalem ripam; mox *Dier* oppidum, ad occidentalem ripam, fossa undique cinctum.

1. Aprilis arcem *Rab*, ad eandem ripam.

11. *Ashar*

II. *Ashar* exiguum oppidum ad eandem ripam.

III. *Subercan*, jam plane dirutum, ad orientalem ripam.

IV. *Manallen* pagum, ad occidentalem ripam & mox *Annam* longissimum oppidum ad utramque ripam situm, sed maximam partem ad occidentalem; in cujus medio visitur Arx aquis circumdata, & multæ insulæ amnicæ. Nono & decimo parum profectum, ob adversam tempestatem.

X. Venerunt *Adderram* & sub vesperam *Gebbar*, ad orientalem fluvii ripam.

XI. *Heit* cum arce ad occidentalem ripam. Inter *Annam* & *Heit* utraque ripa pluribus ædibus & arboribus quæ dactylos ferunt est obsita.

XII. Discedentes ab *Heit*, XIII. venerunt *Ambar* pagum ad orientalem fluvii ripam.

XIV. *Feluriam*, ubi exscensione facta, terrestri itinere petierunt *Bagdat* & XV illam sunt ingressi.

XXIV. A *Bagdat* provectus, præternavigavit.

XXVI. *Eourac* oppidum, ad occidentalem fluvii ripam, sed dirutum; & mox turrim in medio alveo situm.

XXVII. *Menil* oppidum ad orientalem

lem ripam; cuius tantum una turris superest; & mox *Amor* exiguum Casale ad eandem ripam.

xxx. *Sekia* oppidum ad orient. ripam; & mox *Kenedge* oblongum pagum, sed destructum, ad eandem ripam: & sub vesperam appulerunt *Gurnam*, ad cornu terræ situm, ubi *Furro*, & fluvius qui Bagdat præterlabitur conflunt: ad meridionalem ripam *Furro* jacet alerum castellum; & tertium itidem tribus milliariibus infra hoc.

i May, venerunt *Balsaram* oppidum à fluvio versus Eum situm; extra oppidum jacent varia fora rerum venalium; & ædes factæ sunt è grandibus cannis; intra urbem structæ sunt è lateribus ad solem duratis. Oppidum habet quatuor portas: æstus marinus hic percipitur, Turca cepit hoc oppidum anno 1515 L.

xvi. Navem conscenderunt: & xxiv demum ingressi sunt mare seu sinum Persicum.

xxv. Viderunt montana Persiæ, & eodem die viderunt insulam *Carreghe*, & applicuerunt ad illam xxvi ejusdem: abundat fontibus; patet circiter duo miliaria in longitudinem, totidemque in latitudinem.

xxvii. Ab insula protracti viderunt
humi-

humiles terras Persæ; & p[er]ternavigarunt Castellum *Abousher*.

Vltimo May attigerunt scopulosum terræ cornu; à quo naves altum petunt, quæ Insulam Baharen adire volunt.

vii. Iun. attigerunt Insulam Scie vel Seche, quæ Portugallis paret; estque fluctibus pene æqualis.

ix. Applicuerunt ad *Nechel* quatuor leucis à *Scie*, hic in terram descendunt. Fœminæ hic oblongis vestibus utuntur; gestantque annulos in naribus.

xi. Discesserunt *Nechele*; & xii. venerunt *Melgor* magnum Casale, inter montes sitû. xviii. Gesseritidem Casale.

xix. *Bender*; xx. Insulam *Lest* attigerunt; è regione autem *Bender* jacet insula *Bassedor*; & utraque paret Portugallis. Gesser vero & *Bender* in continente *Abrahamo Chan*; olim quidem Regi Ormuzii.

xxii. Iun. clō lō lxxxv. venerunt Ormuzium.

Ejusdem iter ab Ormuzio in Persiam.

Secundo Augusti; ab Ormuzio venit *Bender Gomronv*, ubi Portugallum arcem & præsidium habebant.

Quinto sub noctem à *Gomronv* mo.

moventur; octavo venerunt *Covurstan* Casale: decimo *Ourmangel*: decimo quarto ad oppidum *Lar*.

xxiv. Aug. *Lar* discedens, venit ad pagum *Dehacconuvu* & postero die *Berren* Casale: xxvii. *Olovi* haud longe à *Gauen*, ubi provincia *Lar* desinit.

i. Septemb. venerunt ad oppidum *Gaarrom* & mox ad Casale *Demonder*:

ii. *Mecocal* ubi aquæ graviter olent.

iii. *Cavuger*: iv. *Chefimon* *Moddassar* elegans diversorium: v. *Covvel*. vi. mane *Shiraz*. Inter *Lar* autem & *Schiraz* plurimi grassantur lupi. Iter autem à *Lar* ad *Schiraz* fere agitur versus *Corum*.

xxii. *Schiraz* relicta, venerunt *Sargom* oppidulum ad radicem montis, in amœna valle.

xxiii. Ad pagum *Auzlamer*; cui alius vicinus jacet dictus *Augalm*.

xxiv. Mane pontem transierunt; & venerunt *Moyffe*.

xxv. Ad pagum *Sesmon Dermal*.

xxvi. Superato altissimo monte ad *Augovu*.

xxvii. Ad *Hausapaus* sub monte situm, cum arce rotunda super vicinum collem versus occidentem ab oppido.

xxviii. *Cuskesar*, ubi novum diversorium struebatur.

xxix. *Gerdoun* : xxx. *Yexlacai* super
~~pagum~~ in profunda valle.

ii. Octobr. *Boial* pagum edierunt,
 fructibus abundantem.

iii. *Moydar* : iv. pervenerunt *His-
 spahan*.

ix. Ab *Hispahan* profecti, vene-
 runt *Sen* : x. *Sbesers Can* & mox ad
 magnum pagum *Calenda*.

xi. Ad *Shen* oppidum fructibus
 abundans.

xii. *Garrattoy*, & eadem vespera op-
 pidum *Cassan*.

iv. Novemb. A *Cassan* ad *Casale
 Senses* super collem situm ; ab hoc
 haud longe abest pagus *Bedra*, qui ar-
 cem habet.

v. *Casmovam*, exiguum pagum, in
 magna planicie situm cum arce versus
 meridiem.

vi. *Com* oppidum amplum, habens
 ad arcem lapideum pontem.

vii. *Gaffaravvan* novum diversor-
 rium.

viii. Oppidū *Sovvva*. ix. *Daungh*.

x. *Arrassan* pagum. xi. *Kirram* su-
 per rotundum collem.

xii. *Passen* vino & nucibus abun-
 dantem.

xiii. *Aussar* pagum, & mox *Dessam*
 diversorium.

xiv. *Rei*

xiv. Relicta versus Africum Solta-
nia, ad novum diversorium nuper à
Rege structum.

xvi. *Sangax* oppidum. xvii. *Nacpavu*
diversorium.

xviii. *Sarcham* diversorium.

xix. *Aleyannau* oppidum.

xx. *Turkeman* pagum. xxi. *Hazgei*
gavu pagum.

xxii. *Avaspeng* pagum. xxiii. *Taurin*.

i. Decemb. Tauri relicta venerunt
ad pagum *Souffion*.

iii. *Souffione* discedentes, eodem die
venerunt *Merent*.

iv. *Iolfaum* oppidum, quod Araxes
præterlabitur, cujus ripæ lapideo ponte
junctæ fuerunt, qui jam concidit: op-
pidum jacet ad radicem montis: com-
plectitur circiter tria millia ædium, &
septem templa.

v. Ad oppidum *Naxnan*, abundans
annona.

vii. Ad pagum *Potta*. viii. Pagum
Cambelleloam.

ix. *Errevuan* sive *Reyvan* ubi multi
degunt Christiani.

x. *Echimaßen* Casale Christianorum.

xiv. *Dagsuvan*. xv. *Seraffam* Casale.

xvi. *Cappannac* Casale. xvii. *Comat-
seur*. xviii. *Shevubanc* item Casalia
seu diversoria.

xix. Præter oppidum *Hassan Gal-laurh* cui munitissima arx adjacet triplici muro cincta venerunt ad Casale *Ballovvash*.

xxi. A *Belkvvash* venerunt *Arzerom*, oppidū insigni annonæ copîa affluens, quod tres habet portas.

xxix. Ab *Arzerom* ad Casale *Pret-ton*.

xxx. Ad Casale *Shemar*.

i. Ianuar. Præter Casale *Gotter*, ad diversorium *Gebeffe*.

ii. Ad grande Casale *Backeregge*.

iii. Ad Casale *Bettareg* haud longe ab *Arsingam*; atque ita eodem die *Arsingam*, quatruidi itinere à Trapezunte. Ad ortum hujus oppidi jacet munitissimum castellum & ad austrum lapideus pons super fluvium *Ponnat* stratus.

xiii. Ab *Arsingam*, ad diversorium *Serperron*.

xiv. Ad Casale *Ardanseggh*: hoc die superarunt montes *Cardalor*, nivibus & summo frigore pene enecti.

xvi. Ad Casale *Shevubaning*.

xvii. Ad grande Casale *Andre*: extra viam in pulcherrima valle situm ad radicem montis.

xviii. Ad Casale *Teoltedder* ad ripam fluvii situm, præter magnam ar-

cem super editum montem sitam versus Arctum.

xix. Per altos montes ad Casale Longo.

xx. Ad Casale *Prassa* : & xxi. *Tocatum*, à quo ad aquilonem labitur fluvius *Pinnat* , valido ponte lapideo stratus; ab oppido versus arctum insidet altæ rupi munitissimum castellum; ad meridiem autem imminet utrique editissimus mons. In hoc oppido degunt multi Christiani.

xxix. Lapideo ponte superato , ad Casale *Ackelcon*.

xxx. Per Casale *Burghcarre* ad pagum *Tackian*.

xxxi. Ad Casale *Dadovv* , à quo haud longe versus Boream abest urbs *Amasia*.

i. Febr. ad Casale *Searadella* , divisum in duas partes. ii. Ad Casale *Chagannadel* : iii. Ad oppidum *Garom* cum arce sua versus Eurus ab oppido sita.

iv. Ad Casale *Lout* : v. Casale *Mourt Larfarrate* , trans fluvium *Casalmach* qui se exonerat in pontum Euxinum.

vi. Ad Casale *Allagour* super montem situm.

vii. Ad Casale *Ennebean*. viii. Ad Casale *Sarracust*.

x. Ad exiguum Casale *Sacdar*.

xi. Ad Casale *Erandrervan* juxta
amoenam vallem, urbs *Angia* distat
hinc dimidii diei itinere.

xii. Ad oppidum *Aash* in valle si-
tum.

xiii. Ad Casale *Ahemet Shella*.

xiv. Ad pagum *Geracham* inter
montes situm.

xv. Ad Casale *Gaye* superato prius
monte *Chambelle*.

xvi. Ad Casale *Carralla* : xvii. Ad
Casale *Sovudegan*, trajecto fluvio qui
labitur versus ortum.

xviii. Ad Casale *Cou'cherderrom*.

xx. Per oppidum *Boufeivuc*, ad oppi-
dum *Bararich*.

xxi. Superato edito monte ad Casale
Ing'channoum.

xxii. Ad Casale *Afsan* : xxiii. ad
Afsam.

v. Martii, trajecto flumine, cujus ri-
pe lapideo ponte junguntur ad Casale
Christianorum Peage.

vi. Præter sinum maris, cui oppi-
dum *Gamlech* assidet; & lacum *Bour-*
vet, ad *Samsaldecki*.

viii. Præter *Pharum* ad pontum
Euxinum, ad *Skell*.

ix. Ad *Galatam* & *Constantino-*
polin.

VIII.

ITINERARIUM
N I C O L A I H E M M I I
ab Ornuzio ad Hispahan
anno clolc xiii.

Tertio Augusti à *Gambron* profecti cum *Casila clxxx camelorum*, tria milliaria promoverunt, & cubarunt sub dio.

iv. Præterierunt duo aut tria diversoria, & cisternas è quibus homines atque jumenta aquas petunt; & venerunt *Getssi*, aliquot montibus superatis.

v. Duos amnes vado transferunt, quorum alter valido lapideo ponte illustratus erat, cujus pars ab undis rupta fuerat, & venerunt ad hospitium *Cauvverestan*.

vi. Ad *Goerobasergon*.

vii. Ad *Gigon*, & mox cœlo tum supra modum æstuante, sub vesperam ad *Caruanferam Tange*.

viii. Ad *Gourmon* xxxiv ædium pagum, valde amœnum & immenso lumero palmarum cinctum, quæ magnam copiam dactylorum ferunt; incolæ hic grave tributum pendunt. Et hinc sub vesperam ad *Bahadin*.

ix. Ad *VVassalis* ; & nocte ad *Scar-
chan* pagum qui circiter milliare distat
à *Laar*.

x. Ad *Laar* ante meridiem ; ubi di-
versorium sortiti sunt in hospitio Cha-
nis Siras , multis atriis & cubiculis di-
stincto ; cui amœnissimus hœrens ad-
jacet.

xvi. Oppido *Laar* relicto venerunt
ad pagum *Dahaku*.

xvii. Ad magnum pagum *Berii* , qui
olim oppidum fuit, habetque etiamnum
arcem super montem sitam.

xviii. Ad *Benarouu* & trans arduos
& asperos montes media pene nocte
ad diversorium *Schahitalck*.

xix. Per asperos & præruptos mon-
tes post meridiem ad pagum *Gaharon* ;
nocte cubarunt sub dio.

xx. Sub meridiem ad *Gasser* , plures
pagos uno & cõmuni nomine sic dictos.

xxi. Itinere per totam noctem con-
tinuato ad diversorium *Mesaserii* amœ-
no loco situm.

xxii. Paulo post auroram ad *Baba-
hagi* ; circiter quatuor milliaribus à
Siras ; & sub vesperam ad pagum *De-
rouuva* ; relicto ad dexteram falso lacu ;
solû undiq; consurgit in altos montes,
quibus venæ æris, argenti, sulphuris , &
aliorum metallorum occultantur.

xxiii. Attigerunt *Siras* elegantissimam urbem.

viii. Septemb. Discesserunt ex urbe *Siras*.

ix. Superatis aliquot montibus, descenderunt in amœnam vallem, in qua multa armenta ab Arabibus pascuntur.

x. Ad fluvium, ad cujus ripas cubarunt sub dio.

xi. Ad magnum pagum *Maim*.

xii. Ad *Emusadam*, locum quadrata forma instar arcis conditum.

xiii. Superato edito & difficili monte ad pagum *Ousson* in pulcherrima valle situm.

xiv. Ad pagum *Aspas*, cui arx adjacet super montem.

xv. Ad *Chosgosar* diversorium, gelabat ea nocte.

xvi. Toto die equitantes sub vespere venerunt ad pagum *Deheygourdon* in amœna valle situm; relictis ad dexteram aliis duobus pagis cum suis arcibus.

xvii. Ad *Coubet Iellalam*, cui arx adjacet.

xviii. Ad arcem *Iasichas* super rupem sitam, juxta vallem in qua plurimi horti visuntur.

xix. Præter *Abenabad* novum diver-

286   **DESCRIPTION**
forium, ad *Deymachfoet* ad radices
montium.

xx. Præter plures pagos cum amœnis
hortis, ad amplum pagum *Chomj he*.

xxii. Ad *Mayar*, via hæc amœnissi-
ma est, & hortis atque viridariis undi-
que cincta.

xxiii. Ad magnum & pulchrum pa-
gum *Spavech* sesquimilliarî à *Spaban*.

IX.

ITINERARIUM
IOSEPHI SALBANCK

ET
ROBERTI COVERT

Anglorum,

Ex India in Persiam, & per varias ejus-
dem provincias, anno clc lxc ix.

Angli fregerant navem grandem,
cui nomen erat *Affcensio*, ad oram
Cambaia, & quum plerique incolumes
in Indianam penetrassent, variis itineri-
bus domum sunt reversi; nos duorum
quorum itineraria Anglice typis divul-
gata prodierunt hic adjungemus. Eo-
rum unus fuit Iosephus Salbank qui ita
iter suum instituit.

Ab *Agra* quæ est regia hodie magni
Mogols, iter ingressus per *Byanam*,
omido

omisso illo quod per Lahorem agitur, quod longum censetur; biduo pervenit *Byanam*: ab hac octidui itinere venit *Mætam* per plura oppida & pagos. Et trajecto flumine *Paddar*, qui per Guzeraten descendit in oceanum Indicum: viginti quinque dierum itinere attingit *Suckar*, facto itinere per *Reuree* & *Buckar*; secus Buckar labitur fluvius *Damiadee*, qui post octidui iter illabitur in Indum, qui se evoluit in mare inter *Guader* & *Guçaraten*. De quibus diximus in Indiæ veræ descriptione.

Ab oppido *Suckar*, in insula amnica sito, viginti diebus venit *Candaharam* oppidum & emporium quantivis pretii, ob commercia cum Persis juxta atque Indis: iter hoc actum per solitudines & sylvas, cum summa difficultate.

A *Candahara*, movens versus *Hispahan*, quinque dierum itinere attingit *Grees* Persiæ oppidum, trajecto fluvio *Sabaa*, qui Mogolis ditiones tum dividebat à Persiæ regno. Est autem *Grees* præsidarium oppidum, ubi Persa alit circiter mille milites.

A *Grees* octidui itinere ventum ad *Parram* oppidum, per vastam regionem, & nonnullos pagos, quorum unum præcipuis nomen est *Yea*. *Parra* autem

tem emporium est, ubi magna copia serici venundatur.

A *Parra* octodecim dierum itinere, venit *Iesd*, per regiones admodum desolatas. Haud longe ab hoc oppido jacet municipium *Pahanaunis*, ubi plurimum serici colligitur; & quatrieni itinere *Godana*.

A *Iesd* septendecim diebus venit *Hispahan*, maximum Persiæ oppidum & Regis aula nobile.

Ab *Hispahan* integri mensis itinere pervenit *Bagdat*, ad Tigris ripam situm oppidum, quod circiter duo miliaria Anglica ambitu suo includit.

A *Bagdat* flumen descendens viginti octo diebus attingit *Balsaram*, ubi autem aquæ fluminis intumuerunt, octodecim diebus id iter peragi potest. *Balsara* urbs sita est ad Persicum sinum, ambitq; circiter sesquimilliare. Omnes illius ædes, murique tam oppidi quam arcium, structi sunt è lateribus ad solem induratis. Turcarum imperator hic tum alebat quingentos Ianizarios præter alios complures milites.

A *Balsara* sex diebus navigavit ad oppidum *Catizam* ad Arabiæ felicitis oram, cui tum Turca præerat, qui adversus imperatorem suum rebellaverat: abundat omnis generis fructibus præsertim dactylis.

A Ca-

A Catifa per varias minores insulas navigans sexto die attigit famosam insulam *Baharem*, juxta quam quatuor aut mensibus Junio, Julio, Augusto & Septembre præstantissimæ margaritæ capiuntur.

A Baharem petierunt *Calaram* ad eandem Arabiæ felicis oram : hic (inquir) iter camelis arripui versus *Shiriffadin*, intendens *Aman* perere, ut inde Henrico Middletono significarem, quam perfide in his partibus superiori, anno nobiscum actum fuerat; verum quum intellexissem eundem per proditionem in Moha captum fuisse, & catenis oneratum, deductum ad *Bassam* *Sinam* oppidi in mediterraneis Arabiæ, iter flexi versus *Limam* oppidum ad oram sinus Persici situm, ubi navem ascendi ut *Socotoram* insulam peterem; verum à pyratis interceptus, deducor ad oppidum *Snar* sive *Sohar*, littorale oppidum haud longe à *Lima*. Hic Portugalli præfecto persuaserunt me exploratorem esse, atque haud difficulter impetrarunt ut in manus ipsorum traderer : atque ita à Portugallis primo ductus fui ad *Azibo*, atque inde *Mascaten* insulam, ubi ipsi præsidium alunt quadraginta militum aut circiter, & ecclesiam habent; subducunt enim

cuius hic triremes suas. Hic mihi perpetuo in dura captivitate manendum fuisset; nisi Iesuita quidam Auglus fac liberasset. Cætera non sunt huius instituti.

↑
 Alter Auglus fuit Robertus Covert, qui comes fuit prioris, & iter hoc paulo accuratius descripsit; quod tamen tantum persequemur à Candahara, quia cætera sunt aliena ab hoc instituto & ad Indiam pertinent.

1. Candahar (inquit) est magna & pulchra urbs Pultanorum, ubi Savvder Khau præfectus vice Regis Pultanis imperat. Hic continuo commercia exercentur è Persia, India, & Mesopotamia, & reliquis partibus orientis; nam septem aut octo millia camelorum in ambitu aluntur, ad merces ultro citroque devehendas. Alii præterea præfectus quadraginta millia equitum, ad Puttanos, bellicosam gentem, in officio continendos, quia Mogoli haud libenter parent.

Sexto May iter sumus ingressi versus *Ispahavunen* (ut vocat) & illo die octo cursus confecimus & pervenimus ad pulcherrimum amnem cuius ripis utrinque assident duo oppida, in quo uno quod *Langor* dicitur ea nocte quievimus.

vii. Sex aut septem cursus promovimus per planiciem.

viii. Septem cursus absolvimus & sub hic pernoctavimus.

ix. Planiciem transgressi circiter xii curs. ad amnem pervenimus, qui Puttanorum terras dividit à Persia; dicitur *Sabbaa*.

xii. Trajecto fluvio venimus ad arcem & oppidum *Grees*, prædium adversus Mogoles. unde hic à Rege Persarum decem millia militum aluntur sub præfecto.

xiv. Per planiciem 6 Farsangas confecimus, quarum singulas leucæ comparant & binis cursibus.

xv. Per planiciem alias 6 Farsangas, ad Castellum quoddam.

xviii. Per Campestria 5 Farsangas & sub dio pernoctatum.

xix. 4 Farsang. ad oppidum *Deharham*.

xxi. 5 aut 6 Farsang. ad oppidum *Sehavve*. Vnde fere iter noctu peregrimus ob summum æstus; & xxiii. undecim Farsangis absolutis venimus *Veam*, ubi plurimi peristromatum textores degunt.

xxiv. 6 Farsang. ad pulchrum oppidū *Parra*, hic serici mercimonium viget quod Persica lingua vocant *Aversham*.

vi. Iunii

vi. Iulii hinc promoventes, xl. decimum 32 farfangis per montana absolutis *Banda* pervenimus, publicum diversorium.

xii. A *Banda* moventes per planiciem, 15 aut 16 farfang. xv. pervenimus ad municipium *Sunday*.

xvii. Hinc digressi per planiciem, viginti unam & dimidiam farfang.

xix. Venimus *Beastan* municipium.

xxi. Post 10 farfang. iter venimus *Gustan* oppidum.

xxiii. Hinc digressi, post 21 farfang. iter, xxv. Venimus *Datteen*, melonum copia abundantem.

xxvii. Post 11 farfang. iter attigimus *Tesd*.

xxviii. 5 farfang. ad oppidum *Pahanavens*, ubi serici maxima reperitur copia.

ii. Iulii 5 farfang. per planiciem.

iii. 8 farfang. per solitudinem effertam, ubi aquæ omnes sunt salæ, & ipsum solum sale tectum; uti & iv. 7 farfang. per falsum sive nitrosum solum.

v. 15 farfangas absolvimus per similes terras, ob aquarum inopiam festinantes, & attigimus *Siben* oppidum.

viii. 14 farfang. ad oppidum *Godanva*, ubi plurimum serici reperitur.

x. 10 far-

x. 20 farsang. ad oppidum *Hemda*,
uvif; melonibusque abundans.

xii. 15 farsang. ad oppidum *Cor-*
net.

xi. 6 aut 7 farsang. ad municipium
Orrinfa.

xiv. 4 farsang. ad exiguum pagum.

xv. 5 farsang. ad oppidum *Govura*,
amplum & pulchrum, & serico abun-
dans.

xvii. 9 farsang. absolvimus ante-
quam aquam offenderemus.

xviii. 7 farsang. ad exiguum pagum.

xix. 7 farsang. per planiciem.

xx. 5 farsang. xxi. sex. xxii. duas &
dimidiam per planiciem.

xxiii. demū venimus *Ispahavunen.*

vi. Augusti, *Hispahavne* digressi
6 farsang. absolvimus & sub dio quie-
vimus ad ripam amnis cujusdam.

vii. 10 farsang. promovimus per de-
sertum. Et viii. alias sex ad oppidum
Corronday.

ix. Ad *Miskereon* 6 farsang.

x. 10 farsang. per desertum.

xi. undecim farsang. xii. 9 farsang.

xiii. 14 farsang. ad exiguum pagum
Corryn.

xiv. 10 farsang. xv. 9 farsang.

xvi. 9 aut 10 farsang. omnes per de-
sertum ad exiguum oppidum *Lackeree.*

xvii. 8 farfang. xviii. 12 farfang.

xix. 14 farfang. omnes per desertum ad exiguum oppidum Corbet.

xx. 12 farsang. ad municipiū —, cujus ædes instar tentorium annis villosis factæ erant.

xxiii. 8 farfang. xxiv. 2. 10 far-
fang. per desertum ad simile oppidu-
lum.

xxv. Ingentem sylvam transivimus, quindecim farsangas longam, ubi tam præcipitem montem descendimus ut duo cameli in præceps ruerent, & encarentur, & homines cum summo discrimine evaderent.

xxvi. 2 farfang. ad simile oppidum ;
atque hic tributum solvimus magnæ
urbi quæ tantum unam farfangam ab-
est ; vocant *Næzzeret* : juxta visitur
monumentum Sultanicujusdam super
editum montem , uti tanto vicinior
esset cælo: uti indigenæ credebant.

xxx. 10 farsang. ad fluvium *Synnee*, qui descendit in Euphraten, dividitque Persiam ab Arabia; ad ripas autem visuntur rudera antiqui oppidi Persarum à Turcis aut Arabibus quondam diruti.

xxxv. 8 farfang. per vastam regio-
nem.

1. Septemb. 12 longas farfang. ad
gran.

grandem urbem *Sablercam*, primum Arabiæ oppidum, ubi poma granatensis maxima copia nascuntur, quæ Arabes vocant *Anarres*. Præsidarium est oppidum Arabum.

III. 14 farsang. ad oppidum *Baldad*, præsidarium, & plenum latronibus.

VI. 18 farsang. ad civitatem Bagdat aut Babylonem, ad Euphratem sitam, opulentam & longe munitissimam, vallum enim circiter centum & viginti machinis æneis defenditur. Turcarum Imperator quadriennio ante illam eripuerat Persis.

XXII. Octobris, iter ingressi versus *Haleppum*; & ad minimum sexaginta leucis absolutis per solitudines, octiduo, venimus ad oppidum *Mussavu Cosam*.

XXXI. Hinc digressi quatrIdui itinere perdeserta, & fere triginta leucas emensi municipium *Russelæ* attigimus.

IV. Novemb. 8 leuc. ad exiguum pagum *Deesh*. Et v. versus Musel profecti, circiter triginta leucas, quinque diebus, absolvimus. Hæc urbs jam maximam partem diruta est, reliquæ tamen facile comparari possunt cum maxima earum, quas hætenus in itinere meo vidi: Regitur à Basia Turcarum magni nominis; adjacet munitissima

arx ad ripas Tigris fluvii. Plurima hinc
visuntur postremę antiq. monumenta.

xiv. 4 leucas promovimus ad castrum
Nussebauv; & postea die 12 Turcis
absolutis attigimus Nussebauv, ubi pro-
phetam Iouam prædicasse volentes, cuius
adhuc imago è saxo excisa (licet mul-
tum deformata) ibidem custoditur à
Christianis.

Hinc profecti triduo viginti leucas
absolvimus, & xviii. vespere venimus
c Hamadainem veterem Armeniorum
urbem; sed jam à Turcis pene desola-
ta. Hic quoque multa visuntur Anti-
quitatis monumenta, quę oppidum
olim nobile fuisse testantur.

xx. Inde discedentes post viginti quin-
que leucas triduo absolutas, veni Gub-
bam, vigesimo secundo mensis illius.

xxvi. Post alterius tridui atque 25 leu-
carum iter venimus Vlsavven magnum
oppidum, ubi grāve tributum solvitur
ab itinerantibus, neque tamen licet ipsis
in oppido pernoctare.

iv. Decemb. Post tridui & xxv. leu-
carum iter venimus ad oppidum Bir
Euphrati aditum, quod valido præsi-
dio à Turcis custoditur.

vii. Post bidui & xv. leucar. iter atti-
gimus Limman; & denique post octo
leucarū iter viii. ejusdē mensis Halepū.

X.

ITINERARIUM

RICHARDI STEELE

Angli, ex India in Persiam &
per Persiam ad Bagdat,
anno clō 15 c xv.

A Djungemus & alterum itinerarium
Richardi Steele Angli. Hic discedens
à *Candahar* xxiii. Iulii anno clō 15 c xv
eo die promovit 10. curs. ad pagum
Serraben.

xxiv. 12. c. ad exiguum pagum
Deabagen. xxv. 8. c. ad exiguum ca-
stellum *Cushecunnam*, ubi Mogol præ-
sidium alit.

xxvi. 17. c. ad fluvium, ubi sub dio
pernoctarunt. xxvii. 4. c. ad castellum
Griez quod Persis paret. xxviii. 2 far-
sang. ad pagum *Maldee*. xxix. 10 far-
sang. xxx. 5 farfang. ad exiguam arcem
Gazichan. xxxi. 5 farfang. ad dirutum
castellum.

i. Augusti, 5 farfang. ad castellum
Delaram. iii. 7 farfang. ad vetustum
castellum *Bacon*. iv. 4 farfang. v. to-
tidem. vi. 5 ad *Farram* vel *Parram* exi-
guum oppidum alto muro cinctum è
lateribus ad solem duratis, & quadra-
tum, ambiens milliare Anglicum; nihil

T ;

habens

habens memorabile præter Bazar sive forum desuper reatum. Ager illius fecundus est & riguus, quod rarum in hisce partibus; mirum autem quæ industria & labore, aquas ad agros suos deducant, qui aliquantulum fecundi sunt.

ix. 1 farfang. ad amnem. x. 7 farfang. xi. 4 farfang. ad exiguum pagum sed annona abundantem. xii. 4 farf. xiii. 8 farf. xiv. 5 farf. ad pagum *Dravv*. xvi. 3 farfang. xvii. quatuor. xviii. quinque f. ad *Zaidebas han*. xix. ad pagum *Muden*. xx. 5 farf. ad *Birchen*: xxii. ad *Dizeaden*. In omnibus hisce locis elegantissima peristromata texuntur.

xxiii. 3 farfang. xxiv. 5 farf. ad *Choore* vetustum & pene dirutum oppidum. xxv. 5 farf. xxvi. 7 farfang. xxvii. ad *Dehagen* ubi calidæ scaturigines visuntur. xxviii. 7 farf. ad *Dea Chrmam*.

xxix. 5 farfang. ad *Tobaz*: ubi Caravanæ ad minimū quatuor aut quinque dies quiescunt, ut facilius salsum desertum, quod quatrIduo tantum superatur, transeant. Hic uti & in superiori pago, quotannis tria millia Maun serici absolutissimi conficiuntur, quæ ad pulcherrimam urbem Ield devehuntur, quæ duodecim dierum itinere distat à Spahan, & duodecim

decim farfang. extra hoc iter.

xxx. novem farfang. confecimus per desertum; xxxi. decem.

I Septembris quinque; ii. novem ad exiguum castellum; iii. quinque. iv. decem ad *Seagan*. v. quatuor; vi. decem ad castellum *Irabad* vii. sex. viii. octo ad *Ardecant*. x. quatuor ad *Sellef*. xi. tres ad exiguum castellum *Agea Gaurume*. xii. novem. xiii. tres ad *Beavas*. xiv. quatuor ad *Goolabad*. xv. quinque ad *Morea Shabaden*. xvi. quinque ad *Coopam*. xvii. quinque ad *Sabs*. xviii. quatuor. xix. tres ad *Spahan*.

ii. Decemb. à *Spahan* ad *Seraium* quinque farfang. iii. octo ad alterum *Seraium*. iv. ad pagum sex. v. septem ad *Dreag*. vi. septem ad *Seraium*. vii. octo ad *Golpigan*. viii. septem ad *Curovon*. ix. septem ad *Shorugot*. x. sex ad *Saro*. xi. octo ad *Dissabod* xii. duodecim ad *Tossarhan* pulchrum oppidum. xv. ad *Kindanor* sex. xvi. octo ad *Sano*. xvii. ad *Shar-Nuove*. xviii. pontem transierunt, ubi quisque teneatur profiteri quis sit & quò tendat. xix. ad *Kassamkhan* postremum locum Persiæ; hinc enim transitur in terras Turke-manorum. xxi. Montes ascendimus qui regiones has dividunt; & xxii. per-

venimus ad pagum , octo farsang.
 xxiii. septem. xxiv. octo ad oppidum
Mando Turcis parens. xxv. octo ad
Emomeſter. xxvi. ad *Bazoh* & *ſaj*. octo
 ſuavio ea nocte ingreſſi ſunt *Bagda*.

XL

ITINERARIUM

P E T R I T E X E I R A

ab Harmuzio ad Baſoram &
 porro per Perſiæ partem.

Harmuz diſtat à *Mafcate* Arabiæ
 portu ſexaginta leucis. Ab Harmuz
 navigavimus xiv Aprilis, inter inſulam
Queixome ſive *Broct* & Perſiæ conti-
 nentem , per fretum quod, ubi maxi-
 muſq, io latitudinem pater leucas tres,
 ubi minimum, dimidiam leucam ; hæc
 inſula patet in longitudinem viginti
 quinque aut triginta leucas, in latitu-
 dine in decem aut duodecim ubi latiſſi-
 ma eſt : habet aliquor portus ſed haud
 magni momenti ; intra fretum hoc
 præcipui ſunt *Dargahon*, *Lapt*, *Chau*,
Sermion : extra habet promontorium
Queixomes arboribus opacum, & præ-
 ſtantibus fontibus riguum ; *Karvez*,
Angan

Angan quæ exigua insula à majori angustio freto dividitur & portum apertum capacissimum juxta & securissimum.

Péro Insula *Queixome* fertilissima est, omnino incolis frequens, nunc pene deserta, propter Arabum qui *Nihelus* dicuntur continuos incursus; distat ab *Harmuz* tribus leucis. Extimum illius promontorium vocatur *Sermion*; à quo porro navigatur secundum oram *Persæ*, ad insulas *Pelur*, *Keys* & *Andrewi*, quam, ob innumerabilem avium copiam, Lusitani *Isla de los Paxaros* vocant; *Lar* sive *Laran*; quæ insulæ tres, quatuor aut quinque leuca distant à continente & à paucis habitantur ob lattocinia Arabum qui *Noutaques* & *Nihelus* appellantur, & ad oram *Persæ* degunt.

Lara insula humilis est & pælagi pene æqualis. Ora *Persæ* hic montosa est, aspera & infœcunda, habet tamen aliquot valles, quæ culturam patiuntur.

Atque ita navigando secundum oram pervenimus *Chilam* (haud longe à *Verdoſtam*,) in sinu situm oppidulum, inter promontorium *Vedican* & brevia *Kane*, verum ab adversa tempestate coacti fuimus reverti ad *Har-*

muz, ubi rursus anchoras fiximus v^ogesimo primo May.

Ex Harmuz secundo provecti, navigavimus secus exterius latus *Insulae Queixomes*, & brevia *Kanes* prætervecti, præternavigavimus *Rex* arcem ad oram maris sitam & f^oundam copia & bonitate nobilem; patet Regi Persiæ: magis versus arctum jacet *Regb Ceyfadin*, Arabibus habitata (uti fere tota hæc ora Persiæ) qui Persiæ parent; huic trium leucarum intervallo objaacet *Insula Karg*, duas leucas ambitu continens, scopulosa & montosa, ceparum imprimis ferax & Arabibus habitata: hætenus Persiæ ora montibus aspera est ad litus usque, hinc vero montes magis intra continentem recedunt, & ora ita humilis est ut non nisi è propinquo videatur; ad hanc oram duo amnes è Persia in sinum Persicum descendunt, nimirum juxta *Rexel* & *Reg Ceyfadin*.

Hic gubernatorem Mahumetanum nacti iter institimus versus occidentem, & non sine discrimine enavigavimus brevia *Karab*, quæ ad quatuor leucas hic in alto sternuntur; civitatem magnam hic quondam fluctibus haustam fabulantur accolæ: hisce superatis, ora utrinque conspicitur; nos
oram

Nam Persiæ legentes Kalend. August.
 anchoras jecimus in ostio *Xat el Arab*,
 id est, fluvii Arabum.

Notandum autem (inquit author)
 Arabum majores fluvios *Xat*, minores
Ker & *Kved* appellare.

Porro *Xat* fluvius, cujus dulces latices, in ipso tractu tribus leucis à terra hauriuntur, originem habet è duobus famosissimis fluviiis, *T. gri* atque *Euphrate*, qui confluent ad *Cornam* arcem præsidieriam Turcorum in extremo angulo Mesopotamiæ sitam tridui itinere supra Basoram: à confluyente autem secant terras planissimas; quarum ex quæ ad arctum versus Persiam vergunt, licet fertiles sint, pene incultæ jacent, ex possidentur à *Membark* filio *Motelob* potentissimo Arabe, qui cum Turca bellum gerit; in harum districtu jacent *Magdon*, *Oeza* & *Dörcka* oppida quantivis pretii; illæ autem quæ ex adverso versus Arabiam jacent, sunt fecundissimæ & omni genere annonæ abundantes. Fluvius paulum intra ostium, cubito refluitur, sed statim revertitur ad genuinum cursum, qui est ab occidente ad orientem; latitudo in ipso ostio est duorum milliarium.

Ripas utrimque accolunt Arabes,
 qui

qui pecore, gallinis & frugibus abundat, quas vili pretio vendunt advenis. Vbi octo aut novem leucas adverso flumine ascenderis, dividit fluvius in duo brachia; quorum unum labens versus meridiem, & Arabiam secans, sinum Persicum ingreditur in *Karisa* juxta *Sarhen*, ita ut à continente veluti dividat regionem quæ in longitudinem patet supra octuaginta leucas: alterum est quod ipsi ascendebarum; supra divortium fluvius latior est & profundior, cursusque longe rapidior, hic mox obvia fit insula, unam leucam longa, vix dimidiam lata, ceterum admodum amœna, & palmis consita: alveus autem qui secus Arabiam labitur profundior est altero; huc ascendentes sexto Augusti, venimus *Serrazen*; quæ distat ab ostio fluminis quindecim aut sedecim leucas. Turcæ hic arcem præsidariam habent, uti & alias plures supra & infra ad ripas fluminis, adversus Arabum larrocina: ab hac per elicem unius leucæ itinere ascenditur ad *Basoram*. Hætenus fluxus & refluxus maris sentitur, sine ulla tamen aquarum salugine.

Basora oppidum est Arabum distans à ripa fluminum Tigris & Euphratis circiter duo milliaria versus occasum,
(iter

(iter est per elicem quam diximus, atque etiam per terram licet pluribus alveis & aquar ductibus divisam :) in planicie conditum : intra & extra munita, numerat decem mille casas, grandes quidem & spaciosas, sed è cespite aggregatas, ita ut vix triennium durare valeant; tenuiorum autem tuguria facta sunt è storiis & cannis, quarum magna in flumine est copia. Arcem habet quadratam, magis tamen longam quam latam, cum terreo vallo plurimisque propugnaculis, & lata atque profunda fossa, quæ ex elice illa derivatur : in hac ferè commercia exercentur; regitur à Bassa, qui è vectigalibus, quæ amplissima sunt, alit tria millia præsidiariorum : Armamentarium item habet in quo sunt plurimæ machinæ magnæ molis, & aliquot triremes, sed minores & inelegantes, quibus Arabes compescunt: elix ponte transitur ligneo super octo cymbas strato : utuntur & aliis cymbis, quas vocant *Danequæ*, quæ licet è minutis lignis (nam maiorum summa hic inopia est) compactæ sunt, tamen certo bitumine quod vocant *Qair* ita impiantur ut undas facile excludant : profluit istud bitumen ad *Hitt* oppidum Euphrati assidens, è duobus fontibus,
l. qui.

liquidum quidem sed mox coagulatur
& durefcit.

Ager oppidi feraciffimus eft omnis
generis fructuum, præfertim ~~laxylor-~~
rum ita ut vili admodum hic vendant;
non minus & farris omnis generis,
atque leguminum, præterquam quod
~~& aliunde importantur.~~ Abundat pe-
core atque armentis: pisces tantum
quos flumen alit haud ita laudati; vo-
lucrum denique ingens copia.

Cælum autem valetudine incolarum
infame, quippe æstate feruentiffimum:
Multos fcorpiones generat inufitatæ
molis.

Incolæ vero funt pauci Turci, plures
Arabes utpote indigenæ: fœminæ autē
male audiunt ob infignē impudicitiam.

Præterquam quod omnis generis
nummos hic ufurpant, habent & pro-
prios nummos quos cudunt, & quidem
duorum generum; primo *Larines* ex
argento abfoluto, quibus duæ pernae
retortæ incufæ; fecundo *Xays*, ut ipfi
vocant, ex argento minus probo, ro-
tundos fine figillo; priores valent fexa-
ginta quinque maravedifios. Aedificium
hic nullum notabile, plurima tamen
habent balnea, quæ mares ante meri-
diem, fœminæ à meridie ad vefpe-
ram ufurpant, hæc confuetudo tena-
citer

iter & caute hic observatur.

Iter ab hoc oppido ad *Bagdad* fere adverso flumine cymbis peragitur, quod difficillimum est, antequam undæ fluminis a pluviis inflectantur, quod fere fit post festum natiuitatis; id quum mihi morosum videretur expectare, applicui me ad *Casilam*, quæ terrestre iter per Arabiam desertam meditabatur.

Habet *Basora* versus meridiem, patentem aream, quam vocant *Maxarak*, in qua præterquam quod foro rerum venalium inserviat, Mahumetani diebus Veneris festum agere solent; in hac convenit Caravana sive *Casila* secundo Septembris; tertio iter ingressi sumus & circiter mediam leucam emensi, ingredimur campos desertos & riguos, plenos sale, quem solis feruor qui hic maximus est coëgerat, è salis undis tinnit Persici, qui licet hinc distet supra decem leucas, tamen campos hosce inundat: ducit angustus trames è terra aggestus quatuor leucarum intervallo versus meridiem, ad *Drahmyam*, ubi rudera visuntur antiquæ *Basira*, quam urbem satis amplam fuisse ruinæ ipsæ indicant.

Hinc sexto ejusdem mensis nos absolvimus, & iter instituimus versus

corum (VV. N. VV.) per tetras desertas sed admodum planas, relicto ad sinistram, intervallo sex aut septem leucarum, monte satis alto & longo, quem Arabes vocant *Gebel Sinaam*, per quem iter est illis qui à Basora *Mekam* petunt; supra duas leucas progressi, quiescimus juxta puteos aquarum limpidarum, in campo pleno colocuntis, quibus Arabes in medicina utuntur cum lacte camelorum: Arabes vocant hunc locum *Bragacyam* sive *Cobrociam*, hic offendimus gregem *Beduynum*, Arabes sunt pauperes qui Scytarum instar vagantur & è venatu vivunt.

Sub vesperam alias duas leucas promovimus ad campum sterilem & aquarum inopem; Arabes communi nomine hos campos vocant *Choa bedeh*.

Hinc septimo mensis digressi per eandem planiciem, sole feruentissime tum urente, supra quinque leucas absolvimus, ad locum qui ipsis *Reamelah* dicitur, ubi tres extant putei, sed aquarum impurarum, crassarum & salinarum. Hactenus versus arctum & eorum profecti fuimus.

Octavo mensis iter convertimus ad occidentem, & septem leucis absolutis per aridissimos & arenosos campos, quiescimus in planicie, quæ ad eundem modum

Modum ipſus *Choabedeb* dicitur; in medio illius oſto tuguria *Beduynum* extant, & aliquot putei aquæ grave olentis: vidimus toto hoc die verſus arctum ſolum admodum craſſum, ad ripas *Euphratis*, quæ bidui itinere hinc diſtant, exeri aſſerebant ab accolis Arabibus qui annas urunt ut cineribus ſolum ſementi faciendæ aptius reddant: toto hoc itinere multi lepores occurrunt & glires ſilveſtres; animal eſt noſtris mole par, parda pelle, auriculis, digitis & cauda gliris, capite & oculis cuniculi, cruribus rupicapræ, promovent ſaltando, & cuniculos agunt ſubter ſolum: Arabes in cibis uſurpant.

Inde tres leucas progreſſi per ſolum magis editum & minus planum, conſedimus in convalle arida & ſerpentibus obnoxia.

Nono ſummo mane iter urgentes per arenosa loca ſex aut ſeptem leucas promovimus ad puteum muro cinctum, & circiter triginta orgyas altum, cujus aquæ hæc limpida tamen peſſime olebant propter angues qui in illo degunt: Arabes hunc locum vocant *Hhe Vn* ſive *Hhyuna* vel *Ahen*, id eſt, fontes.

Sub vesp̄eram tres leucas abſolvi-

mus ad grandem planiciem, sed nitrosam & aquarum inopem; toto hoc die ad occidentem progressi.

Decimo conversi ad VV. & VV. postquam tres leucas absolvissemus, intravimus vastos montes arenas quibusdam arbutis obritos, quos iter tam difficile est, ut ob asperitatem, aquarum inopia accedente, aliquot cameli & asini perirent, & homines siti pene enecarentur; octo leucas eo die absolvimus & venimus ad *Hhynigan* locum plenum coluquintidis; hic plures puteos invenimus, sed cæno obstructos, quo regesto optimam aquam invenimus, sine qua perire necessarium fuisset.

Vndecimo tantum duas leucas promovimus versus corum (N. VV.) Duo-decimo versus VV. N. VV. circiter sesquileucam profecti per colliculos, soli haud infelicis sed aridi, pervenimus ad puteos aquæ limpidæ; & porro progressi paulo ante meridiem ad alveum annis siccum, quem hybernis mensibus, ea est capacitas, satis altum esse verisimile fit. juxta hunc in loco edito visitur arx quadrata antiqui operis, cum duodecim propugnaculis, ad singula latera ternis, e costili latere & cemento tenaci bene coagmentata: &

fixa.

hexaginta pass. ab illa oratorium exiguum decem cubitos altum ejusdem operis : Vtraque ab injuria temporis quidem pessime accepta, sed quæ magnificentiam regiam satis adhuc prodant, & certe quæ illo loco non sine ingenti sumtu & summa molestia extrui nequiverint : Arabes vocant *Alkayzar* sive *Kayzar*, id est, palatium Cæsaris, quo nomine fere reges insignire solent : opus ferunt Regis Arabis, ad securitatem Casilarum hic structum ; situm est medio intervallo inter *Basoram* & *Mexat* alii. Hoc die octo leucas absolvimus ; in alveo jam dicto reperimus aliquot puteos aquæ limpidæ sed tam male olentis, ut nisi necessitas cogeret ferri nō posset. Sub vesperam tres adhuc leucas promovimus. Decimotertio iter summo mane ingressi per terras planas riguas, nitidas & quibusdam silvestribus arboribus vestitas versus eorum, septem leucas absolvimus & consedimus in arenâ aspero, & aquarum inope, quas mediæ leucæ intervallo ad dexteram sive ad ortum petitas, salvas deprehendimus instar marinæ.

Decimoquarto summo mane iter ingressi per similes terras versus eorum, postquam sex leucas absolvimus.

confedimus in planicie, quæ diftat mediam leuc. à puteis, qui extant inter rudera antiqui oppidi *Sayda*, unde hi putei Arabibus dicuntur *Mayun Sayda*, id eft, fontes *Sayda*: fub vefperam alias ares leucas promovimus.

Decimoquinto fex leucas progreffi per terras inæquales, confedimus in loco qui Arabibus vocatur *Kalb Alfor*, id eft, cor bovis; ubi putens extat aquæ fordidæ & male olentis: fub vefperam quatuor leucas promovimus & quievi- mus in loco fatis opportuno, difpofitis excubiis & multis pyris accenfis ob metum tam latronum quam leonum qui hic funt plurimi.

Decimo fexto; duabus leucis abfolutis venimus ad magnam rupturam, per quam hyeme magno impetu fertur torrens quem Arabes vocât *Haneghan*, quod non pauci interdum hic undis hauriantur; alias fex leucas ante meridiem emenfi, quievi- mus in *Semar* loco arbuf- tis & cannis opaco, ubi aliquot putei optimæ aquæ reperiuntur: fub vefperam per terras afperas & aridas quinque in- fuper leucas promovimus; toto hoc die multi afini fylveftres nobis vifi.

Decimo feptimo cum fuma moleftia, fame & fiti, fex leucis ante meridiem

sem absolutis , venimus ad alveum
pene siccum fluvii *Vscela* , & confedi-
mus in loco arbutis & cannis opaco &
quod rei caput est optimis aquis abun-
dantē : sub vesperam tres leucas pro-
movimus.

Decimo octavo versus eorum pro-
fecti , octo leucas ante meridiem absol-
vimus , & pervenimus ad caput septen-
trionale lacus quem Euphrates hic fun-
dit satis magnum. Iam à summo mane
conspexeramus oppidum *Mexat Aly* ,
quippe edito loco situm ad orientale
latus ejusdem lacus , licet adhuc sex leu-
cis à nobis abesset , ita ut sub noctem
demum illud assequeremur.

Lacus quem dixi, originem suam de-
bet Euphrati , qui ubi pluvius mensibus
intumuit , ripas suas egressus se difun-
dit in hanc planiciem, generatque hunc
lacum , in multos sinus divisum , lon-
giorem tamen quam latum , & qui am-
bitu circiter triginta quinque aut qua-
draginta leucas colligat , nusquam la-
tior quam sex leucas. In medio , vado
transitur æstivis mensibus, reliquis par-
tibus altior est ; alit & pisces grandes
juxta ac minutos , licet undæ illius ob-
fundum nitrosum falsæ evadant, & sole
feruente plurimum salis generent: Ara-
bes lacum hunc vocant *Rahmah*.

Oppidum *Mexat Aly* five *Mam Aly* quasi dicas oratorium *Aly* antiquissimum est, quippe ante mille annos constructum, postquam *Aly* gener *Mahumetæ* hic fuit conditus, quem servus *Kufa* (quæ hæud longe distabat ab hoc loco, jam plene diruta) occidit: & deinceps à sectatoribus illius cum tanta veneratione cultum, ut ex immensis donariis sumptuosissimum templum hic structum fuerit, quod jam ob sectæ illius decrementum, ruinam minari incipit, sicuti & urbis muri è costili lapide & cemento structi; habuit olim ædes supra sex aut septem millia, hodie vix quingentæ habitantur, reliquæ jam conciderunt, ita tamen ut ruinis suis splendorem antiquum urbis adhuc testentur: Aquæ inops est oppidum præterquam fassæ; nisi quod *Selimus* Turcarum Imperator, ab *Euphrate*, trium leucarum intervallo, ingenti sumtu & labore aquæ ductum perduxerit, qui non raro obliuatur. Annona hic valde rara & cara, utpote quæ aliunde inferatur. Incolæ colore sunt candido, sed pravis moribus; advenas omnes, præterquam suæ sectæ, oderunt & ut imundos abominantur. Habent suum regem, sed Turcæ subiectum & vectigalem.

Vigesimo tertio è *Mexat* digressi, versus arctum septem leucas absolvi-
mus ante meridiem, per terras planas
sed steriles, & quievimus in diversorio,
(*Khan* vocant ipsi) antiquo quidem
sed levis eleganter structo: intermedio
spacio circiter mediâ leucâ extra viam
regiam visitur grandis domus cum alta
turris, in qua prophetam Ezechielem
tumulatum volunt. Diversorium hoc
dicitur *Efegel*. Vesperis alias sex leuc.
versus arctum absolvimus & venimus
Genezan, id diversorio est nomen.

Vigesimo quinto versus *Corum* pro-
fecti septem leuc. emensi, venimus
Mexat Ozem. Oppidum est, nullis
mœnibus cinctum, in quo quatuor
millia ædium numerantur. Templum
habet longe sumtuosissimum & anti-
quissimum in quo *Ozem* filius *Aly* se-
pultus jacet, quem in hoc deserto siti
extinctum tradunt; quare sectatores
illius sectæ imprimis meritorium judi-
cant, gratis sitientibus omnibus aquam
ultra offerre, in quem finem utres &
amphoras plenas aqua circumgestant.
Abundat oppidum comineatu omnis
generis; . Et hic benignus & salubris,
habet puteos aliquot publicos aquæ
optimæ & limpidissimæ; ager illius
imprimis fructiferis arboribus abundat

rigaturque aquæ ductu ex Euphrate, qui hinc octo leuc. abest, derivato multas nutrit pecudes atque armenta. Oppidum hoc uti & *Mexat Aly* patet *Mir-Nazer* regi Arabum, sed Turcæ vasallo.

A *Mexat Ozem* digressi 11 Octobr. maximam partem secundum aquæ ductum illum sive caulem, per terras planas & optimi gossypii feraces, octo circiter leuc. itinere absoluto, venimus ad ripam Euphratis, cui affidet diversorium publicum imprimis splendidum & nitidum.

III. Octobr. Euphratem trajecimus cymbis, qui hic triginta cubitos altus est, nutrit plures pisces, Arabes & Persæ vocant *Forat*. Aestate hic tantum ducentos passus latus est, hyeme longe latior quippe qui interdum quatuor aut sex cubitos augeatur. Trajecto flumine descenditur in *Mesopotamiam*, ubi diversorium est publicum, superstructum rudibus antiquæ urbis *Mezayebh*, cujus tantum nomen & aliquot parietes supersunt. Adverso flumine ascendentibus occurrunt plurima oppida ad ripas illius sita, inter quæ excellunt *Gedda*; *Hyt* bituminis *Qur*, quod Lusitani vocant *Quile* nobile; *Hadyta*, *Haluz*, *Iuba* plenum formosis fœminis,

is, Mamura, Ana, & alia plura usque ad Byr haud longe ab Aleppo & secunda flumine duarum horarum itinere ab hoc loco Hela oppidum antiquum, per quod Israëlitzæ captivi traducti ducuntur in Babyloniam.

Hinc iter fecimus per Mesopotamiam versus ætium relictis ad dexteram ruinis veteris Babylonis intervallo duarum leucarum, & transivimus pulcherrimum diversorium à domina quadam Turcica hic conditum, & post mediam noctem venimus *Berenum* diversorium nobile, munitum & capacissimum, octo leucis à ripis Euphratæ.

iv. Octob. decem leucas absolvimus, interdum per terras siccas, interdum per campestres; & toto illo itinere vidimus ad dextram & sinistram multos lateres ad solem induratos, quos ævum jam exederat, de quibus infra dicetur; & sole oriente conspeximus è longinquo templa, Alcoranes ipsi vocant, illius partis Bagadad quæ est in Mesopotamia. Hanc partem intravimus prima hora post meridiem, & tertia transivimus flumen ad alteram partem *Bagadad*.

Bagadad famosissima civitas, sita est ad ripam Tigridis, quem indigenæ vocant *Digilah* sive *Dighylah*; secatur me-

diam civitatem inter arctum & meridiem, ætate circiter ducentos triginta passus latus; transitur ponte super viginti octo cymbis strato, intervallo inter singulas quatuor passuum, & utrimque catenis ferreis ipsius ædibus alligato. Hic noctu, & diebus Veneris congiuntur, singulis partibus ad ripas retractis: aqua Tigridis magis pura & limpida est quam Euphratæ, nutrit optimos pisces. Pars civitatis quæ jacet à flumine versus occidentem intratur per vallum è terra aggestum & per duos pontes fixos; vallum hoc aggestum fuit anno 1601. ab *Azen* Bassa *VVazir*, qui & diversorium, forum & casam *Koah* atque pulcherrimam mesquitam ad sinistram introitus extruxit, è candidis saxis quæ à *Mosul* (quam *Niniven* fuisse autumant) subvehuntur. In hac parte urbis numerantur tria millia ædium; inter publica ædificia eminet ista casa *Koah*; *Koah* est potio è certo legumine cocta, minutis fabis haud absimili, quod ex Arabia petitur, hanc nobiles juxta ac ignobiles hic quatuor aut quinque unciarum quantitate forbillant calidam, nigra est & fere insipida: hanc hyeme quidem interdum, ætate vero noctu hauriunt. Hæc casa sita est ad ripam fluminis, cum amœnissimo pro-

prospectu. Extra vallum multa rudera visuntur antiquorum ædificiorum.

Altera pars urbis trans fluvium occupat secundum ripam in longitudinem grande milliare; arctum habet arcem, magis grandem quam validam, quadratam, magis longam quam latam; contioet in ambitu mille quingentos passus; cingitur fossa octo cubitos alta, lata duodécim; muri & propugnacula sunt è latere: unam portam aperit in Persiam, cujus agri fertilissimi & planissimi sine ullis collibus, unde non raro hyeme à flumine inundantur; ubi arx desinit, ordiuntur muri civitatis è costili latere, qui ad modum semicirculi circumgyrant sesquileucam & ad fluvium desinunt, cum multis propugnaculis, præsertim quatuor prægrandibus in quibus plurimæ grandes machinæ collocatæ omnes anæ.

Regitur à Bassa qui absolutum habet imperium, belli pacisque tempore: dedit tamen Turciæ imperator advenis & mercatoribus protectorem, qui illos cootra violentiam Bassæ & aliorum ministrorum summa integritate defendit.

Hic & in vicinis locis plerumque aluntur quatuordecim millia quadratum,

tum, quæ peditum; inter quos numerantur mille quingenti Ianizari. Bassa autem in ipsa arce ut plurimum habet mille quingentos aut plures etiam delectos milites: in ipsa urbe agunt quatuor aut quinque mille; reliqua in vicina præsidia distribuuntur.

Intra urbem videntur multa rudera magnificorum ædificiorum, qualia sunt Mesquita quam vocant *Calefahæ*; *Madrassa* sive hospitale, & alia aliquot templa quæ ætati jam cedunt: nova autem opera pauca hic videre est præter duas mesquitas, quarum una haud longe distat à ripa fluvii; altera prope muros sita est, quæ sumtuosissime structa est, cum æquæductu inde à flumine derivato; opus splendidum & utilissimum oppidanis.

Urbs licet tertia fere illius pars vacua & palmis consista sit, habet ad viginti millia domorum; quæ amplæ quidem sunt, sed negligenter structæ, cum raris aut nullis fenestris ad compita, & humiles, structæ fere è veteribus lateribus illis, qui in ambitu urbis ad aliquot milliaria è solo & ruinis antiquæ urbis eruuntur, è quo facile est colligere quanta olim fuerit.

Incolæ maiorem partem sunt Arabes, reliqui Turci, Curdi, Persæ: præter ducen-

ducentas aut trecentas familias Iudaeorum quarum duodecim aut quindecim a captivitate Babylonica superare volunt: Armeniorum Christianorum decem; Nestorianorum quatuaginta familias.

Indigenæ colore fere sunt candido, formosi & urbani. Mares juxta ac feminae splendido sunt amictu; feminae formosae & pulchris oculis, quæ peplo velatae prodeunt, ita ut videre possint, ipsæ autem non videantur. Multa hic balnea, peculiaria utrique sexui.

In medio urbis versus Fluvium sunt septem aut octo calles, utrimque officinis mercatorum & mechanicorum obstiti, qui noctu grandibus catenis ferreis occluduntur: ad caput horum visitur oratorium quoddam, ipsis *Pange-Aly* (quasi dicas quinque digitos *Aly*, quod hinc *Alyn* in pariete vestigia digitorum reliquisse somnient) in quo confidet *Boluzo Baxi* (id est caput Bombardariorum) qui dat operam ne ementes aut vendentes offendantur, & lites inter contrahentes ortas, si potest, componit, aut remittit ad *Kabdyn*, id est, judicem ordinarium, salutare plane institutum & quod plurimum custodiat quietem publicam.

Urbs gaudet & aëre admodum puro
& salu-

& salubri: æstus hic maximus æstate, frigus hyeme modicum. Annonæ omnis generis summa hic est copia & vilitas. Ager fert multum gossypii & serici; unde in urbe supra quatuor milia textorum numerantur. Opulenta commercia exerceat cum Persia, Indiaque & cum Syria. Habet quoque monetariam domum in qua aurei & argentei & ænei nummi cuduntur. Plurimi hic degunt aurifices & argentarii omnes Mahumetani: ut mirum sit quis *Sotero* persuaserit id artificii genus Mahumetanis illicitum esse.

Plerique hanc urbem confundunt cum *Babylonia*, forte quia illius reliquæ non nisi unius diei itinere hinc distent, verum eos falli vel hoc argumento est, quod Babylon ad Euphraten sita fuerit, hæc ad Tygridem. Urbi huic principium dedit anno Hyxaræ cxi v; nostro 1566 *Abuafar Kalifah*, nimirum partique jacet in Mesopotamia: restauravit, & alteram partem addidit *A'mosta'er Elah* f. *Almektady Elah* anno Hyxaræ cccclxxxvii, nostro 1595; nomen autem invenisse putatur à Baga Persis horto: quia primo tantum *Bagadaden*, id est, horti ibidem fuerunt.

Basila Bagaded tempore pacis in annuo

nōo reditu possidet ducenta mill. sequinor. sive 250000 ducat. quorum vix quadraginta millia expendit.

xiii Decemb. 1604. *Bagadad* digressi iter fecimus per Mesopotamiam versus occasum, & sesquileucam progressi in *Bax Dūlab* (quæ vox sonat caput Antiliarum) vestigat solvimus Regi *Mexat-Aly & Ozem*:

Hinc xiv. profecti & tres leucas emensi per terras fertiles & fere planas, incidimus in ruinas civitatis *Karkuf*, cujus nihil restat integrum, præter mesquitam & duas parietinas: & terras fecundas, sed incultas ingressi, eo die septem leucas absolvimus & quievimus in campo *Af-yah*, toti illi districtui cognomine: toto hoc itinere visuntur multi ovium greges, multi apri, rupicapraeque & aquæductus collapsi, quibus solum rigari solebat.

xv. Ad eorum conversi iter fecimus per planiciem, & secus alveum siccum, qui pluviis mensibus impleri solet & navigari ad Bagdad usque, demum sub noctem septem leucis absolute confestim in *Ashenhar*, loco amœno juxta alveum torrentis, sed tunc siccum.

xvi. Septem leucas promovimus versus eorum per terras planissimas, & quievimus in loco aquarum inopi,

à vicino loco appellant *Omerus*: omnis aqua, quæ hisce locis reperitur, grossa est, foeda & male olens.

xvii. Relicto quasi triginta leucarum intervallo, ad sinistram *Mexar-Sandabaiab* mesquita, & quinque leucis absolutis venimus *Ogolet Xeque Mahamed*, puteos nimirum juxta alveum amnis tum sere sicci; & sub vesperam octo leucis confectis quievimus in *Ogolet el Kelb*, loco aquarum indigo, qui tamen nomen accipit à puteis qui inde distant leucam unam grandem: Planities & bonitas soli hîc mirabilis, ut dolendum sit, ita incultum jacere.

xviii. Versus Corum processimus leucas pene sex, per terras bonas & planas (relictis ad dextram puteis aquæ fetentis & crassæ, à quibus *Ogolet el Kelb* nomen accepit) & venimus *Gomezmen*, (ad oras alvei sicci) quæ saxis albis squamosis instar Chryso collæ renidet.

xix. Circiter octo leucas promovimus versus Corum per terras petrosas & desertas & quievimus in amœna valle, licet sicca, quæ Arabibus dicitur *Aburegemo*, aquæ hic sunt venenosæ.

xx. Versus eandem plagam leucas octo ad *Seylar* locum valde asperum & siccum.

xxi. Ver-

XXI. Versus Corum duas leucas, ad alveum torrentis, tum ficcum; alias quatuor ad ripam Euphratæ; regio illa Arabibus vocatur *Nazeria*, locus in quo pernoctavimus *Zavvyhe*. Fluvius hic labitur inter aquilonem & Africum, latus passus quadringentos.

XXII. Iter fecimus secundum ripas fluminis, per angustias montium, qui hic fluvio incumbunt, *Medyk Nazerys* vocant Arabes, & illis superatis ingressi sumus terras fertiles & cultas, & paulo declinantes à fluvio, pernoctavimus in *Ved Garabah*, absolutis eo die leucis septem.

XXIII. Post quinque leucarum iter, per terras varias, superavimus montes satis asperos, ad quorum radices labitur Euphrates, & ea nocte ad ripas conседimus, non sine metu latronum, qui ibi valde frequentes grassantur.

XXIV. Transivimus, cum licentia, flumen ad oppidum *Anam*, Arabes vocant hanc regionem *Nam*; sicuti Mesopotamiam *Isirey*, id est, insulam inter amnicam. Iter quod a *Nazaria* huc usque egimus non est ordinatum casilarum, quæ magis ad arcem progrediuntur longiore itinere; sed hoc nostrum magis securum est ideoque crebrius usurpatur.

Aua oppidum (quæ vox Arabibus pœnam sive molestiam sonat) jacet ad ripam Euphratæ; antiquissimum tatur utpote cujus sacra Scriptura meminerit lib. 2. Reg. cap. xix. ubi *Aua* dicitur pro *Aua*. Adjacet utrique ripæ fluminis, vel cubito illius inter *Gorum* & *Eurum* inflexo, in exigua insula (quales ibidem plures coluntur) quæ circiter milliare ambit, circumquaque muro cincta, jam ab ævo male accepto; ad cornu Septentrionale habet arcem, & præsidium centum Turcarum, & aliquot machinas bellicas; extra illam visuntur plures ædes & palmæ atq; horti & forum; habuit & balneum publicum quum à Persis una cum *Bajada* possideretur.

Flumen hîc labitur inter asperos & editos montes, sub quibus utramque planities jacet, in Mesopotamia quidem ducentos passus lata, in *Xam* à ducentis ad quingentos.

Oppidum tantum duos habet calles, ad utramque ripam singulos; pars quæ in Mesopotamia sita est rarius habitatur & fere à mechanicis, patet in longitudinem duo mill. altera in *Xam* patet duas leucas in longitudinem & est potissima oppidi pars. Ædes utrimque calli adident, fere quadratæ & plano tecto,

ædificatio, præter mesquitam quæ regulis-
tectâ est, quod in hisce partibus rarum.

Ager fert optimos fructus Europæos,
præsertim grandes olivas, & frumenta
omnis generis. Aër hic purissimus.

In utraque parte oppidi sunt circiter
quatuor millia ædium; quarum cxx
sunt Iudæorum Arabum; reliquæ Ma-
humetanorum qui hic divisi sunt in
duas factiones; alii enim sunt Indige-
næ, quorum majores Superstitiose co-
luerunt solem, quod & videntur in oc-
culto facere, alii sunt advenæ. Vtrisque
imperat Rex Arabs *Amir Hamed Abu-
riza* potentissimus totius *Arabistân*, sed
jam Turcarum Imperatori vestigalis.

Colligitur hic maxima copia dacty-
lorum: annona hic vilis est: non ha-
bent forum aliquod publicum, præter
macellum. Habet oppidum triginta
grandiores barcas, quibus flumen sur-
sum & deorsum navigant.

Oppidani fere candido sunt colore
& nitidi, amiciuntur communiter ca-
misis è pellibus ovillis usq; ad plantas,
quæ pro tempestatis ratione invertunt;
pluvio tempore hirtam partem foris
gestantes. Casilæ sive Caravanæ, à Tri-
poli, Aleppo & Damasco atque Baga-
dad hac iter agunt, licet non desint
etiam aliæ semitæ.

xiii. Jan. anno 1605. discessimus *Ana*, & ascendimus montes non tam editos, quam asperos, & difficillimo itinere unius leucæ confecto descendimus in terram magis planam, sed haud fecundiorē, & quievimus in *Tel alyud*, id est, colle Indæorum.

xxi. Jan. hinc promissimus versus occidentē per terras montuosas asperas & infœcundas quatuor leucas: tum perventum in planiciem campestrem, in cujus medio extant duo montes alti & rotundi à quorum figura hanc planiciem vocant *Rumam ben*, id est, duas granatas: & post trium leucarum iter consedimus in amœno quidem prato, sed aquarum inopi.

xxii. Versus occidentem digressi per terras partim planas partim montuosas, post quinque leucarum iter transivimus *Mausel*, quod vocant *Iubab* (quasi dicas puteum aquæ pluviae;) & alias tres leuc. progressi pernoctavimus in campo inaquoso quem vocant *Me-kazar Iubab*. Toto hoc itinere plurimi greges pecorum pascuntur.

xxiii. Iter fecimus versus Corum, donec ventum fuit ad alveum siccum torrentis, cujus fundum videre erat è petra viva candida instar marmoris, ita planum ac si arte fuisset excavatus: quem

quem transeuntes pernoctavimus ad radicem duorum montium, qui exant in media planicie & ab Arabibus vocantur *Aden then*, id est, duæ auriculæ, nimirum à figura. Absolvimus eo die leucos quinque.

xxv. Versus occidentem sex leuc. ad flumen usque quod hic placide decurrit; *Mauzel* hoc vocant *Kahem* à turricula aut monumento, quod hic ripæ assidet. Arabes hic magnam, quondam urbem fuisse memorant, cujus tamen hodie nulla vestigia superant. Quum locus minus securus videretur, duas leucas processimus ad locum qui ipsis dicitur *Telulmana hyat*, id est, colles puteorum aquæ.

xxv. Versus Corum profecti à mane ad vesperam per terras varias situ & bonitate, venimus ad campos planos in quorum medio offendimus quadraginta Casas *Turcomannorum*, cum suis gregibus; hæ casæ ipsorum sunt rotundæ, recta convexa, parietes è cannis & pellibus cincti, ita facti ut complicari & alio transferri possint. Ipsi autem sunt veri Turci qui è *Turquestan* olim profecti, hic confederunt per tribus, *Tayffas* dicunt ipsi, Arabes *Cabiley*, Tataris *Ordas*; homines robusti, & laborum tolerantes; fœminæ quoque quæ

haudquaquam se abscondunt, validæque fere pecoris curam gerunt: locus dicitur *Mezenah*: nullæ hic aquæ.

xxvi. Versus arctum digressi post trium leucarum iter ingressi sumus amplissimam planiciem, instar conwallis undiq; collibus circumdam, secat mediam alveus torrentis circiter quinquaginta aut sexaginta passus latus, tum siccus: hic alteram tribum Turcomannorum invenimus cum suis gregibus; locus vocatur *Muy* al *Mezenah* sive *Methenah* id est, aqua *Mesnab*. Et porro profecti sub vespeream consedimus in campo plano, sed inaquoso; Arabibus *Tabaki Seguer* confectis eo die decem leucis.

xxvii. Versus Corum progressi per terras planissimas & optimas, post trium leucarum iter transivimus maximi amnis alveum siccum, Arabibus *Sebel*, juxta sunt aliquot putei aquæ optimæ; & sub vespeream aliis quatuor leucis absolutis, consedimus in *Iubeba* loco arenoso, ubi aqua abundat.

xxviii. Versus arctum profecti per terras planissimas & feraces, leucas septem, pernoctavimus in loco inaquoso, *Ragem al Kayma*; nullos toto hoc itinere colles aut montes offendimus, solum è longinquo vidimus
unum

Unum quem à tribu, quæ accolit, vocant *Gibel al Bexar*.

xxix. Versus Corum, monte *Bexar* ad dextram relicto, per similes terras, septem leucas progressi confedimus juxta decem aut duodecim casas Turcomannorum, loco in aquoso qui dicitur *Ketefel Hal*.

xxx. Versus Corum promoventes per similes terras; (in quibus plurimè greges Turcomannorum vagantur; tribus illorum dicitur *Beghdely*, longe populosissima, & quæ octo millia equitum possit educere, unde sola *Amini* tributum solvere detrectat) & loca quædam aspera, novem leucas: & pernoctavimus in *Nagub*, relicto ad sinistram amne magui nominis tum sicco, quem vocant *Gadyr a ther*.

xxxi. Itidem versus Corum, per vallem spatiosam & planam inter montes & colles, sub horam nonam venimus *Sukanam* oppidum centum & quinquaginta casarum, inter fauces duorum montium situm, ab Arabibus & Tureomanis habitatum, nullis mœnibus cinctum, ubi omnium pene rerum inopia est, præsertim lignorum; fœminæ tamen hic videntur formosissimæ. Originem accepit ab arce prædialia, quæ adhuc in medio illius extat, sed ab

ævo pessime accepta ; nomen à fonte calido , cuius aquæ sulphur redolent , nam *Sukan* Arabibus est calens.

v. Februar. partim versus occidentem , partim versus arctum , per montes & loca difficilia atque aspera ; sex leucas : ad *Taybah* , oppidum cinctum , supra ducentas & quinquaginta habens casas , è ruderibus antiqui oppidi Christianorum Francorum extructum , è quibus superest campanile , & columnæ aliquot marmoreæ templi , quæ jam mesquitæ inserviunt. Nomen accepit ab æris puritate & salubritate : habitatores sunt Arabes , maximam partem pastores aut agricolæ. Paret unâ cum *Sukana* Amiri domino Anx.

vi. A *Taybah* versus arctum , per loca plana & pascua & nonnumquam moniuosa , leucas octo ita ramen ut utrimque conspicerentur montes longo intervallo ; & sub vesperam confedimus loco inaquoso , qui ipsis dicitur *Habe Oie* , id est , trames tortus.

vii. Versus arctum , per varias terras , septem leucas ; pernoctavimus ad radices montium , juxta puteos pessimæ aquæ & fœtidæ , quare hic locus vocatur *Abumentem* , quasi pater malarum aquarum.

viii. Versus arctum per terras planiss.

nissimas, relictis ad sinistram longo intervallo continuis montibus, in quorum uno rudera antiquæ civitatis Christianorum sapere esse narrant Arabes & Armenii; leucas quinque.

ix. Quum vix mediam leucam processissemus, impetum in nos fecerunt latrones Arabes trecenti, & ducentos camelos abriperunt, & aliquot nostrorum spoliaverunt, & pessime acceperunt.

x. Versus arctum, octo leucas, per optimas terras, licet non ita planas, & substitimus in *Drahem*, loco sic dicto à vicina quondam arce, inaquoso tamen.

xi. Aliquandiu per optimas terras profecti, usque ad radicem montis *Cornu Zebad*; deinceps aliis montibus ad sinistram relictis secundum radices illorum ambivimus lacum grandem, patentem in ambitu triginta leucas. Nascentur hic è fonte *Ahen-Dabad* juxta oppidum *Gebul*, quod jacet ad oppositam lacus ripam; hic lacus maximi est momenti, nam quum solum nitrosum sit & salsum, aquas salugine imbuat, quæ sole feruente in salem coguntur, ita ut æstate lacus equo transiri possit. Iter autem hoc admodum difficile est & periculosum. Pernoctavimus in pago

Acle ; à latronibus habitatur, qui tunc metu potentiorum , alio se subduxerant.

xii. Versus arctum , secus oram lacus , per optimas terras , relinquentes ad sinistram intervallo duarum & quatuor leucarum grandes montes : & trium leuc. itinere absoluto transivimus municipium trecentarum casarum , quod ruinis majoris & melioris oppidi superstructum fuisse apparebat, vocatur *Melhuah* à copia salis.

Huic tertiam leucæ partem vicinum est aliud municipium *Safyra* , centum & viginti ædium.

Porto duas leucas hinc profecti , incidimus in amnem limpidum , qui è duobus fontibus effluit, *Ahen-Macuba* vocant à juncis qui juxta nascuntur : hanc procul hinc aditur municipium quingentarum ædium, *Tal-Aron* , à colle cui subjacet : hic moniti in *Gebrahim* (grande municipium id est , per quod transeundum erat eo die) trecentis *Sezhmenes* qui à Bassa Aleppo secesserant confedisse ; iter maturavimus per agros cultos, usque ad *Tel Axarab* pagum iii. ab Aleppo leucis , atque hinc die inclinate Aleppum petentes , sole jam occidente civitatem sumus ingressi.

A P P E N D I X.

JO A N N I S B O T E R I

Relatio de Regno Persarum.

PERSIÆ, Persarumque nomen aliquanto tempore suppressum fuit, primum ab Arabibus (qui Persis subjugatis, ut eos ignavos redderent, lege sanxerunt, ne amplius Persæ, sed Saraceni dicerentur) deinde à Tartaris, primò ductu Chingis, postea Tamerlanis. Sed paulò ante nostra secula, pristinae gloriæ restituta est Persia, virtute Ismaëlis Sophi, de cujus origine aliqua tradere abs re non erit, quod ad consequendam notitiam status regniq̃ue Persiæ facere videntur. Cùm Mahumeres (à quo secta Mahumerana nomen habet) apud Arabes, divitiis suæ dominæ (à qua hæres institutus erat) & novo dogmate (quod in vulgus spargere incipiebat) nomen sibi parasset, duxit in secundam uxorem Aislâm, cujusdam Bubaci viri prædivitis, & magnæ existimationis filiam: illiusque & Omari & Ottomari, ejus parentum favore, collegit magnum Arabum numerum, cepitque titulo & prætextu religionis, multa oppida, quæ ei vicina erant, deditque eo tempore

Hali

Hali suo cognato, in uxorem Fatimæ filiam ex priorē uxore, vitæque decedens anno suæ ætatis 63. reliquit ei suam ditionem, constituitque eum caput suæ sectæ cum titulo Caliphæ. Bubaculus ægrè ferens, quod Manuaces sibi (cujus favore magnus factus erat) ætate maturo, juvenem prætulisset, eiecit eum ditione, auxilio Omari & Ottomari, qui ipsum Calipham malebant, tum quod eorum consanguineus esset, tum quod ejus ætas jam grandior proveciorque, spem ipsi citò succedendi faceret, quod accidit, nam Bubaco succedere ordine, dicti Omar & Ottomar. Omar à mancipio occisus fuit: Ottomaro in quadam rixa neci tradito, rediit Caliphæ dignitas ad Halim, sed eam quietè possidere non potuit: nam cepit contra eum arma Mavia, sub prætextu, quod mortis sui patroni Ottomari conscius fuisset: curavitque eum occidi Cusæ, hæc civitas est in decursu Euphratis, infra Bagdet, diciturque ob id adhuc Massadal, quod est domus Hali, qui ibi sepulchus fuit. Hali mortuo dixerunt incolæ Cusæ, Calipham Ocen, filium Fatimæ, sed & hic loco deturbatus, & veneno necatus est à Mavia, qui se Calipham absolutè dixit, successitque ei Iazit filius. Ocen reliquit post se duodecim

decim filios, quorum unus Mahumetes Mahadin fuit, eum Mauri non mortuum esse ajunt, sed eum expectantes, dicunt quod ad converrendum Orbem reversurus sit: obtemio Massadalla, in qua, secudum eorum stultitiam, conversionis initium futurum est, equus semper paratus est, qui magoa cum pompa io templum, quod illi Moscheam dicunt, ducitur offerturque. Ex controversiis, quæ Hali cum Bubaco, Omaro, Otromaro & Mavia intercessere, remansere gravissimæ contentiones cum armorum, tum opioionum: volunt enim Persæ, Halim ex testamento Mahumet's, verum Calipham fuisse, sed Arabes favore tres primos prosequuntur. Cum circiter annum 1363. Mauri nullum Calipham haberent, quod ii finem habuissent, anno 1258. in Mustacen Mumbila (quem Allacu, Tartarorum Rex, occidit) surrexit in Persia quidam Baro, cui nomen erat Sophi, Dominus oppidi Ardevel, qui se sanguine Hali, per Musam Ceresin, ejus nepotem (unum ex duodecim filiis Ocen) genitum gloriabatur, in cujus memoriam mutavit formam Turbantis (gestamen capitis id est) adjunxitque duodecim acies, conciliavitque suæ sectæ nomen & æstimatione.

mationem : huic successit Guine , filius
Adar , cui Assambec in Syria & Persia,
potentia celeberrimus Princeps, in uxō-
rem dedit suam filiam : Ad ejus filius
Jacob beg , auctoritatem existimatio-
nemque Adar veritus , curavit eum oc-
cidi , deditque duos ejus filios , Ismaë-
lem & Solimannum , Capitano suo
Amanzari , ei injungens , ut eos pone-
ret in Zaliga (is montibus munitus lo-
cus est) sed Amanzar sui domini cru-
delitatem detestatus , detulit pueros in
suam domum , curavitque eos cum suis
filiis liberaliter educari , cumque in le-
thalem motum incidisset , veritus ne
adolescentes in discrimen venirent , de-
dit eis ducentos aureos , & equos , con-
sultuitque ut se ad domum matris con-
ferrent. Ismaël , qui natus maximus
erat , domum reversus , statim se patris
necem vindicare velle professus est , &
post aliquos felices successus , assumpsit
titulum protectoris rerum Hali , à quo
ipse originem ducebat , fecit Turban-
tem altiore , misitque legatos ad o-
mnes Principes Mahumetanos Orien-
tis , hortatusque est eos , ut & unà se-
ctam & insignia reciperent : hac via,
armorumque felicitate , fecit se toti
Orienti formidabilem , occiditq; Ocen,
qui se tunc Persiæ Regem inscribebat,
& de-

Decem ejus fratres, solus Marabecus
elapsus, imploravit in auxilium Seli-
num I. Regem Turcarum. Vicit Ismaël
magno prælio ad lacum Vay, Regem
Tartarorum Zagatajorum, volentique
persequi victoriam, transmittereque
cum exercitu fluvium Abbiano. disua-
sum id fuit ab Astrologo, cui multum
fidebat, qui ei dixit, se quidem felices
successus in progrediendo videre, sed
nullum iter ad regrediendum apparere.
Reliquit Ismaël filiis amplissimum do-
minium, quod mari Caspio, sinu Per-
fico, lacu Siocco, fluminibus Tigri &
Oxo (ni malimus dicere Abiano) &
regno Cambajæ comprehenditur, quod
spacium est plus quàm 20 graduum, ab
Ortu ad Occasum, & 18 à Septentrione
ad Meridiem; continentur hoc spacio
multa amplaque regna, quæ quavis
non omnia sub ejus dominio imme-
diate essent, agnoscebant tamen eum
pro supremo Principe, nempe Reges
Macram, Patani, Guadel, Ormuzii (cui
Ormuzo nunc Lusitani dominantur)
Georgiani sequebantur ejus insignia:
Ismaelis erant multæ amplæque civita-
tes & nationes: Media, quæ nunc Ser-
van: Diarbecca quondam Mesopota-
mia: Cusistan, quam inhabitaverunt Su-
siani: Farsistan, Persarum patria:

Stra-

Strava, quæ quondam dicta fuit Hircania : Parthia, quæ hodie Arac : Carmania, nunc Chermain : Sigestan, Carasan, Sablestan. Istigias, quarum antiqua nomina sunt Drangiana, Bactriana, Parapomilus, Margiana. Harum regionum aliarumque quarum nomina non edo, ea pars, quæ sinui Persico vicina est, affluit omnium rerum utilium copia, propter flumina, quæ ipsas intersecant : inter ea flumina nobilissimus est Bindimirus, ejus aquis multum utuntur illi populi, ducunt enim illas fossis aliisque quibusdam instrumentis, in suas possessiones, suo magno usui & commodo. Provinciæ mari Caspio vicinæ tum ob fluviorum oportunitatem, tum propter aëris temperiem, sunt ejusdem fertilitatis participes, qualis est illa pars, quam fluvius Pulimalon perlabitur (is se in lacum Burgianum condit) reliqua regionis pars sicca est, quare nec oppida, nec pagi ibi frequentes sunt, nisi us locis, quæ fluvii aut lacus alicujus beneficium experiuntur. Ampliores ditioresque civitates Imperii Persici sunt Istigias, caput Bactrianæ, quæ inter amœniores Orientis censetur : Indion, caput Margianæ, in territorio tam uberi lætoque, ut Antiochus Soter eam muro cingi fecit.

fuerit: Candahar, caput Parapomisi,
 multique commercii propter concur-
 sum mercatorum Indiar & Cathajar,
 qui harum regionum opes eò ferunt:
 Eri, caput Provinciæ Arjæ, quæ rosas
 tam copiose effusa est, ut ab iis nomen cepe-
 rit, Barbarus dicit eam xiii miliaribus
 ambiri: Ispahan, caput Parthiæ, eam
 aliqui illam esse volunt, quam antiqui
 historici Ecatompylas dixere, tanti mo-
 menti est, ut Persæ de ea hyperbolicè
 dicant, eam medium orbem esse: Chir-
 main est Metropolis Caramanæ, cele-
 bris propter excellentiam pannorum
 aureorum, argenteorumque, qui illic
 conficiuntur: Eor quoque nobilis civi-
 tas est, nec ei inferior Cultra Susianæ
 caput. Sed omnes cedunt, genuaque
 quodammodo deosculantur (quo ad
 pulchritudinem) civitati Siras, ad flu-
 vium Bindumirum: fuit ea quondam
 Metropolis Persarum (ut aliqui volunt)
 dicebaturque Persepolis: Alexander
 Magnus instinctu sui scordi tradidit eam
 flammis: cum autem ipsam postea
 sui ferè puderet, fecit eam restaurari:
 quamvis hodie non sit tantæ amplitu-
 dinis, quantæ olim fuit. æstimatur ti-
 men eam maximarum civitatum Orien-
 tis unam esse, circuit cum suburbiiis plus
 minus xx miliaria, instruitque lx to-

corum millia. Persis in proverbio est.
 Quando Sitas erat Siras, tum Cairus
 erat ejus pagus : non habent tamē
 eam pro valde antiqua, nec accedunt
 eorum ~~sententia~~ ~~quoniam~~ ~~Macedonum~~
 Persaru
 sunt quoque civitates nobiles, & præ-
 ter amplitudinem, ostendant se propter
 aulam regiam.

Regimen.

FORMA Reipublicæ horum populo-
 rum non est æqualis alicui alteri po-
 pulo Mahumetano, nec ullo loco inter
 hos, ea politica regendi forma viget,
 quæ apud Persas. Aliæ omnes excin-
 dunt ferè omnem nobilitatem, utun-
 turque opera mancipiorum, occidunt
 fratres, aut excæcant eos, sed apud
 Persas habetur nobilitas in pretio : Re-
 ges tractant humaniter fratres, habent
 in sua ditione multos potentes, opibus-
 que claros Principes, quæ omnia Otto-
 manni in suo imperio non ferunt.
 Equitatus apud Persas in pretio est &
 ingenuitas : musica & bonis literis de-
 lectantur, student poesi, evaduntque
 sua lingua excellentes : Astrologia quo-
 que laudatur apud ipsos : hæc omnia
 contemnunt Turcæ. Mercatura ma-
 nuarizque artes florent in Persia. Ut

concludam : Turcas superant civilitate
& humanitate.

Vires.

Huius regni vires consistunt potiùs
in virtute quàm numero. Sunt ibi
tria militum genera : unum eòrum est,
quos Rex semper habet stipendiarios,
& apud se : alterum est Timariottorum
(habet enim Rex magnum equitum
numerum, quibus stipendiorum loco,
certa loca attribuit : quod & Turca fa-
cit :) tertium est auxiliarium, qui
pre suo merent : conscribuntur ex
Georgianis & Tattatis. Sed loquendo
de duobus primis generibus (quæ regno
Regique propria sunt) duo hæc mili-
tum genera sunt equites : ubi enim ar-
ma sunt in manibus nobilium, ibi pe-
ditatus vix ulla est ratio : ex eadem
causa sequitur, quòd Persæ viribus ma-
ritimis instructi non sunt : & quamvis
mare Caspium ab uno latere, sinus ve-
rò Persicus ab alio sit, nunquam tamen
classibus nec in uno, nec in alio mari
usæ sunt. Mare Caspium quoque (quam-
vis octingenta milliaria longum sit, la-
tumque sexcenta) non transmittitur
aut navigatur, nisi juxta littora. Lus-
tani imperant mari Persico, suis clas-
sibus, quas semper in Insula Ormuz

habent. Etsi Persia abundat metallis, temperatura excellentibus, præcipue Provincia Carazam: bellicorum tamson-
tormentorum nullum ferè usum habent, sicut nec muniendi, oppugnandi, obsidendi, servandi, defendendi que loca, quòd hæ militiæ partes peditatui magis propriæ sunt, sicut equitatui proprium est, in patentibus campis iustis præliis configere, in quibus Persas multum valere, negari non potest. Vltima militiæ necessarias res, laborat militia Persica adhuc alio gravi malo, nempe discordia, quæ duabus ex rebus oriri solet: una est Principum potentia, cui plurimum superbia & contumacia conjuncta esse solet: alia est itinerum, & ducendi exercitus difficultas, quæ ex aquæ fluviorumq; navigabilium penuria nascitur. Flumina enim Persiæ non navigantur, aut tam parum navigantur, ut quod præstant, nullius ferè momenti sit: omnes in sinum Persicum influunt, aut in mare Caspium, ut regiones, quæ in medio jacent, relinquuntur aridæ, & aquæ inopes: quam ob rem vires regni jungi non possunt: regni enim dimidium siccum est, nec flumen aliquod hic est, quod toti regno serviat, sicut Ligeris Franciæ: Padus Longobardiæ: Vistula Poloniæ: Scaldis

his Flandriæ, aliisq; aliis regnis faciunt. Terræ desertæ quoque hic sunt, quæ Provincias à se invicem disiungunt : montes etiam, qui eas à se invicem separant. Has nb res, mihi hoc regnum Hispaniæ simile videtur, ubi nec fluvii commercio utiles sunt, præterquàm in finibus provinciarum : & montes ac regiones, propter ariditatem incultæ sunt. Sed natura, ut commercia adjuvaret, commoditque vitæ humanæ, in locis aqua navigabili indigis, prospiceret, dotavit Persiam, regionesque vicinas Camelis, qui ibi commodissimi sunt : ferunt enim onera graviora, quàm equi aut muli ferre possent, perdurantque diu in labore, ferunt onus mille pondo, continuabunt iter xl & pluribus diebus, & in locis siccis sabulosisque : sicut sunt Lybia, Arabia, Persia, in quibus aqua & pascua desunt, bibunt tantùm quinto die semel, & si opus sit, ferent sitim per decem & plures dies : quod ad pabulum attinet, onere levatis, datur pro pabulo modicum herbæ, spinæ, aut rami arborum. Non itaque ullum animal est, quod laborem diutius ferat, minorisque sit impensæ propter has condiciones, accommodatissimum est regionibus aridis & siccis, Asiæ & Africæ, in quibus homi-

nes summa inopla aquæ & ciborum laborant : cùm enim Camelo parum sufficiat , potest tamen in aliorum usum , magnam commeatum quantitatem ferre. Tria sunt eorum genera : minores insident homines : mediocres duos gibbos habent , ferendisquæ mercibus valent : majores crassioresque onecta mille pondo ferunt. Hæc de Camelis dixisse sufficiat. Quem equitum numerum Rex Persiæ educere possit , visum fuit bellis inter Ismaelem & Selimum I. Regem Turcarum : inter Ismaëlem & Solimanum , & inter Codabendam & Amuratem III. gestis : nemo horum Regum habuit ullo in loco contra Turcas ultra xxx equitum millia , sed armis admodum instructos equites , ut multò majoris exercitus impetum non timerent : equites Persiæ , quibus suppetit res , quique ditiores inter ipsos sunt , armant se ferè in modum nostrorum cataphractorum , alii (qui duas ac tertias equitatus partes conficiunt) contenti sunt galea , lorica , scutoque : munturque lancea arcuque alternativè. Sed dicamus pauca de redditibus , quibus auxilarios conducere possit. Profiteor me præcisè non scire , ad quam summam eius redditus accedant , duo enim , qui dedita opera eò profecti sunt , ut explorarent , quæ

quæ Regis Persiæ opes sint, inter se differunt, diversaque loqui audiui: unus Siras, alius quinque aureorum milliones annui redditus ei attribuit: hoc autem dico, ex duobus argumentis colligi posse, Persiam opulentum esse: unum est, quòd Tamafus, ejus qui nunc regnat pater, toto suo regno sustulit vectigalia omnium exportatarum & importatarum mercium. Id vectigal reddebat ex romanorum millia, quæ conficiunt millionem, & octingenta aureorum millia: unus enim Romanus valet xx aureos: ut autem id faceret, induci non potuisset, nisi alii redditus ei animos dedissent. Aliud argumentum est, quòd Status Persiæ in septem Provincias divisi sunt, quarum ea, quæ Ipsam dicitur, reddit septingenta aureorum millia: tantundem dat Siras, nec tamen inter diriores censentur hæc duæ: eas enim longè superant Corassan, Diargument, quarum illa fodinis Cyneorum, metallorumque, hæc serici prædives est. Sed unde percipit suos redditus, si se vectigalibus vectarum & evectarum mercium spoliavit? Ex territoris sui dominis: ex decimis fructuum: ex fructibus minærarum: ex officinis: unusquisque enim officinam aut tabernam quarumcunque rerum ponere

volens, certi quiddam Regi quotannis pendere debet: ex donis quoque particularium, & donationibus communitarum, confiscationibus, aliisque rebus talibus: adferunt quoque aliqui tributa Principum, coronæ subditorum, quales sunt Principes Far & Candaar, aliique, quos suprà numinavimus.

Principes Finitimi.

AB Ortu Mogororum, à Septentrione Zagatajorum fines attingit Sophi: ab Occasu longissimo tractu, Persiæ conterminus est Turca: ad Meridiem habet regnum Ormuzii (cui corona Lusitanica dominatur.) Cum Mogoris nihil ferè negotii Persiæ Regi est, propter causas alias deductas: sicut enim Hispania & Francia se mutuò offendere non possunt, propter inuicem angustias, & asperitatem situum ad limites, quæ commeatum (qui exercituum sustentatio est) transvehi non sinunt, ita & inter confinia Indiæ & Cambajæ (à Mogoris occupata) & ditiones Persarum se interponunt montes & deserta, quæ non permittunt, ut iustis viribus se invicem hi Principes impetant. Pro maximo quoque obstaculo habendam est, quòd equitatus, in quo amborum vires sitæ sunt, in talibus loco.

locorum angustiis explicari non potest: petunt tamen se invicem bello ad fines regnorum Cabul & Sablestam, quorum aliqui Principes Mogororum sibi dominium pararunt. Sophi immediate Magni Chani fines non attingit, quod aliqui Principes, & deinde magna deserta inter ipsos sint. Videtur ipsum pro termino sui Imperii sibi statuisse flumen Oxum, quod alii Abianum dicunt, id in Sahlestam subtus montem Dalanguer, post longum cursum, in quo multum protenditur, propter frequentiam & amplitudinem fluminum quæ recipit, condit se in mare Caspium, dividitque à parte Septentrionali Sophum à Zagatai. Sophus nunquam ausus fuit hoc flumen transmittere, & cum Saba, Rex Zagatarum, id transgressus esset, magno prælio ab Ismaële victus fuit. Cyrus, Rex Persarum, construxit pontem in hoc flumine, transduxitque exercitum adversus Tomirim, Scytharum reginam, quæ ipsum cum omnibus suis concidit. Turcæ conterminus est Sophi per totam imperii sui longitudinem occidentalem, nempe à mari Caspio, ad sinum Sauracensem usque, spacio ferè xv graduum. Ut verum fatear, non habet Persa hostem, à quo plus ei periculi ti-

mendum sit, cujusque vires ei plus m-
 tuendæ sint, quàm Tuream: quoties
 enim arma eum eo contulerunt Persæ
 ferè semper aliquid perdidērunt: Ma-
 humetes II. vicit Vsluncaflannum, eri-
 puitque imperium Trapezuntinum. Da-
 vidi, qui se sub ejus umbram protectio-
 nemque contulerat. Selimus I. supera-
 vit in locis campeltribus Ismaëlem, eri-
 puitque ei Caramit (civitatem amplif-
 simam fortissimamque) Orsam, Mer-
 dim, totamque regionem, quam ipsi
 Alech nuncupant: Solimannus egit in
 fugam Tamasum, spoliavitque eum
 Bagdeto, & tota Mesopotamia. Atate
 nostra, occupavit Amurathes id omne,
 quod inter Derbentum & Tarvisium
 jacet, quo in spacio est Georgia (cujus
 populorum pars maxima sequebatur
 partes Sophi) Servan: & munitis arci-
 bus (quas in Tiflis, Sumachia, & Eres
 magnis civitatibus, & in transitibus
 Cars, Tomanis & Lori ædificari fecit)
 reddidit paulatim sibi iter securum, ab
 Ezechia ad Orontem fluvium usque,
 qui trium dierum itinere ultra Tauri-
 sum fuit, in qua civitate (Taurisio)
 curavit ædificare magnam arcem, nec
 cogitat eam relinquere, sicut primùm
 Selimus, & deinde Solimannus fecere,
 sed vult ea arce Taurisium tanquam
 freno

Veno constrictam, in perpetuum retinere. Eo bello, quod ab anno 1567. in 91 annum usque duravit, mutarunt Turcæ suum beligerandi modum: cum enim huc usque suæ multitudini, virtutisque sui equitatus, peditatusque, copia tormentorum bellicorum, apparatusque bellico confisi, non curarint arces, munitionesque extruere, sed ut plurimum quidquid ceperant, exciderint, nec magni fecerint quod retinuerant (quod, ut verum dicatur, in campis fortis esse non possit, qui vires in loca munita dispartitur) hoc bello Persico necessitas coëgit Turcas (ut evitarent errores, in quos impegerant Selimus & Solimanus) se paulatim munire, fecerunt itaque castella in locis opportunis: ædificarunt civitatulas in præcipuis civitatibus, instruxeruntque eas magno tormentorum bellicorum, & militum numero, constitutæque eis id bellum magno. Quamvis autem Persa, improvisis assultibus, multa hominum millia in frustra dissecuerit, multaque eorum millia fame incommodisque perierint, tantum tamen terræ amisit, tum suæ propriæ, tum amicorum, quantum jam dictum est, & inter alia suam civitatem regiam Taurisum. Attimaturque Turcam in ditione, quam sibi bello paravit,

vit, instituisse XL Timarorum millia
& quòd ei adhuc auri millio ex rediti-
bus ejus superfit. Persa non potest
sistere Turcæ in præliis campestribus, ei
enim peditatu, tormentis, & apparatu
bellico, & (quod summum est) obe-
dientia populi conferri non potest. Se-
limus primus, Solimannus, & Amura-
thes tertius nunquam contra Persas ar-
ma moverunt, nisi aut à rebellibus, aut
ipsorum discordiis invitati: Selimus ab
Marabecho, filio Ocen, Principe in Per-
sia potentissimo, in auxilium vocatus
fuit: Solimannus auxilio venit Elcaso,
Tamasi fratri, cui ex ambitione aut su-
spicione erat infensissimus. Turca itaq;
suo commodo usus est benevolentia,
qua Elcasus apud populum valebat,
ejusque authoritate: Amurathes non
ante arma cepit adversus Persas, quàm
ex litteris Vstaf Bassæ Vani civitatis, &
aliorum intellexisset, omnia contentio-
nibus flagrare apud Sultanos Persiæ, qui
inter se de Rege dissidebant: quidam
enim Ismaëlem, alii Ayner (qui ambo
Tamasi filii erant) volebant, & Peria-
cocona occidit suum fratrem Ismaëlem,
exclusoque Aynere, consequutus est co-
ronam Mahumetes Codabenda. Exor-
tae sunt postea discordie inter Coda-
bendam & filium, & inter Tuscamo-
nos

nos (familiam inter Persas potentissimam) & Regem , quæ Persis non minus nocuerunt quàm arma Turcica. Nullum negotium est Regi Persarum cum Lusitanis Ormuzii , quòd ipsi nec vires maritimæ (sine quibus id regnum reenperari non posset) sint , nec Lusitanis satis virium est , ut in mediterraneis regionibus sibi aliquid acquirere possint. Tamafus ipse , cùm aliquando instigaretur , ut expeditionem in Ormuzium suscipere , rogavit , quid ea in Insula cresceret , num frumentum , fruges , fructus , aut quid aliud boni ? eumque intellexisset fundum Insulæ sterilem , omniumque rerum esse inopem , sed commercio valdè conducere insulam , ideoque magni momenti esse , neglexit , irrisitque eos , dicens se suis populis remisisse nonaginta Tomanorum millia , talis redditus.

VIII.

De veteribus Persia Regibus.

NON abs te me facturum existimavi si veteres Persia Reges hic compendio commemoravero, qui in Persia proprie dicta & vicinis provinciis imperarunt.

Horum primum statuit Schikardus & alii *Ardshir Babekan*, qui *Teixer* est *Ardxir* & nostris Historicis *Artaxerxes* vel *Xerxes*. Quo cum Romani bellum gesserunt Alexandro Severo imperante, ut judicat Schikardus, licet *Teixera* scribat, Christo in terris versante cognasse, in quo haud dubio fallitur.

II. *Schabur Teixeira Xabur Zabelketas* pro *Dhul Aktas* ut vult Schikardus: Nicephoro Calisto *Chosroes*; qui *Valerianum Imp.* captum iussit excoriari.

III. *Hormoz* Schikardo; *Agathia Ormisdas*. *Teixera* autem subicit *Xupuri* fratrem *Baharon* regem *Kermon*.

IV. *Tos Tarich*, Schikardus putat legendum *Nors*, id est, *Narses*.

V. *Baniam Tarich*, Historic. nostris *Varanes*.

VI. *Hormoz* alter, *Tarich*. nostris *Hormisdas*.

VII. *Shabur*

VII. *Shabur* alter ; nostris *Sapor* : crudelissimus in Christianos.

VIII. *Bahram* alter. Tarich.

IX. *Shabur* tertius ; Tarich.

X. *Iazdigerd*. Romanis charus, suis exorn. Ut notat Schikardus. Huic Teixera immediate subjungit *Baharam* Regi Kermou parenti nempe suo.

XI. *Bahram Gur*, Tarich. Socrati *Barabanes*. Teixera agnominat *Gur*, filium *Iazdigerd*. Et huic scribit fuisse ducem *Narsyn* qui à multis numeretur inter Reges Persiæ.

XII. *Iazdigerd* alter Tarich & Teixera : qui secundum Schikard. crudelissimus fuit in Christianos.

XIII. *Firu* Tarich & *Pheruz* Teixera. Aliis scriptoribus *Peroza*.

XIV. *Ialas* vel *Balas* Tarich : Teixera *Belax* Procop. *Blases*, Agath. *Valens*.

XV. *Kobad* Tarich & Teixera ; nostris *Cabades*, *Canades*, *Quadus*, *Coades* & *Lhuadus*.

XVI. *Nushir-rauvan* Tarich ; Teixera *Amixiron* vel *Nauasruan* : quem nostri vocant *Cosroen*-magnum ; Iustiniano Imp. coævus, ut scribit Schikardus.

XVII. *Hormoz*, ultimus Tarich & Teixera, nostris *Hormisdas*.

XVIII. *Chosrau ben-Hormoz* Tarich ; Teixera *Khozrao Paruez* : qui licet

licet à Romanis in Regnum reſtitutus
tamen ingratiſſimus in illos fuit ; &
plures provincias eripuit ; ſed poſtea
ingenti clade fuit percuſſus ab Heraclio
Imperat.

xix. *Scyruiah* vel *Syruiah* Tarich :
Teixeræ *Kobad Xyruihe* : noſtris *Syroes*,
qui parricida ſex tantum menſibus re-
gnavit : Schikard.

xx. *Ardxir ben Scyruiah* Tarich. &
Teixeræ ; qui vix quinquaginta diebus
præfuit ſublatus à ſequenti Tyranno.

xxi. *Schariar* vel potius *Scaribar* ;
noſtris appellatur *Sarbara*. Teixeræ
Xarear tyrannus.

xxii. Deinceps (inquit Schikardus)
ut in regno magna fuit confuſio , ita
inter ſcriptores diſſenſio non minor,
de numero & ordine ſuccellorum. Græ-
cis, & Latinis vix bini reſtant uſque ad
everſionem illius monarchiæ : Turcæ
autem in Tarich ponunt quatuor : A-
rabes vulgo ſex : Perſæ vero apud Teixe-
ram omnino ſeptem , quos velut ind-
genas hic ſequi tutius videtur : ſimul ut
compleatur numerus xi Turrium
Chofravo in ſomnio præviſarum. Tei-
xeræ autem primo ponitur *Ioan Xir*,
qui tertio regni menſe fuit oppreſſus.

xxiii. *Tuvvan Doſt* Tarich ; Tei-
xeræ *Turon-Doſt* fœmina ; quæ poſt
men-

mensum decimum sexrum decessit, publico totius populi luctu.

XXIV. *Ianku-Car* Tarich: *Elmacino Gaschanseda* filius patris *Kofravi*. *Teixerz Isancedah*, statim exauthoratus.

XXV. *Azarmy* virgo filia *Kofravi* nati minima: *Teixerz Azarmy Dost*; quæ præfuit annum unum, menses quatuor.

XXVI. *Kesere* filius *Isancedah* *Teixerz*; quem Arabes non agnoscunt, præfuit enim tantum paucos dies, à suis cæsus.

XXVII. *Schariar*: *Elmacino Pherochzad* filius *Kofravi*; *Teixerz Ferrogzad* nepos *Khozrrao Paruez*: intra mensem intreremus à suis.

XXVIII. *Iazdigerd* Tarich & *Teixerz* ultimus; qui à Chalifa *Omare* regno fuit exutus: hujus filia *Dara* nupsit Iudæo *Bostenai*: neptis autem illius ex filio *Phiruz* fuit mater Chalifæ *Iezad* filii *Walid*, penultimi de familia *Ommiæ*. Nepos quoque fuit *Theophobus Christianus*, ab Imp. *Theophilo* sublatus.

Post hunc (inquit *Schikardus*) neminem alium invenio de sanguine Persico, qui sit alicujus nominis usque ad piscatorem *Puiah*, qui nobis in volumine nostro novam lineam orditur; unde xv Reges enascuntur omnes rerum gestarum magnitudine in Asia

clarissimi, Latinis Historiis ignoti; Hebraeis in libro Iuchasin fol. 147. & seqq. obiter tacti.

Seriem Chalipharum Saracenorum hic prætereo usque ad Muṣṭadirum Billa f. Mutadidi & annum Hegiræ 295. nostrum 908. Sub hujus enim Chalifatū Persæ rursus proprios Reges acceperunt: quorum primus ab Almacino proditur *Mardavvigh* f. Ramazi, f. Mardansiahi. Qui occupavit Rayam, Kazvinam, Abharan, Giorgianam & Tabristanam: Hamadanam; & inter hanc & Kazvinam profligavit exercitum Muṣṭadiri anno Heg. 319. dein expugnavit Isfahanam; & denuo anno Heg. 321. profligavit exercitum Mahcanni, cepitque Amidam; potiturusque est tota Perside.

*Reges Persia è familia Boja
sive Pubia.*

MUṣṭadiro successit Kahirus Billa & huic Arradis Billa ann. Heg. 322.

Sub hoc inclarescere cœperunt filii *Boja* (Schikardo *Puyab*, Teixeira *Abus-vir*): fuit autem *Bojas* (inquit Almacinus) piscator pauper, Dailamus, vixitque primum venatione piscium cognominatus *Abusfigi* & c. Et videtur uti ajunt, genus ducere à *Salaco* De *alaso* cognominatus.

cognominato *Kirmanfiatro*, f. *Saburi*,
 f. *Ardsyri* Regis Persarum. Habuit au-
 tem *Bojas* filios tres, *Alim Abulhase-*
um, *Hasenim Abualim*, & *Achme-*
dem Abulhasenum. Quum autem *Mar-*
dauvigus ad imperium pervenisset, ad-
 junxit se illi *Ali Abulhassenus Amadud-*
daulas f. *Boja*, sed postea contra illum
 rebellavit; & eripuit illi *Hamadanam*
 & *Isfahanam*; crevitque imperium
 ejus; adiit quoque *Cazerunam* urbem
Saburæ, eaque est potitus. Anno autem
 Hegir. 323. nostro 934 occisus fuit *Mar-*
dauvigus. Mansitque Persia in manu
 1. *Amaduddaule*. Frater autem illius
Achmedes Minuiddaulas expugnavit
Ahvazam.

Moctafis Billa Chalifa.

Mustafis Billa Chalifa. Hoc rerum
 potiente cepit

ii. *MuaZZuddaulas* minimus filiorum
Bojæ Bagdadum, & postea deposuit
Mustafin.

Fadlus Abulcasimus Chalifa in spe-
 ciem tantum.

Imperin. enim revera obtinuit
MuaZZuddau'as.

iii. Frater autem illius *Hasenus Ra-*
cnodau'as occupavit *Rayum*. Anno
 Heg. 338. nostro 949. obiit *Amadud-*
daulas nulla relicta prole; & successit

illi Chalifa haud invito

iv. *Adaduddaula* primogenitus *Rucnuddaulæ*.

Muaʔzuddaules autem potitus est *Mausila* & tota Diarebia & obiit anno Heg. 356. nostro 966. postquam in *Siraca* regnasset annos XXI. & successit illi in imperio

v. *Bachtiarus Aʔzuddaula* filius, qui *Bagdadum* amisit.

Taius *Lilla* f. *Mutii Chalifa*.

Bagdatum receptum ab *Adaduddaula*.

Rucnuddaula f. *Boje* obiit anno Heg. 366. nostro 976. assignaverat autem ante obitum regna sua tribus suis filiis.

Fanachro Abusugaro Adaduddaula *Perfidem*; *Argianum* & *Carmaniam*.

vi. *Abulmansori Muayidduddaula* *Rayum* & *Isfahanam*.

vii. *Aluʔhaseno Fachriddaula* *Hamadanam* & *Dainavvaram*.

Adaduddaulæ eripuit *Aʔzuddaula* *Bagdadum*, qui paulo post in prælio fuit occisus anno Hegiræ 367. nostro 977. & anno sequenti cepit *Mausilum*, *Diarebiam* & *Mayasarikinam* atque *Diabekram*, & primus fuit vocatus *Siahentiah*, id est, *Regum Rex*.

Muayidduddaula potitus est *Giorgiana* & *Tabristana* anno Heg. 371. nostro 981. Anno 982 obiit *Adaduddaula*
Bagda

Bagdadi, imperaverat autem eidem, Iracæ, Karmanix, Perfidi, Ammanæ, Churistanæ, Mausilæ, Diarbecræ, Haranæ & Mambago. Et successit illi filius ipſius

viii. *Marzubanus Abucalangiarns Samsamuddaulas.*

Obiit quoq; eodem anno *Muayiddaulas* & successit illi frater *Facruddaulas*. ix. Anno autem 985 poritus est *Siarfuddaulas* f. *Adaduddaulæ* natu maximus Bagdado. Tenuitque Isfahanam, Rayam, Syrazum, urbes Dellamæ aliasque & contendens in Iracam occupavit Ahvvazam, Basram & VVasirum & fratrem suum *Samsamuddaulam* condidit in carcerem.

x. Anno 989. obiit *Siarfuddaulas* & successit illi frater *Abunafus Bahaiuddaulas*. Cadirus Billa n. Muçtadiri Chalifa.

xi. Anno 997. obiit *Fachruddaulas* & successit illi in imperio Rayæ & ditionis ejus filius *Rustemus Maghduddaulas*.

Anno 998. occisus est *Samsamuddaulas*.

Anno 1000. occisus fuit *Abunafus* f. *Azzuddaulæ* & poritus est *Bahaiuddaulas* iis quæ possederant duo filii *Azzuddaulæ*.

Anno 1012. obiit *Bahauddaula* dominus Iracæ, & successit illi filius *Abu-fugaius*

xii. *Sultanodaula* & fixit imperii sedem Syrazi, qui decessit anno 1023. & designavit sibi iuccessorem filium

xiii. *Abucalangarum*; sed milites elegerunt patrum ipsius *Siarfuddaulan*.

Caymus Billarulla f. Cadiri Chalifa.

xiv. Anno 1030. *Ghalaluddaula* f. *Bahauddaulæ* Rex factus Bagdadi, & obiit anno 1043. & successit illi filius

xv. *Abumansur Melecasizus*.

Anno 1048. obiit *Abucalangarum* & successit ei in regno

xvi. f. *Abunafus Melecrabimus*; ultimus regum Boytarum.

Anno enim 1055. in Bagdado imperare cœperunt *Salghuade*. Neque deinceps expresse Regum Persicorum mentione ab Almacino.

Habes itaque sedecim Reges è familia Boyæ secundum Almacinum.

Teixera autem parentem horum Principum vocat *Abusujan*, eique tribuit tres filios, *Emandudaulen* *Alin*, *Acem*, & *Akmet*.

I. A quorum maiore *Ali* Persia fuerit occupata: à secundo autem

ii. *Acem Rouknaula* *Hierak* & *Rey* & *Korason*.

iii. A mi-

III. A minore *Mohayzedudaule* Kermon & Bagdat; idque factum esse sub Chalifaru Mustafis.

Emadudaules obiit anno 949. & successorem tibi dixit filium fratris sui *Rocknadaulæ*

IV. *Azududaulen.*

Rocknadaules obiit anno 979. & successit illi filius *Azududaules*, in regnum Hierak quod & ampliavit, occupando Geriom & Taburstan: qui obiit anno 983. & reliquit tres filios *Xersadaulen*, *Xamsdaulen* & *Bahaoudaules*.

V. Quorū *Xersadaule* obtigit Persia:

VI. Er *Xamsdaule* Bagdat, quem frater condidit in carcerem.

Xersadaules obiit 990. & successit illi *Xamsdaules* qui à suis fuit cæsus in *Xyris* 991.

VII. Successit illi *Bahaoudaules* & obiit anno 1013.

VIII. Huic successit filius *Sultondaules*; possidebat autem & aliquot oppida in Diarbeck

IX. *Acem* f. *Bahaoudaulæ*, aliter dictus *Moxatafdaules*: inter quos dissidium fuit ortum, sed post aliquot ceramina convenit, ut *Moxatafdaules* gubernaret Hierack versus Arabiam: & *Sultondaules* *Ahvazam* & *Persiam*. Sed rursus discordes facti,

ita superior evasit *Moxarafdaules* in
Xachenxa diceretur anno 1021.

x. Anno sequenti *Gelaladaules* ex-
 aus est Rex Bagdadi.

Deinceps rursus convenit inter *Moxarafdaulen* & *Sultandaulen*, ut *Baso*
 cederet Persia & *Kermon*, & illi *Hierack* Arabiæ: post biennium autem
 mortuus est *Sultandaulen* in *Xyras* an-
 no 1025. cui successit filius

xi. *Abulganiar*, sed haud longe post à
 patruo

xii. *Abulfavare* fuit exclusus, reliqua
 illi *Ahvva*; recuperavit tamen *Xyraz*
 & deinceps regnavit in Persia.

Mortuo autem anno 1026 *Moxaraf-*
daule in Bagdat vocatus fuit

xiii. *Gelaladaules* è *Basora*, quo haud
 satis propere adveniente, regimen alteri
 fuit delatum: & quum armis regnum
 tentasset recuperare, fuit profligatus;
 & urbs à Turcis capta & direpta; sed
 rursus vocatus illam occupavit & reti-
 nuit, non sine discrimine ob seditiones
 Turcorum.

Irrupit eo tempore è *Corasani* *Ma-*
mud Gaŕnehy in Persiam, & cepit *Rey*:
 quum autem *Abulganiar* patrum *Ge-*
laladaulen advocasset; ille cognatum
 non modo non juvit, sed & *Ahvva*zam
 occupavit & spoliavit. Orta interim
 discor-

Discordia inter Turcos & Deilamanos;
 XIV. & *Malekâziz* f. Abumanfur &
 n. Geladaulæ Turcis favente, superven-
 nit *Abulganîar* & cepit Basotam atque
Wafit. *Abulfavares* autem qui rerum
 potestabatur in Kermou, movens in Per-
 siam obiit in itinere, quare nobiles ad-
 vocatunt *Abulganîarem* eique parue-
 runt.

Mamud Gaznehy mortuo, successit
 illi filius *Mahamed*; vetum unus illius
 fratrum dictus *Masud* (quem pater Rey
 & Hispahan præfecerat;) movit con-
 tra ipsum, & à suis proditum cepit at-
 que excæcavit; & victoria usus subju-
 gavit Getiom & Tabarstan. Movit quo-
 que in Indiam, contra suorum consti-
 lium; unde ipso absente Turci occupa-
 runt Corasnam & magnam partem
 Persiæ: *Abulganîar* autem eripuit illi
 Tabarstan anno 1038. Reversus autem
 in Gazhineken, aliquoties improspere
 pugnavit, cum *Dand Saluck*; & tur-
 sus se recepit in Indiam; ubi milites il-
 lius duce *Nusta* fratrem ipsius cæ-
 cum contra illum extulerunt: à quo
 missus fuit ad arcem *Kobrakebîr*. *Ma-
 hamed* autem cæcus, principatum re-
 signavit filio suo *Hamed*, qui patrum
 iussu colli. *Mamud* vero filius *Masud*,
 qui remanserat in *Balck* tam prospera

fortuna est usus, ut Hamedem profligaret, & cum plerisque ducibus captum occideret : neque de filiis patrui sui faceret reliquum præter unum *Abde Rhaim*. Non potuit autem pacifice frui regno suo, ob insolentiam Turcorum ; obiitque anno 1050. Suffectusque fuit illi à militibus frater *Ali ben Mansud* : sed VVazir quidam excitavit contra illum *Abde Rhaim* ; unde *Ali* tantis molitionibus impar cessit : *Abde Rhaim* quoque tantum deculit duci militiæ suæ *Toyorel* vel *Tokzel Bek*, ut tandem & regno & vita ab illo spoliaretur.

Anno 1044. *Ebrahim Nealy Salin* quius dux Turcorum, Hierack Persiæ ingressus occupavit Amedon : & *Tokzelbek Rhey*.

Anno 1045. obiit *Gelaladaules* ; quum autem filius illius *Abumanfor* vocatus eundaretur, subrogatus illi fuit *Atulganiar* : qui ut Turcorum qui Persiam infestabant, animos sibi conciliaret, postulavit & accepit filio suo uxorem filiam *Dand Saliquii* cognatam *Tokzelbek* ; obiitque in Kermou anno 1049. quinque relinquens filios, *Abumanfor Fulad Sotun*, *Kozrao Fernz*, *Abu Taber*, *Abucayd* & *Aboaly Kay Kozrao*.

XV. *Sotun* primogenitus contendit
Xyraz

Xyras sed exclusus fuit à fratre

XVI. *Feruz*, qui deinceps se fecit appellari *Malek Rhaym*, & varia fortuna certavit cum fratre, ut plurimum superior & regni potens, habitabat autem *Bandadi*. Sed urbe capta à *Tokzelbek*, in carcere periit. Neque tamen cessavit bellum inter fratres *Abusayd* & *Mansur Sorun*, donec *Abusayd* magno prælio victus occumberet. *Mansur*que à *VVazire* suo *Fasèle* captus in carcere spiraret; invasitque *Fasél* Regnum Persiæ.

XVII. *Abcally* denique *Kaykoçrao* dedit se sponte *Olabi Arsalom*; & obijt anno 1095. postremus è familia *Daularum* qui in Persia & hisce partibus regnarunt.

Vides eundem pene numerum Regum, sed nomina nonnihil diversa. & annorum seriem quoque in *Iuchasin*, cujus excerpta vidimus, nomina adhuc longe sunt confusiora; itaque his Regibus missis ad sequentes pergemus: licet in eis non minor sit confusio: nobis primò *Almacinum* sequi hic propositum est.

*Principes Salghucida qui rerum potiti
sunt Bagdadi & in Persia.*

ANno Heg. 430. nostro 1038. inquit Almacinus cœperunt Principes Salghucidæ ; & primus quidem ex iis inauguratus fuit *Muhammed Abmalib Togrulbecus* ; cujus fratres erant *David Ghacarbecus, Firmus & Arselanus*. Atque hi filii erant *Michaëlis* , f. *Salghuci*, f. *Dacaci*. Qui *Dacacus* vir fuit Turca, animosus & boni consilii & regiminis. Hic primus ex iis Islamismum est amplexus. Et Rex Turcarum (puta eorum qui Turkestan tenebant Tataris vicini & mari Caspio) consilio ejus utebatur, eumque sibi assumebat, in bello suo inter Turcas. Moriens autem filium reliquit *Salghucum* jam adultum cui & R. Turcarum commisit regimen exercituum suorum ; sed cum deinde merueret sibi ab astutia ejus , statuit enim interficere, quod quum *Salghuco* subolevisset , fugit ad regem *Ghabiaz Haronem Sahabuddavvam* , petiitque ab eo auxilium , ad oppugnandam regionem infidelium Turcarum ; unde is eum juvit numerofo exercitu , sed occisus fuit *Salghucus* ab infideli quodam , in proelio , jam natus annos centum & septem. Filium reliquit *Michaellem*, cui libe-

Meri nati sunt illi, quorum nomina
tam commemoravimus. Commora-
bantur autem in Mauranahara. Et obe-
diverunt isti Michaëli quam plurimi
Turcae; nullum imperatorem præter
ipsum agnoscentes. Cumque contin-
geretur Princeps Mahmudus f. Sebu-
ctakini Rex Indiarum trajiceret fluvium
Ghaihonem, opem laturus VVararcha-
no R. Mauranaharæ, saltauit Michaël
R. Mahmudum, qui miratus est animū
illius & strenuitatem, quodque familia
ejus morem ipsi gereret: & ab eo petiit
ut apud se remaneret, fore ut cum re-
verteretur, committeret ei Chorasānam
contra hostes defendendam. At is id
recusavit, unde iratus Mahmudus, in
vincula eum conjecit & rediens, in iis
detinuit. Vnde sequenti sunt eum mili-
tes Michaëlis & familia ejus. Substite-
runtque in planicie Chorasānæ.

Obiit deinde Michael & milites ejus
se conjunxerunt filio ejus Togrulbeo;
qui Masudum f. Mahmudis fudit, &
cepit Tusum oppidum; ac deinceps
Naisaburum; & subjugavit Chorasā-
nam. Denique venit Bagdadum ann.
Heg. 447. nostro 1055. & everrit regnū
Boitarum: & inauguratus fuit à Cha-
lifa anno 1057.

Anno sequenti rebellavit contra il-
lum

lum frater ipsius *Ibrahimus* (cujus nomen supra non meminit *Almacinus* & abiit *Rayam*. Sed anno 1059. vicit & cepit atque strangulavit eum *Togrulbecus* : & dein reversus *Bagdadum*. Et ducta filia Chalifæ in uxorem decessit anno 1063. *Rayz*. Et successit illi in regno filius fratris ejus

II. *Muhammed Olbarsalanus Adadudaula* f. *Davidis*, qui post res fortiter gestas contra Christianos occisus fuit anno 1071. Milites surrogarunt in regnum filium ejus

III. *Gelaluddaulam Meliciahum* : qui patrem sepelivit *Marvuz* ; & magno prælio vicit patrum suum *Marubilum*, atque cepit. Obiit anno 1092. *Bagdadi*, filios relinquens quatuor, *Mahmudum*, *Muhammedem*, *Barkiarucum* & *Singiam*. Quorum

IV. *Mahmudus* patri successit in regno *Bagdadi* ; sed fugavit illum frater

V. *Barkiarucus* anno 1094. sed & ipse superatus & ejectus fuit à

VI. *Muhammede Ghayatuddino*, sed Rex *Barkyarusus* in fratrem suum *Muhammedum* qui *Isfahana* erat movit, atque ibidem eum obsedit, sed ob pabuli & comæatus penuriam inde recessit. *Mahumedus* autem ipso digressio collegit militem ; & prælio congressus cum

Barkyaruco victus fuit & fugit in Armeniam, mansitque *Barkyaruco* imperium Bagdadi. Obiit autem anno 1104. & assignavit regnum filio suo

VII. *Gielaluddaula*. Sed venit *Muhammedus* Bagdadum, atque ibidem imperium ipsi fuit confirmatum. Obiit autem anno 1117. *Isfahana*. Et consignavit regnum filio suo

VIII. *Mahmudo Abulcasemo* : in quo desinit *Almacinus*.

Teixera ex annalibus Persicis hæc paulo aliter digerit. Scribit enim *Togrul Becum* à nobilibus fuisse occisum: & in locum ejus substitutū *Ferrogh* ad filium *Masud*, qui varia prælia commisit cum Rege *Turkestan* : & tandem fuit victus ab *Olobe Arsalom* filio R. *Turkestan*. Et post sextum regni annum decedens, reliquit regnum fratri suo *Ebrahim ben Masud*, qui filio suo *Masud* accepit uxorem filiam *Ma'lek*. Xa R. *Turkestan*, cui & obiens ann. 1089. reliquit regnum.

Masud è *Corasane* descendens in Persiam aliquoties diverso Marte pugnavit cum *Almostarxed Billa Fa'zele* Chalifa, & tandem iuxta *Tabriz* magno prælio illum prostravit & captum occidit.

Almostarxed successit fratri *Raxet Billa* in Chalifatu; quem *Masud* prostravit & captum occidit in *Hispahan*,
potis

poritusque est Bagdado anno 1139. & haud dudum post obiit in Persia: & *Almuktas* Billa patruus *Raxet* recuperavit magnam partem Persiæ. *Almuktas* defuncto successit in Chalifatu *Almostancer Billa Issuf*: Mazudi autem in *Gaznehen Arsalon-Xa* primogenitus illius, quem frater *Baharon-Xa* tertio regni sui anno oppressit & occidit anno 1119. ipse autem obiit anno 1153. relinquens regnum filio suo *Koçrao-Xa*: verum *Sanjar* Rex *Corasan* occupavit regnum illius; ipseque obiit in *Labor* anno 1161. & successit illi filius *Koçrao Maleck*, qui magna parte *Indiæ* spoliatus à Sultano *Guayacadin Mahamed Gaury* obiit in *Gaznehen* anno 1169. in quo finem acceperunt Reges *Sabtaguy*.

Tatari qui Persia imperarunt.

Sub Chalifatu autem *Almostancer Billa Mansur*, Tatari duce *Chinguyzkan* irruerunt in provincias Persiæ & magnam partem occuparunt: *Chinguyzkan* hic originem trahebat à *Tataris* dominis *Ketaokotan*.

Intravit autem in *Maurenahar* anno 1214. & occupavit deinceps *Gueilan*, *Rey* & *Nyxahur* cum innumera incolarum strage, & obiit in *Ketaokotan* anno

anno 1218. Reliquit quatuor filios *Tu-xykhon* : *Chagataykhon* : *Oktaykahon* : & *Tuylhan*. quorum solus *Oktaykahon* tandem imperium patris obtinuit & omnem Persiam subjugavit præter *Band*, qui obiit anno 1242. & reliquit filium *Gayuk Khan* qui regni potens est factus anno 1246. Sed obiit anno 1247. & successit illi cognatus *Manchukahon* f. *Tulikan*. qui terras Persiæ concessit fratri suo *Vlahkukhan* & obiit anno 1260. *Vlahkukan* subjugavit *Hierak* ; cepit Bagdad & mox Halebum atque Damascum. Et obiit in Meragah juxta Tabriz anno 1266. postquam regna sua divisisset inter tres filios ; primogenito *Habkaykahon* dedit Hierak, Mazandaron & Karason ; secundo *Hyaxemet* Armeniam , Aderbajon ; Tertio *Taudon* Diarbeck & Mesopotamiam. Reliquis duobus *Nicudar Oglan* & *Targahekhan* nullas terras assignavit.

Haybkay Khan obiit in Amadon anno 1282. & licet filios haberet successit illi frater *Nicudar Oglan* dictus *Hamedkhan*.

Hamedkan primus Mahumetanis- mum amplexus , obiit anno 1283. & successit illi cognatus *Argonkhon* fil. *Haybkukhan* qui obiit anno 1292. &

successit illi frater

Ganiatukhon : quem patruus *Baydukhan* vicit & occidit anno 1295. qui à ducibus *Gazun* f. *Arghonkhon* victus, occisus fuit in *Tabriz* anno 1296.

Gazun post res præclare gestas, obiit in *Kazuiu* anno 1305. & successit illi frater *Alyaptu*.

Alyaptu factus Mahumetanus sumfit nomen *Sulton Mahamedben Argon*; condidit *Sultaniam* anno 1306. ubi

obiit anno 1317. successit

Sultan Abusayd filius illius, qui obiit anno 1337. post quem *Persia* in varias partes mansit distracta; donec venit *Teymurlangh*, cujus res gestas commemorare non est hujus loci. Obiit in *Anzar* provincia *Katayo* anno 1405. & habuit quatuor filios: primogenitus *Ton Guyr* obiit ante patrem & reliquit duos filios *Mahamed Sulton* & *Tir Mahamed*, quem *Teymur* moriens sibi successorem dixit in regnis *Gaznehen* & *Indiæ*, quem *Pir-Aly* postea occidit. Secundo genitus *Hamar-Negue*, occisus in *Lorestan* vivente patre. Tertius *Mirunxa*, qui possedit *Hierakhen*, *Ader-Bajon* & terras *Damascum* usque, hunc occidit *Kara Isuf Turkimanius* in *Ader-Bajon* anno 1408. Quartus *Mirzah-Xarok*, qui patri successit in Imperio,

affi-

assiduus comes expeditionum illius. Qui obiit anno 1447. restituto regno Ader-Bajon filio *Kara Issuf* qui dicebatur *Mirzah Ioanna*. *Xarok* habuit quinque filios; quorum primogenito *Mirzah Ologhбек* dedit *Turkestan* & *Maurehanar*: Secundus *Ebrahim Sultan* obierat ante patrem anno 1435. Quemadmodum & Tertius *Baesfangor*. Et quartus *Mirzah Soyongat Mexkhan*. Atque quintus *Mirzah Mahamed Jugny*.

Ologhбек in praelio contra filium *Mirzah Abdelarise* fuit cæsus an. 1450. filius autem post sex menses à militibus suis fuit occisus.

Mirza Abdula successit fratri *Abdelatifæ*, quem *Sultan Abusayd R. Korason* profligavit & occidit anno 1452.

Abusayd f. *Mahamed* f. *Mironxa*, f. *Teymur* deinceps regnavit in *Badaxon*, *Gaznehen*, *Kabul*, *Sistom*, *Koarrazin*. Anno autem 1468. *Mirzah Azemбек* ben *Alybek* ben *Kara Otman* occidit *Mirzah Ioanna*: quem cum *Abusayd* peteret, ab ipso fuit oppressus anno 1469. & successit illi filius *Mirzah Sulton Hamed* qui obiit anno 1495. cui in regno *Maurehanar* successit cognatus *Mirzah Babor*: qui an. 1500. regno fuit exutus à *Xaybek-han Vzbequo*: sed po-

steri illius amplissima regna obtinuerunt in India.

*Reges Persia è familia Kara
Kuyonlu.*

K*Ara Mahamed Turkiman.* Hujus filius *Kara Issuf* occupavit Bagdad & Tabriz Sultaniam, Kazvin, Tarrum; obiit annu 1421. Habuit sex filios quorum primogenitus *Pyr-Budabkhan* obiit ante patrem; *Amir Scandar*: *Mirzah Ioonxa*; *Xa Mahamed*: qui Persiam tenuit annis xxiii. & occisus fuit anno 1431.

Amir Apsal, qui obiit ante patrem; *Abusayd* à fratre Scandar occisus.

Amir Scandar successit patri annu 1421. & fuit occisus à filio suo *Xakobad* anno 1438.

Ioonxa successit fratri, cui paruerunt Tabriz, Aderbajon, Hyerakhen, id est utraque Iraca, Parc, Kermun, & magna pars Syriæ. Fuitque cæsus ab *Azembek* anno 1468. successit illi *Azen Aly* filius, qui ad eundem mundum cæsus fuit ab *Azembek* annu 1469. & extinctum fuit regnum familæ hujus.

Reges

Reges Persiæ familia Akuyonlu.

Azizbek qui & vulgo dicitur *Vsun* an subiecit imperio suo utramque *Asiam*, Aderbajon, Parc, Kermou & plures provincias Persiæ: obiit anno 1478. Habuit septem filios; *Ogorlu Mahamed* qui statim obiit post patrem: *Sultan Kalil*: *Iacub mirzah*: *Maziah mirzah*; *Issuf mirzah*; *Maksud mirzah*; *Zeynelbek* in prælio contra Turcos occisus fuit.

Sultan Kalil sexto regni mense fuit cæsus à fratre suo *Maksudbek*. & successit illi *Iacubbek* qui duodecimo regni sui anno obiit juxta Tabriz anno 1492. successit *Baysangor* filius illius, qui regno fuit pulsus à *Rostambek* filio *Maksudbek* anno 1493. qui quinto regni sui anno profligatus fuit ab *Hagmedbek* filio *Ogorlu* & obiit in *Gorgestan*.

Hagmedbek; qui à duobus suis præfectis *Haybe Sulton* & *Kacembek* Perinaque juxta *Hispahan* fuit superatus & occisus: & fuit ab ipsis ad imperium Persiæ vocatus *Alvan Bek*. *Issufbek*: sed opposuit se illi frater *Mahamed* Rex *Yasid*: & mox *Soltan Morad* qui *Mahameden* superavit & occidit anno 1500.

Sultan *Morad* Rex *Parc* & *Hierak* & *Alvvan* dominus *Tabriz* & *Aderbajon* : convenerunt inter se ut quisque retineret quod possidebat. Verum *Xa Ismaël* filius *Aydar* primo perfregit *Alvvanum*, qui obiit anno 1502. & mox etiam Sultanum *Morad*, qui à militibus fuit occisus anno 1504. Atque ita extinctum fuit regnum familie *Akuyonlu*; & pervenit ad *Sophianos* de quibus ante diximus.

F I N I S.

INDEX

INDEX

rerum maximè memora-
bilium.

A.

A Ba urbs.	41
Abas Rex Persarum.	188
Accurgar insula.	260
Actamar lacus.	131
Adana	196
Aderbigian provincia.	59
Agvvanes populi.	109
Ahvva oppidum.	214, 126
Aladaule regio.	191
Alhart castellum.	206
Amedon oppidum vide Hamadan.	39
Amida oppidum.	213
Ainol oppidum.	112
Amus castellum.	206
Andrevi insula.	97
Anna oppidum.	259, 270, 321
Arasse oppidum.	240, 267
Araxes fluvius.	241, 214
Ardevil oppidum.	66, 220, 247, 267
Ardoc fluvius	261, 263
Armenga oppidum.	219
Armeni populi.	29
Arzeron.	2-6
Arzinga.	205, 276
Asanchiph.	217, 218
Asahr oppidum.	270
Askarmucran oppidum.	226, 123
Astachar oppidum.	45, 47
Ayt oppidum.	258, 270-

B.

B Achu oppidum.	247, 268
Bigdit oppidum.	129, 257, 291, 313
B haren insula.	97, 295
Barburth.	205
Baldac oppidum.	256, 269
Balck civitas.	115
	Balefic.

INDEX:

Baleſſe.	169
Balfara oppidum.	271, 284, 367
Baluchæ populi.	196
Barhen inſula.	97
Baſhra.	330
Baſora. 300. antiqua	303
Baſſeatan.	240.
Bavvhrata inſula. ●	ibid.
Bazas oppidum.	304
Beduines populi.	280
Bery.	288
Bellân.	ibid.
Biben oppidum	266
Bildih oppidum.	254
Bindamir fluvius.	214, 223, 269
Bir oppidum.	218, 230
Bithlis oppidum.	116, 264
Bochara oppidum.	263
Bogar oppidum.	105
Boit oppidum.	270
Bourac oppidum.	54
Bradamir fluvius.	105.
Burengia oppidum.	

C.

Caffa urbs.	209
Calata urbs.	218
Cannæ fluvius.	233
Candahar.	108, 110, 286
Caramda.	216, 223, 224
Carbuſe fructus.	262
Carpeth.	205
Carræ.	223
Carrege inſula.	271
Casbin oppidum.	245
Casſan.	200, 214, 248, 274
Catiſa.	284
Ceus oppidum.	206
Chin-ruz oppidum.	45
Chatalet inſula.	265
Chelder montes.	232
Chexan oppidum.	198
Chiagri aix.	212
Chilminare.	47, 53, 202
Choore oppidum.	294
Choraſan provincia.	76
Choy oppidum.	68, 198, 207, 219
Chunſal oppidum.	234, 235
Chunſitan provincia.	123
Ciſtan urbs.	104
Com vel Koma.	204
	Comum.

Comum.	93
Conar fructus.	201
Conatu populi.	261
Colma provincia.	267
Cor fluvius.	290
Corbet oppidum.	122
Cormaba urbs.	299
Corna .	211
Coyaltia urbs.	122
Cuerin oppidum.	202
Cusa oppidum.	332
Elistan.	210
Gulperchean oppidum.	539
Gurchi milites.	255
Harzi populi.	198, 216
Cussetan Sufiana.	255
Cyrus fluvius.	233.

D.

D Arac urbs.	206
Dedu arz.	216
Delimon sive Delmon.	72
Demir-Capi.	238
Derbent oppidum.	208, 238, 266, 268
Diarbeck provincia.	222
Dier oppidum.	269
Djstarham oppidum.	287
Dorcka oppidum.	299
Dulgadir regio.	195
Duzim montes.	243
Dynim fructus.	262

E.

EDen insula.	217
Elmadina urbs.	11, 128
Emonfada urbs.	281
Ere vide Hrey.	
Eres oppidum.	239
Esabul milites.	251
Euchar.	204
Eulaus fluvius Sufiane.	125

F.

Farra oppidum vide Parra.	293
Fariab oppidum.	85
Fasah urbs.	48
Firoes-Abad urbs.	59
Ferre fluvius.	271.

INDEX

G.

G Abbar oppidum.	249
Gamron vide & Gomron.	49
Garom oppidum.	52
Gaurifu qui sint.	30
Gaxkar oppidum.	72
Gazal animal.	41
Gazvchen provincia.	117
Geitan provinc. & oppid.	267, 268
Georgia provincia.	212
Getfy.	279
Gihon amnis.	111, 112
Giorgian provincia.	112
Giroit oppidum.	89, 90
Gizire oppidum.	217
Godanna oppidum.	222
Gomron oppidum.	49, 272
Gorside oppidum.	211
Gouen.	273
Govvra oppidum.	289
Grzan fluvius.	79
Grees oppidum.	287
Guadel vel Guader portus.	107
Gucylan provincia.	70
Gustan.	288

H.

H Abin fluvius.	86
Hamadaine.	292
Hermuz regnum.	92, 296
Rigem Series.	101
Hausapaus.	273
Hela oppidum.	313
Hemda oppidum.	289
Hendemand fluvius.	105
Herât oppidum.	82
Hezis oppidum.	206
Hichan oppidum.	72
Hispahan. 23, 249. vide & Spahan.	
Hrey urbs.	79, 86, 200
Holvân urbs.	41
Hyrak provincia.	21

I.

I ac amnis.	260
Iave Iafde.	36, 46, 200, 294
Igan. urbs.	152
Ilan. fluvius.	104
Iolia oppidum.	215
Irack	

INDEX.

Irack provincia.
 Imacl Suphi.
 Ispahan. 24. vide & Hispahan.

117
 334, 335

K.

KAhem oppidum.
 Kait ar.
 Kaitha urbs.
 Kaitum.
 Karda oppidum.
 Kargh insula.
 Karkuf oppidum.
 Katifarres.
 Caxon oppidum.
 Kazvin urbs.
 Kazrum oppidum.
 Kermon provincia.
 Metropolis.
 Keys insula.
 Koah potio.
 Kom urbs.
 Knda oppidum.
 Kufa.
 Kurdestan provincia.

78
 263
 96
 45
 45
 97, 298
 329
 97
 32
 38
 57
 86
 89
 96
 136, 314
 214
 72
 37, 127, 310
 122.

L.

LAar oppidum.
 Langarkanon.
 Langor oppidum.
 Lahazibent.
 Lara insula.
 Larecq insula.
 Larines nummi.
 Left insula.
 Lima oppidum.

48, 50, 202
 72
 286
 204
 97, 207
 96
 302
 272
 285

M.

MAcron regnum.
 Magdon.
 Manania municipium.
 Mandradan.
 Mangusiave.
 Manuscate Cardorum pagus.
 Maraga oppidum.
 Marerichi oppidum.
 Marvvaruda.
 Mascate insula.
 Maumuraga.
 Maun pondus.
 Maurehanar provinc.

106
 299
 98
 205
 261, 264
 216
 69
 213
 84
 285
 220
 134
 111
 Mazan-

I N D E X.

Mazandaran provinc. & urbs.	73
Medam urbs.	122
Media duplex.	236
Melhuah oppidum.	53
Menilo oppidum.	70
Merdroa.	12
Merend oppidum.	68, 219
Mexat oppidum.	77
Mexat Aly.	10
Mexat Ozem.	311
Mezenah.	326
Mezayebh oppidum.	312
Mordari.	248
Mofal oppidum. 256. vel Musel.	291
Mocum ad mare Caspium.	65
Mulah Persarum.	147
Mus castellum.	206
Mussavy-Cofan.	298

N.

Nahaond urbs.	40
Nahziavan.	66
Naim oppidum.	203
Nassivan.	232, 235
Nazavon portus.	268
Nazeria.	321
Nechel.	272
Neriz.	58
Nethas oppidum.	214
Nezkereth urbs.	290
Nihhelus Arabes.	297
Nisabur oppidum.	83
Nissebau.	292
Nyxabour provincia.	74

O.

Orfa urbs.	196, 215, 222
Ottas castellum.	207
Oromaz i descriptio.	100
Ourmia oppidum.	68
Oxus fluvius.	79, 261, 263

P.

Pagen animal.	141
Pahanavent.	288
Parra oppidum.	283, 287
Perlarum mores.	253
Phargana urbs.	81
Phas fluvius.	209, 210
Oppidum.	210
Pustanes populi.	109
Quing.	

INDEX

Q.

96, 296

Q. Veirome insula.

R.

269

R. Acca oppidum.

58

Raghi oppidum.

72

Raxt urbs.

298

Ras Chadin.

212

Rex arx.

204

Rhey oppidum.

40

Rey Schariar.

298

Rizel arx.

264

Rex Boghar.

S.

Sabberca oppid. Arahia.

297

Sagittan. provincia.

103, 104

Salmâs urbs.

68

Samarcanda civitas.

116

Samachi oppidum.

207, 220, 265

Saoach oppidum.

37

Sargom.

273

Sarri.

204

Saua.

37, 104

Sauvz oppidum.

38

Sayda oppidum.

308

Sechi oppidum.

239

Sehave oppidum.

287

Sehel.

326

Selhzure arx.

262

Sena urbs.

214

Sepeliendi ritus apud Persas.

246

Serachich oppidum.

260

Serragen.

300

Sert oppidum.

197, 118

Shabra oppidum.

266

Shen oppidum.

274

Shirvan provincia.

266

Et oppidum.

64

Sinda.

204

Sitgian urbs Kermou.

89

Siras oppidum.

58

Sis oppidum.

228

Siston provincia.

103

Soltania.

40, 199, 113, 243

Spahan.

199, 195

Stahabanon.

57

Strava ad mare Casp.

204, 316

Strabath.

74

Sukana oppidum.

327

Sumachia, 236. vide Samachi.

Sumach

INDEX.

Bormah gemma.
Susa civitas.
Synæc fluvius.

124

290.

T.

Tauris urbs.
Taybah oppidum.
Teditu.
Tegur farris species.
Teisu oppidum.
Thabs oppidum.
Thalekin oppidum.
Theodosia urbs.
Thumar villa.
Thun oppidum.
Tocatum oppidum.
Tocharistana provincia.
Toffarkan oppidum.
Torovan.
Tremiga.
Tomen provincia.
Tuccemania.
Turquestan regnum.
Tus oppidum.
Tutia quid sit.

213, 241

328

221

62

207

7

84, 85

209

203

78

271

83

295

21

204

26

262, 295, 32

113, 11.

V.

VAn oppidum.
Vargam.
Vastan urbs.
Vlsavven.
Vrgence oppidum.
Vzbeck provincia.

66, 219, 230

207

198

292

262, 264

33

VV.

VVAsct oppidum.

11

X.

X^am.
Xat el Arab.
Xays n. m. m. m.

32

290

301

Y.

YEm fluvius.
Yeld. 124, 288. vide Iesde.

265

203

Z.

Zarang oppidum.
Zerisher oppidum.

400

207

F I N I S.

—

46

y

●

●

●

●

●

●

●

●